

**T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**BİR BELDE ARAŞTIRMASI ÖLÇEĞİNDE
MODERNLEŞME KURAMLARI'NA
SOSYOLOJİK BİR ELEŞTİREL BAKIŞ:
UMURBEY ÖRNEĞİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Hacer Zeynep YURTOĞLU TETİK

**Danışman
Prof. Dr. A. Fügen BERKAY**

BURSA 2010

TEZ ONAY SAYFASI

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

..... Anabilim/Anasanat Dalı,
..... Bilim Dalı'nda ..... numaralı
.....'nın hazırladığı
"....."
....."
....." konulu ..... (Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik
Tezi/Çalışması) ile ilgili tez savunma sınavı, .../...../ 20.... günü ..... - .....saatleri arasında
yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının
.....(başarılı/başarısız) olduğuna .....(oybirliği/oy çokluğu) ile karar
verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

...../...../ 20.....

ÖZET

Modernleşme kuramları, oluşmaya başladığı dönemlerden en yoğun eleştirilere hedef olduğu dönemler de dahil olmak üzere artık postmodernizmden bahsettiğimiz bu günlerde dahi çok konuşulmuştur, konuşulmaktadır. Sürekli gündemde olmak mıdır cazip kılan moderniteyi, yoksa zaten sürekli gündemde olduğundan mıdır cazibesi? Şiddetle ortaya çıkmış, gelişmiş, geliştirilmiş, şiddetle eleştirilmiş ve savunulmuştur modernliğin akademik kalesi. Ve modernleşme kuramlarını eleştirme çabasında olan bu çalışma modernleşme kuramlarına ait bazı söylemlerinin geçerli olmadığına sahada gözlemlenmesi sonucunda başlatılmıştır. Toplumların hayatta kalabilmesi için modernleşme zorunluluğu olduğundan yola çıkan modernleşme kuramı, bu zorunluluğu modernleşme sürecinde başka zorunluluklarla beslemiş, doğrusal ve tek yönlü olduğunu savunduğu modernleşme sürecinin eninde sonunda modern topluma ulaşmakla sona ereceğini ve bunun yolunun da önceden modernleşmiş toplumların gittiği yolu izlemek olduğunu savunur. Bu süreçte en önemli aşama geleneksel değerlerin modern değerlerle ikame edilmesidir; zira geleneksel değerler toplumların modernleşmelerinin önünde engel teşkil etmektedirler. Modernleşme kuramlarına göre modernleşmek isteyen toplumlar modern değerlerle çatışma halinde olan geleneksel değerlerini modern batılı değerlerle tasfiye etmelidirler. Bu çalışmada modernleşme kuramlarının eleştirel yaklaşılacak yönünü oluşturan bu öngörüler, modern ve geleneksel değerlerin birbirleriyle çatışmak zorunda olan değerler olmadığı, bir arada uyum içersinde de yaşayabildiklerini ve en önemlisi geleneksel değerlere rağmen modernleşme yerine geleneksel değerlerle beraber modernleşmenin daha gerçekçi bir yaklaşım olduğunu savunacaktır. Bunu yaparken teorilere uygulamalı bir bakışla yaklaşacak, üç kuşak arasında modernleşme eğilimleri ve sahip olunan geleneksel değerler karşılaştırılacak, geleneksel ve modern biçimlerin mutlak bir çatışma halinde olup olmadıkları sorgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Modern, modernleşme, modernleşme kuramı, gelenek, kır sosyolojisi

ABSTRACT

Modernisation theories, including the times that they were bitterly criticised, had always been and have still been discussed even today when we speak of post modernism. Is it always being popular that makes modernism appealing or is it appealing because it is always popular? Academic stronghold of modernism burst onto the scene, shaped up and was developed, criticised and argued for passionately. And this work of study that is in search of criticising modernisation theories was started as a result of observing the invalidity of some discourses regarding these theories. Modernisation theory which derives from the idea of obligation of modernism for societies to survive supports these obligations with some other obligations during modernisation process. Modernisation theory defends that linear and one way modernization process ends with becoming a modern society and the only way for that is to follow the societies who are already modern. The most important level in this process is to substitute the traditional values for modern values because traditional values pose obstacle against modernisation. In respect of modernisation theories, the societies willing to be modern should refine their settlement of dispute traditional values with modern values. These provisions which will be criticised in this study, defend that the modern and traditional values do not have to conflict with each other, they can live together in harmony, and the most important point, modernisation with the help of traditions, not within contravention of traditions, is a more realistic approach. In doing so, theory will be approached with a practical view, the modern and traditional values will be compared among the three generations, traditional and modern forms will be questioned if they are in an absolute conflict.

Key words: Modern, modernization, modernization theory, tradition, rural society

ÖNSÖZ

Sahip olunanların sahip olmak istenenlere giden yolda köstek değil destek olabileceğini göstermeyi amaçlayan bu çalışmada, çalışmanın yapılma süreci dahi buna bir örnek teşkil etmiş, sahip oldukları sahip olmak istediğim bu çalışmaya ulaşmamda en büyük destek olmuştur.

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca her konuda tüm sorularıma yılmadan cevap veren ve her anlamda danışmanlık yapan hocam Prof. Dr. A. Fügen Berkay'a saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Kıymetli zamanlarını tezimi okuyup değerlendirmeye ayıran Prof. Dr. Hasan Ertürk ve Prof. Dr. Veysel Bozkurt'a teşekkürlerimi sunarım. Beni yüreklendiren Uludağ Üniversitesi Araştırma Görevlileri Ayşe Yıldız ve A. Şeyda Özdinler'e ve Uludağ Üniversitesi çalışanı Melahat Can'a teşekkürlerimi sunarım. Arşivlerini bana ardına kadar açan, anılarını ve vakitlerini güleryüzle paylaşan Umurbey'li Gemlik Belediye Başkanı Fatih Mehmet Güler'e ve Gemlik Belediyesi'nin çalışanları Dilek Ağdemir, Nilüfer Tekin, İlknur Atasayar ve Öznur Hoccoğlu'na, Adakan, Acar, Yıldız, Çöven ve Ertürk ailelerine, Umurbey halkına ve beni onlarla tanıştıran Edibe Yaman'a içtenlikleri, misafirperverlikleri ve sıcak ilgilerinden dolayı teşekkür ederim.

Saha çalışmalarında kar, yağmur, çamur demeden kah zeytin bahçelerinde kah traktör tepesinde yanımda olan annem Makbule Yurtoğlu ve babam Komando Albay Fevzi Yurtoğlu'na, zaman ve mekan mefhumu olmaksızın okumaları, eleştirileri ve yazdıklarıyla her daim destek olan kardeşim Elif Yurtoğlu ve Halil Esti'ye, SPSS uygulamalarında profesyonel yaklaşımıyla deniz fenerimiz olan MSGSÜ İstatistik Bölümü Araştırma Görevlisi Nihan Acar'a, desteklerini esirgemeyen Hulusi Çöven, Elif Ertürk ve Ebru Payaslıoğlu'na ve çalışmalarım sırasında yorgun ve gergin olduğum zamanlarda anlayışla tahammül eden, bana duyduğu güven, inanç, büyük destek ve emeğiyle bu çalışmayı bitirmemi sağlayan eşim Mehmet Şefik Tetik'e teşekkür ve sevgiyle.

Bursa, 2010

H. Zeynep YURTOGLU TETİK

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar	XI
ŞEKİLLER.	XIII
FOTOĞRAFLAR	XIV
GRAFİKLER	XV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE METODOLOJİSİ

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE METODOLOJİSİ.....	3
1.1 Araştırmanın Konusu.....	3
1.2 Araştırmanın Amacı.....	4
1.3 Araştırmanın Önemi.....	4
1.4 Literatür.....	5
1.5 Araştırmanın Yöntemi.....	7
1.5.1 Araştırmanın evreni.....	8
1.5.2 Araştırmanın örnekleme.....	8
1.5.3 Veri Toplama teknikleri.....	8
1.5.3.1 Yazılı materyal araştırma.....	8
1.5.3.2 Gözlem.....	9
1.5.3.3 Anket.....	9
1.5.3.4 Görüşme / Anket.....	9
1.5.4 Veri analizi teknikleri.....	10
1.5.4.1 Yazılı materyal.....	10
1.5.4.2 Gözlem.....	10
1.5.4.3 Anket.....	10
1.5.4.4 Görüşme / Mülakat.....	10
1.6 Araştırma Hipotezleri.....	10
1.7 Araştırmada Kullanılan Temel Kavramlar.....	12
1.7.1 Modern kavramı, etimolojik gelişme ve türevleri.....	12

1.7.1.1 Modernliğin tarihsel aşamaları.....	14
1.7.1.2 Modernliğin türevleri.....	16
1.7.2 Modern.....	16
1.7.3 Modernlik.....	17
1.7.4 Modernizm.....	19
1.7.5 Modernleşme.....	20
1.7.6 Modern Bilinç.....	21
1.7.7 Gelenek.....	22
1.7.8 Modernite – Gelenek İkilemi.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	26
2.1 Modernleşme Kuramlarının Tarihsel Gelişmesi.....	26
2.2 J. Levy – Görelî Olarak Modern Toplumlar.....	31
2.3 N. J. Smelser – Yapısal Farklılaşma.....	32
2.4 Colemann – Farklılaşma ve Siyasi Modernleşme.....	33
2.5 Cyril E. Black – Modernleşmenin Evrenselliği.....	36
2.6 1980’lerden Günümüze Modernleşme Teorileri.....	36
2.7 Geleneksel ve Modern Toplumlar.....	39
2.8 Geçiş Toplumu.....	42
2.9 Görelî Olarak Modernleşmemiş ve Görelî Olarak Modernleşmiş Toplumlar.....	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖRESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

3. ARAŞTIRMA YÖRESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	46
3.1 Coğrafi Yapısı.....	46
3.1.1 Bölgedeki yeri ve sınırları.....	46
3.1.2 Yüzey şekilleri ve iklimi.....	47
3.1.3 Jeolojik yapı ve deprem durumu.....	49
3.1.4 Toprak kabiliyeti ve bitki örtüsü.....	50
3.2 Alt Yapı ve Ulaşım.....	52
3.3 Demografik ve Sosyal Yapı.....	53

3.3.1 Nüfus yoğunluğu.....	53
3.3.2 Demografik yapı.....	55
3.3.3 Sosyal yapı.....	57
3.4 Ekonomik Yapı.....	60
3.5 Umurbey'in Tarihsel Gelişimi	64
3.5.1 Bursa ve Gemlik ile ilgili bilinen ilk tarihsel veriler.....	64
3.5.2 Osmanlı dönemi.....	66
3.5.3 Cumhuriyet dönemi.....	71

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

4. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	74
4.1 Demografik Özellikler.....	75
4.1.1 Doğum yeri	75
4.1.2 Cinsiyet ve yaş.....	75
4.1.3 Eğitim ve yıllık gelir düzeyi.....	76
4.1.4 Eğitim düzeyi.....	78
4.1.4.1 Ankete katılanların eğitim düzeyleri.....	78
4.1.4.2 Anne – babaların eğitim düzeyleri	79
4.2 Aile.....	81
4.2.1 Evlilik ve eş seçimi.....	81
4.2.2 Hane.....	84
4.2.3 Ailede otorite kalıpları, rol dağılımı ve karar alma.....	87
4.2.3.1 Otorite Kalıpları.....	87
4.2.3.2 Rol Dağılımı.....	88
4.2.3.2.1 Erkeğin aile içindeki önemli görevleri...88	
4.2.3.2.2 Kadının aile içindeki önemli görevleri... 89	
4.2.3.3 Karar alma.....	91
4.2.3.3.1 Yaş grupları ile mutfak harcamalarına karar verme arasındaki ilişki.....	91
4.2.3.3.2 Kadınların siyasal seçime karar ver....	95
4.2.4 Çocukların eğitim düzeyi, yetiştirilme tarzları ve çocuklardan Beklentiler.....	95
4.2.4.1 Çocuk yetiştirme tarzları.....	95

4.2.4.2 Çocuklarla ilişkiler.....	97
4.2.4.3 Çocukların eğitim düzeyleri.....	97
4.2.4.4 Çocuktan beklentiler.....	98
4.3 Sosyo-Ekonomik Düzey.....	103
4.3.1 Temel ekonomik faaliyet: zeytincilik.....	103
4.3.2 Gelir düzeyi.....	106
4.3.2.1 Mülkiyet.....	109
4.3.2.2 Tarımsal faaliyetler.....	110
4.3.2.3 Tüketim.....	115
4.4. Tasarrufların Değerlendirme Biçimi.....	116
4.5 Din.....	116
4.6 Köy Yaşamına İlişkin Veriler.....	119
4.6.1 İkamet.....	119
4.6.2 Kültürel değerler ve gündelik hayat.....	121
4.7 Teknoloji Kullanımı.....	126
4.8 Geleneksel Mutfak Alışkanlıkları.....	129
4.9 Yaşam Tarzı ve Kuşaklar Arasında Değerlendirmeler.....	132

BEŞİNCİ BÖLÜM

UMURBEY'DE YAŞAYAN MİLLİ KÜLTÜR VE DEĞERLER

5. UMURBEY'DE YAŞAYAN MİLLİ KÜLTÜR VE DEĞERLER.....	143
5.1 Çeşitli İnanışlar.....	143
5.1.1 Bitkilerle ve sağlık ile ilgili inanışlar.....	143
5.1.2 Doğum törenleri ve doğumla ilgili inanışlar.....	144
5.1.3 Ölüm törenleri ve ölümlle ilgili inanışlar.....	146
5.1.4 Doğa ile ilgili inanışlar.....	147
5.2 Adak Yerleri.....	147
5.2.1 Kara Ali Dede.....	147
5.2.2 Bayraklı Dede.....	148
5.2.3 Baba İlyas.....	148
5.3 Düğün Adetleri.....	149
5.3.1 Görücülük ve söz kesme.....	149
5.3.2 Nişan gecesi.....	149
5.3.3 Ağız tatlılığı.....	150
5.3.4 Nikâhın kıyılması.....	150

5.3.5 Esvap düzme ve esvap verme.....	150
5.3.6 Düğün haftası.....	151
5.3.7 Paça günü.....	156
5.3.8 Sünnet düğünü.....	156
5.4 Diğer Örf Ve Adetler.....	158
5.4.1 Kutsal geceler.....	158
5.4.2 Ramazan bayramı.....	158
5.4.3 Kurban bayramı.....	159
5.4.4 Hıdrellez.....	159
5.4.5 İmece ve hayırseverlik.....	160
5.4.6 Köy ve bekar odaları.....	160
5.5 Umurbey’de Kullanılan Yerel Sözcüklerden Örnekler.....	161
SONUÇ	164
KAYNAKLAR	170
EK – 1 Umurbey’den Kareler.....	174
Ek – 2 Anket Formu	184
ÖZGEÇMİŞ.....	199

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	1926 – 2000 Yılları Umurbey Nüfus Sayımı	53
Tablo 2	Türkiye ve Umurbey Nüfus Çoğalma Oranları	54
Tablo 3	Çeşitli Hesaplama Yöntemlerine Göre Umurbey'in Tahmini Nüfus Artışı.	55
Tablo 4	Umurbey Kökenli Halkın Yaşadığı Yere Göre Nüfus Yoğunluğu	56
Tablo 5	Umurbey'in Gemlik Zeytin Kooperatifi'ne Yıllık Katılım Miktarı	63
Tablo 6	Umurbey'in Hayvancılık Kapasitesi	64
Tablo 7	Doğum Yeri ve Yaş Grubu - Sayıya Göre	75
Tablo 8	Doğum Yeri ve Yaş Grubu - Yüze Göre	75
Tablo 9	Cinsiyete Göre Yaş Dağılımı	76
Tablo 10	Eğitim Durumu ile Yıllık Gelir İlişkisi	77
Tablo 11	Eğitimve Yaş İlişkisi - Yüze Olarak	78
Tablo 12	Eğitim Düzeyi ve Anne Baba Durumu	79
Tablo 13	Örnekleme Grubunun Medeni Durum ve Yaş İlişkisi	81
Tablo 14	Örnekleme Grubunun Yaşa Bağlı Evlilik Yaşı İlişkisi	82
Tablo 15	Yaş grubuna bağlı evlenme biçimi arasındaki ilişki	82
Tablo 16	Yaş Grubu Dağılımına Bağlı Geleneksel Evlilik Uygulamaları İlişkisi	83
Tablo 17	Evlendiklerinde Kiminle/Kimlerle Oturduklarının Dağılımı	84
Tablo 18	İlk Oturulan Aile ve Yaş İlişkisi	85
Tablo 19	Uygulama Esnasında Kimlerle Oturulduğu	86
Tablo 20	Şimdi Oturulan Ailenin Yaş İle Bağlantısı	86
Tablo 21	Ailede Otoritenin Yaş ile İlişkisi	87
Tablo 22	Aile İçinde Erkeğin Görevleri - 1.Önem Sırası	88
Tablo 23	Aile İçinde Erkeğin Görevleri - 2.Önem Sırası	88
Tablo 24	Aile İçinde Erkeğin Görevleri - 3.Önem Sırası	89
Tablo 25	Aile İçinde Kadının Görevleri - 1. Önem Sırası	89
Tablo 26	Aile İçinde Kadının Görevleri - 2. Önem Sırası	89
Tablo 27	Aile İçinde Kadının Görevleri - 3. Önem Sırası	89
Tablo 28	Mutfak Harcamalarındaki Karar ve Yaş İlişkisi	91
Tablo 29	Giyim Tercihi ile Yaş İlişkisi	92
Tablo 30	Ev Eşyası Tercihi ile Yaş İlişkisi	92
Tablo 31	Çocuk Terbiyesinde Karar Veren Yaş ile İlişkisi	93
Tablo 32	Çocuk Sayısına Karar Veren Yaş ile İlişkisi	93
Tablo 33	Ev İşlerinde Karar Veren Yaş ile İlişkisi	94
Tablo 34	Eve Misafir Çağırma Kararında Yaş Gruplarının İlişkisi	94
Tablo 35	Tatile Kararında Yaş Gruplarının İlişkisi	94
Tablo 36	Kadının Siyasal Seçimi ile Yaş Gruplarının İlişkisi	95
Tablo 37	Çocuk Yetiştirilmesindeki Etkide Yaş Grupları İlişkisi	95
Tablo 38	Çocuk Yetiştirilmesinde Davranış Şekillerinin Yaş Grupları ile İliş.	96
Tablo 39	Çocuk Yetiştirilmesinde Ebeveyn Etkisi	96
Tablo 40	Çocuklarla İlişkide Yaş Gruplarının Etkisi	97
Tablo 41	Çocuk Eğitiminde Ebeveyn Etkisi	97
Tablo 42	Yaş Grubu Çocuk Meslek Seçimine Etki İlişkisi	98
Tablo 43	Kız Çocuk Eğitiminin Yaş Grubu ile İlişkisi	98
Tablo 44	Erkek Çocuk Eğitiminin Yaş Grubu ile İlişkisi	99
Tablo 45	Erkek Çocuk Evlendiğinde Nerede Yaşayacağını Yaş Grubu İlişkisi.	99
Tablo 46	Erkek Çocuk Evlendiğinde Nerede Yaşayacağını Yaş Grubu İlişkisi.	99
Tablo 47	Yaşlılığın Kiminle Geçirileceğinin Yaş Grubu ile İlişkisi	100
Tablo 48	Çocuğun Gelecek Güvencesi Olarak Görülüp Görülmesi	101
Tablo 49	Kız Çocuğun Eş Seçiminde Dikkat Etmesi Gereken Noktalar	101
Tablo 50	Erkek Çocuğun Eş Seçiminde Dikkat Etmesi Gereken Noktalar	102

Tablo 51 Çocuğun Eş Seçimin Ebeveyn Kriterleri	102
Tablo 52 Zeytincilik ile Uğraşma Süresinin Yaş Grupları ile İlişkisi	103
Tablo 53 Modern Üretim Metotları ile Yaş İlişkisi	103
Tablo 54 Zeytincilik Konusunda Bilgi Sahibi Olmanın Yaş ile İlişkisi	105
Tablo 55 Zeytincilik Hakkında Alınan Bilginin Nasıl Temin Edildiği	105
Tablo 56 Gelir Düzeyinin Kıyaslanmasında Yaş Grupları ile İlişkisi	106
Tablo 57 Yoğun Olarak Yapılan Tarımsal Etkinliklerin Yaş Grupları ile İlişkisi	106
Tablo 58 Toprak İşinde İşgücünün Nasıl Temin Edildiği	107
Tablo 59 Toprak Tapusunun Kimin Üzerinde Olduğu	108
Tablo 60 Yaş Grubu ile Ev Mülkiyeti ilişkisi	109
Tablo 61 Ev Mülkiyet ile Sürekli İkamet Arasındaki İlişki	109
Tablo 62 Temel Gelir Dışında Elde Edilen Kaynakların Yaş Grupları ile İliş.	110
Tablo 63 Tarımsal Araca Sahip Olup Olmama Oranı	111
Tablo 64 Tarımda Karşılaşılan Sorunların Yaş Gruplarına Göre Değrl.	114
Tablo 65 Kazanılan Paranın Yaş Grupları ile İlişkisi	115
Tablo 66 Tasarrufları Değerlendirmede Yaş Gruplarının İlişkisi	116
Tablo 67 Namaz Kılmanın Yaş Grupları ile İlişkisi	116
Tablo 68 Oruç Tutmanın Yaş Grupları ile İlişkisi	117
Tablo 69 Kurban Kesmenin Yaş ile İlişkisi	117
Tablo 70 Kuran Kursuna Yollama Kararının Yaş ile İlişkisi	118
Tablo 71 Kuran Kursuna Göndermemenin Yaş ile İlişkisi	118
Tablo 72 Yaş Dağılımına Göre Köyden Memnuniyet - İl ve İlçe ile Karş.	119
Tablo 73 Yaş Grubu Yerleşim Yeri İlişkisi	120
Tablo 74 Sürekli İkamet Memnuniyeti Analizi	120
Tablo 75 Oturmak İstenilen Yer Yaş Grubu İlişkisi	120
Tablo 76 Taşınma Sebebi	121
Tablo 77 Başarının Sırrı ile Yaş Grubu İlişkisi	122
Tablo 78 Yaş Grubu Çocuk Davranışı İlişkisi	122
Tablo 79 Çocuk Mesleği ile Yaş Grubu İlişkisi	123
Tablo 80 Erkeğin Çalışma Yaşamında Söz Sahibi Olmanın Yaş ile İlişkisi	123
Tablo 81 Kadının Çalışma Yaşamında Söz Sahibi Olmanın Yaş ile İlişkisi	124
Tablo 82 İş Hayatında Kadın ve Yaş Grupları	124
Tablo 83 Gelecekte Beklentiler İle Yaş Grubu İlişkisi	125
Tablo 84 Teknoloji Kullanımı ile Yaş İlişkisi	126
Tablo 85 Elektronik Eşya Sahibi Olma ile Yaş İlişkisi	127
Tablo 86 Yaş İlişkisi ile Evde Ev Mahsülü Gıda Bulundurma İlişkisi-1	129
Tablo 87 Yaş İlişkisi ile Evde Ev Mahsülü Gıda Bulundurma İlişkisi -2	130
Tablo 88 Yaş İlişkisi ile Evde Ev Mahsülü Gıda Bulundurma İlişkisi -3	130
Tablo 89 Evde Bulgur Yapma ile Yaş İlişkisi	131
Tablo 90 Evde Erişte Yapma ile Yaş İlişkisi	131
Tablo 91 Evde Pekmez Yapma ile Yaş İlişkisi	131
Tablo 92 Evde Peynir Yapma ile Yaş İlişkisi	132
Tablo 93 Ebeveyn Yaşama Tarzı Belirlemede Yaş İlişkisi	138
Tablo 94 Yaşam Tarzını Belirlemede Yaş İlişkisi	138
Tablo 95 Çocuk Yaşam Tarzını Belirlemede Yaş İlişkisi	139
Tablo 96 Anne Baba Yaşam Tarzlarının Uyumu	139
Tablo 97 Ebeveyn – Çocuk Yaşam Tarzı Uyumu	140
Tablo 98 Gelenek ve Göreneklere Bağlılığın Yaş ile İlişkisi	140
Tablo 99 Gelenek Göreneklere Bakış Açısının Ebeveyn ile Uyumu	141
Tablo 100 Gelenek Göreneklere Bakış Açısının Çocuk ile Uyumu	141

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Türkiye Fiziki Haritası	46
Şekil 2 Umurbey Sınırı	47
Şekil 3 Türkiye Deprem Haritası	49
Şekil 4 Umurbey Okuma Salonu	59
Şekil 5 Kiepert 1890 Haritası	67
Şekil 6 Edvard Charton İmzalı Tarihsiz Gemlik Gravürü	68
Şekil 7 Yunan Ordusu'nun Gemlik'e Girişi	71
Şekil 8 Yunan İşgal Gemileri'nden Gemlik ve Umurbey'in Görünüşü	71
Şekil 9 Umurbey'in 1973'de Gemlik Ovası'ndan Görünüşü	72

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1 Gemlik eski Belediyesi'nde yer alan mahalle muhtarlarını gösteren tabela	47
Fotoğraf 2 Umurbey merkezden çevre coğrafyasını da gösteren bir fotoğraf.	48
Fotoğraf 3 Umurbey'den zeytinlerin bir görüntüsü	51
Fotoğraf 4 Zeytin toplayan adın	57
Fotoğraf 5 Celal Bayar Kütüphanesi 1	59
Fotoğraf 6 Celal Bayar Kütüphanesi 2	60
Fotoğraf 7 Umurbey'deki zeytin bahçelerinden bir kare	61
Fotoğraf 8 Zeytin bahçeleri	61
Fotoğraf 9 Umurbey'deki zeytincilik görüntüleri 1	62
Fotoğraf 10 Umurbey'deki zeytincilik görüntüleri 2	62
Fotoğraf 11 Celal Bayar Anıtı'nın Umurbey'den farklı açılardan görüntüleri 1	73
Fotoğraf 12 Celal Bayar Anıtı'nın Umurbey'den farklı açılardan görüntüleri 2	73
Fotoğraf 13 Anket uygulanırken	74
Fotoğraf 14 Zeytin dönüşü yolun mülakat yapılarak değerlendirilmesi	74
Fotoğraf 15 Zeytin bahçelerinde kadın ve erkek birlikte çalışmaktadır	91
Fotoğraf 16 Zeytincilikle uğraşmaya genç yaşta başlanılmaktadır	104
Fotoğraf 17 İlerleyen yaşına rağmen zeytin toplayan Umurbey'li amca	104
Fotoğraf 18 Mevsimlik işçi olarak Umurbey'e gelen işçiler 1	107
Fotoğraf 19 Mevsimlik işçi olarak Umurbey'e gelen işçiler 2	108
Fotoğraf 20 Mevsimlik işçi olarak Umurbey'e gelen işçiler 3	108
Fotoğraf 21 Zeytin toplarken traktör	111
Fotoğraf 22 Zeytin ayıklama makinası	111
Fotoğraf 23 Umurbey'deki bir yağhanenin girişi	112
Fotoğraf 24 Yağhanede zeytinyağı üretme süreci	112
Fotoğraf 25 Zeytinyağı üretilirken zeytinin geçirdiği aşamalar	113
Fotoğraf 26 Yağı çıkartılan zeytinden arda kalan küspe	113
Fotoğraf 27 Yakıt olarak kullanılmak üzere paketlenmiş küspe	113
Fotoğraf 28 Evlerde şişelenen zeytinyağı	114
Fotoğraf 29 Evlerde şişelenmiş zeytinyağı	114
Fotoğraf 30 Balkon	127
Fotoğraf 31 Televizyon	128
Fotoğraf 32 Çamaşır Makinası	128
Fotoğraf 33 Banyo	129
Fotoğraf 34 Umurbey'li teyze blenderda (çırpıcı makina) ayran çırparken	129
Fotoğraf 35 Kerpiç ve betonerme evler aynı sokakta karşı karşıya	133
Fotoğraf 36 Betonerme, eski bir evde bir tarafta geleneksel demir parmaklıklar, diğer tarafta panjur	133
Fotoğraf 37 Kerpiç, betonerme ve taş evler, önlerinde eski ve yeni model arabalar	
Fotoğraf 38 Umurbey Celal Bayar Meydanı, Celal Bayar Çarşı Camii, Celal Bayar anıtı	134
Fotoğraf 39 Umurbey sokakları 1	135
Fotoğraf 40 Umurbey sokakları 2	135
Fotoğraf 41 Umurbey eczanesi	135
Fotoğraf 42 Oturma odası	136
Fotoğraf 43 Salon	136
Fotoğraf 44 Salondan bir kare	137
Fotoğraf 45 Sedir	137
Fotoğraf 46 Köy evinin bahçesi	142

GRAFİKLER TABLOSU

Grafik 1 Yaş Gruplarına Göre Doğum Yeri Dağılımı	75
Grafik 2 örneklemin Cinsiyet ve Yaşa Göre Dağılımı	76
Grafik 3 Eğitim Durumu Yıllık Gelir İlişkisi	78
Grafik 4 Yaş Gruplarına Göre Eğitim Durumu Dağılımı	79
Grafik 5 Yaş Gruplarına Göre Anne Eğitim Durumu	80
Grafik 6 Yaş Gruplarına Göre Baba Eğitim Durumu	80
Grafik 7 Yaş Gruplarına Bağlı Evlilik Yaşı Dağılımı	82
Grafik 8 Yaş Gruplarına Bağlı Evlenme Biçimi	83
Grafik 9 Yaş Grubuna Göre Geleneksel Evlilik Uygulamaları Dağılımı	84
Grafik 10 İlk Evlendiğinde Aile Tipi	85
Grafik 11 Uygulama Etnasında Kiminle Oturulduğu	86
Grafik 12 Ailede Otoritenin Kimde Toplandığı	87
Grafik 14 Sürekli İkamete Bağlı Ev Mülkiyeti Dağılımı	109
Grafik 13 Yaş Grubuna Bağlı Oturulan Ev Mülkiyeti	110
Grafik 15 Yaş Gruplarına Bağlı Sürekli İkamet Yeri Memnuniyet Dağılımı	120
Grafik 16 Kadının Çalışması Konusundaki Tutum	125

GİRİŞ

Modern olmak ya da olmamak...İşte bütün mesele bu! Gerçekten de 1960'lardan beri başta Amerika ve Avrupa olmak üzere uluslar arası toplumun, devletlerin, kültürlerin ve sosyal bilimcilerin bütün meselesi modernleş(tir)mek ya da modernleşmemek olmuştur. Modernleşmek lazımdı, modern olmak...Ama nasıldı? İşte bu soruya cevap bulundu: tabii ki hali hazırda "modern" olmuş olan toplumların yolundan giderek, onların izlediği yolu izleyerek, tıpkısının aynısını yaparak onlar gibi olunabilirdi, onlar gibi modern...Modernleşme kuramları, tüm toplumların gelenekselden moderne doğru giden doğrusal ve tek yönlü bir yol üzerinde olduğunu, bu yolun bir ucunun geleneksel, bir ucunun ise modern olmak olduğunu söylemektedir. Varlığını sürdürmek isteyen toplumlar modern olan tarafa geçmek zorundadırlar. Bu tarafa geçmek için de onların bu tarafa geçmelerini engelleyen yüklerini atmaları gerekmektedir. Bu yük modernleşme kuramlarına göre geleneksel değerlerdir. Modernleşmek isteyen toplumlar geleneksel değerlerin yerine modern değerleri ikame etmelidir ki modernliğin gereklerini yerine getirebilsinler. Modernleşme kuramlarının savunduğu gibi gelenekleri bırakmak ve onların yerine modern değerleri almak yerine, geleneklerden gücünü almış modernlik nasıl olurdu acaba?

Bu çalışma geleneğe karşı, geleneğe rağmen modernleşme yerine gelenekle birlikte, geleneğin gücünü arkasına almış modernleşme fikrinin daha gerçekçi ve bu şekilde modernleşmenin gerçekleştirilebilir olduğunu savunmaktadır. Modernleşme kuramlarının savunduğu gibi gelenek ve modern değerler çatışmak zorunda değildir, süreç içerisinde birbirlerine uyum gösterebilmektedir savıyla hareket eden çalışmada bu sav denetlenecektir.

Bu çalışma beş ana başlıktan oluşmaktadır. Öncelikle çalışmanın sorununun ne olduğu ve niçin bunun bir sorun olduğu sorularına cevap verilecek, araştırmanın kapsam ve metodolojisi belirlenecektir. Bu kapsamda araştırmanın konusu, amacı, önemi, literatür taraması, araştırmanın yöntemi, hipotez(ler)i ve kavram haritasına yer verilecektir.

İkinci bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi çizilecektir. Bu bölümde araştırma kapsamında hem eleştirilen hem de araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan modernleşme kuramları derinlemesine incelenecektir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırma yöresi coğrafi yapısı, altyapısı, demografik ve sosyal yapısı, ekonomik yapısı ve tarihiyle ele alınacak, Umurbey,

bulunan ilk tarihsel verilerden alınıp Cumhuriyet dönemine kadar getirilecektir. Bir anlamda Umurbey'in profili çizilmeye çalışılacaktır.

Araştırmanın dördüncü bölümünde araştırma verilerinin analizi yapılacak, bu analizler değerlendirilecektir. Bu bölümde araştırma örnekleminin demografik yapısı, aile yapısı, sosyo-ekonomik yapısı, dini yapısı, kültürel değerleri, gündelik hayatı ve kendi yaşam tarzlarıyla ilgili düşüncelerine ilişkin sorulan sorular ve gözlemler analiz edilmiş, anket verileri tablo ve grafiklerle betimlenmiş ve yorumlanmış, gözlem sonuçlarına da eş zamanlı olarak yer verilmiştir. Anket sonuçları tablo ve grafiklerle daha somut bir hale getirilmeye çalışılırken gözlem sonuçları da gözlemler sırasında çekilen fotoğrafların ilgili yerlerde kullanılmasıyla daha somut bir hale getirilmeye çalışılmıştır.

Beşinci bölümde Umurbey'de yaşayan örf ve adetlere yer verilmiş; düğün, ölüm, doğum, bayram ve diğer örf ve adetlerin neler olduğu betimlenmiştir.

BİR BELDE ARAŞTIRMASI ÖLÇEĞİNDE MODERNLEŞME KURAMLARINA SOSYOLOJİK BİR ELEŞTİREL BAKIŞ: UMURBEY ÖRNEĞİ

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE METODOLOJİSİ

1.1 Araştırmanın Konusu

“Modernleşme” günlük yaşantımızda sık sık duyduğumuz, iyi veya kötü bir çok anlam yüklediğimiz bir kavramdır. Literatürde de birbirinden farklı birçok tanımı bulunan “Modernleşme” kavramı en yalın haliyle “Gelişmenin özel bir biçimi” ya da “Geleneksel toplumun modern toplum haline dönüşme süreci”dir ve eylem halindeki modernliği niteler.

Az gelişmiş ya da geliştirmekte olan toplumların geleneksel toplumlar olduklarını ileri süren “Modernleşme Kuramları” ise II. Dünya Savaşı sonrası Amerikan sosyal bilim çevrelerinde ortaya çıkan, Batı’nın model alınması suretiyle tüm dünya toplumlarının modernleşebileceğini varsayan ve Amerika’yı modernliğin temsilcisi olarak sunan bir toplumsal değişme yaklaşımıdır. Birleştikleri ortak nokta, modernleşmenin ancak ve ancak geleneksel özelliklerin / değerlerin terk edilmesi ile oluşabileceğine inanmış olmalarıdır. Doğal olarak terk edilecek geleneksel değerlerin yerine konacak yeni gelenek ve değerlere ihtiyaç vardır. Modernleşme kuramcıları için yeni değerler Batı’nın son birkaç yüzyıl boyunca oluşturmuş olduğu değerlerdir. Bu anlamda modernleşme Batılı değerlere geçiş sürecini ifade etmektedir (Cırhinlioğlu 1999:90).

Ancak 1960’lı yıllardan itibaren modernleşme kuramcılarının temele koydukları bazı sayıtlılar çeşitli kuramcılar tarafından eleştirilmiştir (Bendix 1967; Nispet 1969; Tipps 1976 bunlar arasında sayılabilir). Yapılan eleştirilerin en çarpıcı olanı, modernleşme kuramlarının gelişme/değişmeyi ele alışları ile ilgili olanıdır. Modernleşme kuramlarına göre, değişme/gelişme tek yönlü / evrimsel bir süreç şeklinde olmaktadır. Bu süreç, Avrupa ve Amerika toplumlarının içinden geçmiş oldukları süreçtir. Modernleşme Kuramları’nın üzerine oturduğu sac ayaklarından bir tanesi de modernleşme sürecinin mutlak surette modern/gelişmiş bir topluma erişimle son bulacağı savıdır.

Bu çalışma modernleşme kuramlarının, modernleşmenin geleneksel özelliklerin/değerlerin terk edilmesi ile oluşabileceği ve terk edilen değerlerin yerine batılı değerlerin geçmesi gerektiği savı ile modernleşme sürecinin mutlak surette bu şekilde oluşacak tam anlamıyla modern/gelişmiş bir topluma erişilerek sona ereceği savını eleştirmektedir.

Modernleşmenin geleneksel değerlerin/özelliklerin terk edilmesi ve terk edilen değerlerin/geleneklerin yerine batılı değerlerin geçmesi ile gerçekleşmek zorunda olmadığı, geleneksel ve modern biçimlerin çatışma halinde olmadan bir arada bulunabileceği ve dolayısıyla da modernleşme sürecinin mutlak surette modern/gelişmiş bir topluma erişilerek son bulmak zorunda olmadığı savından hareketle bu savların modernleşme kuramlarının Türkiye’de bir köy ölçeğinde denetlenmesini sağlayacak bu çalışmada modernleşme sürecinde Bursa-Umurbey köyünde gelenek ve göreneklere bakışta, gelenek ve görenekleri yaşayışta, yaşam tarzında (yaşama biçimlerinde) ve bakış açılarında meydana gelen sosyo-kültürel değişme ve bu değişimin modern/gelişmiş bir topluma doğru gidip gitmediği çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Konusu çerçevesinde araştırmanın öncelikli amacı modernleşme sürecinde Bursa-Umurbey beldesinde üç kuşak boyunca gelenek ve göreneklere bakışta, gelenek ve görenekleri yaşayışta, yaşam tarzlarında ve bakış açılarında gerçekleşen değişimleri saptamak, geleneksel ve modern biçimlerin çatışma halinde olup olmadığını belirlemek ve bu değişimleri modernleşme kuramları çerçevesinde ve modernleşme kuramlarının öngördüğü modernleşme modeliyle karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Bu analizin amacı ise modernleşme kuramlarının toplumların modernleşmesinin yolunun geleneksel değerlerini/özelliklerini terk etmeleri ve yerlerine batılı değerleri benimsemelerinden geçtiği ve modernleşme sürecinin mutlak surette modern/gelişmiş topluma erişecek doğrusal ve evrimsel bir süreç olduğu savlarının denetlenmesidir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Araştırma, modernleşme sürecinde olan geçiş tipi bir toplumda sosyo-kültürel alanda gerçekleşen değişimlere yönelik olması ve bu değişimlerin üç kuşak üzerinde gözlenmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca modernleşme kuramlarının genel varsayımı olan modernleşmenin geleneksel değerlerin terk edilmesi ve yerine batılı değerlerin benimsenmesiyle gerçekleşeceği ve mutlak surette modern topluma erişilmesiyle sona ereceği savının denetlenmesi araştırmanın literatür açısından önemini teşkil etmektedir.

Bu denetlemenin modernleşme sürecinde olan geçiş tipi bir toplumun gelenek ve göreneklerine bakışı, gelenek ve göreneklerini yaşayışı, bakış açısı ve yaşama

tarzındaki değişimler üzerinden yapılması ve üç kuşak üzerinde araştırılması ise çalışmanın önemini arttırmaktadır.

1.4 Literatür

Araştırma konusu ile ilgili olarak yapılan literatür taramasında "Modernleşme", "Modernleşme Kuramları", "modernleşme eğilimleri", "modernleşme süreci", "aile ilişkileri", "yaşam tarzı", "köy araştırmaları", "gelenek ve görenekler" başlıkları ile yapılmış olan araştırmalar incelenmiştir.

Türkiye'de modernleşme sürecinin tarihiyle ilgili bilgi gereksinimimizi Hakan Uzun'un "Osmanlıdan Cumhuriyet'e Modernleşme Süreci" konulu 2000 yılında hazırlanmış Yüksek Lisans tezi gidermiştir.

"Modernleşme" kavramı ve "Modernleşme Kuramları"nın tanımlanması, tarihçesi, kaynakları ve eleştirileri için Fahrettin Altun'un "Modernleşme Kuramı-Eleştirel Bir Giriş" ve Zafer Cirhinlioğlu'nun "Azgelişmişliğin Toplumsal Boyutu" isimli çalışmalarından yararlanılmıştır.

Modernleşme süreci, modernleşme eğilimleri ve köy araştırmaları başlıkları ile yapılan taramalar sonucunda ulaşılan Balkı Şafak'ın "Ankara'nın İki Köyünde Örgün Eğitim ve Modernleşme Süreci" konulu 1992 tarihli doktora tezinden yararlanılarak köydeki modernleşme eğilimleri ile ilgili bilgi edinilmiştir. Ailenin toplum içerisindeki yeri ve öneminin belirlenmesi için Emre Kongar'ın "Türkiye Üzerine Araştırmalar"ından "İzmir: Kentsel Ailenin Değişimi" başlıklı araştırmasından, modernleşme sürecinde Türk köy ailesinde aile içi ilişkilerin değişiminin bilgisi için M. Said Doğan, M. Cihangir Doğan'ın Modernleşme Sürecinde Türk Köy Ailesi Araştırması- Köy Ailesi ve Aile İçi İlişkilerin değişmesi" konulu araştırmasından yararlanılmıştır. Müge Kantar'ın "Kırsal Kesimde Yaşayan ve Kırdan Kente Göç Eden Ailelerde Kuşaklararası Farklılaşma" başlıklı çalışması göç ve kuşaklararası farklılaşma olgularını bir arada sentezleyerek belirlememizi sağlamıştır.

Araştırmamızın literatür incelemesi sırasında karşılaşılan ve araştırma kapsamında özellikle faydalanılan aşağıdaki çalışmalarla ilgili ise daha detaylı bilgi verilecektir:

Arıkan, Gülay v.dğr. *Kalecik'e Bağlı Bağcılıkla Uğraşan On Köyde Modernleşme Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2004.

Ankara ili Kalecik ilçesine bağlı on köyde modernleşme eğilimlerini araştıran çalışmada görüşme ve anket yoluyla toplanan veriler analiz edilmiş ve modernleşme eğilimlerine ilişkin köy ölçeğinde karşılaştırmalı olarak geniş kapsamlı bir araştırma

ortaya konmuştur. Teknik açıdan bizim araştırmamıza örnek teşkil eden çalışma bu çalışmadır. Çalışmamızda kullanılan anket formu bu çalışmada kullanılan anket formunun bizim çalışmamıza uyarlanmasıyla oluşturulmuş olup temelde aynıdır.

Kıray, Mübeccel B, "Değişen Toplum Yapısı", Mübeccel B. Kıray'ın Toplu Eserleri 3, İstanbul, Bağlam Yayıncılık, 1998.

Kıray'ın toplu eserlerinin üçüncüsü olarak yayınlanan kitapta Kıray'ın Adana, Safranbolu ve Taşköprü'de yaptığı araştırmalar yer almaktadır. Adana'da sosyo-ekonomik hayatın değişen düzeni, dört köyün monografik karşılaştırılması ile incelenmiştir. Safranbolu'yu içeren araştırmada; nüfus ve yerleşme değişiminin en önemli boyutu olarak farklılaşan meslek yapıları, ev içi yaşam, odalar, yenilen yemekler, boş zaman faaliyetleri, turizm deneyimi, kavramlarda ve değerlerde değişme gibi konulara ağırlık verilerek Safranbolu'da konut içi yaşam olanakları, sınırlılıkları ve turizm yönü incelenmiştir. Taşköprü'de ise kırsal topluluklarda gelişme ve liderlik, köy ve geleneksel liderlik, değişen aile ve liderlik ilişkileri, informal ilişki ağları ve yeni karmaşık örgütlerin incelenmesi aracılığıyla ele alınmıştır.

Boran, Behice, *Toplumsal Yapı Araştırmaları: İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki*, İstanbul, Sarmal Yayınevi, Bütün Kitapları 3, Birinci Baskı, 1992.

Araştırma, Manisa Ovası'ndaki sekiz köy ve bu alanın güneyinde bulunan dağlardaki beş köyde yapılmıştır. Ova ve köy dağları olarak ayrılan köylerde; yerleşimi, ekonomiyi, sosyal tabakalaşmayı, dışarıyla ilişkileri ve köylerin şehirleşmesini incelemek amacıyla yapılan çalışmada gözlem, mülakat ve anket tekniği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ova ve dağ köyleri arasında bir de geçiş halinde bulunan köy tipine rastlanmıştır. Ova köyleri dağ köyelerine daha ileridir. Ailede daha modern ilişkiler görülmeye başlanmıştır.

Atalay, Beşir, *Sanayileşme ve Sosyal Değişme (Kırıkkale Araştırması)*, Ankara, Sosyal Planlama Başkanlığı Planlama Dairesi Yayınları, Yayın No: DPT: 1917, SPB: 377, 1983.

Geniş anlamda sanayinin çevreye ve insana etkileri, dar anlamdaysa sanayi etkisinde doğan ve gelişen Kırıkkale kentinin sosyal gelişim tarihinin konu edildiği uygulamalı çalışma, Kırıkkale'de kurulan fabrikaların çevrede yaptığı sosyal değişimleri incelemektedir. Genel olarak dünyada ve Türkiye'de sanayileşme sürecinden söz edilen kitapta, daha sonra sanayinin kurulduğu ve geliştiği bölge olarak Kırıkkale ve çevresi tanıtılmıştır. Veri toplama teknikleri olarak, yazılı kaynaklar, resmi ve özel kurumlardan alınan bilgiler, mülakat ve anket kullanılmıştır.

Tuğaç, Ahmet v.dğr., *Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması*, Ankara, T.C. Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Yayın No: 860, 1970.

Araştırma köylerinin ve köylülerin demografik özellikleri ve toplum yapısı, nüfusu, ekonomik koşulları, eğitim ve sağlık durumlarının yanı sıra köylerin ve köylülerin genel özellikleri, köy sorunları ve köylülerin ihtiyaçları da incelenmiştir. Araştırmada sosyal survey metodu kullanılarak Türk köylerini temsil edecek 220 köy üzerinde yapılan araştırmada bilgi toplama tekniği olarak doksan sekiz sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Köylüler sadece faydalı olduğuna inandıkları yenilikleri kabul etmektedirler.

Yasa, İbrahim, *Yirmi Beş Yıl Sonra Hasanoğlan Köyü*, Ankara, Ankara Üniversitesi, S.B.F. Yayınları, 1969.

Ankara iline bağlı Hasanoğlan Köyü'nde 1966 yılında yapılan çalışmada son yirmi beş yıl içinde Hasanoğla köyünün toplumsal yapısında meydana gelen değişiklikler, anket, görüşme ve gözlem teknikleri ile incelenmiştir.

Özer, Ayşegül, Bursa İli Gemlik İlçesi, Umurbey Beldesi'nde Tarihi Çevre Koruma Önerisi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2004.

Umurbey'in mimari, arkeolojik ve mimari tarihi özelliklerini inceleyen araştırma aynı zamanda Umurbey ile ilgili genel bilgiler konusunda zengin bir içeriğe sahiptir. Umurbey'e ilişkin derin bir inceleme yapan araştırmadan araştırma alanına ait kapsamlı bilgi edinilmiştir.

Kandemir, Banu, Umurbey Köyü Derleme Çalışması, Balıkesir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Edebiyatı Bölümü Bitirme Çalışması, Balıkesir, 1997.

Umurbey'in kültürel değerleri, gelenek ve görenekleri üzerine bir derleme olan çalışma halk bilimi bakış açısıyla yapılmıştır. Çalışmada bilgiler önce derlenmiş, sonra sistematığı uygulanmıştır. Derlemenin içerdiği bilgiler bizim çalışmamıza temel teşkil etmiş, Umurbey'de yaşayan gelenek, görenek ve kültürel değerlerin bir çoğuna buradan ulaşılmış, hala yaşayıp yaşamadıkları sahada araştırılmıştır.

1.5 Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma üç aşamadan oluşmaktadır.

Teorik olan ilk bölümde öncelikle literatür taramasına yer verilmiş ve araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi belirlenmiştir. Daha sonra hem araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan hem de araştırma sonuçlarınınca eleştirel olarak yaklaşılacak olan "Modernleşme Kuramları"nın ortaya çıkışı, kaynakları ve tarihçesi ile ilgili bilgi verilmiş ve bu bilgiler ışığında bu çalışmada modernleşme kuramlarının hangi varsayımlarına hangi gerekçelerle eleştirel bakıldığı belirtilmiştir.

Pratik olan ikinci bölümde ise araştırma için gerekli olan veriler seçilen örneklem grubundan "anket" ve "mülakat" yoluyla toplanmıştır. Araştırma hipotezlerini sınavacak şekilde hazırlanan sorularla geçiş toplumunda bir arada bulunan geleneksel ve modern biçimlerin çatışıp çatışmadığı, bu çatışma ya da çatışmama sonucunda geçiş toplumunun mutlak surette modern topluma mı dönüşeceği yoksa modern topluma dönüşmeyebilecek olan yeni bir toplum tipi mi olduğu sorgulanacaktır.

1.5.1 Araştırmanın evreni

Araştırma, üç kuşak arasında modernleşme eğilimlerini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Araştırma evreni Umurbey'li olan herkeştir. Umurbey'li olmak ise bu çalışma kapsamında kütük ya da soy kökeni dikkate alınmaksızın Umurbey'de yaşayan ya da anne-baba ya da büyükanne-büyükbabası Umurbey'de yaşayan kişiler olarak ele alınmıştır.

1.5.2 Araştırmanın örnekleme

Araştırma nesiller arası karşılaştırma yapma çabasında olduğundan araştırmanın örnekleme, üç farklı nesli de içerecek şekilde oluşturulmuş ve bu üç nesil ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. 60 yaş üstü denekler birinci nesil, 34-59 yaş arası denekler ikinci nesil ve 15-34 yaş arası denekler üçüncü nesil olarak sınıflandırılmışlardır. Araştırma, Umurbey ölçeğinde üç nesil üzerinde modernleşme eğilimleri arasında karşılaştırmaya dayalı olduğundan anket formu üç nesilden de eşit sayıda deneye uygulanmıştır. Gözlem ve mülakat / görüşme ise anket formunu cevaplandıran deneklerin yanı sıra araştırma süresince araştırma sahasına gidildiği müddetçe araştırma evreninde temas kurulan herkes üzerinde yapılmıştır. Anket formu uygulanan denekler ailelerinde üç kuşak da hayatta olanlar arasından seçilmiştir.

1.5.3 Veri toplama teknikleri

Araştırma hipotezlerinin denetlenmesi için ihtiyaç duyulan veriler, yazılı materyal (resmi ve gayri resmi köy kayıtları, mektuplar, günlükler, kitap ve diğer eserler) araştırma, gözlem, anket ve görüşme / mülakat yollarıyla toplanmıştır.

1.5.3.1 Yazılı materyal araştırma

Köyün tarihine ilişkin araştırma yapmak amacıyla köy kayıtlarının araştırılmasıyla başlayan yazılı materyal araştırmaları derinleştikçe önceki

dönemlerdeki yaşama biçimleri, gelenek ve görenekler, günlük yaşam vb. hakkında zengin verilere ulaşma imkanı sağlamıştır.

1.5.3.2 Gözlem

Araştırma alanına periyodik olarak gidilmiş, günlük yaşam biçimleri, alışkanlıklar, ilişkiler, değişim ve gelişmeler, Umurbey'deki kültürel, sosyal, ekonomik alanlarda mevcut durum gözlenmiştir. Bu gözlemler şayet uygun ortam varsa anında, uygun ortam bulunamıyorsa bulunduğu (örneğin gözlemin yapıldığı akşam eve gittikten sonra) kaydedilmiştir.

1.5.3.3 Anket

Araştırma örnekleme 80 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Karşılaştırmanın daha rahat yapılabilmesi için üç nesil üzerine de aynı sorulardan oluşan anket formu uygulanmıştır. Anket formu, 15-34, 35-59 ve 60 yaş üstü olarak sınıflandırılan üç neslin her birinden 20'şer kişi tarafından cevaplandırılmıştır. Anket uygulamaları, daha samimi bir ortamda olabilmesi ve dolayısıyla daha doğru verilere ulaşılabilmesinin yanı sıra sohbet esnasında başka verilere de ulaşabilmek amacıyla yüz yüze yapılmıştır.

1.5.3.4 Görüşme / Mülakat

Anket, bilimsel açıdan daha kesin ve net bilgilere ulaşabilmeyi sağlayabilmesine karşın, araştırma bölgesindeki kişilerde rahatsızlık, yabancılık, çekinme vb. olumsuz duygulara yol açma gibi etkileri de olabilmektedir. Bu duygular anket cevaplandırıcılarının her zaman rahat ve açık bir şekilde en doğru bilgileri paylaş(a)mamasına neden olabilmektedir. Bu nedenle hem daha fazla ayrıntıya girebilmek, hem karşılıklı sohbet etmenin kişilere verdiği güvenle daha net cevaplar alabilmek hem de anket sonuçlarını sınavabilmek amacıyla görüşme/mülakat yoluyla da veri toplanmıştır. Bu görüşmeler, araştırma bölgesine hemen her gidildiğinde karşılıklı sohbet şeklinde gerçekleştirilmiştir. Örneklemin gelenek ve göreneklere bakışını, gelenek ve görenekleri yaşayışını, bakış açılarını ve yaşam tarzlarını araştıran sorular sorulmuş, anket formundaki sorulara paralel gidilmekle birlikte sadece anket formuna bağımlı kalınmamış, mülakatlarda daha esnek davranılmıştır.

1.5.4 Veri analizi teknikleri

Toplanan veriler, toplanma tekniklerine göre farklı şekillerde analiz edilmiştir.

1.5.4.1 Yazılı materyallerin Analizi

Yazılı materyallerdeki veriler, araştırma amacına hizmet edip etmediklerine ve araştırma hipotezlerine cevap verip vermediklerine göre analiz edilmişlerdir.

1.5.4.2 Gözlem Analizi

Gözlem verileri öncelikle kaydedilmiş, kaydedilen veriler araştırma amaç ve hipotezleri doğrultusunda sınıflandırılmış ve kullanılmıştır.

1.5.4.3 Anket Analizi

92 sorudan oluşan anket formları 15 – 34 yaş aralığında 20 kişiye, 35 – 59 yaş aralığında 20 kişiye ve 60 yaş üstünde 20 kişi olmak üzere toplam 60 kişiye uygulanan anket verileri SPSS programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen ham veriler öncelikle SPSS programına girilerek frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuştur. Örneklemenin genel özellikleri tek ve iki yönlü tablolar halinde gösterilmiştir. Çapraz tablolar ve grafikler oluşturularak bazı değişkenler arasındaki ilişkiler yüzde oranları bakımından yorumlanmıştır.

1.5.4.4 Görüşme / Mülakat Analizi

Görüşme verileri sorulan sorulara alınan cevapların gözlem ve anket cevaplarıyla paralel şekilde değerlendirilerek analiz edilmiştir.

1.6 Araştırmanın Hipotezleri

Geleneksellikten modernliğe doğru gerçekleşen modernleşme sürecinde siyasal ve ekonomik alanlarda olduğu gibi toplumsal ve kültürel alanlarda da değişiklikler meydana gelecektir. Ancak bu durum, modernleşme yönünde gerçekleşen bu değişimlerin geleneksel tüm değerleri yok edeceği anlamına gelmemektedir. Modernleşme, ya da daha genel bir söylemle gelişme sürecinde siyasal ve ekonomik değişiklikler olduğu gibi sosyo-kültürel değişimlerin de meydana geldiği; ancak gelenekselliğin de devam ettiği, modern ve geleneksel biçimlerin, modernleşme kuramının genel olarak iddia ettiği gibi, mutlaka çatışma halinde olmadığı gözlemlenen hareketle yürütülen araştırmada ana hipotez; geleneksel ve modern biçimlerin, bakış açılarının, yaşam tarzlarının ve değerlerin çatışma halinde olmak zorunda olmadığı, bir arada uyum içerisinde de olabildikleri üzerine inşaa edilmiştir.

Çalışmada doğruluğu araştırılan bu hipotezin doğruluğunun araştırılması için sınanması gereken alt hipotezler şunlardır:

- "Modernite arayışları ve gelenekselik süreç içinde birlikte sürdürülebilir."
- Genel hipotezi aşağıda yer alan alt hipotezlerin sonuçlarıyla sınanmıştır.
- "Üç kuşak boyunca gelenek ve göreneklere bakış, modernleşme yönünde değişiklik göstermiştir."
  - "Üç kuşak boyunca gelenek ve göreneklere yaşayış, modernleşme yönünde değişiklik göstermiştir."
  - "Üç kuşak boyunca yaşam tarzı, modernleşme yönünde değişiklik göstermiştir."
  - "Üç kuşak boyunca bakış açısı, modernleşme yönünde değişiklik göstermiştir."
  - "Gelenek ve göreneklere bakışta geleneksellik de devam etmektedir."
  - "Gelenek ve göreneklere yaşayışta geleneksellik de devam etmektedir."
  - "Yaşam tarzında geleneksel öğeler de devam etmektedir."
  - "Bakış açılarındaki geleneksel öğeler de devam etmektedir."
  - "Gelenek ve göreneklere bakışta geleneksel ve modern biçimler çatışma halinde olmayabilir/ olmak zorunda değildir."
  - "Gelenek ve göreneklere yaşayışta geleneksel ve modern biçimler çatışma halinde olmayabilir/ olmak zorunda değildir."
  - "Geleneksel yaşam tarzı ile modern yaşam tarzı çatışma halinde olmayabilir / olmak zorunda değildir."
  - "Geleneksel bakış açısı ile modern bakış açısı çatışma halinde olmayabilir / olmak zorunda değildir."
  - "Geleneksel ve modern değerler çatışma halinde olmayabilir/ olmak zorunda değildirler."
  - "Geleneksel ve modern değerlerden çatışanlar vardır."
  - "Geleneksel ve modern değerlerden çatışmayanlar vardır."
  - "Geleneksel ve modern değerler bir arada yaşayabilirler."
  - "Üç kuşak arasında yaşam tarzında farklılıklar vardır."
  - "Üç kuşak arasında geleneklere bakışta farklılık vardır."
  - "Üç kuşak arasında gelenekleri yaşayışta farklılık vardır."
  - "Üç kuşak arasında geleneklere bakıştaki farklılık her zaman çatışma oluşturmaz."
  - "Üç kuşak arasındaki gelenekleri yaşayıştaki farklılık her zaman çatışma oluşturmaz."

1.7 Araştırmada Kullanılan Temel Kavramlar

Bu bölümde öncelikle, çalışmanın merkezinde yer alan kuramlara da ismini veren "modern" kavramı üzerinde detaylı bir şekilde durulacak, sonrasında araştırma açısından önem arz eden diğer kavramların araştırma kapsamında hangi anlamlarda kullanıldıklarına yer verilecektir. Bu kapsamda öncelikle "modern", "modernite", "modernizm" kavramlarının farklılıkları üzerinde durulmaksızın "modernite"nin etimolojik kökeni ve tarihsel gelişimi üzerinde durulacak, sonrasında türevlerine yer verilirken sırasıyla "modern", "modernlik", "modernizm", "modernleşme", "modern bilinç" ve "gelenek" kavramları üzerinde durulacaktır, sonrasında araştırma açısından önem arz eden "geleneksel toplum", "modern toplum" gibi kavramlar ise daha anlaşılır olması açısından araştırmanın kuramsal çerçevesi bölümünde, kuramlar kapsamında tanımlanacaktır.

1.7.1 Modern kavramı, etimolojik gelişme ve türevleri

Modern kavramı, tarihsel olarak zaman içinde yapılan bir ayırımla başlamıştı. Sözlük anlamı "bugün" demek olan "modern", bir şeyleri dünden ayırmayı ifade etmektedir. Yaygın bir kanaate göre bu bağlamda modernlik ilk defa 5. Yüzyılda Hristiyanlığın, gelinen o gününü eski pagan Romalı geçmişten ayırmak için kullanılmıştı. Yani buna göre bir müşrik "antik" Roma dönemi var, bir de Hristiyanlığın yaşandığı mümin "modern" Roma dönemi vardır. Ancak her halükarda modern yeni bir durumu ifade ediyordu. (Davidson 2002: 54). Ne var ki daha sonra bu yeni durum, şimdiye ait Hristiyanlığın aksine antik paganizmin üstüne kurulmaya çalışıldı ki daha sonraları modernizmin seküler vurgusu buradan kaynaklanacaktır. Gerçekten de ilk belirgin pagan vurgu Rönesans'ta kendini gösterdi. Antik çağ paganizmi gibi o da insanı kendi başına, ilahilikten soyutlanmış olarak almaya girişti. İnsan, bedeniyle vardı; resim, heykel ve benzeri sanatlar da öncelikle, bu insan bedeni tasarımıyla doğdu.

Modernus, Latince sözlük karşılığı itibarıyla "şimdi" anlamına geliyor ve yeniye vurgu yapıyorsa da, onun en temel esprilerinden birisi şüphesiz bir "kopma ve farklılaşma" durumunu anlatmış olmasıdır. Yukarıda da belirtildiği üzere ilk defa Roma'da 5. Yüzyılda Hristiyanlık öncesinden kopmayı ifade etmek üzere kullanılmıştı. Yani buna göre şimdiki Hristiyanlık zamanları artık bu haliyle modern zamanlardı. Bu bir bakıma İslam-cahiliye dönemi ayırımına benzemektedir. Ancak Batı, son birkaç yüzyıldır modern kavramını yalnızca kendi tarihsel gelişimini tasnif etmek, şimdi ve öncesini ayırmak için değil, aynı zamanda kendisini başkasından ayırmada kullanıyor. Öyle bir tanımlama yapıyor ki her ne kadar kendisinin dışındaki

dünyayı geleneksel olarak niteliyorsa da gelenekselin tanımı "modern olmayan"dır. Burada modernin nitelikleri esas alınmış, bu özelliklerin dışında kalanlar, kendi alanlarında bir bütünlük oluşturmadıklarına bakılmaksızın üzerlerine bir "geleneksel" kaşesi basılmıştır. Tıpkı geometrik şekiller dünyasını üçgen esasına göre "üçgenler" ve "üçgen olmayanlar" olarak ikiye ayırmak gibi. Halbuki kare de daire de üçgen olmayanlardır, ama birbirlerine üçgenden daha yakın değillerdir (Aydın 2009).

Modern kavramı tarihsel olarak önemli bir anlam değişikliği geçirmiş, her zaman olumlu anlamda kullanılmamıştır. Anlaşıldığı kadarıyla 5.-14.yüzyıllar arasında önceki eski dönemle yeni dönemi ve özellikle Hristiyanlık ile ondan önceki dönemi ayırmada kullanılan ve bağlamda olumlu bir anlam taşıyan modernite, bu tarihlerden 18. yy aydınlanma felsefesine kadar olumsuz bir çağrışıma sahiptir ve ilgi çekicidir ki genel olarak kadim kültürlerle ayak uyduramayanların olumsuz tutumunu ifade etmek üzere kullanılmıştır. Bu dönemlerde modern, bayağı basmakalıp görüşler demektir. Mesela Shakespeare, kavramı bu anlamda almıştı. Yine İngiliz yazarları Fransız devriminin önderlerine "Modernleştiriciler" olarak yollama yaptıklarında da kavram yine yermeyi ifade ediyordu (Black 1986: 4). Ancak 18. yüzyıl sonrasında kavram, yeni ve önemli bir dönem anlamında alınmaya başlandı, yeniden belirlemeler yapıldı. Buna göre biraz da keyfi bir tanımlamayla 1500 yılları sonrası "modern"di. 19.yy sonrasında ise çerçevesi yeniden çizildi; sınai-ekonomik gelişmiş ülke anlamına gelmeye başladı (Aydın 2009).

Bugünkü modernitenin olgusal olarak 18.yy aydınlanma felsefesiyle başladığı kabul edilmektedir. Bundan dolaydır ki modernlik "Tarihsel olanın karşıtı" anlamında bir zihniyet (bilinç) olarak alınabilir. Tarihsel karşıtı olması, 18. yüzyıla kadar izlenen Antikçağ düşüncesinin artık aşılması anlamına gelmektedir. Bunun en önemli göstergelerinden birisi ise Antikçağda çok da önemli olmayan zamanın önem kazanmasıdır. Esasen modernitenin aydınlanma felsefesi ile olan ilişkisinin en önemli göstergelerinden birisi de içkin özellikler taşımasıdır.

Düşünürler moderniteyi niteleyen şeyin ne olduğu üzerinde çok tartışmışlardır. Mesela bunlardan A. Giddens'a göre modernite "17. yüzyılda Avrupa'da başlayan ve sonraları neredeyse bütün dünyayı etkisi altına alan toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimidir."

P. Berger'e göre "Batının kendi üstünlüğüne inanmasını sağlayan bir zihniyet oluşumudur."

A. Swingewood'a göre "karmaşık bir sosyal süreçtir".

T. Hentch'e göre modernite "Batının doğaya bakarak ürettiği ve evrimle, gelişme, ilerleme gibi inanç ilklerine dayanan bir zihniyet biçimidir" (Altun 2002: 23).

A. Smith'e göre modernitenin belli bir anlamı yok, kim ne varsayıyorsa odur: Bu bağlamda o (mesela) laik, kapitalist tarihsel deneyim, gelişmekte olan ülkelerin politikaları, toplumsal süreçler toplamı vb.dir.

1.7.1.1 Modernliğin tarihsel aşamaları

Moderniteyi tanımlayabilmek için önce tarihsel gelişime bir göz gezdirmekte yarar var. Hemen denebilir ki söz konusu ettiğimiz modernliğin yaklaşık 400 yıllık bir tarihi vardır ve bu zaman dilimi kendi içinde üç bölüme ayrılabilir.

- 16. yy'da başlayan Rönesans hareketlerinden 18. yüzyıl aydınlanma hareketine kadar süren iki yüz yıllık dönem.
- 18. yy aydınlanmasından 20 yy'a kadar geçen iki yüzyıllık dönem.
- 20.yy'dan günümüze kadar süren dönem (Berman 1992: 44).

Birinci dönem modernitenin temellerinin oluştuğu, tabir caizse tohumlarının ekildiği dönemdir. Berman'ın dediği gibi belki işin nereye varacağı iyi bilinmiyor ama bir şeyler oluşuyordu. Klasik olarak da nitelendirebileceğimiz bu birinci dönemde modernitenin felsefi alt yapısı kabul edilen Rönesans ve Aydınlanma felsefeleri gerçekleşti. Gerçekten bu iki felsefe de modern zihniyette gördüğümüz: İçkin, şekilci, akılcı, kurgucu bir dünya görüşünü ifade etmektedir.

İkinci dönemde Fransız İhtilali büyük önem taşır. Çünkü burada dramatik bir biçimde yeni bir kamu oluşur. Modernite 19.yy'da sanayi olgusu ile başlayan 20.yy'ı da içine alan bu ikinci dönemde kurumsallaşır.

Üçüncü dönemin en belirgin özelliği ise modernitenin neredeyse bütün dünyayı kapsayacak şekilde yaygınlaşmış olmasıdır. Gerçi bu dönem başta postmodernizm olmak üzere yoğun eleştiriler aldığı bir dönemdir. Bütün etkinliğine rağmen bu dönemde modernite parçalanmıştır. Özellikle 20.yy'ın son çeyreğinden beri postmodern bir dönem yaşanmaktadır. Bu son dönemin en belirgin özelliklerinden birisi, ortaya yeni bir şeyler koymaktan çok, başka düşünceleri yapı bozumuna uğratmak, daha da olmazsa fiili müdahalelerde bulunmaktadır.

Modernitenin gelişiminde şüphesiz pek çok düşünürün katkısı vardır. Ancak bazılarının görüşleri çok daha açıklayıcıdır. Mesela Berman'a göre Marx ve Nietzsche ayrı bir önem taşır. Marx'a göre modernite faydalı ve zararlı pek çok şey üretmiştir. Modernitenin ürettiği en belirgin şeylerden birisi işçi sınıfıdır. İşçi sınıfı toplumların dönüşümünde önemli bir yere sahiptir. Nietzsche'ye göre ise bu yeni mantık esasta

gelişik olan Hristiyanlık ideallerinin aşılması sağlamıştır. Yine bu düşünürü göre modern kültürün temel özelliği ironik ve diyalektik olmasıdır. Nietzsche modern kültürün dinle hesaplaşmasının altını çizer. Ona göre bunun bir ortamı da vardı. Hristiyanlık zaten Tanrı'yı öldürmüştü. Belki bunun yerine bir Tanrı'nın çıkması gerekirdi ama aydınlanma bunu beceremedi, Tanrı'nın yerine insanı dikti. Bir süre sonra insan da anlamını yitirdi, yapıp eden, her şeyi düzenleyen bir Tanrı öznesi olarak bizzat modernitenin kendisi kaldı (Berman 1992: 45). Öyle ki modern toplum bile ferdi çevreleyen bir "demir kafes" haline geldi.

Şüphesiz modernitenin tarihsel gelişiminde onu algılayış hep değişmiştir. Mesela 19.yy'da modern kültür hala savunmadaydı ve karşıtlarına karşı başka alternatiflerin de olabileceğini söylüyordu. 20.yy'da ise artık modernite evrensel olarak takdim ediliyordu. Her şeyin bir başka şıkkı yoktu ve mevcut sonuç kaçınılmazdı. Yakın bir zamana kadar modernite yaptığı fiili müdahalelere rağmen kendiliğinden bir kültürel süreç olarak dünyaya yayılıp yerleşeceğini iddia ediyordu. İçinde bulunduğumuz 21. yy'ın başlangıçlarında ise modernitenin güçlü ikame edilebileceğini, alternatiflerin, farklı kültürel oluşumların, gerektiğinde silahlı müdahale ile bertaraf edilmesi gerektiğine inanmaktadır.

Modernite önceleri ciddi bir şekilde eleştirilemiyordu. İlerleme gibi paradigmaları, evrensel boyutta genel geçer sanılıyordu. Şimdi ise modernitenin öncülleri, ilkeleri ve sonuçlarıyla tartışılmaktadır. Üstelik eleştiriler sadece Batı dışı toplumların aydınlarından gelmiyor, bizzat Batılı aydınlarca yapılıyor.

Modernite başından beri özel bir proje olarak takdim edilmiş ve ispatlanabilmesi için yoğun bir çaba harcanmıştır. Bunun için de aklileştirmeye dayalı bir özel inşa süreci yaşanmıştır. Bu inşai çabalardan birisine göre modernite bilimsel, siyasal, kültürel ve teknik, endüstriyel dört dönemden geçmiştir. Şüphesiz bütün bu gelişmelerin odağında "modern olan" vardır. Bundan dolayı "modern", niteleyici bir kavram olarak kullanılmakta ve her şeyin başına, o olgunun öncekinden farklı bir tarzını ifade etmek üzere getirilmektedir. Bir farkı ifade ettiğinden dolayı da ilk bakışta anlamlı gözükmektedir. Mesela modern devlet, modern aile, modern siyaset, modern değerler, bir örnek olarak hatırlanabilir. Bu örnek kurumlarda modern oluş (olumlu-olumsuz) başka yapılanmalardan bir zihniyet farkına işaret etmektedir. İlgi çekicidir ki modernite gittikçe sadece bir farkı göstermekle kalmamış, sırf iyi, olumlu olanı anlatır hale gelmiştir.

Gerçekten de modernite kavramı uzun bir zamandır, tabiri caizse kerameti kendinden menkul bir tarzda işlemektedir, buna göre modern olan iyidir ve bu iyiliğini ispatlamak için hiç bir referansa ihtiyacı yoktur. Buna göre mesela modern

şehir, gelişmiş, bizatihi iyi bir şehirdir. Ama yaşanmaz hale gelen, gündüz bile bazı semtlerinden geçilemeyen şehirler de modernidir, ama bu gelişme hiç de olumlu değildir. Ne var ki modernite söyleminde bu gerçek dikkatten kaçırılmaktadır.

1.7.1.2 Modernitenin türevleri

Genel açıklamalar içeren bu kısımda bir de moderniteden türetilmiş kavramlardan söz etmek uygun olacaktır. Modernite türevi kavramların en önemlileri "modernlik", "modernizm" ve "modernleşme"dir. Bunlardan modernlik (modernitenin kendisi ile birlikte) olgunun yalın halini, modernizm bir ideolojik oluşumu, modernleşme ise farklı toplumlarca modernliğin edinim sürecini anlatır.

Modernizm, modernitenin ideolojik kesitidir. Modernizm, Batı benmerkezciliğini ve kültürel hegemonisini açıklamak ve meşrulaştırmak isteyen bir kültür şemasıdır. Bu kavram aslında moderniteye mal edilen her şeyi kapsamaz. Modernliğin ideolojileşmiş bir yönünü ifade eder. O da her ideoloji gibi çok farklı malzemelerin kullanımından oluşur ve yanlı -amaçlı- bir içerik taşır. Modern kurgu hegemonik vurgusunu da en açık bir şekliyle modernizm versiyonunda gösterir. Mesela buna karşılık modernleşme, tüm yanlılığına ve eleştirilebilecek yönlerine rağmen daha nesnel bir proje görünümündedir.

Bilindiği kadarıyla modernizm kavramı ilk kez 19.yy'ın ikinci çeyreğinde Guatamala'da çıkan bir dergide Peru'daki bir edebi hareket hakkında yazan Nikaragualı bir şar tarafından kullanılmıştır. Burada modernizm, natürizm, romantizm vb. gibi bir estetik akım anlamına geliyordu. İngilizce'deki yaygın kullanımını ise ancak 20.yy ortalarında bulmuştur (Anderson 2002: 9). Daha sonraları ise modernizm kavramı modernitenin ideolojik konumunu ifade etmek üzere kullanılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda modernizm, Batı kültürünün Batı dışı toplumların aydınları üzerindeki etki biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani ideolojinin genel yapısına uygun olarak amaçlar, düşünceler ve eylemleri, olduğu kadar olması gereken umutları ve beklentileri, zihni kalıpların yanında pratikleri içeren nihai kültür şeması niteliği taşımaktadır.

Modern türevi olarak bahsettiğimiz ancak her biri farklı anlamlar içeren "modern", "modernlik", "modernizm", "modernleşme" ve "modern bilinç" kavramlarını ayrı ayrı ele almak gerekmektedir.

1.7.2 Modern

"Modern" in kelime anlamı; çağcıl, çağdaş, yeni; asrî olup "modernizm" de çağcılık; yenilikçilik demektir.

“Modern” nitelemesinin en yaygın iki kullanımı oldukça muğlaktır. Modern nitelemesi tarih kitaplarının bazı bölümlerine verilen başlıklardan biri olabilir: Ortaçağ ve Rönesans’ın ardından “Modern Zamanlar” gelir. Kimileri kitabın bu son bölümünün pek kalınlaştığını düşünerek yeni bir başlığa geçer: Postmodern. Ama, sözcüğün en yaygın kullanımı izlenimcidir ve sözcüğe duygulanımsal, olumlu ya da olumsuz anlamlar yükler. Modern, yeninin ya da yakın zamanın eşanlamlısı haline gelir. İster olumlu, isterse olumsuz değerlendirilsinler, gündelik yaşamda ve kültürde modaya uygun tutumlara “modern” denir. En dikkate değer değişiklikler, kaynaklarını teknik ilerlemede ve onun emek dünyası ile endüstriyel alanda yol açtığı altüst oluşlarda bulur. Bu nedenle, kimileri de modernite sözcüğünü, iyi bilindiği ve tersine çevrilemez olduğu iddia edilen, zaman ve mekana dahil oluş biçimimizi altüst eden üretim düşkünü bir türeve bağlar. Endüstriyel- teknik yapı, tek biçimleştirici bir sıra düzeni dayatır ve ekonomilerle devletler, ardından bunun bir sonucu olarak, bireyler arasında çözülemeyen karşılıklı bağımlılık yaratır. İşte “modern” budur (Jeanniere 2000).

Modern teriminin içeriği her çağda her dönemde ‘yeni’ olan şeylerle değişmekle birlikte eskiden yeniye geçişi ifade etmekte; çağcıl yeni olan şeyleri irdelemek için kullanılmaktadır. Bu nedenle belirli çağları içerdikleri yenilikler açısından değerlendirirken kendilerinden önceki çağlara göre modernlik niteliği atfedilmektedir. Sözelimi 18. yüzyıl Rönesans dönemine göre modern bir yüzyıldır ya da 1990’ların Türkiye’si 1980’lerin Türkiye’si’nden daha moderndir denilebilmektedir (Kale 2002).

Modern olanın belirlediği gerçekliklere uygun olarak hareket etmek bir olgu olarak “modernity / modernlik” ve bir süreç olarak “modernization / modernleşme” kavramlarıyla açıklanabilir. Modernlik kavramı teknolojik, siyasal, ekonomik ve toplumsal gelişmede ileri ülkelerin ortak özelliklerini belirtmek üzere kullanılırken “modernleşme” öteki ülkelerin o özellikleri elde etme sürecini belirtir.

1.7.3 Modernlik

Giddens’a göre 17.yy’da Avrupa’da başlayan ve sonraları neredeyse bütün dünyayı etkisi altına alan toplumsal yaşam ve örgütlenme biçimlerine işaret eder.

Peter Wagner, modernliğin başlangıcına, 18.yy’da gerçekleşen demokratik ve endüstriyel devrimleri yerleştirir.

Abel Jeannire ise modernliğe geçişi belirleyen dört devrimden bahseder: Bilimsel, siyasal, kültürel ve endüstriyel.

Marshall Berman, modernliğin tarihinin üç evrede ele alınabileceğini belirtir:

- İnsanların modern hayatı algılamaya yeni başladıkları, el yordamıyla kendilerine çarpan şeyi anlamlandırmaya çalıştıkları ve 16. yy'ın başlarından 18.yy'ın sonlarına kadar geçen süreyi kapsayan birinci evre.
- 1790'ların "devrimci dalga"sıyla başlayan ve büyük, modern bir kamunun doğduğu ikinci evre.
- Gelişmekte olan modernist dünya kültürünün sanat ve düşünce alanlarında göz alıcı başarılar sağladığı ve modernleşme sürecinin nerdeyse tüm dünyayı kapsadığı üçüncü evre.

Modernliğin ne olduğuna ilişkin başka bir takım açıklamalar şöyledir;

- Ekonomik, politik ve kültürel değişimdeki karmaşık süreçlerle karakterize edilen, yeni tipte bir toplumun ortaya çıkması.
- 17. ve 18. yy'larda Batı Avrupa'da filizlenmeye başlayan, esas görünümüne Kuzey Amerika'da rastlanılan ve o zamandan bu yana Batı dışı dünyaya yayılan ya da dayatılan bir toplum biçimi.
- Eskinin dışlanması ve yeninin kutsanmasıdır.
- Ve esas itibariyle 19.yy. ile birlikte gündelik hayatları tanzim etmeye girişen buyurgan bir sistem halini almıştır.
- Köklü bir değişimi bünyesinde barındıran bu sistem kendisinin dışında olanı 'gelenek' olarak kurgular ve ona karşı üstünlük varsayımında bulunur. Bu yönüyle daha önceki toplumsal örgütlenme biçimlerinden farklılaşır.
- Marshall Berman'a göre modernliğin dayandığı kaynaklar: fiziksel bilimlerdeki büyük keşifler, sanayileşme, muazzam demografik çalkantılar, kitle iletişimin yaygınlaşması, ulus devletler, egemen sistemlere alternatif önerme iddiasında olan kitlesel toplumsal hareketler ve kapitalist dünya pazarı.

Modernliğin genellikle, Rönesans'la ortaya çıktığı savunulur; modernlik eskiler ve modernler arasındaki tartışmada olduğu gibi antikiteyle ilişkili olarak tanımlanmıştır. Terimden bugün anladığımız şeyin büyük kısmını türettiğimiz on dokuzuncu yüzyıl başı ve yirminci yüzyıl sonları Alman sosyolojik teorisinin bakış açısından ele alındığında, modernlik geleneksel düzenle karşıtlık içerisine konulur ve toplumsal dünyanın ilerki iktisadi ve yönetsel rasyonelleşmesini ve farklılaşmasını içerimler (Weber, Tönnies, Simmel). Bunlar modern kapitalist-endüstriyel devleti doğuran ve kesinlikle anti-modern bir perspektiften görülen süreçlerdir (Featherstone 1991).

Modernizm, -daha önceki dönemin birçok münferit entelektüel olayına kadar geriye doğru izlenebilse de- bu yüzyılın başında olgunlaşan ve geriye baktığımızda (Aydınlanmayla analogik olarak) postmodern bir "proje" ya da postmodern durumun

ilk belirtilerinin çıktığı evresi olarak görebileceğimiz entelektüel (felsefi, edebi, sanatsal) bir akımdır. Bauman'a göre modernizm akımında modernlik, bakışını kendine çevirdi ve nihayetinde kendi imkansızlığını açığa vuracak ve böylelikle postmodern yeniden değerlendirmeye yol açacak olan kendinin farkında olma ve keskin bir görüş meziyetlerini kazanmaya çalıştı (1991: 13).

1.7.4 Modernizm

Modernizm kavramı, yeni bir bilim anlayışı, yeni bir siyasal düzen, yeni bir iktisadi düşünce yapısı ve yeni bir ahlak anlayışını ortaya koymakta ve batı toplumlarının yaşadığı doğal bir süreci tanımlamaktadır (Sarup 1995: 172).

Modernizm, 18. yüzyıl Aydınlanma felsefesiyle bütünleşmiş, hümanizmacı yaklaşımlarla iç içe geçmiş, akılcılık ve pozitivizm kavramlarını benimsemiş, bu temele oturan bireyin, aşkın tüm gerçeklikleri yadsıdığı ve yalnızca kendisiyle özdeşleştiği bir dünya görüşüdür (Kahraman 2004).

Modernizm, kökü 16. yüzyıla kadar giden, "Aydınlanma" dönemi düşünürlerinin geliştirdiği düşüncelerden derin ölçüde etkilenen bir dünya görüşüdür. Bu niteliğiyle modernizm, ideolojiyi öteleyen ve aşan bir kapsam ve içeriğe sahiptir. Böyle bir tanım için de ele alındığında modernizm, insanların kendi iradelerinden başka her türlü aşkın otoriteyi reddederek, özgürlüklerinin önüne yine kendilerinin koydukları engelleri aşma kararlılığı ve kişisel özgürlükle bir arada yaşamının gereklerinin birbirlerini kısıtladığı değil, zenginleştirdiği bir toplum, daha doğrusu bir dünya yaratma hayalidir.

Ne var ki modernizm, zaman içinde bir dünya görüşü ve varoluş biçimi olmaktan çıkmış, bir ideolojiye dönüşmüş, giderek de günlük edim içinde temellendirilmeye çalışılan her ideoloji gibi katı dogmatik yaklaşımlarla iç içe geçmiştir. Bu gelişmeyi modernizm diye tanımlamak gerekir (Kahraman 2002: 1).

Modernizm, aydınlanma felsefesiyle ortaya çıkan; insanlığı içinde bulunduğu bağnazlıktan hurafelerden; geri kalmışlıktan kurtarmayı amaçlayan; toplum bilimlerinde insan uygarlığının genellikle sanayileşme ve laikleşme aracılığıyla uğradığı ekonomik, siyasal ve toplumsal bir dönüşümdür ve ilerleme olgusunu temel alarak insanlığın gittikçe daha iyi ve üstün amaca doğru hareket ettiğini kabul eder (Kale 2002).

En kısıtlı anlamıyla modernizm, yüzyıl dönümü civarında ortaya çıkan ve son zamanlara dek çeşitli sanatlarda başatlık kuran sanat hareketleriyle ilintilendirdiğimiz üsluplara işaret eder.

Bunların arasında sıklıkla zikredilen simalar şunlardır: Edebiyatta Joyce, Yeats, Gide, Proust, Rilke, Kafka, : Mann, Musil, Lawrence ve Faulkner; şiirde Rilke, Pound Eliot, Lorca, Valery; tiyatrodada Strindberg ve Pirandello; resimde Matisse, Picasso, Braque, Cézanne ve fütürist, dışavurumcu, Dadacı ve gerçeküstücü hareketler, Stravinsky, Schoenberg ve Berg (bkz. Bradbury ve McFarlane, 1976).

Modernizmin on dokuzuncu yüzyıl içerisinde nereye dek geri götürülmesi gerektiğine ilişkin epey bir tartışma yapılmıştır (kimileri 1830'ların bohem avangardına dek gidilmesi gerektiğini savunur). Featherstone'a göre modernizmin temel özellikleri şöyle özetlenebilir: Estetik bir özbilinçlilik ve düşünümsellik (reflexivity); eşzamanlılık ve montaj lehine anlatı yapısının reddedilişi; gerçekliğin paradoksal, muğlak ve belirsiz açık uçlu doğasının araştırılması; ve yapısızlaştırılmış (de-structured), bütünlüksüz özneye ağırlık verilmesi lehine tümleşik (integrated) bir kişilik nosyonunun reddedilişi (Featherstone 1991).

Modernizm ya da modern çağları betimleyen temel olgular/kavramlar şunlar olmuştur; rasyonellik; aklın egemenliği, mantık, bilimsel/evrensel doğrular, bilimsellik, algoritmik, sistematik düşünme, pozitivism...(Kale 2002).

1.7.5 Modernleşme

Modern olanın Batı dışı toplumlar tarafından talep edilmesiyle birlikte "modernleşme" kavramı ortaya çıkmakta ve bu kavram ulaşılmak istenen sonuca göre doğal olmayan bir süreci zorunlu kılmaktadır.

"Modernleşme" kavramı, tarihsel olarak geleneğe dayalı toplumsal ve siyasal değer ve ilkelerin yerine modern ölçütlerin geçiş evrimini / sürecini ifade eder.

- Modernliğe doğru yaşanan süreç olarak tanımlanabilir.
- Alain Touraine'in deyişiyle eylem halindeki modernliği niteler.
- 20.yy'da söz konusu kaynakları 'sürekli bir oluş halinde yaşatan süreçler anlamına gelmektedir.
- Rustow ve Ward'a göre Batı Avrupa'da Orta Çağ'ın sonunda başlayan ve günümüzde en uzak ülkeleri bile içine alan devasa dönüşüme atıfta bulunmaktadır.
- Wilbert E. Moore'a göre geleneksel ya da geri kalmış ülkelerin, ileri teknoloji düzeyine erişmiş ulusal birimlerin ekonomik ve diğer yapısal özelliklerini edinme doğrultusunda geçirdikleri çağdaş dönüşümlerdir.
- S. N. Eisenstadt'a göre 17.yy'dan 19.yy'a kadar Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da gelişen, daha sonrasında diğer Avrupa devletlerine ve (nihayet) 19. ve 20. yy'larda

da Asya ve, Afrika ve Güney Amerika kıtalarına yayılan ekonomik, siyasal, toplumsal süreçler yönünden açığa çıkan dönüşümlerdir.

➤ David Apter'a göre gelişmenin özel bir biçimidir.

Sürekli yeni olmayı başarabilen ve değişimi başlıca inanç olarak alan bir toplumsal sistemi; farklılaşmış, esnek toplumsal yapıları, teknolojik açıdan ileri bir dünyada yaşayabilmek için gerekli olan bilgi ve becerileri sağlayan bir toplumsal iskeleti bünyesinde barındırır.

➤ Geçmişteki endüstrileşmemiş toplum tipinden günümüzde ileri düzeyde endüstrileşmiş toplum tipine doğru bir değişimdir (Kongar 1972: 228).

Anthony D. Smith 'modernleşme' tanımlarını üç başlık altında ele alır:

- 'Bir toplumsal değişim süreci veya kurumsal olarak yer ve zaman boyutunda evrensel olan veya bu tür süreçler toplamı' olarak modernleşme.
- Genellikle rönesans ve reforma kadar geri götürülen, laikleşme ve kapitalizmin doğuşu ile ayırt edilen tarihsel bir deneyim olarak modernleşme.
- Gelişmekte olan ülkelerin liderleri veya elitlerince izlenen bir seri politikayı niteleyen kavram olarak modernleşme.

Modernleşme terimi düzenli olarak gelişme sosyolojisinde iktisadi gelişmelerin geleneksel toplumsal yapılar ve değerler üzerindeki etkilerine işaret etmek amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca modernleşme teorisi endüstrileşme, bilimin ve teknolojinin boy atması, modern ulus-devlet, kapitalist dünya piyasası, kentleşme ve öbür altyapısal öğelere yaslanan toplumsal gelişme aşamalarından söz etmek amacıyla kullanılır. (Bu tip kullanımı açısından modernleşme terimiyle yukarıda tartıştığımız modernliğin birinci anlamı arasında güçlü yakınlıklar var). Genellikle gevşek bir temel modeli yoluyla belli kültürel değişimlerin (sekülerleşme ve özgelişim etrafında yoğunlaşan bir modern kimliğin ortaya çıkışı) modernleşme sürecinin sonucu olarak cereyan edeceği varsayılır (Featherstone 1991).

Modernleşme, moderniteye/moderne içkin olan kavramların belli erkler kullanılarak bireyin bilincini ve toplumun yapısını belirleyecek biçimde ayağa kaldırılması ve etkinleştirilmesidir (Kahraman 2002 :1).

1.7.6 Modern bilinç

Modern bilinç, modern varoluşun yakasına yapışmış, onu huzursuz bir etkinliğe itmiştir. Modern bilinç, süre giden düzenin sonuçlandırılmazlığının bilinci ya da buna dair kuşuktur. Bu, düzen tasarlama ve müphemlikleri bertaraf etme projesinin yetersizliği ve hatta imkansızlığı önsezisi, dünyanın rast geleliği ve bunu oluşturan kimliklerin olumsuzluğu önsezisi tarafından itilen ve yürütülen bir bilinçtir. Bilinç, güç

destekli düzenin örtüsünün altındaki kaosun yepyeni tabakalarını ifşa ettiği ölçüde moderndir. Modern bilinç eleştirir, uyarır ve alarma geçirir. Eylemin etkisizliğini her seferinde yeniden ortaya çıkararak eylemi sürekli kılar. Düzenleme pratiğinin başarılarını niteliksizleştirerek ve yenilgilerini ortaya dökerek bu pratiği daimileştirir (Bauman 1991:19).

Modern, bir bilinç durumudur. Gerçekliğinin gücünü tarihselliğinden değil, güncelliğinden alır. Tarihselin güncelin içine oturtulması aslında modernizmin aştığı bir olgu gibi görünse de öyle değildir. Modernin zamanın ve mekanın kalıcılığına dönük sorgulaması özünde böyle bir 'hiçliği' saklı tutar, onu gizler. Oysa, modern bambaşka bir bakış açısının ürünü gibidir. Yeni bir gerçeklik kendisinden türemeyecektir. Modern, gücünü, tarihi belirleme yetkisi ve olanağından alacaktır. Geçen zamanın boşluğu, yeninin olgucu ağırlığıyla zaman yitirmeksizin doldurulacaktır.

Burada gizemli kavram 'zaman yitirmek'tir. Modern, tarihseli güncelin içinden görüyorsa eğer, bundandır. 'Yitirilmeyen bir zaman' ancak sürekliliğin ve hiçbir boşluk yaratmamanın sonucundadır. Zamanın sürekliliği ve bölünmezliğini bir kez kurduktan sonra da tarihselin değil, güncelin içinde kalınır; hatta, ona tutsak olunur. Modernin mekan değişimlerine dönük bitmeyen özlemi, aslında kalıcılığın içindeki geçiciliğin öne çıkarılmasından başka bir şey değildir.

Modernin temel sıkıntısı buradan kaynaklanır. Zamanın bitmezlik olarak algılandığı bir zeminde, aslında bitenin korkusu başatlığını sürekli bir biçimde duyumsatır. Öyleyse, zamanın tümleşikliğiyle örüntülü bir bilinç yaratılırsa ve bu bilinç kendisini doğuran bellekten arındırılırsa gerçeğin çoğulluğu değil, tekilliği vurgulanacaktır. Ama, gerçeğin kalıcılığı değil, bir kez geçiciliği saptanmışsa, o takdirde atılan her yeni adımın bir başka yeni adıma gebe olduğu da kabul edilmiş demektir. Vehamet, modernizmin bir boşluk duygusu ve bilinçsizlik üstüne oturtulmuş olmasıdır. Bir başka deyişle, kendisini kurabilmek ve 'modern' denilen şeyin sürekli olarak yeniyile özdeşleşimini sağlayabilmek için modern, asla bir bellek oluşumuna, bir kalıcılığa izin ve fırsat vermeyecektir. Kimilerinin 'yıkıcı yaratıcılık' dediği daha farklı bir şey değildir (Kahraman 2002: 171-172).

1.7.7 Gelenek

Geleneğin İngilizce karşılığı olan tradition kelimesi, Latince tradere'den türetilmiştir. Bu kelime mistik anlamda ilahi bir geleneğe bağlanarak uhrevi bir kurtuluşa ermek, bir bilginin elden ele aktarılması, bir öğretiyi başkalarına iletme gibi iki zıt anlamı birden içeren bir paradoks da dahil olmak üzere bir çok anlama

gelmektedir. En yalın anlamıyla gelenek, basitçe dile getirmek gerekirse, *traditum* anlamına gelir, geçmişten günümüze intikal ettirilen ya da miras bırakılan herhangi bir şeydir. Kesin kriteri, insan eylemlerinin düşünce ve muhayyile aracılığıyla yaratılmış olması ve bir kuşaktan diğerine intikal etmesidir. Gelenek –tevarüs edilen şey- maddi nesnelere her türlü şeye olan inancı, kişi ve olay imajlarını, pratikleri ve kurumları içerir. Gelenek, binaları, abideleri, bahçeleri, heykelleri, resimleri, kitapları, alet ve makineleri içine alır. O, belli bir zamanın toplumunun sahip olduğu her şeyi, sahibi bulunulan şeylerin mevcut sahiplerinin o sırada keşfettiği her şeyi, yalnızca dış dünyanın fiziksel süreçlerinin ürünü veya münhasıran ekolojik ve fiziksel zorunlulukların ürünü olmayan her şeyi içerir. İngilizce'ye son zamanlarda yeniden yapılan tercümesiyle İlyada, bir *traditum*'dur; Partenon da öyle. Günümüzde geleneğin çok güncel bir konu olması, modern çağın geleneğe karşı tavrından kaynaklanmaktadır. Modernleşme, her halükarda geleneğe, onun kurumlarına ve zihniyetine karşı işlenmektedir. Gelenek sosyal kurumlara yansıdığı zaman aktarma, elden ele nakletme anlamları öne çıkmaktadır. Bu anlamda gelenek, kuşaktan kuşağa aktarılan uygulamalar, inançlar, sanatlar, kurumlar ve tecrübelerin aktarıldığı, kuşakların bu bilgi birikimi sayesinde öğrendiği araçtır. Aynı zamanda bu şekilde aktarılan kültür öğelerinden bazıları içinde gelenekten söz edilir. Bu anlamda bireyin değil, grubun ürettiği bir davranış biçimi, "değer" yahut "gelenek" adını alıp, grup bilincini ve asabiyetini güçlendirmeye hizmet eder.

Sosyal bir olgu olarak kabul edilen gelenek ile değerler sistemi olarak kabul edilen gelenek arasında farklılık vardır. Geleneksel bir toplumu karakterize eden genellikle değerler sistemi olarak kabul edilen gelenektir. Geleneğe ilişkin tüm tahliller negatiftir.

Gelenek, günümüzde karşılaşılan en karmaşık terimlerden birisidir. Çoğu zaman gelenek dendiğinde belli bir yolu izleme, belli bir çerçevede hareket etme ya da daha önceden birisinin ortaya koyarak süreklilik kazandırdığı olguyu devam ettirme anlaşılır. Geleneğin bundan başka en popüler anlamı, günlük dilde örf, adet, töre anlamında kullanılandır. Bu anlamıyla gelenek, toplum içinde belirli davranış kalıpları üreten ve bu kalıplara göre davranmaya zorlayan Mannheimci anlamda ideolojik bir aygıttır (Doğu-Batı, Mehmet Vural s162, 163).

Gelenek, insanların iradelerinden ve eylemelerinden bağımsız olarak siyasal hayatı ve onun işleyiş şekillerini tayin eden , onu idare eden, siyasal iktidarı ve toplumu kontrol eden tarihi, siyasal ve toplumsal kanunlardır. Gelenek, ortak bir tarihsel miras, siyasal iktidarın devamlılığı, ahlaki birlik, siyasal ve toplumsal kültür gibi temel bağlaşımların ortak kabulünü ifade eder. Gelenek, siyasal iktidarın

toplumsal itaat alanında onanmasının tarihsel dinamiklerini gösterir. Gelenek, toplumsal hayatta insanların ortak tercihlerini, birlik ve beraberliğin kültürel bağlarını ve sözleşmeleri kapsar. İnsan hayatının toplumsal kuruluşu din, tarihsel bilinç, kültür, ırk, yurtseverlik, aile veya soy gibi bir çok temel bağlaşmadan oluşan gelenek, toplumda ortak kimlik yaratıcı değerler manzumesi, olarak modernleşmenin biçimini de etkiler (Doğu-Batı, Halis Çetin, s18).

1.7.8 Modernite-Geleneksel İkilemi

Modernite bir geleneksel karşıtlığı ile tanımlanmaya çalışılmıştır. Buna göre modern ve bir de geleneksel dünya vardır ve bunlar karşı karşıya durmaktadır. Söyleme göre hemen her türlü sosyal/beşeri oluşumun bir modern ve bir de geleneksel tipi vardır. İlk bakışta da bu ayırım hemen her şeyi açıklar gözükmektedir. Baştan toplumlar "geleneksel" ve "modern" toplumlar olarak temelden ikiye ayrılmaktadır. Bu ayırım bütün değer, norm ve kurumsal yapılar için geçerlidir. Mesela kurumsal olarak geleneksel siyasete karşılık bir modern siyaset, geleneksel aileye karşılık bir modern aile, geleneksel eğitime karşı bir modern eğitim vb. vardır.

Geleneksel ve modern toplumların taşıdıkları farklı özellikleri için uzun listeler sunulmuştur. Mesela Köker (1990)'e göre modern toplumların özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Değişme ve yeniliğe açık,
- Sırf kendisini değil, başkasını da tanımlamaya çalışan,
- Geçmişten çok bugüne önem veren,
- Planlamacı ve örgütlemeci bir mantığa sahip,
- Çevresine egemen olmayı düşünen,
- Bilimsel bilgiye ve teknolojiye daha çok önem veren bir toplum tipidir.
- Geleneksel toplum da bu özellikleri taşımayan toplum tipidir. Ama sırf böyle demekle yetinilmemiş, geleneksel toplum kategorisi için de aynı şekilde uzun listeler verilmiştir.

Bu konuda yazan R. Aron'a göre geleneksel toplumlar:

- Değer ve normların belirleyiciliğinin fazla olduğu,
- Verilmiş rol ve statülerin daha baskın olduğu,
- Bunlara bağlı olarak bireysel tutum ve davranışlarda tek düzeliğin egemen olduğu,
- Kurumların ilişkilerinin belirleyiciliğinin ön planda olduğu,
- Bu kurallar seti içinde bireyin ön plana çıkamadığı toplumlardır.

Bu listeler farklı düşünörlere göre çeşitlendirilmiş ama çoğu kere modern denen Şeye bakılarak onun ziddi özellikler taşıyan kategoriler halinde ortaya konmuştur. Mesela Yücekök'e göre geleneksel toplum "değişmesi az, tekniği zayıf, tarıma dayalı kapalı bir ekonomiye sahip, siyasal katılımın bulunmadığı, geniş bir aile yapısına sahip, kaderci zihniyetli, doğuştan ayrıcalıklara inanan, vb.." bir toplumdur (Yücekök 1983: 14).

Ne var ki ilk bakışta çok açkımış ve hemen her Şeyi açıklıyormuş gibi gözöken ama modern olmayan özellikleri sıralamanın ötesinde bir anlam taşımayan geleneksel kavramı daha pek çok belirsizliğe de sahiptir. Mesela bu takdime göre geleneğin bir yapı mı, bir değer sistemi mi olduğu belli değildir. Yerine göre bir değer sistemi, yerine göre katılaşmış bir yapı olarak görölebilmektedir. Çoğu kere de gelenek Batı költürü için bir değer, diğer toplumlar için kemikleşmiş bir yapı olarak kullanılmaktadır.

Ama nasıl bakarsak bakalım üzerinde tartıştığımız bir olgu olarak "gelenek" bir modern olgudur. Öyle ki modernite öncesi veya uygulamanın ilk biçimi olarak algılandığında geleneksel, bir modern olgudur. A. Laroui'nin de dediği gibi gerçekten de bugün gelenek dediklerimizin önemli bir kısmı bir dönemler modernite adına yapılan Şeylerdir (Laroui 1993: 23). Gelenek savunucuları (çoğu Batı kökenli Müslöman) R. Guenon, Fridhjof, Schuon, Hintli önlü sanat tarihçisi Ananda K. Coomarasvamy, S. Hüseyin Nasr, Martin Lings, L. Northborne vb geleneği ilahi bir öz olarak tanımlamakta ve savunmaktadırlar.

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Modernleşme kavramı çok çeşitli anlamlarda kullanılmaktadır. Hatta günümüzde bu çeşitlilik o kadar artmıştır ki her farklı duruma uygun düşebilecek farklı bir "modernleşme" kavramı bulmak mümkündür.

Modernleşme kuramı ise, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerikan sosyal bilim çevrelerinde ortaya çıkan, Batı'nın model alınması suretiyle tüm dünya toplumlarının modernleşebileceğini varsayan ve Asmerika'yı modernliğin temsilcisi olarak sunan bir toplumsal değişme yaklaşımıdır. Modernleşme kuramı, büyük oranda yapısal işlevselciliğin kuramsal öncüllerine yaslanır ve toplumların gelenekten modernliğe doğru yaşanan evrensel bir sürece muhatap oldukları takdirde gelişebileceklerini söyler. Bir değişme ve gelişme kuramı olan modernleşme kuramı, toplumların modern ekonomik gelişme aşamasına ulaşmaları için kültürel ve toplumsal bir değişim sürecine ihtiyaç duydukları inancına dayanır (Altun 2005).

2.1 Modernleşme Kuramları'nın Tarihsel Gelişimi

Çoğu kuramsal sosyolog, sosyolojinin bir bilim olarak ortaya çıkmasını, İngiltere'de filizlenen, daha sonra Avrupa ülkelerine yayılan Sanayi Devrimi'ne bağlar. Polanyi (1944)'nin "büyük dönüşüm" diye adlandırdığı sanayi devrimi, özellikle İngiliz, Fransız ve Alman toplumsal/ekonomik yapısında kaosa neden olmuştur. Bu kaosun giderilmesi bir anlamda sosyal bilimlerin, özellikle de sosyolojinin görevi olmuştur. Bunun için, sosyologlar daha önceki yüzyıllara benzemeyen koşulları, yeni yaklaşımlarla irdelemiş, çözüm önerilerinde bulunmuşlardır. Günümüz "modernleşme" kavramının özü de, bu zamanlarda oluşmuştur. Örneğin klasik sosyologlar arasında yer alan Durkheim (1858-1917) ve Weber (1864-1920), sanayi toplumlarının genel özelliklerini, sanayileşmeyi nasıl başardıklarını ve gelecekte sanayileşmenin alacağı biçimi, incelemiş, fakat farklı kuramlar geliştirmişlerdir. Gelişme / değişme sürecinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin birçok açıklamalar ileri sürmüşlerdir. Bu sosyologların günümüz "gelişme sosyoloji"sini de etkiledikleri oldukça açıktır. "Değişme" anlayışının derinden etkileyen diğer bir sosyolog/filozof da Karl Marks (1813-1883)'tir. Ancak Marks'ın "modernleşme/gelişme"ye ilişkin görüşleri, Durkheim ve Weber'inkinden önemli farklılıklar gösterdiği için bu bağlamda değinilmesine. Sadece bir ortak payda olarak, her üç düşünürün de 19.yy'ın ürettiği "evrimci" dünya görüşünden önemli ölçüde etkilendiğini belirtmek gerekir. Örneğin Darwin'in evrim kuramının etkisinde kalan her üç sosyolog da "toplumların hangi aşamalardan geçerek günümüze kadar

geldikleri" sorusunu sormuşlardır. Durkheim ve Weber'in görüşleri 1950-1960'lardaki "modernleşme" okuluna, Marks'ın görüşleri, 1970'lerdeki Üçüncü Dünya ülkelerinin durumunu, "ekonomi" temelinde açıklayan kuramlara kaynaklık etmişlerdir.

Durkheim'in analizinde iki kilit kavram *düzen* ve *denge* dir. Durkheim'in başlangıç sorusu "toplumların nasıl olup da, dengeli ve uyumlu hale gelebildikleridir. İkinci sorusu "insanlararası ilişkilerin nasıl geliştiği ve karmaşıklaştığıdır". Toplumda İşbölümü adlı daha sonra klasik bir sosyoloji kitabı olacak olan doktora tezinde genel olarak iki tür toplumdaki söz etmiştir. Birinci tür toplumlara "geleneksel", ikinci tür toplumlara "modern" toplumlar olarak sınıflandırmıştır. Ona göre "toplumsal uyum" her iki toplumda da farklı özellikler taşır. "Geleneksel" ya da "tarım" toplumlarında bireyler ilişkilerini aile ya da toplumsal gruplar (klan, aşiret vb.) zemininde gerçekleştirirler. Bireylerde / küçük gruplarda geçerli olan düşünce, inanç ve hayat anlayışları birbirine benzer. Toplumsal kurallar sözel olarak dile getirilmemiş, fakat bir uzlaşma üzerine kurulmuşlardır. Bu uzlaşma "kollektif bilinç" denilebilir. Her toplumda olduğu gibi, bu tür toplumlarda da bireyler/küçük gruplar arasında belli bir dayanışma vardır. Durkheim geleneksel toplumların dayanışmasına "mekanik dayanışma" adını vermektedir. "Mekanik dayanışma" kavramı öz olarak, bireysel davranışlar arasında büyük farklılıkların olmaması ve geleneksel "norm"lara ve inançlara çok sıkı bir bağlılığı dile getirmektedir. Ancak burada hatırlanması gereken nokta geleneklere bağlı olan toplumsal birimlerin birbirine sıkı sıkıya bağlı olmadıklarıdır. Gruplar görece olarak kendi kendilerine yetmektedirler. Aralarındaki ilişkiler azdır. Dolayısıyla "işbölümü" gelişmemiştir. Durkheim modelinde bu tür toplumlar zaten işbölümünün gelişmemişliğinden dolayı geleneksel toplumlardır. Oysa "modern toplumlar"da durum çok daha farklıdır.

Durkheim'a göre "geleneksel" toplumdan "modern" topluma geçişte en zorlayıcı etken nüfustur. Nüfus artışı geleneksel toplumlar üzerinde bir baskı oluşturur. Kıt kaynakların bölüşümü sorunu ancak, yeni üretim yollarının bulunması ile çözülebilir. Üretimin artması demek yeni iş kollarının ortaya çıkması ya da eski iş kollarında daha ayrıntıya inebilen alanların oluşması demektir. Bunun için, toplumda aşamalı olarak uzmanlaşma gelişir. Toplumsal işbölümü farklılaşır. Bireyler, daha önceki döneme benzemeyen konularda (örn: din, edebiyat, sanayinin çeşitli dalları, ekonomi, siyaset gibi) çalıştıklarından, karşılıklı bağımlılıkları artar. Bu ilişkilerden doğan dayanışmaya Durkheim "organik dayanışma", bu tür dayanışma içine giren toplumlara da "modern toplumlar" adını vermektedir. Bu dayanışma organik; çünkü bir bütünün parçalarını oluşturan organlar gibi hareket ederler. Yani birbirlerine bağımlıdırlar. Modern toplumlar, geleneksel toplumlar gibi, kendi ahlak

anlayışlarını da geliştirirler. Ancak bu toplumlarda ahlak kuralları çok daha az sınırlandırıcıdır. Odern toplumlarda yaşayan birey kendisini çok daha bireysel ve özgür hisseder. Buna rağmen, her toplumda bu tür özgürlüklerin "kötü"ye kullanılması olasıdır. Bunun bilincinde olan Durkheim, bireylerin ya da bir meslek sahibi olan bireylerin, ahlak anlayışına özellikle eğitilmiş kimseler için özel bir ahlakın geliştirilmesi ile bunun önüne geçilebileceğini öne sürmüştür. Durkheim bu görüşlerini özellikle iki önemli eserinde ileri sürmüştür. Durkheim, Batı Avrupa toplumlarının modern topluma geçiş sürecinde anormal bir durum yaşadıklarını ifade etmektedir. "Değerler"in yok olduğu bu duruma "anomie" demektedir. Anomie durumunda profesyonel gruplar toplumun kaybettiği disiplini yeniden kazandıracak gruplardır. Dolayısıyla toplumsal sorunların çözümlenmesinde profesyonel etik anlayışına büyük önem verir. Hatta, böyle bir etiğin yaratılmasını modern hayatın anlaşılmasında kaçınılmaz görür. Ancak çoğu zaman kuramsal sosyolojide bu konu içinde planda kalmıştır. Bu tartışma için bkz: Durkheim, Emile (1933). Bireyler bu sayede bir topluma ait olduklarını hissedeceklerdi.

Kısaca söylemek gerekirse, Durkheim, toplumsal değişmeyi açıklarken toplumsal bütünleşme olgusuna değinmiş, bunun hem geleneksel hem modern toplumlarda nasıl gerçekleştirildiğini açıklamaya çalışmıştır. Onun için toplumlar alt bir düzeyden üst bir düzeye doğru gelişmektedirler. Özetlenen görüşleriyle, "modernleşme" okulunun temelini kurmuş, bu okul izleyicilerini derinden etkilemiştir. Ancak bir bütün olarak Durkheim kuramı çeşitli eleştirilere de uğramıştır. Örneğin işbölümünün sadece nüfus artışına bağlanması, ya da toplumsal farklılaşma kavramının modernleşme sürecini açıklayıcı değil, sadece betimleyici bir faktör olması eleştirilen noktalarıdır.

Modernleşme okulu üzerinde etkili bir diğer sosyolog ise Weber'dir. Weber'in üzerinde durduğu en önemli nokta, "kapitalist üretim tarzının niçin sadece Batı Avrupa ülkelerinde ortaya çıktığıdır". Ona göre diğer ülkelerde olmayıp Batı Avrupa ülkelerinde olan özellik "rasyonellik"tir. Kapitalist gelişme ile rasyonellik arasında görünür bir ilişki vardır. Söz konusu ülkelerde kapitalizm, sermaye birimini yaratabilmek için ve kar oranlarında belli bir artışı tutturabilmek için, ticari hayatı rasyonel ilklere göre düzenlemiştir. Avrupa kapitalizmi "çalışkanlık" ve "akılcılık" üzerine kurulmuştur. Oysa, Avrupa, parasını en iyi şekilde nerelere yatıracağını düşünürken diğer toplumların harcama kalıpları çok farklıydı. O halde, neden Avrupalılar üretkenliğe dönük bir ticari hayat geliştirirken diğer toplumlar bunu başaramamıştır.

“Durkheim gibi Weber de aslında iki tür toplumdaki bahsediyor. İlki, geleneklerine bağılı rasyonel ilkelerin geçerli olmadığı, diğeri rasyonel ilkelerin geçerli olduğu “modern” toplumlar. Durkheim’ın toplumsal farklılıkları dile getirirken kullandığı birçok kavramı, Weber sadece “rasyonellik”le özetlemektedir. Her iki sosyolog da geleneklere bağılı kalmanın “gelişmeyi” engellediğini, günümüz “modern” toplumların aslında geleneklerden uzaklaştığında kurulabildikleri noktasında birleşmektedirler. Bir başka benzerlik ise her iki sosyoloğun da yeni tür toplumlarda kendine özgü bir toplumsal ahlakın gelişeceği ve bu ahlakın bireyleri daha çok özgürleştireceğine olan inançlarıdır.

Özetle, Weber’in toplumların gelişme / değişme sürecini ilkin kültürlere bağıladığı söylenebilir. Bir anlamda gelişmenin önce “düşünce”de, sonra hayatın kendisinde ortaya çıktığı vurgulanmak istenmektedir. Bunun için, Weber değişim sürecinde bireylerin etkilerine önemli bir yer vermiş, liderliğin önemini belki de abartılmıştır.

Bir ülkenin gelişme / modernleşme sürecine girebilmesi için Weber’in üç önemli nokta üzerinde durduğu vurgulanabilir. İlkin Weber kapitalizmin yerleşebilmesi için temel ilke ileri sürmüştür. Rasyonellik, çok fazla tüketime değil tasarrufa dayalı bireysel tutumlar, sürekli bir ticari pazar ile emeğin serbestçe dolaşabildiği bir Pazar. İkinci olarak, sosyo-politik yapının değişmesi gerekmektedir. Geleneksel üretim tarzı, yerini rasyonel ilkeleri temele alan hukuksal örgütlere bırakılmalıdır. İş hayatında küçük işletmeler büyük sermayeli şirketlere dönüşmelidir. Üçüncü belki de en önemli dönüşüm, psikolojik olanıdır. Geleneksel toplumların modernleşme yoluna girmeleri için bu süreci başarabileceklerine inanmaları ve istemeleri gerekmektedir. Bu bağlamda kültürel yapıdaki mistik öğelerin ayıklanması da gerekmektedir. Oysa Durkheim ve Weber gibi bireyi ve toplumları özgürleştirmelerinin yollarını arayan diğeri bir sosyolog Marks ise bu görüşün tam aksini savunmuştur. Diğeri yandan şu da açık ki her üç sosyolog da toplumları durağan halleriyle incelemenin hiç bir fayda getirmeyeceği görüşündedir. Oysa daha önce değindiğim gibi bu görüş öz itibarıyla neredeyse tüm 19.yy düşüncesini etki altına alan Darwin’in evrim kuramının bir parçasıdır. Durkheim’in kuramında ulaştığı nokta sürekli değişim ve doğanın durağan yüzünün altında, görünmeyen fakat inanılmaz köklü değişikliklerin olduğudur. İşte Darwin kuramının asıl bu noktası çağdaşı sosyologları etkilemiştir. Toplumların da canlılar gibi değişeceği/gelişeceği düşünölmeye başlanmıştır. Durkheim ve Weber’in “modern toplum” a geçişin olanaklı olduğuna samimi bir şekilde inanmalarının altında, Darwin’in kendilerine hazır olarak sunduğu değişimi temele koyan düşünceleri yer almaktadır. Değişim bu sosyologlar için de birikimsel/doğrusal olacaktır. Yani atlamalı değişme, diğeri bir deyişle devrimler mümkün değildir.

Değişim yavaş ve dengelidir. Dünya yüzeyindeki bütün toplumlar bu gelişme çizgisinin belirli bir noktasında yer alırlar. Buradaki konularına göre de gelişmiş ya da gelişmemiş toplum özellikleri gösterirler. Bu anlamda, Avrupa'nın sanayileşmiş toplumları gelişme çizgisinin en üst düzeyinde yer almaktadırlar. Diğer ülkeler sanayileşme durumlarına göre sıralanmaktadır.

Çağdaş bir evrimci yorum, asıl uzmanlık alanı biyoloji olan T. Parsons tarafından yapılmıştır. Onun modelinde de toplumlar aslında bir organizma gibidirler. Nasıl ki biyolojik organizmalar kendi aralarında birbirleri ile ilintili iseler, toplumsal kurumlar da birbirlerine geçmiş durumdadırlar. Yapısal işlevselci diye bilinen bu toplum modelinin temele koyduğu sayılılar şu şekilde özetlenebilir (Hoogvelt, 1976: 51);

- Toplum bir sistemdir; birbirlerinden bağımsız fakat bir bütünlük kuran öğelerden oluşur.
- Bu sistematik bütünlük, kendisini meydana getiren öğelerden önce gelir. Yani, bütün bir yapıyı anlamadan onu meydana getiren öğeler (ki bunlar kültürel inançlar, hukuksal kurumlar, aile yapıları, siyasi kurumlar, ekonomik/teknolojik örgütlenmeler'dir) anlaşılabilir.
- Bütün aracılığıyla bir öğenin anlaşılması, her öğenin toplumun devamına ya da toplumsal dengeye yönelik bir işlevinin olması demektir. Bir başka deyişle, bütünle parça arasındaki ilişki işlevsel bir ilişkidir.
- Öğelerin bağımsızlığı da işlevsel bir bağımsızlıktır. Öğeler aslında karşılıklı olarak birbirlerine bağımlıdırlar, aynı zamanda uyum içindedirler.

En basit şekilde ifade edilecek olursa, bir ağ şeklini alan bu tür ilişkilerin bütününe Parsons "sistem" adını vermiştir. Başlıca üç tür sistemden bahsetmektedir:

- ❖ Kişilik
- ❖ Toplum
- ❖ Kültür

Parsons'a göre ayrıca her toplumun yerine getirmesi gereken bazı işlevler (function) vardır: Bütünleşme, amaçlara erişme, kalıpların muhafazası, çevreye uyum.

Teknoloji, Parsons'ın terminolojisinde insanın çevreye bağımlılığını en aza indirgeyen bir faktördür. Bir başka deyişle, teknoloji, bu amaçla üretilen hemen hemen her şeydir. Gelişmiş toplumlar görece olarak ilkel toplumlara göre çevresel koşullara göre daha az bağımlı olan toplumlardır.

Modernleşme kuramlarının tarihi kökenlerine indikten sonra modernleşme kuramları arasından önemli görülen bazı kuramcıların görüşlerine detaylı şekilde yer verilecektir.

2.2 J. Levy

Görelî Olarak Modern Toplular

İlk çalışmalarında genellikle Parsons'ın kavramlarını kullanan Levy (1952), modernleşme kuramlarının en çok bilinen isimlerindedir.

Levy öncelikle modernleşmeden neyi anladığını belirtir. Ona göre modernleşme gücün maddi kaynaklarının ve aletlerinin kullanılma derecesidir. Bu anlamda modernleşme, sadece bir derece farkını dile getirmektedir. Evrim sürecinde en önemli kavram Levy terminolojisinde "teknoloji"dir. Teknolojik ilerlemeler insanın çevresinde olup biteni kontrol altına almasıyla sonuçlanmıştır. İki tür toplulmdan bahsetmek mümkündür:

- Görelî olarak modern
- Görelî olarak modern olmayan toplular

İngiltere, Japonya ve ABD modern toplular, Çin, Hindistan ise modern olmayan toplulmdır. Modern olmayan toplular arasındaki benzerlik her zaman modern topluların kendi aralarındaki benzerlikten fazladır. Levy modernleşmenin evrensel bir değere sahip olduğuna inanmaktadır. Her toplum eninde sonunda evrimleşme / modernleşme sürecini yaşayacaktır. Görelî olarak modern olmayan toplular görelî olarak modern toplularla ilişki içerisine girdiklerinde modernleşme süreci zorunlu olarak başlamaktadır. Coca Cola'nın tadına vardktan sonra musluk suyuna dönüş yapmayacaklardır. Parsons gibi, Levy de modern olanla olmayan arasındaki ölçütleri sıralamaktadır. Ona göre, modern olmayan bir toplum şu özelliklere sahiptir: düşük uzmanlaşma düzeyi; özele yönelme; işlevsel yayılcılık; para ve Pazar işleri ile az ilgilenme; kayırmacılık (nepotizm); malların basit bir yolla kırdan kente aktarımı. Doğal olarak, modern toplular bu özelliklerin tam tersini sergileyeceklerdir.

Levy, moderleşme yolunda geri kalan ülkelerin hem avantajlı hem dezavantajlı bir durumda olduğunu söylüyor. Avantajlıdırlar çünkü bu toplular kendilerinden daha fazla gelişmiş topluların keşfetmiş oldukları bir çok gerçeği, hazır vaziyette bulmaktadırlar. Bu yolda bazı temel olmayan adımları geçmeleri gerekmez. Dezavantajları ise önlerinde kat edecekleri uzun bir yolun bulunmasıdır. Kendileri ilerlerken, modern ülkeler de ilerlemektedirler. Onları yakalayabilmek için çok daha fazla çaba sarfetmeleri gerekmektedir. Bu yol Levy'e göre ilk görüldüğünden daha zor ve karmaşıktır. Dolayısıyla, modernleşme süreci toplulmlara olanaklar sunduğu kadar toplumsal yapıyı tahrip de edebilir. Sonuç olarak, modernleşmeye çalışan bir toplum, toplumsal sistemin kontrolünü kaybetme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Parsons modernleşmenin olumsuz etkilerini tamamen yadsımıştı. Levy bu görüşleri ile çok iyimser hatta ABD'yi ideal bir toplum gibi gösterme çabalarının biraz dışına çıkabilmiştir. Ancak, onun için de görelî olarak kalkınmanın yolu yine de Batı ülkelerinin gittiği yolu izlemektir. Bu süreç Batılılaşma olarak adlandırılabilir.

Levy'nin vurguladığı en önemli nokta, modernleşmenin görelî bir kavram olmasıdır. Modernleşme sürecinde her ülkenin farklı konumu olabileceği görüşü ile, katı modernleşme anlayışlarını sarsmıştı. Bu görüşe göre, her ülke kendi tercihlerini kendince belirleyerek sürece katılabilir.

2.3 N. J. Smelser

Yapısal Farklılaşma

Smelser'in yaklaşımı aslında öz olarak Levy'nin yaklaşımını bütünüyle niteliktedir. Genel olarak, Smelser'in "yapısal farklılaşma" kavramını modernleşme araştırmalarına uyguladığı söylenebilir. Ona göre modernleşme zorunlu olarak yapısal farklılaşma sürecidir; çünkü bu süreç boyunca toplumsal yapı, her biri farklı ve daha özel işlevlere sahip küçük birimlere parçalanmaktadır. Sürecin sonunda her bir birim eski işlevlerini yerine getirmekle kalmaz, bunları daha etkin bir biçimde yapmaya başlar. Örneğin aile kurumunda bütün bu farklılaşmalar izlenebilir. Geleneksel aile, birçok işleve sahip geniş ailedir. Modern toplumlarda bu yapı parçalanmış, daha basit bir yapı haline dönüşmüştür. Diğer kurumlar da benzer durumdadırlar. Modern toplumun kurumları hatta hükümetler, dar sorumluk alanlarında daha etkin çalışmayı tercih etmektedirler. Bu yüzden modern toplumların işletmeleri eskiye kıyasla daha üretken, öğrenciler daha eğitilmiş ve herkes daha fazla refah düzeyine erişmiş durumdadır. Smelser, bu süreci daha ayrıntılarıyla düşündüğünde dört önemli süreçten bahsetmektedir: a. teknoloji basitten karmaşığa doğru gelişmektedir b. tarımda ticai amaçlı üretime geçiş sağlamaktadır c. insan ve hayvan gücünün yerini sanayileşme almaktadır d. kent nüfusunda gözle görülür bir artış olmaktadır. Bu süreçler her toplumda farklı şekillerde yaşanabilir.

Ancak Smelser'a göre, yapının bu şekilde parçalanması beraberinde bir bütünleşme sürecini de getirmektedir. Bütünleşme burada, yeni ortaya çıkan kurumların eylemlerini düzenlemek anlamındadır. Geleneksel toplumlarda bu düzenleme işine pek gerek olmazdı. Çünkü örneğin güvenlik, üretim gibi konularda bireyler kendi başlarına kafa yormazlardı, bütün bunlar aile içinde halledilirdi. Oysa modern toplumlarda çocuklar ailenin dışına çıkmak ve kendi geleceklerini kendileri belirlemek istemektedirler. Bunun için aile dışında korumaya ya da güvenliğe ve ekonomik olanaklara ihtiyaç göstermektedirler. Ekonomik etkinlikler aile dışına

taşmış bulunduğundan aslında ailenin, üyeleri için yapabilecekleri de çok sınırlanmıştır. Smelser'a göre farklılaşmış bir yapının sorunları yeni roller ve yeni kurumlar yaratılarak giderilebilir. Örneğin bireyler artık aile içinde iş bulamadıklarına göre isteyen bireye iş sağlayacak iş bulma kurumları kendiliğinden gelişmektedir. İş bulanlar ise iş ortamında kendi haklarını koruyabilmek için bütünleşmeye hizmet eden sendikal faaliyetlere girişmektedir. Ancak, bu şekilde yeni kurumların ortaya çıkması, toplumsal değerlerin yeniden tanımlanmasını gerektirir; çünkü her yeni yapı, yeni değerler temelinde gelişmektedir. Bir başka deyişle gelişme / değişme her kurumda aynı olmamaktadır. Farklılaşmış bir yapı içerisinde toplumsal rahatsızlıkların gözlenmesi, Smelser'e göre olağandır. Bu rahatsızlıklar, çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir: örneğin siyasi şiddet, aşırı milliyetçilik akımları, devrimler ya da gerilla savaşları bu türden gerilimlerdir. Smelser'a göre toplumda başlayan rahatsızlıklar şu özellikleri sergilerler: a. Yapısal farklılaşmanın ortaya çıkardığı çelişkilerin düzeyi b. modernleşme sürecinin ilk adımında toplumda ortaya çıkan karmaşık durum c. gerilim içindeki toplumların / kişilerin siyaseti etkileme dereceleri d. çıkar çatışması e. rahatsızlık duyan kişi / gruplara ülke dışından gelen destek. Bu çerçevede Smelser, toplumun modernleşme hızından etkileneceğini belirtiyor. Modernleşme çok hızlı olursa rahatsızlıklar da o düzeyde artmaktadır.

Kısacası Smelser'a göre modernleşme ne düz bir çizgiden ibaret ne de uyumun mutlak hakim olduğu bir çizgidir. Bu modelde sadece farklılaşma ve bütünleşme sorunlarına değinilmektedir. Smelser'ın kuramı genel olarak modernleşmenin yol açtığı rahatsızlıklar üzerine kurulmuştur.

2.4 Colemann

Farklılaşma ve Siyasi Modernleşme

Smelser gibi Coleman da farklılaşma kavramının önemine dikkat çekmektedir. Ancak, bu kavramı Coleman daha çok siyasi etkinlikler ve siyasal sistem açısından kullanmaktadır. Farklılaşma bu modelde şu anlamlara gelmektedir:

Modernleşme teorisinin erken tarihsel kökleri, insanlık tarihini başından sonuna kadar açıklamaya ve anlamaya çalışan klasik evrim kuramcılarının eserlerinde bulunabilir. Modern öncesi toplumlardan modern topluma geçiş sürecini ele alan klasik evrim kuramcıları, iki ayrı toplumu birbirinden farklı özelliklerini sıralayarak açıklarlar. H. Maine, F. Tönnies, H. Spencer ve E. Durkheim bu sosyal değişme teorisinin en önde gelen savunucularıdır.

Heper (1973, 24), toplumun iki alternatifli bir tasnife tabi tutulmasının başlangıcını 1861'de Sir Henry Maine'nin bütün toplumları "statü"ye dayalı ve "sözleşme"ye

dayalı toplumlar olarak ikiye ayırmasına dayandırır. Ona göre statüye dayalı toplumların belirgin özelliği, kişinin hak ve görevlerinin geniş ölçüde aile ve akrabalık kriterlerine göre belirlenmesi ve kişiler arasındaki birincil ilişkilerin toplum yaşantısını büyük ölçüde etkilemesidir. Buna karşılık sözleşmeye dayalı toplumlarda kişiler birbirlerine laik bağlarda bağlı olup bu ilişkilerin niteliği, ilişkinin içinde olduğu işlevin gereklerine göre belirlenmektedir.

Maine'nin çözümlemesini kendisine başlangıç noktası olarak Tönnies (1957:42), sosyal bilimler literatürüne "cemaat" (topluluk) ve "cemiyet" (toplum) ayrımını getirmiştir. Ona göre, cemaatler, aynı ırk, etnik köken ve kültürü paylaşan fertlerden meydana gelen ve fertler arasındaki şahsi, sıcak ve samimi ilişkiler üzerine kurulmuş; küçük homojen ve mahrem topluluklardır. Cemiyetler ise farklı ırk, etnik köken, sosyo-ekonomik statü ve kültür sistemlerini paylaşan geniş ve heterojen topluluklardır. Bunlar cemaatlere karşı olarak gayri şahsi, soğuk, menfaatlerle ilgili ve çoğu zaman hür iradeye bağlı münasebetler üzerine kurulmuşlardır ve büyük ölçüde fonksiyonel uzmanlaşma ile belirlenmişlerdir. Tönnies'in ayrımında cemaat, modern öncesi toplumu; cemiyet ise modern toplumu temsil etmektedir. Bir başka ifadeyle birinci tip kırsal toplumun, ikinci tip ise kentsel toplumun özelliklerini yansıtmaktadır.

Klasik evrim kuramcılarında Spencer, Tönnies'e benzer olarak modernliğe geçiş sürecini, askeri toplum ve sanayi toplumu arasındaki farklılıkları vurgulayarak ifade etmiştir. Spencer'ın askeri toplum-sanayi dikotomisi, evrim anlayışının bir yansıması olarak değerlendirilebilir (Dönmezer 1984: 38-39). Ona göre toplumların evriminin yönü basitten karmaşığa doğru, homojenlikten heterojenliğe doğrudur. Bu bağlamda askeri toplum, modern - öncesi dönemin basit - homojen toplumlarını temsil ederken, sanayi toplumu ise modern dönemin karmaşık - heterojen toplumlarını ifade etmektedir.

Birincil-ikincil grup konusundaki düşünceleriyle sosyolojik düşüncede önemli bir yer tutan Cooley de dikotomik olarak değerlendirilen bir sınıflandırma yapmıştır. Buna göre o, toplumları birincil ilişkilere dayalı toplumlar ve ikincil ilişkilere dayalı toplumlar olarak ikiye ayırmıştır. Cooley, topluluk türü toplumsal birimlerde birincil yüzyüze ilişkiler, biz duygusu; toplum türü toplumsal birimlerde ise yüksek derecede bireycilik, ben duygusu, sözleşmeye dayanan ilişkiler olduğundan söz etmektedir (Nisbet 1972: 71-82).

Toplumsal farklılaşmanın sosyal sonuçlarıyla ilgilenen Durkheim, basit veya eski toplumlar ile yeni veya modern toplumların karakterleri üzerinde durmuştur. Durkheim 1893'te yayınladığı "İşbölümü" adlı çalışmasında geleneksel ya da sanayi

öncesi toplumlardakinin karşıtı olan sanayi toplumlarındaki sosyal dayanışmayı ve böylece toplumun devamını sağlayacak hususları araştırmış; sanayi öncesi ve sanayi sonrası toplumlardaki sosyal dayanışmanın doğasını "mekanik dayanışma" ve "organik dayanışma" kavramları aracılığıyla incelemiştir. Durkheim'a göre "mekanik dayanışma", bir benzeşme dayanışmasıdır. Bu dayanışmanın yaygın olduğu bir toplumda bireyler arasındaki farklılıklar belirgin değildir. Aynı topluluğun üyeleri aynı duyguları hissettikleri, aynı değerlere katıldıkları, aynı kutsala inandıkları için birbirlerine benzerler. Burada bireyler henüz farklılaşmadığı için toplum tutarlıdır. "Organik dayanışma" ise düşünce birliğinin, yani topluluğun tutarlı birliğinin farklılaşması ile doğan ya da anlatım bulan dayanışma biçimidir. Bireyler artık benzer değil farklıdırlar ve bir bakıma farklı oldukları için consensus gerçekleşir (Aron 1986: 314) Yine bir evrim kuramcısı olan Durkheim'e (1972: 141) göre mekanik dayanışmanın yerini giderek organik dayanışmaya bırakması tarihsel bir zorunluluktur. Dayanışmanın iki farklı tipine denk gelen iki sosyal tip olmak zorundadır. Bunlardan mekanik dayanışma kırsal yaşamı, organik dayanışmaysa kentsel yaşamı ifade etmektedir.

Gerths ve Mills, (1958), Bendix (1960) ve San (1971), toplumları iki uçlu tasnife tabi tutma geleneğine Max Weber tarafından son verildiğini belirtmiştir. Weber, bir taraftan geleneksel ve ussal – yasal otorite biçimlerini kavramlaştırmış, öte yandan da üçüncü bir otorite biçimi olan karizmatik otorite kavramını geliştirerek esas itibarıyla bir geçiş modeli ortaya koymuştur. Weber son modelin geçiş halindeki bir toplum için geçerli olduğunu ve bunun geleneksel toplumu ayakta tutan bağların gevşediği durumlarda ortaya çıkacağını söylemiştir. Böylece birbirlerinden hayli kesin çizgilerle ayrılan iki toplum tipolojisini içeren model bir kenara bırakılmış, daha dinamik çözümlenmelere götürecek ilk adımlar atılmıştır. Weber tarafından bir geçişsel otorite biçiminin formüle edilmesi, toplumdaki otorite biçimlerinin ve o otorite biçimleri içinde rastlanacak bürokratik yapıların ikiden çok alternatif içinde çözümlenmesi olanağını yaratmıştır (Heper 1974: 25). Böylece klasik evrim kuramcılarının ikili toplum tasnifine dayanan açıklamaları bir ölçüde kırılmış ve aşağıda görüleceği üzere modernleşme teorilerinde "geçiş toplumu" ve "görelî olarak modernleşmiş toplum" kavramları kullanılmaya başlanmıştır. Ancak yine de geleneksel-modern toplum ayrımı, modernleşme teorilerine başlangıç noktası sağlamıştır.

2.5 Cyril E. Black

Modernleşmenin Evrenselliği

Black klasik modernleşme yaklaşımlarına bazı noktalarda eleştirilerde ki bu noktalar bu çalışma kapsamında da eleştirilen noktalardır. Black, bu yaklaşımları Batılılaşma sürecini kendi dışındaki dünyaya fazlaca dayattığı yönünde eleştirmektedir. Black'e göre modernleşme ve gelişme süreçlerini desteklemek ile Batılılaşma sürecini dayatmak bulunmaktadır birbirinden farklı şeylerdir.

Black ve diğer modernleşme kuramcıları gibi, modernleşmeyi genel bir süreç olarak ele alır ve onu dünya çapında yaşanan ya da yaşanacak olan bir oluşum şeklinde değerlendirir.

Gelenek ve modernlik olarak adlandırılan bu iki kavramın birbirlerinden nasıl ve hangi düzeyde ayrıldıklarını tartışan Black, bu kavramların birbirleriyle çatışan yanları dolayısıyla, modernleşmenin potansiyel olarak bir gerilimi de bünyesinde taşıyacağını iddia eder. Black, modernleşme sürecinin bir bedeli olduğu düşüncesinde olup modernleşmenin geleneksel yapılarda açtığı tahribatın bu çerçevede değerlendirilmesi gerektiğine inanır. Black'e göre Batı dışı toplumların karşılaştıkları sorunlar içsel olduğundan bu toplumların geleneksel kurumlarını modern işlevlere uyarlamak gerekir.

2.6 1950'lerden Günümüze Modernleşme Teorileri

Özellikle az gelişmiş toplumları incelemek için kullanılan modernleşme teorisi yukarıda da belirtildiği üzere, köklerini klasik evrim teorisi ve yapısal fonksiyonalist teorilerden almaktadır. Rojas (2003:1)'a göre modernleşme teorisi II. Dünya Savaşı sonrası dönemde gerçekleşen üç önemli olayın tarihsel bir ürünüdür.

- Uluslararası komünist hareketin genişlemesi sürecinde ABD'nin bir süper güç olarak yükselmesi; bu nedenle Birleşik Devletler'in Batı Avrupa, Güney Kore ve Tayvan'ın endüstrileşmesini, Japonya'nın ise yeniden yapılanmasını finanse etmesi
- Amerika'nın yükselişine karşın komünist hareketlerin Sovyetler Birliği, Vietnam, Kore ve Çin Halk Cumhuriyeti'nden dünya çapına yayılması
- Avrupa'nın eski sömürge imparatorluklarının dağılmasının bir sonucu olarak, Asya ve Afrika'da başlayan bağımsızlık süreci (milliyetçilik hareketleri)

Yukarıdaki gelişmeler, 1950 ve 1960'larda Parsons'ın önderlik ettiği bir grup Amerikalı bilim adamı tarafından modernleşme teorisinin geliştirilmesiyle sonuçlanmıştır (Webster 1990: 49). Kongar (1972: 128-129)'a göre Parsons modernite ve gelenek üzerine Weber ve Tönnies'in perspektiflerini birleştirmek için harekete geçmiştir. Parsons'ın modernleşme ile ilgili görüşlerinin temelini kalıp

değişkenler oluşturur. Parsons kalıp değişkenler ile kişilik sistemini meydana getiren eylemleri inceleyip kişilik sistemi ile toplumsal sistem arasında bir bağ kurmaya çalışmıştır. Kalıp değişkenlerin, bireyin tüm davranışlarını ve giderek saf halleri ile iki uç toplumu belirledikleri kabul edilir. Bu değişkenler şöyle sıralanır:

- ❖ Duygusallık-duygusal olmayış
- ❖ Toplumsallık-Kişiselilik
- ❖ Özel standartlara yönelme- Evrensel Standartlara yönelme
- ❖ Başka kişileri kendilerine atfedilen özelliklere göre değerlendirme –Başka kişileri başkalarına göre değerlendirme
- ❖ Yaygın ilgi- Belirli ilgi

Kalıp değişkenlerin birinci grubu yani duygusallık, toplumsallık, özel standartlara yönelme, atfedilen özelliklere göre değerlendirme ve yaygın ilgi, Tönnies'in topluluk kavramına; ikinci grup değişkenler ise "toplum" kavramına karşılık gelmektedir.

Özellikle son 30 yıldır, bir çok sosyal bilimci modernleşmenin tanımını yapmışlardır. Bu konuda Mehden (1986: 3), Almond, Apter, Birder, Black, Coleman, Eisenstadt, Diamat, Deutsch, Huntington, Ilchman, Inkeles, La Palombara, Lerner, Mc Clelland, Parsons, Rostow, Rustow ve Shills gibi isimlere dikkat çekmektedir.

Modernleşmeyi tanımlayan sosyal bilimciler genellikle bu süreçte teknoloji, ekonomi, siyaset, eğitim, kentleşme, göç, din gibi faktörlerden birine ağırlık vermiştir.

Rustow ve Black modernleşmeyi, insanın modern teknolojiyi kullanarak doğayı kontrol edebilme yeteneğini içeren bir süreç olarak görmektedir. Black, modernleşmeyi, insanın doğayı kontrol altına almasını sağlayan bilgi birikimi olarak görürken, Rustow ise insanın zamanla, doğayla ve insanla olan üç temel ilişkisinin değişmesi, insanlar arasında giderek artan işbirliği yoluyla doğa üzerindeki kontrollerinin yoğunlaşması olarak görür (Sarıbay 1985: 26). Scarritt de modernleşmeyi benzer bir şekilde tanımlar, fakat buna teknolojik değişimin etkisini de ekler. Suda da Rostow'un paradigmasını izleyerek, tanımını ekonomik gelişmeye uyarlar. Ona göre modernleşmede ahlakın kurumsallaşmasıyla birlikte ekonomik gelişme temel element olarak ele alınmalıdır. Mc Clelland, Inkeles ve Smith ise bireysel modernitenin özelliklerini belirleyen isimlerdir (Mehden 1986: 3) . Görüldüğü gibi tanımlar modernleşme sürecini bir tek faktöre dayalı olarak açıklamaya çalışmışlardır. Modernleşme tanımlarında dikkat çeken bir başka nokta ise, modernleşmenin teknoloji, sanayi ya da ekonomiye dayandırılarak tanımlanmasının yaygın olmasıdır.

Smelser, Levy ve Apter gibi bir çok yazar, modernleşme kuramını sanayileşme olgusu temeline oturtmanın gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin Levy,

modernleşmeyi, doğrudan teknolojik düzeyi ölçüt olarak tanımlamıştır. Ona göre herhangi bir toplumun cansız güç kaynaklarının canlı güç kaynaklarına oranı ne kadar büyük olur ve insan çabaları araç kullanımıyla ne kadar arttırılırsa, toplum o oranda modern olacaktır. Smelser ise modernleşmenin, iktisadi kalkınma kavramına yakın olmakla beraber, uygulamada ondan çok daha geniş bir anlam taşıdığını belirtir; modernleşme sosyal ve kültürel yapının bütününe derinden etkileyen, teknolojik, ekonomik ve çevresel değişimleri ifade etmektedir (Sarıbay, 1985:13).

Smelser'a göre modernleşme dört temel alanda kendisini gösterecektir. Bunlardan ilki teknoloji alanında; geleneksel ve basit tekniklerden, karmaşık teknolojiye geçiş, ikincisi tarım alanında; geçimlik çiftçilikten, tarımsal malların ticari üretimine doğru geçiş, üçüncüsü sanayi alanında; insan ve hayvan gücünden makine gücüne geçiş ve sonuncusu ise çevresel düzenlemelerde; kırsal yerleşmelerden kentsel yerleşmelere geçiştir. Smelser sıraladığı dört özelliğin her toplumun kendi koşullarına göre değişik şekillerde gerçekleşebileceğini ve gerçekleşme zamanlarının da eş zamanlı olmayabileceğini belirtmiştir (Rojas 2003: 3). Böylece Smelser, modernleşme sürecini, hem birden fazla faktörle ilişki kurarak açıklamasıyla hem de her toplumun kendi koşullarına göre sürecin her toplumda aynı çizgide ilerlemediğini belirtmesiyle geniş kapsamlı olarak tanımlamıştır.

Eisenstadt ise modernleşmeyi, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da geliştirilmiş olan toplumsal, ekonomik, siyasi sistemlere doğru bir değişme süreci olarak tanımlamakta ve modernleşmenin iki temel niteliği olduğunu belirtmektedir.

- Toplumun sosyo-ekonomik değişimleri
- Toplumsal örgütlenmenin yapısal değişimleri (Eisenstadt 1966: 2)

Modernleşmenin bu şekilde, yani belli bir coğrafya ile ilişkilendirilerek tanımlanması, klasik modernleşme anlayışının bir özelliği olan batılılaşma kavramına daha yakındır.

Berger, Berger ve Kellner (1985: 16) ise, II. Dünya Savaşı'ndan beri, sosyal bilimcilerin, modernlik ve modern toplum kavramlarını, genellikle bu olayları doğuran süreçlerle birlikte ele aldıklarını belirtirler ki, bu süreçler "modernleşme" ve "gelişme" olarak adlandırılmıştır. Her iki terim de ekonomik büyümeye işaret etmek için kullanılmıştır; aralarındaki temel farklılık, gelişme teriminin ekonomik büyümeye, modernleşme teriminin ise ekonomik gelişme ile ortaya çıkan çeşitli sosyo-kültürel süreçlere işaret etmesidir.

Görüldüğü üzere klasik evrim kuramcılarına benzer olarak, modernleşme kuramcıları da geleneksel-modern dikotomisini kullanarak modernleşme sürecini açıklamışlardır. Zamanla toplumların sadece bu iki toplum tipine göre sınıflandırılmasının uygun olmadığı anlaşılrsa da modernleşme teorilerinde geleneksel

ve modern toplum sınıflandırması oldukça önemli bir yere sahip olmuştur. Bu nedenle, modernleşme teorileri açıklanırken, geleneksel ve modern toplum sınıflandırmasından söz edilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca geleneksel ve modern toplum sınıflandırmasının az gelişmiş toplumların durumlarını açıklamak için yeterli olmadığı anlaşılınca "geçiş toplumu" kavramı ve "görelî olarak modernleşmemiş toplum" sınıflandırmaları da modernleşme teorisinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu bölümde modernleşme teorilerinde temel öneme sahip olan "geleneksel ve modern toplum sınıflandırması "geçiş toplumu" ve "görelî olarak modernleşmemiş toplum" ve "görelî olarak modernleşmiş toplum" sınıflandırmaları açıklanacaktır.

2.7 Geleneksel ve Modern Toplamlar

Batılı olmayan toplumlardaki değişim süreçlerini açıklamak amacıyla geliştirilen modernleşme teorisi, her şeyden önce modern ve geleneksel olarak nitelenen iki toplum tipinin karşılaştırılmasına dayanmaktadır. Geleneksel ile modern toplum ayrımı genellikle, klasik sosyologların daha önce kısaca açıkladığımız dikotomilerine dayanılarak yapılmaktadır. Klasik kuramcıların yaptığı bu ayrım, günümüz modernleşme teorilerinde de devam etmektedir. Bu ayrımlardan yola çıkan Lerner, Black, Eisenstadt, Huntington, Macridis ve Brown geleneksel toplum ve modern toplumun özelliklerini genel olarak şu şekilde birbirinden ayırmaktadır.

Geleneksel Toplamlar: Durağanlığın, tarım sektörüne dayalı bir iktisadi yapının , geçimlik ekonominin, ilkel düzeyde bir teknolojinin, çok düşük düzeyde okur-yazar oranının, düşük hayat standardının, yatay ve dikey sosyal hareketsizliğin egemen olduğu toplumlardır. Bu toplumlarda işlevsel belirliliği olan kurumlar olmayıp, yüz yüze ilişkilerin olduğu toplumsal hayat söz konusudur; yasa ve kurallardan çok gelenek ve göreneklerin hakim olduğu bir yönetim yapısı vardır. Aynı zamanda bu toplamlar kadercî zihniyet ve kalıtımın hakim olduğu bir kültürel sistem ile dindarlık ve ailelerin egemen olduğu şahsileştirilmiş politik sistem ile karakterize edilir (Sarbay, 1985: 10; Mehden 1986: 10). Durkheim (1965: 408-409) ise, geleneksel toplumu; "ekonomik organizasyon bakımından basit, halkı çiftçi ve köylülerden oluşan, aynı tür üretim yapan, aynı şeylerle ilgisi olan kimselerin oluşturduğu toplum" olarak tanımlar.

Modern Toplamlar: Sanayileşmiş ve kentleşmiş, yatay ve dikey sosyal hareketliliğin, okur-yazarlık oranının ve eğitim düzeyinin yüksek olduğu, haberleşme olanaklarının etkin ve yaygın olduğu, sosyal ve siyasi yapıda kurumlaşmanın arttığı, yönetimde görevlerin siyasi olarak farklılaştığı, demokratikleşmenin arttığı ve laikleşmenin kültürel, sosyal ve siyasi yapıda yaygınlaştığı, kitlelerin artan şekilde

yönetime katıldığı toplumlardır. Ayrıca bu toplumlar potansiyel siyasal gücün daha geniş gruplara yayıldığı, bilim, bilgi ve başarının değer olarak kabul edildiği, geniş gruplara yayıldığı, bilim, bilgi ve başarının değer olarak kabul edildiği, rasyonel süreçlerin etkin olduğu toplumlardır (Sarıbay 1985: 47; Mehden 1986). Avcı (2000: 31) ise, modern toplumda, insanın sürekli olarak yaşadığı çevreyi etkilemesi ve değiştirmesinin temel olduğunu, çünkü modern toplumun var oluşunun, sürekli olarak gelişebilen insana bağlı olduğunu belirtir.

Geleneksel ve modern toplumların özellikleri ele alınırken Webster'ın (1990: 49-50), geleneksel ve modern toplum ayrımına göre geleneksel ve modern toplumun özellikleri şu şekildedir:

Geleneksel toplumlarda,

- Gelenekselliğin değerleri baskın özellik taşıyor; yani insanlar geçmişteki değerler doğrultusunda davranışlarını ve yaşamlarını yönlendirir.
- Akrabalık sistemi bütün sosyal pratiklerde; ekonomik, politik ve diğer alanlarda referans noktasıdır. Statüler bireyler tarafından kazanılmaktan çok, içinde bulunulan aile ve topluma göre belirlenmektedir.
- Geleneksel toplumun üyelerinde duygusallık ve batıl inançların da dahil olduğu, yoğun bir inanç söz konusudur.

Bütün bunların aksine modern toplumların karakteristikleri daha karmaşıktır. Modern toplumlarda,

- İnsanlar hala bazı geleneklere sahip olsalar da, bunların kölesi değildirler. Gereksiz olan gelenekler değiştirilmiştir ve kültürel değişim süreci içinde hala değiştirilmeye devam etmektedir.
- Akrabalık, toplumun bütün alanlarında artık çok az bir değere ve etkiye sahiptir; statüler kazanılmaktadır.
- Modern toplumlarda insanlar batıl inançlar yerine, araştırma, inceleme yoluna gitmektedirler. İnançlar doğrultusunda yapılan açıklamaların yerini rasyonel açıklamalar almaktadır.

Geleneksel – modern toplum çifti, Batılı olmayan toplumların içinde buldukları değişim sürecini açıklamakta kullanırken, aynı zamanda tarihin başlangıç ve sonuç aşamalarını ifade etmektedir. Geleneksellik – modernlik kavram çifti etrafında oluşan modernleşme teorisinin bir tarih felsefesi olma özelliği aşağıdaki şekilde ortaya konulabilir.

- Geleneksel toplumdan modern topluma doğru geçiş, aşamalı bir süreçtir. Bütün toplumların geçecekleri modernleşme evrelerini veya düzeylerini

ayrıştırmak mümkündür. Bu süreç içindeki önderliğin ve modernleşmenin daha ayrıntılı düzenekleri bir toplumdan diğerine farklı olsa da, bütün toplumlar özünde aynı aşamalardan geçeceklerdir.

- Modernleşme süreci, farklı toplumların modernlik aşamasına doğru geçtikçe benzeşeceklerini ifade etmektedir.
- Modernleşme geriye çevrilemeyen bir süreçtir. Şehirleşme, okur – yazarlık sanayileşme açısından bir dönemde belli düzeye ulaşmış bir toplum, daha sonraki dönemde önemli ölçüde daha alt düzeylere inmeyecektir.
- Modernleşme ilerlemeci bir süreçtir. Uzun vadede modernleşme, yalnızca kaçınılmaz değil, aynı zamanda arzulanan bir süreçtir (Köker 2000: 49).

Geleneksel ve modern unsurları birbirlerine karşıt unsurlar olarak sunan ve bir arada yaşayamayacaklarını vurgulayan bu husus; modernleşme kuramının, geleneksellikten modernliğe geçiş aşamasında bulunan toplumsal yapıları açıklamakta yetersiz kalmasına neden olmaktadır.

Modernleşmecilerin, toplumların değişmesini düz çizgisel bir biçimde gelenekselden moderne, az gelişmişlikten gelişmişliğe doğru ele almaları, "geleneksel" ve "modern" toplum şeklinde saf (ideal) tipler yaratmaları, geçiş tiplerini göz önüne almamaları, tüm az gelişmiş toplumların nihai olarak Batı Avrupa'da geliştirilen modellere doğru ilerleme göstereceğini varsayarak teolojik bir eğilim içinde olmaları, bu kuramların özellikle endüstrileşmekte olan toplumları açıklamalarını önlemektedir (Özen 1992: 8-9). Batı, tüm toplumları modernleştirme amacını az gelişmiş ya da gelişmemiş toplumlara "medeniyet götürme" adı altında meşrulaştırmaya çalışmıştır. Bu noktadan hareket eden Bernstein (1971: 147), modernleşme paradigmanın, evrenselleştirildiği tarihsel kaynağa bağlı olarak, etnosantrik bir dünya görüşü olduğunu belirtir. Bu nedenle modernleşme teorilerinin eleştirilen yönlerini telafi etmeye ve modernleşme teorilerinin eksiklerini gidermeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan sonuçları en çok kullanılanlar arasında: toplumların –katı bir şekilde- geleneksel ya da modern olmadıkları, bunlar arasında "geçiş toplumu" nun da olabileceği görüşü ve toplumları kesin çizgilerle geleneksel ve modern toplum şeklinde sınıflandırmak yerine, toplumları "görelî olarak modernleşmemiş ile görelî olarak modernleşmiş toplum" şeklinde sınıflandırmanın daha uygun olacağını öneren görüş yer almaktadır.

2.8 Geçiş Toplumu

Yaşanmakta olan küreselleşme süreci, modernleşme kurallarının da farklı açılardan ele alınmasına yol açmıştır. Geleneksel – modern, doğu – batı, yerel – küresel gib iki kutuplu ayrımlaşmaları ortadan kaldıran ve kırsal kesimleri kentlerle, az gelişmiş ülkeleri modern ülkelerle bütünleştiren küreselleşme süreci; modernleşmeye karşı ya benimseme ya da reddetme gibi birbirine karşıt tutumları ortadan kaldırmaktadır. Kitle iletişim araçlarında özellikle son yirmi yıldır gözlenmekte olan gelişmeler, köylerin dış dünyayla ilişkilerini arttırmaktadır. Bu ilişki, modern ve geleneksel unsurların karşılıklı etkileşimleri temelinde gerçekleşmekte, bu iki unsur birbirini destekleyerek, bir arada yaşayabilmektedir. Modernleşme süreci için belirtilmesi gereken bir başka husus da, her toplumsal birimin bu süreçten kendi koşulları içinde, farklı biçimlerde etkilendiği, yani modernleşme sürecinin toplumdaki bütün birimleri aynı yönde etkilemediğidir. Bu durum, modernleşme sürecinin tek – doğrusal bir çizgide gerçekleşmediğine işaret etmektedir. Benzer olarak Lerner (1964: 47) da toplumların modernleşme süreçlerindeki farklılıkları, modernlik mesajının değişik biçimlerde algılanmış olmasından ileri geldiğine bağlamaktadır.

Lerner, "The Passing of Traditions Society" (1958) adlı kitabında modernleşmeyi; empati, kentleşmenin artması, okur yazarlık oranındaki artış, kitle haberleşme araçlarının daha etkili olması ve kitle iletişim araçlarının artan etkisinin daha geniş ekonomik, siyasal ve toplumsal katılıma yol açması doğrultusunda gerçekleşmesi olarak tanımlamıştır. Fakat bu, geleneksel toplumdaki modern topluma doğrudan geçiş olduğu anlamına gelmez. Çünkü gelenekselden moderne geçerken arada bir geçiş aşaması vardır ve bu aşamada olan toplum, "geçiş halinde toplum"u ifade eder (Lerner 1964; Mehden 1986:3; Sarıbay 1985:26).

Geleneksel – modern şeklindeki ikili toplum sınıflandırmasını "geçiş halinde toplum" kavramıyla oluşturan Lerner (1964), değişimin derecesini göz önüne alarak toplumlara:

- Geleneksel
- Geçişli
- Modern toplumlar olmak üzere üçe ayırmaktadır.

Lerner'a göre geleneksel toplumlar ile modern toplumlar değişimin en az ve en çok olduğu uçları temsil ederken, geçişli toplumlar ise her iki ucun etkisi altında fakat, modern gelişmeye yönelmiş oluşumları temsil etmektedir. Lerner (1964: 111) geçiş tipi topluma örnek olarak Türkiye'yi vermiştir. Çünkü ona göre Türkiye, Batı

toplumlarına göre henüz modern bir toplum olmayıp, geleneksel ve modern olmak üzere her iki yapıyı da bir arada bulunduran bir özelliğe sahiptir.

Gusfield da geleneksel – modern karşıtlığına dayanan teorilerin içerdiği yanılığını vurgulamaktadır. Ona göre geleneksel toplumların değişimden yoksun ve durağan oldukları varsayımı, bu toplumların dış etkileşimleri göz önüne alındığında geçerli değildir. Ayrıca, geleneksel ve modern biçimlerin her zaman çatışma halinde olduğu varsayımı da geçersizdir. Çünkü, Japonya örneğinde olduğu gibi, sanayileşmiş bir toplumda da geleneksel unsurlar canlılıklarını koruyabilir. Gusfield'e göre geçerli olmayan bir başka varsayım da; modernleşme sürecinin gelenekleri zayıflatacağı varsayımdır. Çünkü modernleşmenin sağladığı; ulaşım, iletişim, okur – yazarlığın artması vb. gibi olanaklar toplumda özellikle dinsel eğilimi olan kesimler arasındaki dayanışmayı arttırabilmektedir. Bu da geleneklerin zayıflamasına değil, güçlenmesine yol açmaktadır.

Dönmezer (1984: 173) de gerçekte, hiçbir toplumun ne sırf gelenekçi, ne de sırf sanayi toplumuna ait bütün ideal özellikleri aynı zamanda kendisinde toplayamayacağını belirtir. Geçiş özelliği gösteren toplum tipindeki modernleşme sürecinde geleneksel ve modern uçların birlikte yer aldığı yadsınamaz. Çünkü bu uç noktaların bir toplumun değişim sürecini anlamaya çalışırken çözümleyici bir yararı vardır.

Kısaca, Batılı toplumbilimciler modernleşmeyi, az gelişmiş veya gelişmekte olan toplumlardaki –ki bu toplumlara sosyolojik olarak geçiş dönemi toplumları da diyebiliriz- değişmeyi yansıtan bir kavram olarak kullanırlar. Bu açıdan modernleşme, geleneksel (endüstrileşmemiş veya az endüstrileşmiş) toplum tipinden modern (endüstrileşmiş) topluma geçiş süreci olarak tanımlanabilir. Aradaki dönem ise, geçiş dönemidir.

Huntington (1967: 84)'ın modernleşmenin toplumun tüm kesimlerini eşit oranda etkilemeyen bir süreç olduğunu belirtmesi de, geçiş toplumu kavramını desteklemektedir. Örneğin, Hindistan modernleşme bakımından çok geridir, fakat modern siyasi kurumlara sahip olarak siyasi bakımdan gelişmiştir.

Tüm bu açıklamalara karşın, geleneksel – modern şeklinde ayrılan ikili toplum sınıflandırmaları, hem toplumlar arası karşılaştırmalı araştırmalarda kullanılması bakımından, hem de bir toplumun tarihsel süreçte geçirdiği aşamaları anlamak açısından faydalıdır. Zira geleneksel – modern toplum kavramları birer ideal tip teşkil etmektedirler ve ideal tipler sosyal olguların daha iyi anlaşılması ve açıklanmasını sağlamak için kullanışlıdır. Bunun yanı sıra, ideal tip kavramının diğer bir özelliği, sosyal realitede bire bir karşılığının bulunmayışıdır. İşte bu noktada iki ideal uç

arasında bulunan geçiş tipi toplum kavramı devreye girmektedir. Geçiş tipi toplum kavramı, geleneksel ve modern unsurların bir arada yaşayabileceğine işaret etmektedir.

Tütengil (1980: 146)'e göre geçiş döneminde bulunan az gelişmiş ülkelerde bir yandan geri kalmış sosyal yapılar süregelirken, bir yandan da çağdaş kurumlar ortaya çıkmaktadır. İşte "ikili yapılar" denen durum budur. İkili sosyal ve ekonomik yapılarda, geleneksel olan ile çağdaş olanın, aynı toplumda bir arada bulunması söz konusudur.

Modern-geleneksel ayrımı, daha önceden de belirtildiği gibi modernleşme kuramının favori dikotomisidir. Modernleşme kuramı, dünya toplumlarını önce modern toplumlar ve geleneksel toplumlar olarak sınıfladı; daha sonra bu sınıflamaya geçiş aşamasındaki toplumları da ekledi. Bu toplum tiplerine uygun düşen modeller ve bu modelleri niteleyen özellikler tespit edildi. Modern toplum, kentleşmenin, endüstrileşmenin, medyatik iletişimin, yüksek bir okuma yazma oranının, seküler bir sistemin, demokratik ideallerin, evrensel insani değerlerin görünür olduğu toplumun adıydı. Geleneksel toplum bunların olmadığı toplumu niteliyordu. Modernliğin akıntısına kapılan ve geleneksel yönleri çözülmeye başlayan geçiş toplumu ise arafı yaşıyordu. Geçiş toplumu, bir yandan modernliğin kazanımlarını içselleştirme çabası içerisindeyken, diğer yandan modernlikle beraber gelen devasa dönüşümleri ve toplumsal çalkantıları çözmek durumundaydı. Modernleşme kuramı, tam da bu nedenle gelenekselden moderne doğru yaşanan geçiş sürecinin meydana getirdiği sorunlarla yüzleşmenin imkanları üzerinde düşündü. Modernleşme kuramının özellikle klasik versiyonu, geleneksel ve modern arasında ciddi çatışmaların olduğunu, dolayısıyla da modernleşme süreçlerinin önünün açılması için toplumdaki geleneksel unsurların tasfiye edilmesi gerektiğini varsaydı. Modernleşme kuramı içerisinde bu teze itiraz edenler de oldu. Söz konusu itirazı yapanlar, çatışma vurgusunun altını bu denli kalın çizmenin toplumsal alanda ciddi kırılmalara yol açacağı ve modernleşme süreçlerinde geleneksel unsurlardan yararlanmanın imkansızlaşacağı tezini öne sürdüler. Ancak bu tezin sahipleri de tıpkı klasik modernleşmeciler gibi geleneksel ve modern ayrımını temel aldılar. Burada Peter Wagner'ın geleneksel nitelemesinin özünde barbar nitelmesi ile akraba olduğu tespitini hatırlatmakta fayda var. Barbar kavramı ötekini mekansal düzlemde insanlığın uzağına yerleştiriyorken, geleneksel kavramı, bir geç kalmışlığı, zamansal bir uzaklığı ifade eder (Altun, 2002).

2.9 Görelî Olarak Modernleşmemiş ve Görelî Olarak Modernleşmiş Toplular

Görelî olarak modernleşmemiş ve görelî olarak modernleşmiş toplum kavramları Levy'e aittir. Levy, bu şekilde ayırdığı toplum kategorisiyle, klasik evrim kuramcılarında görülen kesin dikotomileştirmeyi yumuşatmıştır. Bu nedenle çalışmamızda, geleneksel ve modern toplum sınıflandırması yapılırken, Levy'nin "görelî olarak modernleşmemiş toplum" ve "görelî olarak modernleşmiş toplum" kavramlarından yararlanılacaktır. Levy, modernleşme konusundaki çeşitli yanılgılara işaret ederek, bu yanılgıları şöyle özetlemektedir: En başta batı toplumu ve batılı olmayan toplumlar gibi bir genelleme yapmak yanıltıcıdır, çünkü bu toplumlar iki genel kategoride düşünülecek kadar net özelliklere sahip değildir. Ayrıca modern toplumlarda görülen nitelikler modern olmayan toplumlarda, modernleşmek için ön koşul olmayabilir. Bir toplumun modernleşmesi için modernleşmiş toplumdaki aynı kalıpları gerçekleştirmesi gerekmez. Bunun yanı sıra sonradan modernleşmeye başlayan ülkelerdeki modernleşmenin ön koşulları, daha önce modernleşmiş olan ülkelerdeki modernleşme için gerekli olan ön koşullarla aynı olmayabilir ve bunun yanında modernleşmeye başlayan bir grup toplum için gerekli olan ön koşullar ise başka bir grup toplum için gerekli olan ön koşullar olmayabilir. Özetle Levy, her devirde her toplum için geçerli modernleşme reçetesi olmadığı fikrini ileri sürer. Ona göre iki toplum arasındaki temel farklılıklar ise şu alanlarda kendini göstermektedir:

- Örgütlerin uzmanlaşması
- Karşılıklı bağımlılık (Örgütler uzmanlaştıkça birbirlerine bağlanır)
- Sosyal ilişkilerin farklılaşması
- Merkezileşme eğilimlerinin oluşması
- Genel bir değişim ortamı ve pazarların oluşumu
- Genel yapının tutarlılığı
- Bürokrasi
- Ailenin önemi
- Kent ve köyün karşılıklı bağımlılığı

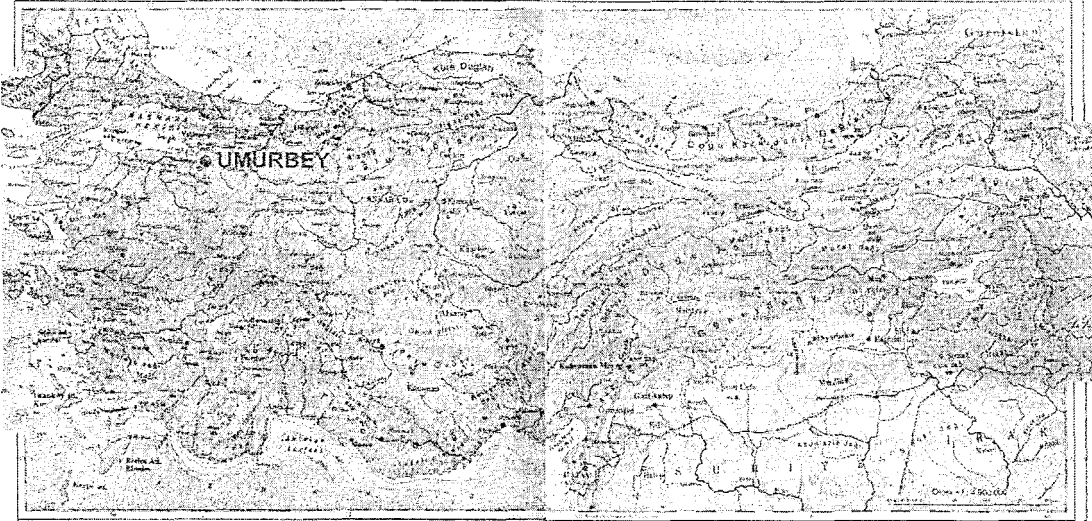
3. ARAŞTIRMA YÖRESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

3.1. Coğrafi Yapısı

3.1.1. Bölgedeki yeri ve sınırları

Umurbey Beldesi, Bursa ili, Gemlik ilçesine bağlı bir yerleşim yeridir. Burada, 17.07.1952 tarihli 52-168/180 sayılı karar ile belediye teşkilatı kurulmuştur.

Umurbey; 29-30° doğu boylamları ile 40-41 ° kuzey enlemleri arasında; Gemlik ilçesine 4 km, Bursa'ya 34 km, Yalova'ya 41 km, İstanbul'a 198 km uzaklıkta yer almaktadır (Şekil 1). Kuzeyde Gemlik ilçe sınırları ve Cihatlı köyü, güneyde Gemlik'e bağlı Güvenli ve Adliye köyleri, doğuda Karsak, batıda Engürücük Köyü ve Gemlik ile sınırlanmaktadır (Şekil 2).

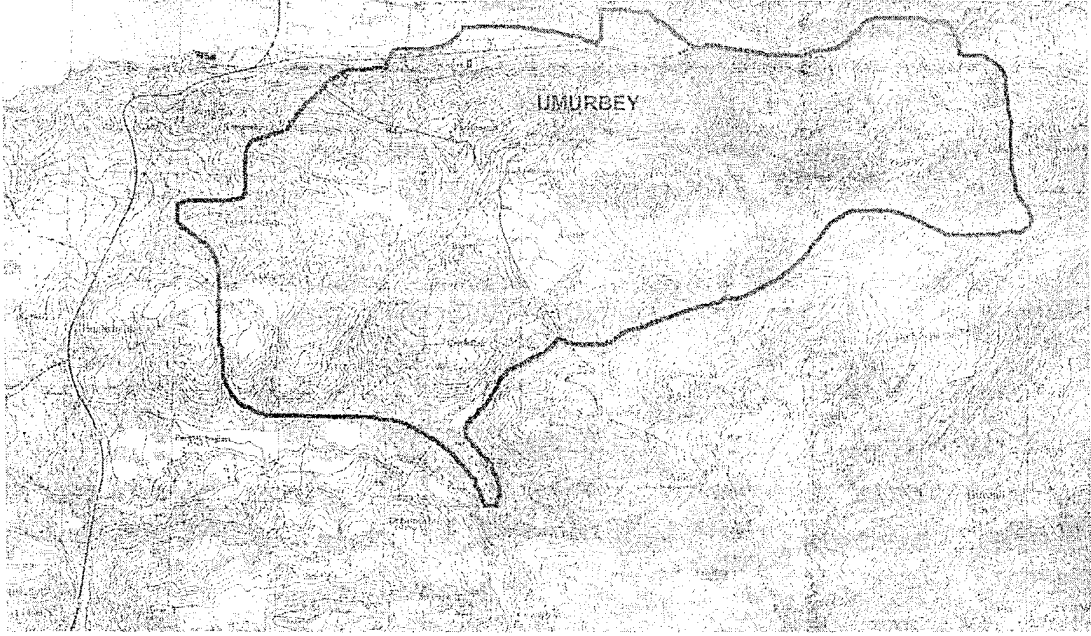

Şekil 1 Türkiye Fiziki Haritası (Viyana Coğrafya Enstitüsü Ed Hölzel, 2001)

Beldenin toplam yüzölçümü 1934 hektardır. Denizden ortalama yüksekliği 250 metredir. Belediye sınırları içerisinde 2 mahalle bulunmaktadır; Parsbey ve Orhaniye (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1 Gemlik eski Belediyesi'nde yer alan mahalle muhtarlıklarını gösteren tabela

Şekil 2 Umurbey Sınırı (Gemlik Belediyesi Harita Bölümü, tarihsiz)

3.1.2. Yüzey şekilleri ve iklimi

Umurbey 1296 m yüksekliğindeki Kurban Dağları'nın kuzeybatıya uzantısı olan yükseltilerin etekleriyle, Gemlik Körfezi'nin içinde yer aldığı vadinin birleştiği eşik yükseltileri üzerinde kurulmuştur (Fotoğraf 2).

Fotoğraf 2 Umurbey merkezden çevre coğrafyasını da gösteren bir fotoğraf

Kuzeyde arazi, Bursa-Yalova yolunun geçtiği Gemlik Körfezi'nin uzantısı olan vadiye kadar inmektedir. Karsak çayı ile karayolu arasında kalan kısım tamamen düzlüktür ve burada Umurbey Sanayi Bölgesi yer almaktadır.

İznik Gölü'nün sularını Gemlik Körfezi'ne akıtan Karsak çayı (Sazlı Dere), Umurbey'in 3 km kuzeyindedir. Gölayağı Deresi'nin devamı olan bu dere, doğudan batıya akmaktadır (Özer 2004).

Karsak çayı dışında, Umurbey yakınlarında devamlı akış gösteren herhangi bir dere bulunmamaktadır. Ancak mevsimlik dereler vardır. Bunların başlıcaları: Akbaba Deresi, Kızlar Deresi ve Çerkez Deresi'dir (Özer 2004).

Bölge iklimi hem Akdeniz, hem de Karadeniz iklimlerinin özelliklerini gösterir. Ancak Gemlik-Umurbey çevrelerinde kuzeydeki dağlar nedeniyle Karadeniz ikliminin etkisi azalmakta ve Akdeniz iklimi daha baskın bir şekilde hissedilmektedir (Özer 2004). Kış ile ilkbahar ılık ve yağışlı, yazlar genellikle sıcak ve kurak geçer. Kış mevsimi tam Akdeniz iklimine nazaran serin geçer; kışın kar yağışının birkaç gün yerde kalması nedeniyle Umurbey iklimi Gemlik ikliminden ayrılır.

Umurbey'de yıllık ortalama sıcaklık 14.5 °C'dir. Ortalama yüksek sıcaklık 18.6 °C, ortalama düşük sıcaklık 11 °C'dir. En sıcak ay Temmuz, en soğuk ay Ocaktır.

Bölgede her mevsim yağış gözlenir. Yağışın en fazla olduğu aylar; 127.5 mm, 101.5 mm'yle Aralık ve Ocak; en az olduğu aylar: 15.1 mm, 23.2 mm 'yle Ağustos ve Temmuz'dur (Anonim 1998).

Yılın ortalama 11.8 günü sisli, 0.9 günü dolulu, 9.8 günü kırılgılı geçmektedir. Donlu gün sayısı ortalama 33.6'dır. Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında şiddetli don gözlenmektedir.

Yıllık ortalama rüzgar hızı 2.7m/sn'dir. Egemen rüzgar yönü yılda toplam 2948 kez esen kuzey-doğudur (poyraz). Bunu doğu ve güney-batı rüzgarları (Iodos) izler.

Bölgede kışın egemen olan rüzgarlar kuzeydoğu ve doğudur, yazın ise kuzeydoğu rüzgarları (keşişleme) egemen konuma geçer. Bu rüzgar gün içinde karayele çevirebilir. Yazın esen bu rüzgar genelde zeytin ağaçları için tehlikelidir (Özer 2004).

Yıllık ortalama %64 olan bağı nem; en yüksek seviyesine Ocak ve Aralık aylarında %72 ile, en düşük seviyesine Haziran ayında %55 ile ulaşır.

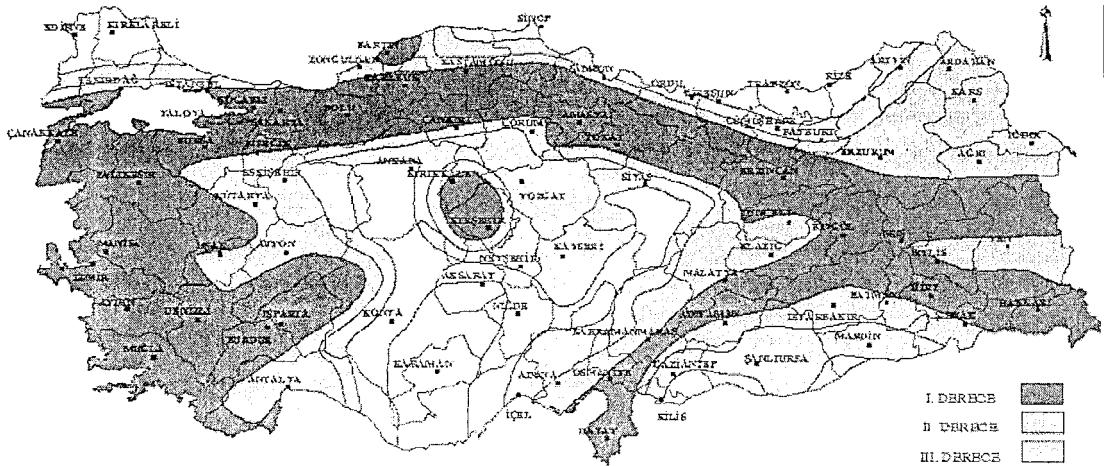
Yukarıdaki göstergeler ışığında, Umurbey için gecikmiş bir Akdeniz ikliminin varlığından söz edilebilir (Özer 2004).

1965-1970 yılları arasında yapılan rasatlara göre en yüksek sıcaklık 11.08.1970 tarihinde 39,5°C, en düşük sıcaklık 15.01.1968'de -10,5°C olarak kaydedilmiştir. Ortalama olarak yılda 130.7 gün açık, 137.7 gün bulutlu, 96.9 gün kapalı geçmektedir.

Bölgede ortalama kar yağışlı gün sayısı 7, karla örtülü gün sayısı 4.8'dir. Kaydedilen en yüksek kar örtüsü kalınlığı 31 cm'dir. Ortalama yıllık kuvvetli rüzgarlı gün sayısı 20.6, fırtınalı gün sayısı 2.1 'dir. Kaydedilen en hızlı rüzgar 35.2 m/sn hızla esen güney-güneydoğu rüzgarıdır.

3.1.3 Jeolojik yapı ve deprem durumu

Umurbey, deprem haritasına göre birinci derecede tehlikeli bölge içine girmektedir. Anadolu Fay Hattı Umurbey'in kuzeyinden geçmektedir (Şekil 3) (Gül 1975). Buna rağmen, 17 Ağustos 1999 ve daha önceki depremlerde Umurbey'de hissedilen sarsıntı ve etkisi az olmuştur. Bunun nedeni, beldenin büyük bir kısmının sağlam kristalize kalkerler üzerine kurulmuş olmasıdır.

Şekil 3 Türkiye Deprem Haritası (Özmen 1997)

Beldenin ilk jeolojik etüdü 1975 yılında yapılmış ve yerleşimin güneyi yeni yapılanmalara uygun bulunmuştur. 17 Ağustos 1999 Depremi'nin ardından yapılan etütte mevcut konut alanlarının tümünün yerleşime uygun olduğu, kaya düşmesi heyelan gibi doğal olayların varlığının söz konusu olmadığı belirlenmiştir (Ernur 2000).

Umurbey'in güneyinden vadiye inen bölümün büyük bir kısmında, Bursa-Yalova yolunun kuzey bölümünde, Aytepe'nin güneyindeki alanda sondaj şartlı yapılanma öngörülmüştür. Bursa-Yalova karayolunun güneyinde vadi boyunca uzanan alan ise, muhtemel heyelan alanı olarak belirlenmiştir.

3.1.4. Toprak kabiliyeti ve bitki örtüsü

Umurbey toprağının fiziki durumu az su geçirir sık, kuru, killi, kumlu olup kara kırmızı renktedir. Bileşiminde kireç ve alçı taşı da bulunmaktadır. Ölü örtüsü; kuru yaprak, dal vs'den ibarettir (Özer 2004).

Umurbey yerleşim alanı ve buradan kuzeyde karayoluna kadar inen eğimli, zeytinlikler ile kaplı alan; beldeden güneydoğuya uzanan arazi şeridi, toprak kabiliyeti açısından sürüm yapılamaz türdedir ve çoğunlukla mera ya da ağaçlık alan olarak kullanılmaya elverişlidir (Elker 1979). Günümüzde bu bölgelerin bir kısmı mera olarak kullanılmaktadır ve büyük bir bölümü belediye tarafından ağaçlandırılmaktadır.

Umurbey'in güneyindeki az eğimli arazi ise, toprak topografya ve yüzeyakımına ait şiddetli kısıtlayıcı faktörlere sahiptir. Bu alan ekilebilir türdedir fakat ürün çeşidi azdır ve özel koruma önlemlerine gereksinim gösterir (Elker 1979). Bu bölgede günümüzde bitki örtüsü zayıftır. Geniş meralık alan içinde bir kaç fundalık yer almaktadır.

Yalova-Bursa yolunun üzerinde kalan vadideki arazilerin çok az bir bölümünde nadassız kuru tarım yapılmakta, geri kalan kısımları zeytinlik olarak kullanılmaktadır (Elker 1979).

Fotoğraf 3 Umurbey'den zeytinliklerin bir görüntüsü

Umurbey'in doğusunda otlak olarak kullanılan kısmen fundalıklarla kaplı yüksek arazi kesimi dışında, karayoluna kadar uzanan alanların tümü zeytinliktir (Fotoğraf 3).

Karayolunun kuzeyinde yer alan alüvyonal arazide sulu tarım yapılabilecek niteliktedir. Fakat, günümüzde burada sanayi bölgesi yer almaktadır. Beldede toprak, topografya gibi çevre koşullarına bağlı olarak üç farklı temel bitki örtüsünün varlığından söz edilebilir. Kent merkezinden batıya doğru ilerledikçe, Aytepe'den başlayarak yoğun bir çam dokusu ve fundalıklar, Umurbey'in kuzey ve doğu tarafında kalan vadiye uzanan eğimli bölgede zeytin ağaçları, güneyde yer alan az eğimli arazide zayıflayan bitki örtüsü sonucu, geniş meralık alanlar içinde birkaç fundalık yer almaktadır.

Umurbey'de ağaçlandırma çalışmaları yapılarak, bitki örtüsünün yoğunlaştırılması hedeflenmiştir. Ay tepe ve doğusu Umurbey halkı tarafından fıstık çamı; Beyler Mezarlığı mevki belediye tarafından sarı çam; Celal Bayar Müzesi çevresi, vakıf tarafından fıstık çamı ile ağaçlandırılmıştır .

Umurbey Belediyesi, Mart 2002 tarihinden itibaren ağaçlandırma kampanyasını Tema Vakfı ile ortaklaşa sürdürmektedir. Bu ağaçlandırma çalışmalarında beldedeki genç ve çocuklar gönüllü çalışmaktadır. Bu faaliyetin her yıl düzenli olarak gerçekleştirilmesi, gelecek nesillerde ağaç sevgisi ve çevre bilinci oluşturulması için önemli olduğu gibi bölgenin ekolojik dengesinin korunması için de zorunludur.

3.2. Alt Yapı ve Ulaşım

Umurbey, Bursa-Yalova karayoluna 3 km'lik asfalt yol ile bağlanmaktadır. Umurbey'de ulaşım iki arterle sağlanmaktadır. Bunlardan birincisi ve en yoğun olanı, Yalova-Bursa otoyolundan asfalt olarak başlayıp yerleşimin batısından Cumhuriyet Meydanı'na ulaşan Celal Bayar Caddesi'dir. İkinci önemli arter ise, Umurbey'in güneyindeki köylerden gelerek ortaokul önünden Ahmet Şükrü Paşa Caddesi adı ile Cumhuriyet Meydanı'na ulaşan Atatürk Caddesi'dir. Köylere ait minibüsler Atatürk Caddesi, Cumhuriyet Meydanı ve İstiklal Caddesi güzergahını takip ederek Yalova-Bursa yoluna çıkmaktadır.

Topografya nedeni ile eğim, yollarda yer yer % 40'a ulaşmakta ve eğimin fazla olduğu noktalarda ulaşım bağlantısı için merdivenli yollardan yararlanılmaktadır.

Gemlik ile Umurbey arasında toplu taşıma belediye otobüsü ile sağlanmaktadır. Her gün 15-30 dakikada düzenli seferleri olan otobüsler işlemektedir. Belediye otobüsü, Gemlik'ten hareketle Yalova-Bursa otoyolu üzerinden Celal Bayar Caddesi'ne bağlanmakta ve Umurbey Çarşısı Meydanı'na ulaşarak, aynı güzergahtan dönmektedir.

Araç trafiğinin büyük bir bölümü yukarıda sözü edilen ana eksenler (Celal Bayar Caddesi-Cumhuriyet Caddesi eksenini ile Harmanlar Yolu-Atatürk Caddesi) üzerinde yer almaktadır. Bu yollarda trafik hacmi düzensiz seyrederek. Özellikle tatil günlerinde turistik ziyaretlerin fazlaşması ile trafik belli bir artış göstermektedir. Gerek tarihi kent merkezindeki sokak oluşumlarının araç trafiğine uygun olmayışı, gerek Cumhuriyet Meydanı'ndaki park yerinin yetersiz kalması nedeniyle, ana eksenler üzerinde trafik sıkışıklığı yaşanmaktadır.

Umurbey yollarının %30'u asfalt, % 70'i kilit parkedir (Özer 2004). Umurbey'de yaygın ısınma biçimi sobadır ve yakacak olarak çoğunlukla odun kullanılmaktadır. Eski belediye binası ve Celal Bayar Vakfı yapılarında katı yakıt kaloriferi vardır.

Son yıllarda, özellikle konutların sıcak su ihtiyaçlarını karşılamakta güneş enerji panelleri kullanılmaktadır. Güneş ve rüzgar enerjisi, coğrafi özellikleri nedeniyle, Umurbey için gelecekte alternatif oluşturabilir.

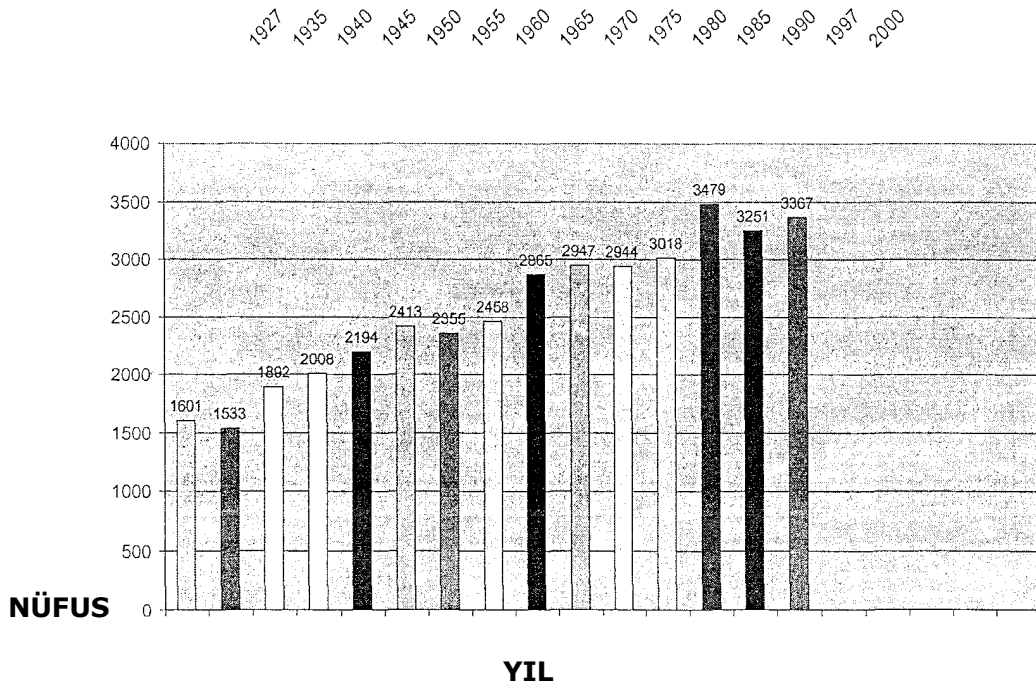
3.3 Demografik ve Sosyal Yapı

3.3.1 Nüfus yoğunluğu

Umurbey'in nüfusuna ait ilk kayıta Bursa Vilayeti Salnamesi'nde rastlanmaktadır. Salnamede toplam nüfus 1835 olarak kaydedilmiştir. Bu kayıtlarda

sayımın yapılış tarihine ait bilgi verilmemektedir (Özer 2004).

Cumhuriyetin ilanından sonra beldenin düzenli nüfus kayıtları bulunmaktadır. 1927'den başlayarak Umurbey'in nüfus sayım sonuçları incelendiğinde, 1955-1960 ve 1975-1980 aralıkları hariç, belde nüfusunun artış gösterdiği anlaşılmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1 1926-2000 Yılları Umurbey Nüfus Sayımı Sonuçları

Bu artışın dış göçlere ya da doğum nedenine bağlı olup olmadığını anlayabilmek için, Türkiye genelindeki ve Umurbey'deki yıllık nüfus artış hızlarının karşılaştırılması gerekmektedir. Bu değerler, 1945'den itibaren 5 yıllık aralar ile karşılaştırıldığında (Tablo 2), 1985 yılından itibaren Umurbey'in yıllık nüfus artışının, Türkiye genel ortalaması üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu durum Umurbey'in çevresindeki kırsal yerleşmelerden farklı olarak, kentsel işlevlerin görülmeye başlandığı, aktif nüfusu tarıma dayalı ve göç alan bir yerleşme olduğunu kanıtlar.

YILLAR	TÜRKİYE NÜFUSU YILLIK ÇOGALMA ORANI (%)	UMURBEY NÜFUSU YILLIK ÇOGALMA ORANI (%)
1945-1950	2.17	1.84
1950-1955	2.78	2.5
1955-1960	2.85	-0.655
1960-1965	2.46	1.032
1965-1970	2.52	3.112
1970-1975	2.50	0.566
1975-1980	2.07	-0.020
1980-1985	2.49	0.498
1985-1990	2.19	2.884

Tablo 2 Türkiye ve Umurbey Nüfus Çoğalma Oranları

Umurbey'in nüfusu dış göçlere bağlı olarak artmaktadır. Beldenin 2033 yılına kadar göstereceği tahmini nüfus artışı tahminleri farklıdır (Tablo 3). 1991 koruma imar planının nüfus gelişimi için öngördüğü değerlerin, planın kısmen yürürlükte olmasına bağlı olarak, irdelenmesi gerekli bulunmuştur. Buna göre: 1991 koruma imar planı 2015 yılı için Umurbey'de 7000 nüfus; 2033 yılı için ise 12000 nüfus ön görmektedir. 1997 yılın nüfus sayımı sonuçlarının, koruma imar planında hesaplananın çok altında çıkmasından hareketle, 2015 ve 2033 yıllarında gerçekleşecek nüfus yoğunluğunun planda öngörülenin çok daha altında olacağı varsayılabilir.

HESAPLAMA YÖNTEMİ	YILLARA GÖRE YAPILAN HESAPLAMALAR							
	1997	2003	2008	2013	2018	2023	2028	2033
Aritmetik artış yöntemi	4200	4700	5100	5600	6100	6500	7000	7300
Geometrik artış yöntemi	4400	5000	5800	6700	7700	8900	10200	11800
Ekeponansiyel artış yöntemi	3800	4000	4200	4500	4700	5000	5200	5500
İller bankası proje talimatnamesi yöntemi Ç:1.46	3900	4200	4500	4900	5200	5600	6000	6500
İller bankası proje talimatnamesi yöntemi Ç:2.89	4400	5000	5800	6700	7700	8900	10300	11800
İller bankası proje talimatnamesi yöntemi Ç:3.00	4400	5100	6000	6900	8000	9200	10700	12400
Mevcut koruma amaçlı 1991 imar planı hesaplamaları	4500	5000	5800	6600	7700	8900	10300	12000

Tablo 3 Çeşitli Hesaplama Yöntemlerine Göre Umurbey'in Tahmini Nüfus Artış

3.3.2. Demografik yapı

Umurbey'in demografik yapısındaki değişimleri izleyebilmek için iki etmen göz önüne alınmalıdır: iç ve dış göçler.

İç göçlere dair yazılı bir belge bulunmamakla birlikte, zaman içinde pek çok yerli ailenin Ankara, İstanbul ve Bursa gibi büyük kentlere yerleştiği bilinmektedir.

Dış göçlere ait ilk veri, Bursa Vilayeti Salnamesi'nde yer almaktadır. Kayıtlarda 1293 Harbi'nden (1877-1878) sonra 25 Kafkas ailesinin Umurbey'e yerleştiği belirtilmiş, ayrıca Umurbey'de 4 kadın 27'si erkek 31 yabancı nüfus; 862'si kadın 842'si erkek 1704 yerli nüfusun varlığı saptanmıştır (Özer 2004). Elde edilen ikinci veri, cumhuriyet döneminde (1953) Bulgaristan'dan beldeye gelip yerleşen 4 göçmen aileye aittir (Özer 2004).

Yukarıda sözü geçen göç olayları, nüfus yapısında sayısal bağlamda etkin bir farklılaşma oluşturmamıştır. Mevcut çeşitliliğin nedenleri arandığında, iki sapma noktası belirmektedir. Bunlardan birincisi 1962 yılında "Yeni Evler" adı ile anılan Celal Bayar Evleri'nin yapımıdır.

İller Bankası tarafından gerçekleştirilen konut projesi tamamlandığında, ekonomik durumu iyi olan Gemlikliler ile büyük kentliler (İstanbul, Ankara, Bursa) bölgeye yerleşmiştir. 1965-1970 yılları arasında gerçekleşen bu durum, Umurbey'de ilk köklü nüfus farklılaşmasını oluşturmuştur.

Yeni Evler'in yarattığı farklılaşma, 1970 sonrasında Gemlik'e yönelen Karadenizli nüfusun az bir bölümünün Umurbey'e yerleşmesi ile daha da çeşitlenmiştir. Fakat bu gelişme yukarıda belirtilen dinamiklerin dışında tutulmalıdır.

Umurbey'in demografik yapısını derinden etkileyen ikinci olay, 17 Ağustos 1999 depremidir. Depremin ardından Gemlik ilçe merkezinde oluşan güvensizlik ortamı, Umurbey'in güvenilir ve yakın alternatif konut alanı olarak öne çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda, Gemlik'in ekonomik açıdan güçlü kesimi kalıcı olarak Yeni Evler'e yerleşmiş, ya da imara açık zeytinliklere kışlık ev inşa ettirmiştir. Depremin ardından gerçekleşen bu talebin sonucunda 2000 yılından 2002 yılına gelindiğinde, Umurbey kökenli halkın belde nüfusundaki yoğunluğu %67den %62.2 ye gerilemiştir (Tablo 4).

YILI	UMURBEY	BURSA	BURSA DIŞI
NİSAN-2000			
BUPAR	67	22.1	10.9
ŞUBAT-2002			
BUPAR	62.2	27.5	10.3

Tablo 4 Umurbey kökenli halkın yaşadığı yere göre nüfus yoğunluğu

Tüm bu değişimler sonucunda Umurbey'in geldiği son nokta Şubat 2002'de yapılan ankette açıkça ortadadır. Sonuçlara göre, Umurbey'de doğum yerine bağlı nüfus yoğunlukları şöyledir: %62.2 Umurbey, %27.5 Bursa, %2.6 Marmara bölgesi, %2.2 Karadeniz bölgesi, %1.8 iç Anadolu Bölgesi, %1.1 Güneydoğu Anadolu Bölgesi, % 1.1 Ege Bölgesi, %0.7 Akdeniz Bölgesi, %0.4 Bulgaristan, %0.4 diğer. Özetle, Umurbey'in nüfusu zaman içinde iç ve dış göçler nedeni ile çok çeşitlilik gösterir olmuştur. Depremin ardından gelişen tepkisel talep de göz önüne alındığında, gelecekte yabancı nüfusun artış halinde seyredeceği öngörülebilir.

3.3.3 Sosyal yapı

Umurbey'de Batı Anadolu'nun görelî gelişmişliği kendini göstermektedir. Yerli halk, temelde zeytinciliğe dayanan ekonomisi sayesinde iyi bir gelir düzeyine ulaşmıştır. Öyle ki, 2000'den günümüze süregelen kuraklık bile sosyal hayatta derin izler bırakmamıştır. Buna karşın, göç sonrası gelir farklılaşmasında artma olmuştur. Bunun başlıca nedeni, gelir düzeyi yüksek kentlilerin beldeye yerleşmesidir. Umurbey'de, feodal izlerin etkisinden kurtulmuş kırsal yaşam biçimi gözlenmektedir (Elker 1979).

Umurbey'de, Gemlik'ten göç edenler ve zeytincilikle geçinen kasaba halkının büyük bir bölümü üst sosyal grubu; esnaf ve küçük arazi sahipleri orta sosyal grubu;

Fotoğraf 4 Zeytin toplayan kadın

tarım işçileri, çevre köylerden, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan göç edenler alt sosyal grubunu oluşturmaktadır (Elker 1979).

Umurbey'in genelinden farklı olarak, Yeni Evler bölgesi bu sınıflandırmanın dışında tutulmuştur. Buraya, büyük kentlerden gelip bilinçli bir biçimde sürekli ya da mevsimlik olarak Umurbey'de yaşamak isteyenler yerleşmektedir. Bu grubun eğitim ve gelir düzeyi yüksektir ve zorunlu olmadıkça beldenin sosyal hayatına katılmadıkları dikkati çekmektedir (Elker 1979). Buna rağmen bölgede sosyal bir çatışma yaşanmamaktadır. Gelecekte bu grubun aktif olarak sosyal hayatın içinde yer almasının, Umurbey'in gelişiminde önemli rol oynayacağı düşünülebilir.

Umurbey'de genelde çekirdek aile yapısı gözlenmektedir. Aile büyüklüğü 3.247 kişi ile Türkiye ortalamasının altındadır (Elker 1979). Bunun en önemli nedeni, uygulanan etkin doğum kontrolü ve göç verme olgusudur.

Nüfusun %81.5'i evli, %13.9'u bekar ve % 4.6'si dullardan oluşmaktadır (Akaltun 2000). Aileler ataerkil yapıdadır. Nüfusun % 42.2'sini oluşturan kadınların (Akaltun 2000) çoğu ev hanımıdır ve zeytincilikte çalışmaktadırlar (Fotoğraf 4). Umurbey'de her yıl açılan el sanatları kursu dışında, kadınlara yönelik başka bir sosyal aktivite olanağı yoktur. Bunun sonucunda, nüfusun %1.14 'ünü oluşturan 45 yaş üzeri kadınlar eve bağımlı bir yaşam sürmektedir. Özellikle kadınlara yönelik sosyal aktivitelerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, bölge için ihtiyaç teşkil etmektedir.

Umurbey'in okuryazarlık oranı yüksektir. Bunun birincil nedeni, Umurbey'de eğitim ve öğretimin tarihinin Osmanlı dönemine kadar uzanması olabilir. Hıristiyan nüfusun, yoğun olduğu Gemlik'teki Müslüman yerleşmesi Umurbey, Osmanlı İmparatorluğu döneminde imtiyazlı bir konuma sahip olduğu için, ticaret ve eğitimde çevresindeki diğer kırsal yerleşmelerden farklı bir gelişim grafiği izlemiştir.

Umurbey'de 1780'li yıllarda ilk mahalle mektebinin açıldığı tahmin edilmektedir (Özer 2004). Ayrıca, Bursa sınırları içindeki iki rüştiyeden biri, 19. yy'da Umurbey'de kurulmuştur (Özer 2004). Rüştiyenin kurulmasına halk direniş göstermiştir (Pehlivan tarihsiz). Ancak, eğitimin getirdiği ekonomik olanaklar bu direnişi sonlandırmıştır. Böylece başlangıçta eğitime gönülsüz olan Umurbey halkı ilk kültürel değişimini yaşamıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde de eğitim, sürekliliğini korumuştur (Şekil 4). 1953 yılında 5 sınıf kapasiteli Umurbey ilkokulu açılmış, (Özer 2004) 1966'da ikinci kat eklenmesiyle genişletilmiştir (Özer 2004). Umurbey Ortaokulu, 1967'de, Rüştiye binasında hizmete girmiştir, fakat binanın aynı yıl yanması nedeniyle ilkokul binasına taşınmıştır. İlköğretim okulu, 10.01.1973 tarihinde, yeni binasında hizmete girmiştir. Günümüzde "Abdullah Fehmi Efendi ilköğretim Okulu" adıyla hizmet vermektedir (Şekil 5-6).

Şekil 4 Umurbey Okuma Salonu (Umurbey Belediyesi Fotoğraf Arşivi, 1937)

Tüm bu süreç sonucunda Umurbey'de 15 yaş üzeri okur-yazarlık oranı %98.9'a ulaşmıştır (Akaltun 2002). Belde sakinlerinin eğitim durumları, % 1.1 eğitimsiz; %64.0 ilkokul; %16.5 ortaokul; %14.7 lise; %3.7 üniversite mezunu şeklindedir (Akaltun 2002).

Umurbey'de 1967'den beri belediyeye ait bir yapının ikinci katında "el sanatları kursu" hizmet vermektedir. 2 öğretmen ve 30 öğrenciden oluşan kursa katılım, gençlerin eğitim seviyelerinin artmasına bağlı olarak azalmaktadır. Umurbey'de özellikle gençlere yönelik faaliyet alanlarının güncel eğilimler doğrultusunda geliştirilmesi gerekmektedir.

Yerleşimin tek kapalı kültür tesisi Celal Bayar Vakfı Kütüphanesi'dir (Fotoğraf 5, 6).

Fotoğraf 5 Celal Bayar Kütüphanesi 1

Fotoğraf 6 Celal Bayar Kütüphanesi 2

Kütüphanenin 250 kişilik sinema salonu, tiyatro, konser ve konferans amaçlı kullanılmaktadır. Bu salonun gelir sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi, vakfın yaşatılması için gereklidir.

3.4 Ekonomik Yapı

Beldenin ticari hayatıyla ilgili bilgiler, Osmanlı'nın son dönemine kadar uzanmaktadır. 1922 Yunan işgali öncesi Umurbey'in Bursa ile ipek böceği kozası ticareti yaptığı, Gemlikli tüccarlarla zeytin ticareti yapıldığı bilinmektedir. Bu dönemlerde, Umurbeyli arazi sahiplerinin ekonomik sorunlarını en yakın merkez olan Gemlik'teki Müslüman ve Gayrimüslim tüccarlar aracılığıyla çözdükleri de bilinmektedir (Özer 2004). Ayrıca bu dönemde Umurbey, Yunanistan'a ve Romanya'ya zeytin ithal etmektedir. Umurbey'in güçlü ekonomisi Kurtuluş Savaşı sırasında büyük bir kriz geçirmiştir. Savaş, tarım alanlarını yok eden yangınlar ve bunu takip eden yeniden yapılanma sürecinin ardından, Umurbey 20. yy'ın ikinci yarısına girmiştir.

1940'li ve 1950'li yıllardaki ürün kapasitesi ve çeşitliliği, Umurbey'in tarıma bağlı ekonomisinin güçlendiğinin kanıtıdır (Tablo 3). Bu dönemde Umurbey'in tarımsal faaliyetleri, zeytincilik ve ipekböcekçiliğinin yan kolu olan bağcılıktır. Ancak bu durum zaman içinde bağcılığın aleyhine değişmiştir. Bu değişimin temel nedeni, zeytinciliğin ıslahı ve geliştirilmesi amacıyla 1939'da çıkarılan 3573 sayılı kanundur. Bu kanun uyarınca, hazine alanlarında yabancı zeytinlerin %50'sinden fazlasını aşılana 200 dönüme kadar bedelsiz arazi verilmesi öngörülmüştür. Böylece 1940-1970 arasında zeytincilik güçlenmiştir. Bu durum Umurbey'i de doğrudan etkilemiştir (Anonim tarihsiz).

1955 yılında gelir kaynaklarının %55'i zeytincilik (Fotoğraf 6), %25'i ipek böcekçiliği, %25'i de bağcılıktır (Özer 2004). Hayvancılık ticaret amaçlı yapılmamakla birlikte, ihtiyacı karşılayacak seviyededir (Tablo 4). Bu yıllarda Umurbey, 1039 hektarlık arazide 258370 adet zeytin ağacı ile yıllık ortalama 3.5 milyon kg. zeytin üretmektedir (Fotoğraf 7, 8,9,10).

Fotoğraf 7 Umurbey'deki zeytin bahçelerinden bir kare

Fotoğraf 8 Zeytin Bahçeleri

Fotoğraf 9-10 Umurbey'den zeytincilik görüntüleri

Umurbey, Gemlik Zeytin Tarım Satış Kooperatifi'ne %10'luk hisse ile katılmaktadır. Umurbey'in 1955'teki zeytin ağacı kapasitesi, Türkiye genelinin %0.583'üdür (Fotoğraf 6.7) (Özer 2004). Bu dönemde Umurbey'de ikinci ticari ürün üzümdür. Beldede, 1955'te, 500 ton üzüm üretilmiştir (Özer 2004). Zeytincilik ve bağcılığın yanı sıra, 994.7 dönüm arazide buğday, 206.7 dönüm arazide yulaf, 197.5 dönüm arazide arpa da yetiştirilmektedir (Özer 2004). Bursa ve Gemlik ile olan ticaret geleneği ise aynı şekilde devam etmiştir.

Yıllar	Gemlik Zeytin Kooperatifine yıllık yağlık zeytin katılım miktarı	Gemlik Zeytin Kooperatifine yıllık sofralık zeytin katılım miktarı
1941	300 ton	150 ton
1942	400 ton	250 ton
1943-1947	-	
1948	300 ton	400 ton
1949	-	
1950	450 ton	300 ton
1951	-	50 ton
1952	350 ton	300 ton
1953	-	50 ton
1954	50 ton	300 ton

Tablo 5 Umurbey'in Gemlik Zeytin Kooperatifine Yıllık Katılım Miktarı (Özer, 2004)

Umurbey'de 70'li yıllara girildiğinde, zeytincilik gelişimini tamamlamıştır. Zeytincilikte kullanılan zirai ilaçlar ipek böceklerini öldürdükleri için ipekböcekçiliği faaliyetleri durmuştur. Bu dönemde, Umurbey'de kent merkezi dışında kalan alanların hemen hemen tümünde zeytin üretilmekte, beldenin güney tarafında kalan arazinin bir kısmında kuru tarım, vadinin bir bölümünde de sulu tarım yapılmaktadır. Doğudaki yüksek kesimler ise, otlak olarak kullanılmaktadır (Elker 1979). Bu yıllarda Umurbey'de yıllık zeytin üretimi ortalama 1.5-2 milyon kg. arasında değişiklik göstermektedir. Umurbeyli ailelerin % 76'sı toprak sahibidir (Elker 1979) ve tarımda traktör kullanılmaya başlanmıştır, hayvancılık gerilemiştir (Tablo 6).

Günümüzde 1934 hektar alana sahip beldede 183 hektar imara açılmıştır; 440 hektar çalılık ve tarla, 1311 hektar alan ise zeytinliktir. Yıllık sofralık ve yağlık zeytin üretimi 4-5 milyon kg'ye ulaşmaktadır. Umurbey üretimiyle, Gemlik zeytininin %20'sine sahiptir. Zeytinin pazarlaması, Gemlik ve Bursa'da yapılmaktadır. Ürün genellikle Marmara Birlik Tarım Satış Kooperatifi, Ant Gıda A.Ş. ve tüccarlar aracılığı ile satılmaktadır. Zeytin hasadının yapıldığı Kasım ve Aralık aylarında, yerleşime pek çok sayıda tarım işçisi gelmektedir (Özer 2004).

Tablo 6 Umurbey'in Hayvancılık Kapasitesi (Elker 1979)

Yıl	UMURBEY'DE MEVCUT HAYVAN SAYISI								
	At	Eşek	Sığır	İnek	Manda	Katır	Koyun	Keçi	Tavuk
1955	342	385	186	93	84	2	1225	2573	600
1975	150	160	50	100	-	-	300	200	2000

Beldede hayvancılık, 1980'lerin başlarına kadar tüketim amaçlı olarak sürdürülmüştür (Özer 2004).

Derinceler Mevkiinde ilk sanayi birimi kurulmuştur. Umurbey Beldesi planlı sanayi bölgesi 70 hektar alana sahiptir (Anonim 2002). Beldenin güneyindeki verimli ovada Bursa-Yalova karayolunun iki tarafında, sanayi kuruluşları yer almaktadır. Kuruluş sayısı, 1979'dan sonra artış göstererek 14'den 36'ya ulaşmıştır. Topografik ve lojistik avantajları nedeniyle sanayi bölgesinde yapılanma devam edecek ve bunun sonucu olarak da ne yazık ki, verimli topraklarda tarımsal faaliyet yürütme şansı yok olacaktır.

Özetle, Umurbey'in, ekonomisini tarıma bağlı bir çizgide zaman içinde ürün çeşitliliğini azaltarak sürdürdüğü ve ürün kalitesi ve kapasitesi ile zeytincilikte ülke genelinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

3.5 Umurbey'in Tarihsel Gelişimi

Umurbey'in tarihsel gelişimi irdelenirken Gemlik'ten bağımsız düşünülemez. Bunun nedeni, iki yerleşim arasında tarih boyunca coğrafi konumları sonucunda ekonomik ve sosyal ilişkilerin süregelmesidir.

3.5.1 Kentle ilgili bilinen ilk tarihsel veriler

Bursa ve çevresi tarih boyunca pek çok uygarlığın yerleşim alanı olmuştur. Bölgede MÖ 5500'lerden itibaren yerleşmeler bulunduğu yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkmıştır (Roodenberg 1990; Özdoğan 1985).

Marmara kıyı şeridi üzerinde fikirtepe kültürü yıllarına (MÖ 5500) tarihlenen yerleşmeler bulunmaktadır, ancak MÖ 5500-1000 yılları arasındaki döneme ait buluntulara rastlanılmamıştır. Buna karşın, İznik Gölü çevresindeki çok sayıdaki yerleşmede, MÖ 2000-3000 yıllarında önemli bir nüfus yoğunluğu bulunmaktadır. Bilinen büyük höyükler, buralardaki ilk kentler olabilir (Özdoğan 1986).

Bölge tarih içinde pek çok farklı toplum tarafından istila edilmiştir. Bunlardan bazıları:

Amazonlar, Mısırlılar, Argonotlar, Asurlular ve Perslerdir (Bas 1837).

Umurbey ile doğrudan ilişkili olan Gemlik (Kios), kentinin kuruluşu MÖ 1200'lere kadar uzanmaktadır (Kaplınoğlu 1996). Kios'un kuruluşu farklı mitolojik hikayeler ile anlatılmaktadır. Bu hikayeyi Strabon (Özer 2004) şöyle anlatır:

"Prusias'ın yukarı kısmında Arganthonion adında bir dağ bulunur. Hylas efsanesi burada geçmiştir. Herakles'in arkadaşlarından biri olan Hylas Argo'da seyahat ederken su almak için karaya çıktığında Nypheler tarafından kaçırmıştı. Gene Herakles'in arkadaşlarında olan ve onunla birlikte bu seyahatte bulunan Kios, Kolkhis'den döndüğü zaman burada kaldı ve kendi ismine izafeten adlandırdığı Kios kentini kurdu. Bugün dahi Prusias'lılar arasında bir çeşit festival, dağlara yayılma festivali, kutlanır ve prosesyon halinde yürünür ve Hylas ormanlarda aranıyormuş gibi ismi çağrılır."

Tarihçi Polyphos'un anlatılarını Apollondros (MÖ 2. yy) aktarırken Strabon ile bazı ayrılıklar oluşmaktadır. Polyphos'a göre Kios, Hylas'ın (ilias) nympheler (nimfeler) tarafından kaçırlmasıyla kurulmuştur (Özer 2004).

Belirtilen mitolojik hikayelerin bilimsel gerçekliği çok tartışmalıdır ancak bu hikayeler yüzyıllarca bölgede kabul görmüştür. Kios halkının Hylas için "Oribasie" kutlamaları yaptığı Texier tarafından da anlatılmaktadır (Özer 2004).

Mitolojik hikayelerinin gücünü kentin kuruluşuyla ilgili oluşturulan teorilerde de görülmektedir. Kentin ilk kuruluşuyla ilgili 3 teori bulunmaktadır; Bunlardan birincisi, bölgenin Argonotlar tarafından kurulduğudur. İkinci teori ise, Militas Kolonileri'nin, "Kios" yönetiminde bölgeye yerleşmeleriyle kurulmasıdır. Üçüncüsü ise, ilk iki teorinin birleşimidir. Bu teoriye göre, kent başta Argonotlar tarafından kurulmuş daha sonra Militos'lu koloniler bölgeye yerleşmişti (Özer 2004).

Bölgedeki ilk yerleşik grupların: Pelasgiler, Hetaeler (Chetae) ve Amazonlar olduğu düşünülmektedir (Özer 2004). Bunların tümü, dışı kült medeniyetleridir. İnanılan ana tanrıça zaman içinde pek çok farklı isimle çağırılmıştır: Kibele; İsis; Artemis; Rea; Dimitra; Selini; Yi (Toprak Ana) (Özer 2004). Bu toplumlarda sosyal yapı ana-erkildir (Özer 2004). Pissini olarak adlandırılan bir bölgeye gökten doğurganlık taşının tanrıların bir sembolü olarak düştüğüne inanıldığından kutsal kabul edilmişti (2. Herodot (Kitap 7, Bölüm 5) ve Strabon (Kitap 12, 1564-25) tarihlerinde Bithynialıların Thrace'den geldiğini belirtmektedirler (Özer 2004).

Efstathios şiiirlerinden birinde Kios nehrinin içine aktığı Propontis (Marmara Denizi) bölgesinde Vevrikes'ler yaşıyordu. Kios kumsallarının kuzey kısmında Misianlar (Militas Kolonileri) güney kısmında Frigler yaşıyordu. Daha sonra Bithynialılar gelip buraları ele geçirdiler (Özer 2004).

Herodot'un anlattıklarına göre, MÖ 664'te Kimmerler bölgeyi ele geçirirler fakat daha sonra Lidya Kralı Aliatis (MÖ 588) de Kimmerleri bölgeden uzaklaştırır. MÖ

545'te Lidya Kralı Krezus (Kroisos- Krisos) Pers Kralı Kiros'a yenilince, tüm bölge Perslerin yönetimine girer (Kaplanoğlu 1996). Bu dönemde Yunan göçmenleri bölgeye gelerek Marmara kıyılarına yerleşmişlerdir. Perslerden sonra bölgede MÖ 4. Yy.da Bithynia Devleti kurulmuştur (Bosch 1946).

Bithynia döneminde bölgede yer alan başlıca kentler: Aniocheia (Yalova), Nicea (Ereğli), Nikomedia (Ereğli), Kios (Gemlik), Kalkhedonian (Kadıköy), Miletopolis (Mustafakemalpaşa yakınlarında), Basilinopolis'dir (Orhangazi) (Kaplanoğlu 1996).

3.5.2 Osmanlı dönemi

Osmanlı'nın ilk başkenti olan Bursa¹ ticaret ve kültür merkezi olarak gelişmiştir. İstanbul'un başkent olmasıyla kent siyasi önemini yitirmiştir. Fakat Bursa, Fatih Sultan Mehmet döneminde doğuya gidişler için askeri üs olarak kullanılmıştır. Fatih'ten sonra Şehzade Cem taraftarları burayı merkeze dönüştürmüşler; Cem Bursa'da on sekiz gün saltanat sürmüştür. Cem olayının kapanması ardından Bursa, ticari merkez niteliğini kaybetmeden Osmanlı imparatorluğu'nun üçüncü büyük merkezi olarak kalmıştır (Anonim 1992).

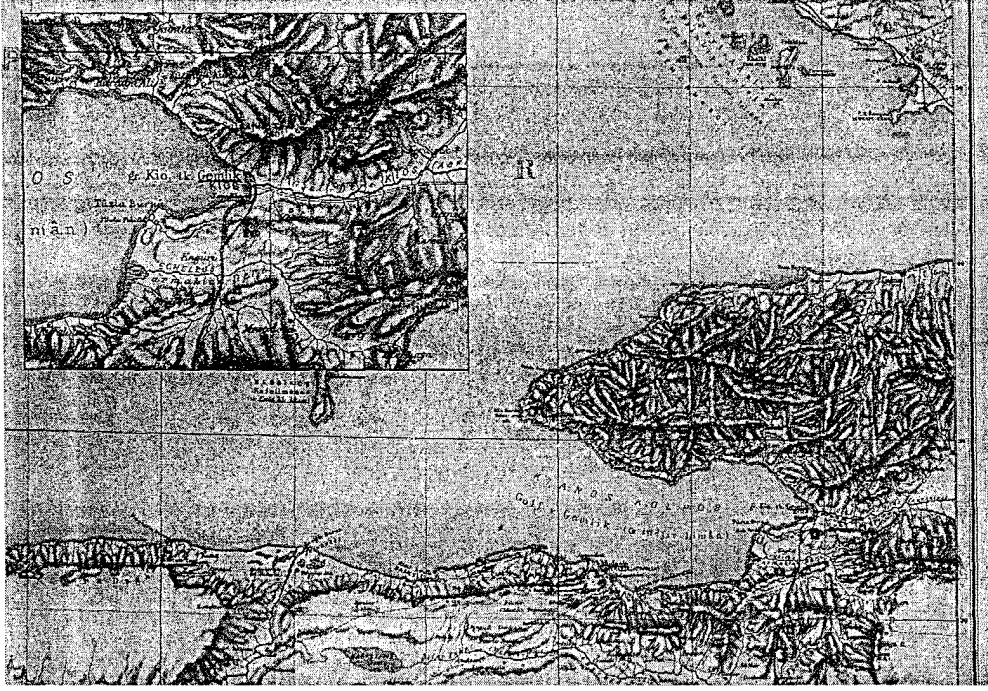
Umurbey'in Osmanlı Dönemi'ndeki tarihi gelişimini incelerken de Gemlik'ten ayırmak mümkün değildir. Bunun en önemli sebebi ise, iki yerleşim arasındaki ekonomik ve coğrafi ilişkidir.

Umurbey'in sınırları içinde bulunduğu Gemlik, 1333'de Osmanlı'ların kontrolüne girmiştir. Gemlik'in Osmanlı egemenliği altına girmesinin ardından, yeni bir tersane kurulmuş ve İstanbul-İnegöl arası kereste ticareti Gemlik üzerinden sürdürülmüştür (Kaplanoğlu, 1996). Bursa-Gemlik karayolunun 1856 yılında yapılması ile kentin ticari hayatı gelişmiştir (Kaplanoğlu 1996).

Gemlik'in alınması sürecinde, Umurbey ve civarındaki stratejik noktalara karargah kuran Türkler, daha sonra buralarda yerleşmiştir (Özer 2004). Gemlik'in ele geçirilmesinden yaklaşık 100 yıl kadar sonra bu köylerin bazıları birleştirilerek Umurbey kurulmuştur.

---

¹ Bursa, Anadolu eyaletine bağlı sancakken, 1832'de eyalet, 1867'de vilayet merkezi olmuştur. Kurtuluş Savaşı sırasında Yunanlılar tarafından işgal edilmiş, 10 Eylül 1922'de tekrar Türklerin yönetimine girmiştir.

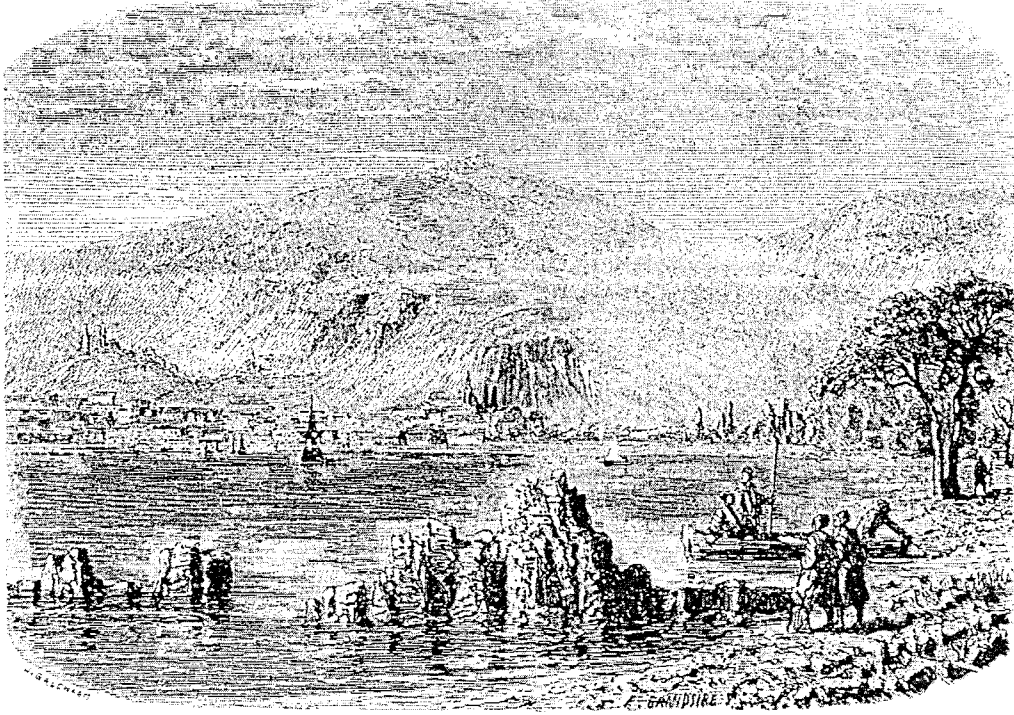
Şekil 5 Kiepert 1890 Haritası (Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü Arşivi)

Umurbey adının yer aldığı bulunabilen ilk harita 1890 tarihli Kiepert Haritasıdır (Şekil 5).

Umurbey'in eski adı kayıtlarda Kozca Köyleri ya da Kozca Köyü² biçimindedir. Bu ismin yer aldığı ilk kaynak, 1448-1449 miladi yılına ait Yakup Bey Zaviyesi Vakıfnamesi'dir. Bu vakıfnamede Zaviyeye ait üç vakıf arazisi tanımlanmaktadır. Bu tanımlama içinde Umurbey'in kurulduğu arazinin Kozca köyleri olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, vakfiyede gözetim görevinin usulsüzlük nedeniyle daha önceki görevliden alınıp Hacı Lala'nın torunu, Musa Bey'in oğlu Umur Bey'e verildiği yazmaktadır. Bu bilgiler ışığında, Umurbey'deki günümüz yerleşmesinin 1448 tarihinden daha önce 14. yy sonu gibi yerleşik olduğu varsayılabilir. Kozca adı, 1521 tahrifat defterinde de yer almaktadır (Kaplanoğlu 1996). Kozca, daha sonra Yakup Bey'in çocuklarından Hundi Hatun'un yönetimine girmiştir (Kaplanoğlu 1996). Sonuç olarak pek çok kaynakta belirtilenin aksine Umurbey, Umur Bey tarafından kurulmamış; daha önce Kozca adı altında toplanmış ve kendisinin ölümünün çok sonrasında yerleşimin adı Umurbey olarak değiştirilmiştir.

Umurbey ile ilgili 16. ve 17. yy.a ait pek bilgi bulunmamaktadır. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Gemlik ve Umurbey'den söz etmemiştir (Şekil 6).

² Kozca Türkçe'de Cevizlik demektir (Kaplanoğlu, 1996). Türk dil kurumu da 'koz' kökünün 'ceviz' kelimesi ile eş anlamlı olduğunu doğrulamaktadır (Bkz. www.tdk.gov.tr).

Şekil 6 Eduard Charton İmzalı Tarihsiz Gemlik Gravürü (Laskarides 1966)

19. yy'ın ikinci yarısından itibaren Gemlik'in bölge içinde bir ticari merkez olarak geliştiği ve İznik Metropolitliği³ nin kamusal merkezi'ne dönüştüğü kaydedilmektedir (Özer 2004). Zayıflayan _erir ekonomisi 19. yy'da buradan Gemlik'e yoğun bir göçe (Özer 2004) neden olmuş; Gemlik kentsel gelişimini hızlandırmıştır.

Bu dönemde, Gemlik'te koza, zeytinyağı ve balıkçılık temel ekonomik faaliyetlerdir⁴ (Özer 2004). Ürünlerin çoğu ihraç edilmektedir: üretilen ipek İran, Kafkasya, Türkistan, Bulgaristan,ve Makedonya'ya⁵, üretilen zeytinyağı Romanya, Rusya, Bulgaristan ve Mısır'a pazarlanmaktaydı. Bu dönemde Gemlik'te ipek sanayinin gelişmiş olması, Umurbey'in de üretim kapasitesinin aynı paralelde gelişmiş olduğunu düşündürmektedir. Çünkü, Umurbey'deki konutların üst katlarındaki geniş sofalar ve merdiven kapakları koza üretimine bağlı olarak gelişmiştir ayrıca, yapılan sözlü tarih çalışmasından elde edilen bilgiler de bu gelişimi doğrulamaktadır.

³ İznik Metropolitliği Dünya Ortodoks Hiyerarşisinde 6. sırada yer almaktaydı.

⁴ Markouizou kitabında Gemlik'in ticaretinin çok iyi olduğunu; üretim ve ticaret yapıldığını ve insanların çok çalışkan olduğunu anlatmaktadır. ipek böceği alınıp Gemlik'te çoğaltılıp, satılmaktaymış. Her yıl 111 0.000 - 130.000 kilogram kuru koza, kentteki 15 büyük, 25 küçük atölyede üretilmekteymiş. Her yıl 250.000 kutu 25'er gramlık kutularla ihraçat yapılmaktaymış. Kozacılığın yanı sıra zeytinyağı üretiminde Avrupa pazarında önemli bir yere sahiplermiş. Balıkçılık ise genellikle kent pazarına hizmet ederken küçük ölçekte kuru balık ihracatı da yapılmaktadır.

⁵ Gemlik'te üretilen ipeğin kalitesi çok iyi olduğu için Avrupa pazarında rekabete girmişler ve pazarda önemli bir yer edinmişlerdir.

Kozacılık ve zeytincilik, Gemlik'te yan endüstri sektörlerin⁶ de oluşmasını sağlamıştır. Böylece, 20. yy'a girerken kent sanayileşmeye de adım atmıştı. Bunlara ek olarak Gemlik'li ticaret adamları, Akdeniz ve Avrupa ülkeleri arasında ithalat ve ihracat da yapıyorlardı.

Belediye teşkilatı kurulduktan sonra, ağırlıklı nüfusu Rum olan Gemlik'te, çoğunlukla Rumlar ve bazen de Türkler belediye başkanlığı yapmışlardır (Kaplanoğlu 1996). Bu dönemde, kent içindeki Rum nüfusun 15 000 olduğu ve merkezdeki Türk nüfusun 500 olduğu belirtilmektedir (Özer 2004). Ancak bu rakamların doğruluğu kesin değildir.

Gelişmiş ekonomisinin yanı sıra, kentin sosyal ve kültürel hayatı da canlıdır. Gemlik'te orta ve lise eğitimi veren üç okul; bunlara ek olarak bir ilkokul bulunmaktadır.

Kentte kurulmuş dört vakıf Gemlik'in sosyal hayatı için önemlidir. Bunların çoğu dini yardım vakıflarıdır (Özer 2004). Yerleşimdeki bu sosyal örgütlenmeler, Ortodoks Rum kimliğinin güçlenmesinde etkin olmuştur.

20. yy'a girerken Gemlik ve Umurbey'in genel durumuna bakıldığında, her iki yerleşmenin ekonomilerinin güçlü, eğitim düzeylerinin yüksek olduğu ve aralarında önemli ticari bağlar bulunduğu görülmektedir. Her iki yerleşmenin de kentlileştiğini, fakat Gemlik'te bu değişimin sanayileşme ile bütünleşerek tamamlandığını, Umurbey'de ise sanayileşmenin aynı paralelde gelişmediği için kırsal bir yaşam biçimi içinde, yarı şehirli bir dokunun olduğu söylenilebilir.

20. yy'a girildiğinde, bölgenin geçireceği büyük değişim için geri sayım başlamıştır. Bu değişimin nedeni Lozan Mübadelesi'dir. Mübadele, Anadolu için milat sayılabilecek kadar köklü bir farklılaşmaya neden olmuştur. Bu kapsama giren tüm bölgelerde, mübadele öncesi ve sonrası gibi kesin bir çizgiyle ayırmak mümkündür. Bu nedenle, mübadele öncesi Gemlik ve Umurbey'in durumuna değindikten sonra Kurtuluş Savaşı'ndaki gelişmeler özetlenip mübadele sonrası durum anlatılmaya çalışılacaktır.

Osmanlı'nın 1. Dünya Savaşı'na girmesinden önce, Gemlik'in –liman kenti olmasının da yardımıyla- parlak ticari hayatını sürdürdüğü bilinmektedir. Bu dönemde Gemlik'in toplam nüfusu 12000-15000 olarak tahmin edilmektedir. (Özer 2004)

Nüfusun 10500-11000'i Rum, 1500'ü Türk, 400-1000'i Ermeni ve 100'ü Yahudidir. Gemlik önemli bir liman kenti ve ticaret merkezi olması nedeniyle, Makedonya, Sakız Adası ve Girit'ten göç almıştır. 1908 Anayasası'ndan sonra erirlin

---

⁶ Gemlik'teki endüstri faaliyetlerine gelince 2 örme fabrikası, sabun fabrikası, varil atölyesi, kutu fabrikası bulunmaktaymış.

Patrikhanesi'nin ve Metropolit'in önerisi ile daha çok çocuk Türkçe öğrenmeye başlamaktadır. Bunun sonucunda, bazı Rumlar yüksek devlet memuru olabilme şansını elde etmişlerdir.

1. Dünya Savaşı öncesinde Gemlik'in bir Türk kaymakamı ve Rum belediye başkanı bulunmaktadır. Ayrıca belediye meclisi de Rumlardan oluşmaktadır (Özer 2004).

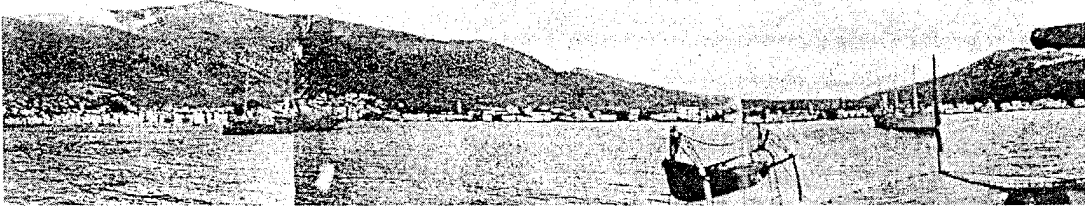
Gemlik'te Rumlar ile Türkler arasında problem yaşanmamaktadır. Umurbey'in Gemlik ile ticaret ilişkileri sürmektedir; Gemlikli tüccarlar Umurbey'den koza, elma ve zeytin almaktadır. Umurbey'in ürünleri Yunanistan ve Romanya'ya ihraç edilmektedir.

Gemlik'te 20. yy ile birlikte milliyetçiliğin geliştiği 1912 yılında bazı Rumlar'ın Yunan Ordusu'na katılmak amacıyla gizlice kenti terk etmesinden anlaşılmaktadır 1914-1918 yılları arasında, Yunan Hükümeti sempatizanlarının kentte provokasyon yaptıkları daha sonra yaklaşık 15 kişinin bu suçtan yargılanarak mahkeme kararıyla sürüldüğü bilinmektedir. Tüm bu karışık politik duruma, savaş nedeniyle yaşanan kıtlık da eklenmiştir. 1914 ve 1918 yılları arasında tüm Anadolu'da yaşanan benzer problemler, kentler arasında gıda paylaşımı yapılmasına neden olmuştur (Özer 2004).

Osmanlı'nın Birinci Dünya Savaşı ardından yenik çıkması ve Sevr Anlaşması (19 Ağustos 1920) ardından Gemlik ilk önce İngilizlerin yönetimine geçer. İngiliz Ordusu, 6 Temmuz 1920'de kente girer (Anonim 1985) ve bölgeyi Yunanlılara bırakır (Şekil 7). Yunan ordusu, stratejik nedenlerle Umurbey'de de karargah kurar. Bu sürede beldedeki bazı yapılar, karakol ve askeri depo olarak kullanılır (Şekil 7-8). 1920 ve 1922 yılları arasında Türk Direniş Çeteleri, Ermeni Çeteleri ve Yunan Ordusu arasında pek çok çatışmanın yaşandığı bilinmektedir. Bu dönemde Celal Bayar'da aktif olarak bölgedeki Kuvayi Milliye Hareketi'nin örgütlenmesinde çalışmıştır.

Şekil 7 Yunan Ordusu'nun Gemlik'e Girişi (Laskarides 1966)

Şekil 8 Yunan işgal Gemileri'nden Gemlik ve Umurbey'in Görünüşü (Laskarides 1966)

11 Eylül 1922'de bölge tekrar Türklerin kontrolüne geçer (Yücelt 1948). Yunan Ordusu'nun bölgeyi terki sırasında Umurbey'in bir bölümü yakılmıştır. Yunan Ordusu ile birlikte Gemlik'li Rumların pek çoğu bölgeyi terk etmiştir. Mübadele sonrasında bölgeye Preveze ve Selanik'ten aileler yerleştirilmiştir. Gemlik'te kalan 500 Türk'ün sayısı böylece 5000'e ulaşmıştır (Anonim 1985).

3.5.3 Cumhuriyet dönemi

Umurbey, cumhuriyetin ilanının ardından yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Ancak bu süreç gerek ekin alanlarının yanması, gerekse de uzun yıllar süren ekonomik krizin etkisiyle oldukça yavaştır. 30'lu ve 40'lı yıllarda Gemlik ve

Umurbey'in ekonomik sıkıntıları aşma yolunda ilerledikleri görülmektedir⁷. Umurbey 1952 yılında belediye ilan edilmiştir.

Belde tarihinde, Cumhuriyet dönemine damgasını vuran kişi Celal Bayar'dır. 1883 yılında Umurbey'de dünyaya gelen Celal Bayar, Türkiye Cumhuriyeti'nin 3. Cumhurbaşkanı'dır. Celal Bayar, tüm yaşamı boyunca yerleşim ile sıkı ilişkiler içinde olmuştur. Özellikle, cumhurbaşkanlığı döneminde ve sonrasında Umurbey'in kalkınması için çok çaba sarf etmiştir. Celal Bayar, Umurbey'in örnek köy projesine dahil edilmesine ve beldenin kuzeyindeki Yeni Evler'in inşa edilmesine öncülük etmiştir. Yerleşime içme suyu tesisatı kurdurmuş; Umurbey'i Gemlik'e bağlayan yolu inşa ettirmiştir. 26 Ağustos 1970'te kendi imkanları ile oluşturduğu Celal Bayar Müzesi ve Kütüphanesi'ni hizmete açmıştır. 22 Ağustos 1986'da vefat etmiş, Umurbey'e defnedilmiş ve mezarı daha sonra anıt mezara taşınmıştır (fotoğraf 11, 12).

⁷ 1934'te Gemlik nüfusu yaklaşık 20000dir. Bursa' nakliyat yapılmaya başlanmıştır. Zeytincilik yine ne önemli ticaret koludur syf. 7-8. Umurbey, Engürü, Genceali, Kurşunlu, Küçükkumla narlı Armutlu'da meyve ağaçlarına ve sebze bahçelerine tahribat yapan yeşil çekirgeler mücadele sonrası yok edilmiştir. Kozacılık işgal sonrası büyük darbe yemiş hala kötüdür. (Sedat 1934) 1935'te Gemlik'te balıkçılık faaliyeti tekrar başlamıştır 45.000 kilodan fazla balık elde edilmektedir. Genel ticari faaliyet zeytincilik ve çiftçiliktir(Koyunluoğlu 1935)

Şekil 9 Umurbey'in 1937'de Gemlik Ovası'ndan Görünüşü (Umurbey Belediyesi Arşivi)

Fotoğraf 11 Celal Bayar Anıtı'nın Umurbey'den farklı açılardan görüntüleri 1

Fotoğraf 12 Celal Bayar Anıtı'nın Umurbey'den farklı açılardan görüntüleri 2

4. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma verilerinin analizi temel olarak iki grupta incelenecektir. Öncelikle anket yoluyla toplanan verilerin (Fotoğraf 13) SPSS programıyla gerçekleştirilen analizlerine yer verilecek, tablolardaki veriler yorumlanacaktır. İkinci bölümdeyse sözlü ve yazılı kaynaklardan elde edilen Umurbey’de yaşayan kültürel değerler tanıtılacaktır. Burada önemli bir not da anket analizleri sırasında, ilgili konularda yapılmış olan gözlem ve mülakat (Fotoğraf 14) verilerine de eş zamanlı olarak rastlanabilecek olunmasıdır. Bunun yapılmasının sebebi, ilişkili verilerin toplama tekniklerine göre ayrı yerlerde verilmesinden önce birlikte verilmesinin daha bütünlük içerisinde olacağını düşünülmesi olmaktadır.

Fotoğraf 13 Anket uygulanırken

Fotoğraf 14 Zeytin dönüşü yolun mülakat yapılarak değerlendirilmesi

4.1 Demografik Özellikler

4.1.1 Doğum yeri

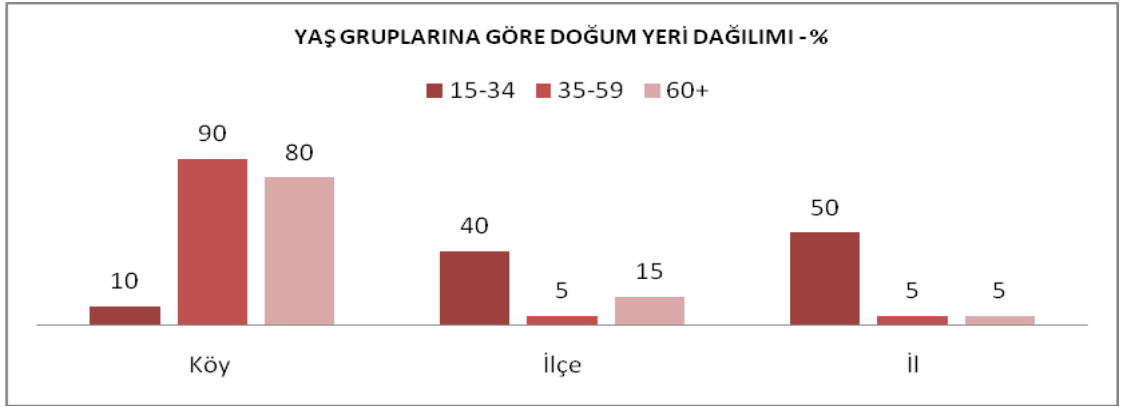
Örneklem grubunun %60' ı köyde , %20' si ilçede ve %20' si şehirde doğmuştur. Yaş gruplarına göre dağılım incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

DOĞUM YERİ - sayı	YAŞ		
	15-34	35-59	60+
Köy	2	18	16
İlçe	8	1	3
İl	10	1	1

Tablo 7 Doğum Yeri ve Yaş Grubu Sayıya Göre

DOĞUM YERİ - %	YAŞ		
	15-34	35-59	60+
Köy	10	90	80
İlçe	40	5	15
İl	50	5	5

Tablo 8 Doğum Yeri ve Yaş Grubu - Yüzeye Göre

Grafik 1 Yaş Gruplarına Göre Doğum Yeri Dağılımı

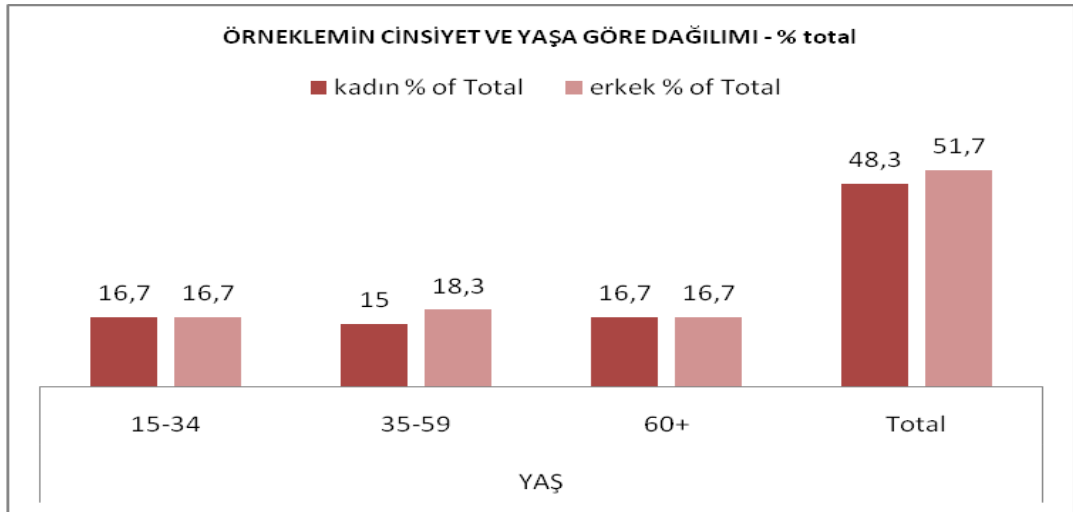
Grafikten anlaşılacağı üzere 3 kuşak yaş gruplamasında doğum yeri dağılımda 15-34 yaş grubunun % 90' ı ilçe ve şehirde doğmuştur. Buna karşın 35-59 ve 60 yaş üstü yaş grubunun ortalama % 85' i köyde doğmuştur.

4.1.2 Cinsiyet ve yaş

Örneklem grubunun cinsiyet ve yaş dağılımı incelendiğinde aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

Cinsiyet		YAŞ GRUPLARI			Toplam
		15-34	35-59	60+	
Kadın	Frekans	10	9	10	29
	% within cinsiyet	34,5	31,0	34,5	100,0
	% within YAŞ	50	45	50	48,3
	% of Total	16,7	15	16,7	48,3
Erkek	Frekans	10	11	10	31
	% within cinsiyet	32,3	35,5	32,3	100
	% within YAŞ	50	55	50	51,7
	% of Total	16,7	18,3	16,7	51,7
Toplam	Frekans	20	20	20	60
	% within cinsiyet	33,3	33,3	33,3	100
	% within YAŞ	100	100	100	100
	% of Total	33,3	33,3	33,3	100

Tablo 9 Cinsiyete Göre Yaş Dağılımı

Grafik 2 Örneklemin Cinsiyet ve Yaşa Göre Dağılımı

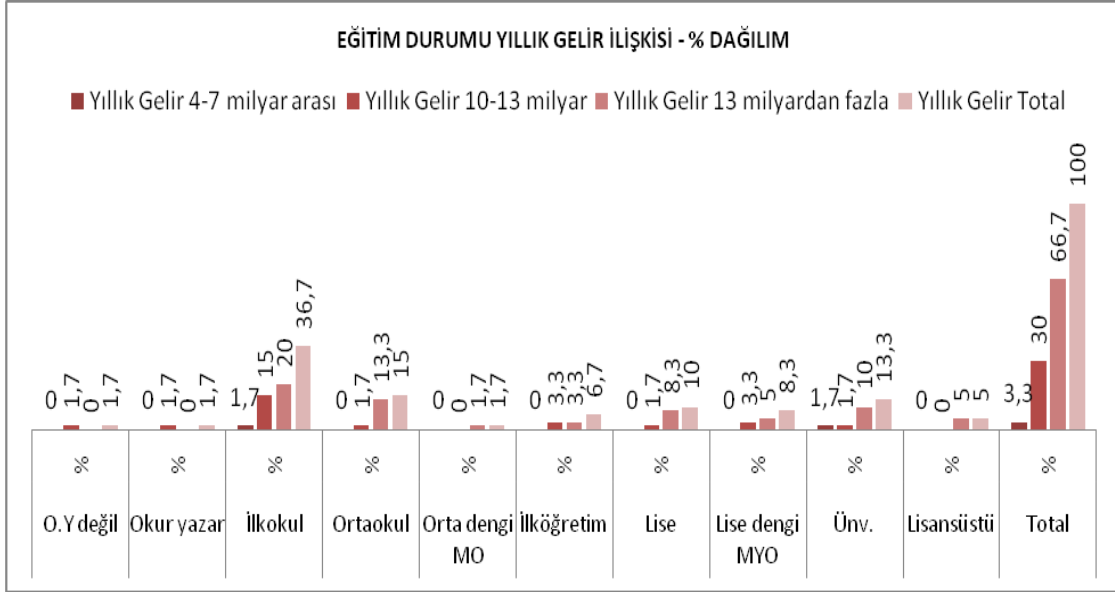
31 erkek (51.7) ve 29 (48.3) kadından oluşan örneklem grubunun %33.3 ünü 15-34, %33.3 ünü 35-59, %33.3 ünü 60 ve üstü yaş grubu oluşturmaktadır. Yaş gruplarının homojen dağılım göstermesinde araştırmamızın zeytin hasat zamanı olan aylarda yapılmış olması ve zeytincilikle ilgisi olan ancak sürekli olarak köyde ikamet etmeyen ailelerin de bu aylarda sürekli ya da günü birlik köye gelmesinin payı vardır.

4.1.3 Eğitim ve yıllık gelir düzeyi

Örneklem grubu eğitim düzeyi ile yıllık gelir düzeyi arasındaki ilişki ele alınmıştır.

Eğitim Durumu		Yıllık Gelir			Toplam
		4-7 milyar arası	10-13 milyar	13 milyardan fazla	
Okuma yazma bilmiyor	Frekans	0	1	0	1
	% of Total	0	1,7	0	1,7
Yalnız okur yazar	Frekans	0	1	0	1
	% of Total	0	1,7	0	1,7
İlkokul mezunu	Frekans	1	9	12	22
	% of Total	1,7	15	20	36,7
Ortaokul mezunu	Frekans	0	1	8	9
	% of Total	0	1,7	13,3	15
Ortaokul dengi meslek okulu mezunu	Frekans	0	0	1	1
	% of Total	0	0	1,7	1,7
İlköğretim mezunu	Frekans	0	2	2	4
	% of Total	0	3,3	3,3	6,7
Lise mezunu	Frekans	0	1	5	6
	% of Total	0	1,7	8,3	10
Lise dengi meslek yüksek okulu mezunu	Frekans	0	2	3	5
	% of Total	0	3,3	5	8,3
Yükek okul/üniversite mezunu	Frekans	1	1	6	8
	% of Total	1,7	1,7	10	13,3
Lisansüstü	Frekans	0	0	3	3
	% of Total	0	0	5	5
Toplam	Frekans	2	18	40	60
	% of Total	3,3	30	66,7	100

Tablo 10 Eğitim Durumu ile Yıllık Gelir İlişkisi

Grafik 3 Eğitim Durumu Yıllık Gelir İlişkisi

Yıllık gelir açısından bakıldığında, örneklemin %3,3 ü 4-7 milyar, %30 u 10-13 milyar, %66,7 si 13 milyar ve üzerinde yıllık gelire sahiptir. Diğer açıdan grubun %1,7 si okuma yazma bilmediğini, %1,7 si sadece okur yazar olduğunu, %36,7 si ilköğretim mezunu olduğunu, %8,4 ü ortaokul ve ilköğretim mezunu olduğunu, %18,3 ü lise ve lise dengi mezunu olduğunu, %16,6 sı üniversite ve yüksek lisans mezunu olduğunu ifade etmişlerdir.

Genel olarak eğitim düzeyi ile yıllık gelir arasında kesin bir ilişki görülmemekle beraber örneklem grubunun gelir seviyesinin yüksek olduğu görülmektedir.

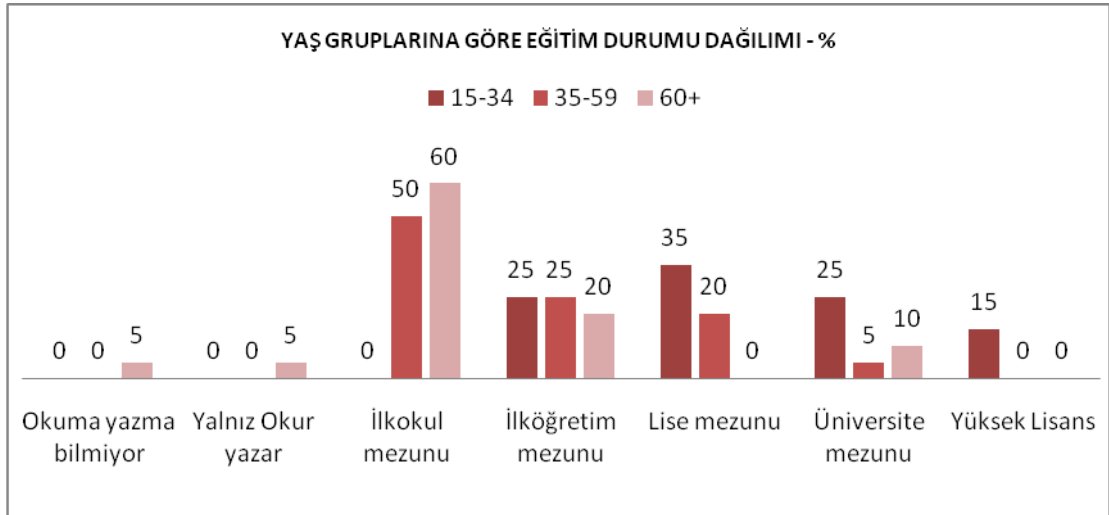
4.1.4 Eğitim düzeyi

4.1.4.1 Ankete katılanların eğitim düzeyleri

Tüm çalışma boyunca yapılan analiz ve değerlendirmelerde örneklem grubu 3 yaş grubuna ayrılarak değerlendirilmiştir. Bunda modernleşme sürecinde geleneksel değerler, sosyo-kültürel değişimler ile modern ve geleneksel biçimlerin araştırmanın hipotezlerine cevap vereceği şekilde tasarlanmış olması beklenir.

EĞİTİM - %	YAŞ		
	15-34	35-59	60+
Okuma yazma bilmiyor	0	0	5
Yalnız Okur yazar	0	0	5
İlkokul mezunu	0	50	60
İlköğretim mezunu	25	25	20
Lise mezunu	35	20	0
Üniversite mezunu	25	5	10
Yüksek Lisans	15	0	0

Tablo 11 Eğitim ve Yaş İlişkisi – Yüzde Olarak

Grafik 4 Yaş Gruplarına Göre Eğitim Durumu Dağılımı

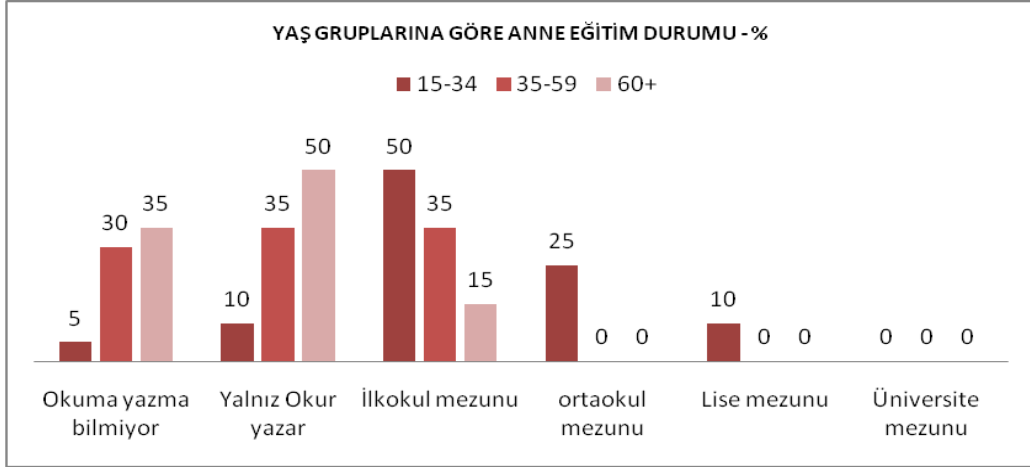
Yukarıda yapılan açıklamaya bağlı olarak örneklem grubundaki yaş gruplarının eğitim seviyeleri ilişkisi ele alınmıştır. Buna göre 15-34 ve 35-59 yaş grubunda okuma yazma bilmeyen ve sadece okur yazar olan kişi yoktur. Diğer yandan 60 yaş ve üzeri grupta okuma yazma bilmeyenlerin oranı (%5) ile yalnız okur yazar olanların oranı bu yaş grubunun % 10 unu oluşturmaktadır. 15-35 yaş grubunun %40'ı üniversite ve yüksek lisans mezunu iken bu durum 35-59 yaş grubunda %5 60 yaş ve üzeride % 10 dur.

4.1.4.2. Anne – babaların eğitim düzeyleri

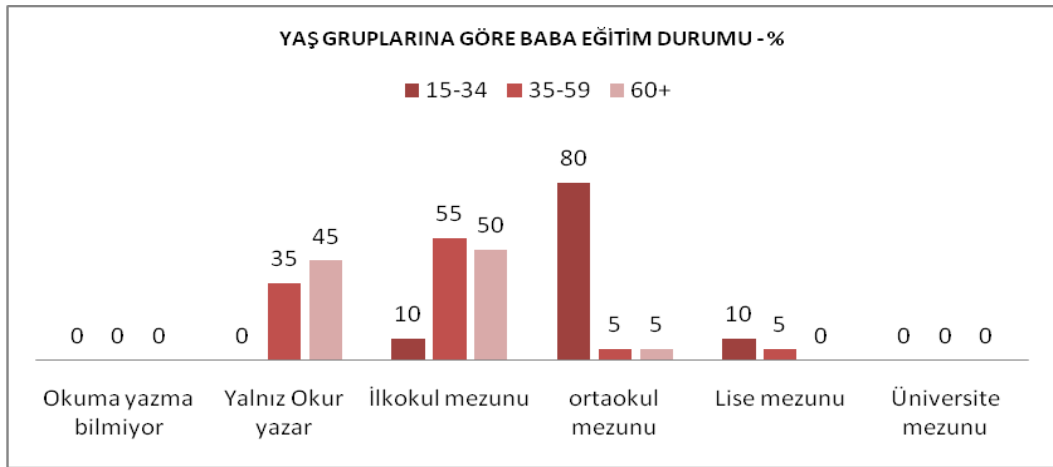
Eğitim düzeyinin bir önceki nesil ile ilişkisini açıklamada örneklem grubun ailelerinin eğitim düzeyleri ele alınmıştır.

EĞİTİM - %	YAŞ - ANNE			YAŞ - BABA		
	15-34	35-59	60+	15-34	35-59	60+
Okuma yazma bilmiyor	5	30	35	0	0	0
Yalnız Okur yazar	10	35	50	0	35	45
İlkokul mezunu	50	35	15	10	55	50
ortaokul mezunu	25	0	0	80	5	5
Lise mezunu	10	0	0	10	5	0
Üniversite mezunu	0	0	0	0	0	0

Tablo 12 Eğitim Düzeyi ve Anne Baba Durumu

Grafik 5 Yaş Gruplarına Göre Anne Eğitim Durumu

Grafik 6 Yaş Gruplarına Göre Baba Eğitim Durumu

Anne eğitim düzeyi – örneklem yaş grupları ilişkisi ele alındığında, 15-34 yaş grubundaki kişilerden %5'i annelerinin okuma yazma bilmediğini, %10'u annelerinin sadece okur yazar olduğunu, %50'si ilkököl mezunu olduğunu, %25'i ortaokul mezunu olduğunu ve %10'u lise mezun olduğunu belirtmiştir. Diğer yandan 35-59 ve 60 üstü yaş grubunda anneleri ortaokul veya lise mezunu olan kişi yoktur. 35-59 yaş grubundaki kişiler annelerinin %30'unun okuma yazma bilmediğini belirtirken bu oran 60 yaş üstünde %35'dir. Yalnız okur yazar olanların oranı 35-59 yaş grubunda %35 iken 60 yaş üstü grupta bu oran %50'dir. 35-59 yaş grubunda bu oranın düşük olması ilkököl mezunu anne oranlarındaki farktan kaynaklanmaktadır. İlkokul mezunu olanların oranı 35-59 yaş grubunda %35 iken 60 yaş üstünde %15'dir.

Babaların eğitim durumları ile yaş grupları arasındaki ilişki ele alındığında, hiçbir yaş grubunda okuma yazma bilmeyen baba olmadığı görülmektedir. Yalnız okur yazar olan babaların oranı 35-59 yaş grubunun %35'ini oluştururken, 60 yaş üstü grubun %45'ini oluşturmaktadır. 15-34 yaş grubunda yalnız okur yazar baba yoktur. İlkokul mezunu olan babaların oranı 15-34 yaş grubunda %10, 35-59 yaş

grubunda %55, 60 ve üzeri yaş grubunda %55 dir. Ortaokul mezunu olan baba oranı ise 15-34 yaş grubunda %80 iken 34-59 ve 60 üstü yaş gruplarında bu oran %5 dir. Babası lise mezunu olanların oranı 15-34 yaş grubu için %10, 35-59 yaş grubu için de %5 dir. 60 yaş üstü grupta lise mezunu baba yoktur. 35-59 yaş grubunda yapılan inceleme anne baba eğitim seviyelerinin 3 kuşak boyunca modernleşme yönünde eğilim gösterdiği saptanmıştır.

4.2 Aile

4.2.1 Evlilik ve Eş Seçimi

Evlilik ve eş seçimine ilişkin veriler; örneklem grubun medeni hal, nikah şekli, evlenme biçimi evlilikte geleneksel usullerin uygulanıp uygulanmadığı, evlenme yaşına ilişkin bilgilerden oluşmaktadır.

MEDENİ DURUM	YAŞ		
	15-34	35-59	60+
Bekar	9	0	0
Resmi nikahlı evlilik	1	0	0
İmam nikahlı evlilik	0	0	2
Hem imam hem resmi nikahlı	9	19	10
Boşanmış	1	0	0
Eşi ölmüş	0	0	8
Ayrı yaşıyor	0	1	0

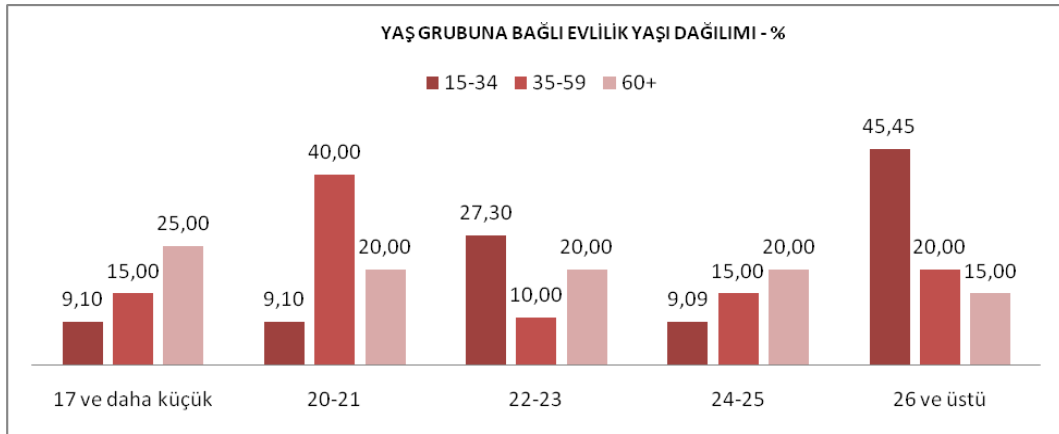
Tablo 13 Örneklem Grubunun Medeni Durum ve Yaş İlişkisi

Örneklem grubun 15-34 yaş grubunda olanların %45 i bekadır. Bu gruptaki evlilerin %91'i hem modern hem de geleneksel usullere uygun olarak resmi nikah ve imam nikahını birlikte yaptırmış, %9 u modern usellere uyum olarak sadece resmi nikah yaptırmıştır. Bu yaş grubunda bulunanların evlilerin %9'u boşanmıştır. Diğer yaş gruplarında resmi olarak boşanan olmamakla birlikte, 35-59 yaş arasında %5 oranında ayrı yaşama söz konusudur; bununla birlikte boşanan çift yoktur. Bu durum 2. nesilde evliliğe olan kutsal bakış açısının değişime uğradığını ancak bu değişimin bir kurum olan evliliği sona erdirme gücüne sahip olmadığı şeklinde yorumlanabileceği gibi, gelenekçi anlayışta hakim olan toplum baskısının bir sonucu da olarak da okunabilir. 1. nesilde sözkonusu değilken 2. nesilde ayrılmaların başlaması ve 3. nesilde resmi boşanmalara dönüşmesi ile 3 nesilde de geleneksel usullere uygun imam nikahı uygulamasının yüksek oranda yapılması evliliğe ilişkin bir takım geleneksel değerlerin korunduğunu ancak yeni nesillere doğru giderek artan oranda modernleştiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

EVLİLİK YAŞ	YAŞ		
	15-34	35-59	60+
17 ve daha küçük	9,10	15,00	25,00
20-21	9,10	40,00	20,00
22-23	27,30	10,00	20,00
24-25	9,09	15,00	20,00
26 ve üstü	45,45	20,00	15,00

Tablo 14 Örneklem Grubunun Yaşa Bağlı Evlilik Yaşı İlişkisi

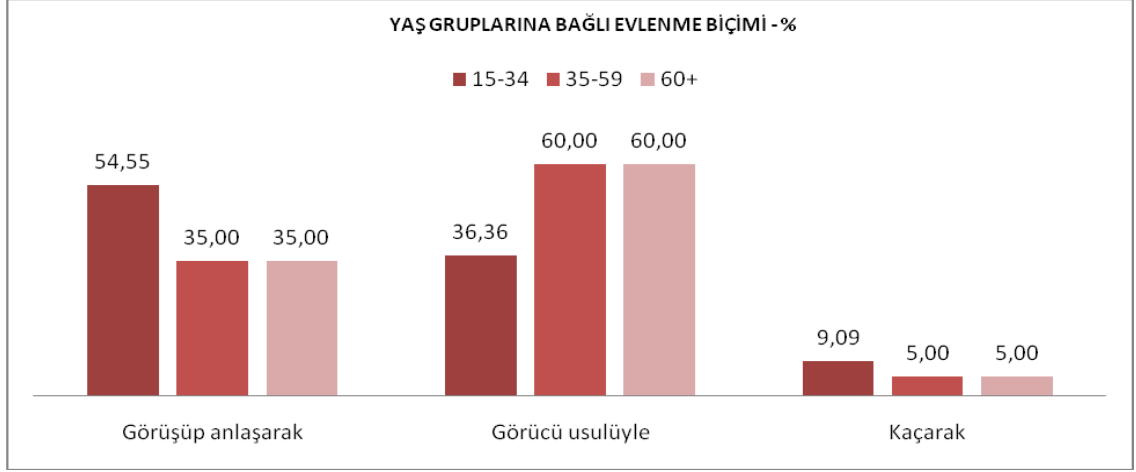

Grafik 7 Yaş Gruplarına Bağlı Evlilik Yaşı Dağılımı

Örneklem grubunda bulunan 3 nesil ile evlilik yaşı arasındaki ilişki incelendiğinde 26 yaş ve üstü evlenme yaşının 15-34 yaş grubunda diğer yaş gruplarına oranla arttığı görülmektedir. Bu artışı destekler biçimde 15-34 yaş grubunda 17 ve altı evlilik yaşı oranı diğer yaş gruplarındaki oranın altındadır.

NASIL EVLENDİNİZ? - %	YAŞ		
	15-34	35-59	60+
Görüşüp anlaşarak	54,55	35,00	35,00
Görücü usulüyle	36,36	60,00	60,00
Kaçarak	9,09	5,00	5,00

Tablo 15 Yaş grubuna bağlı evlenme biçimi arasındaki ilişki

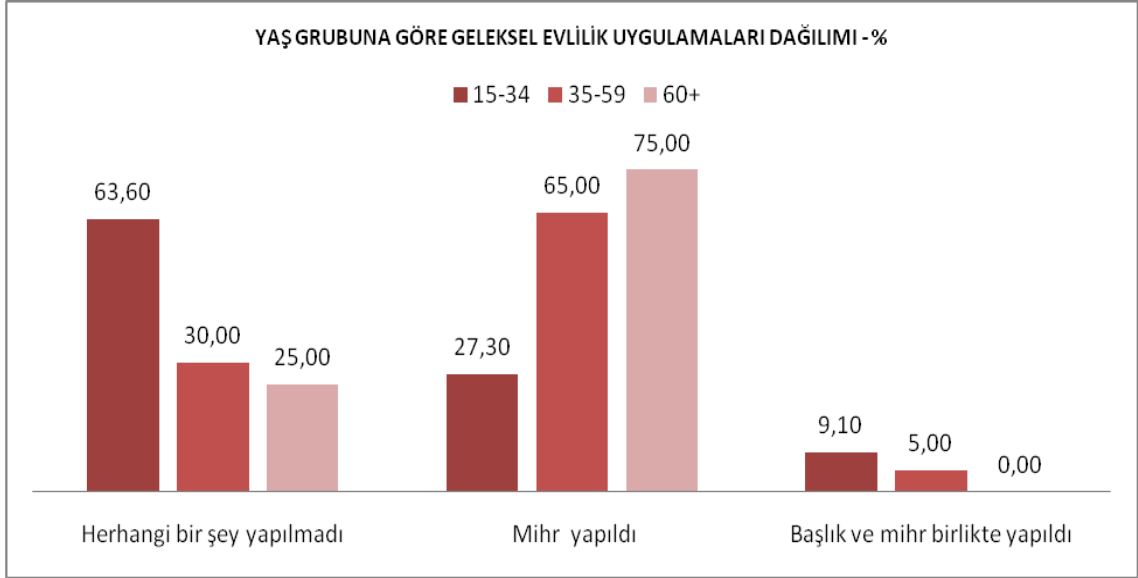

Grafik 8 Yaş Gruplarına Bağlı Evlenme Biçimi

Yaş gruplarına bağlı evlenme biçimi sonuçları incelendiğinde 15-34 yaş grubunda anlaşarak evlenenlerin oranı %54,55 dir. Bu oran diğer iki yaş grubunda %35 değerindedir. Bu sonuca bağlı olarak görücü usulu evlenme 15-34 yaş grubunda %36,36 iken diğer iki yaş grubunda oran %60 dır. Bu durum geleneksel evlenme biçimi olan görücü usulü evlenmenin son nesilde yerini modern evlenme biçimi olan anlaşarak evlenmeye bırakmasıdır. Modernleşmenin getirdiği ve geleneksellikte çatışmaya yol açan bir diğer sonuç ise kaçarak evlenenlerinin oranınının 15-34 yaş grubunda diğer 2 nesle göre artmış olmasıdır.

EVLİLİK UYGULAMA	YAŞ		
	15-34	35-59	60+
Herhangi bir şey yapılmadı	63,60	30,00	25,00
Mihr yapıldı	27,30	65,00	75,00
Başlık ve mihr birlikte yapıldı	9,10	5,00	0,00

Tablo 16 Yaş Grubu Dağılımına Bağlı Geleneksel Evlilik Uygulamaları İlişkisi

Grafik 9 Yaş Grubuna Göre Geleneksel Evlilik Uygulamaları Dağılımı

Örneklem grubuna geleneksel evlilik uygulamaları ile ilgili sorulan sorularda alınan cevaplar 2. ve 3. neslin farklı kültür grupları ile evlilik yapması sonucu Umurbey yöresinde uygulanmayan başlık gibi geleneksel uygulamaların ortaya çıktığını göstermektedir. Bununla birlikte 1. ve 2. nesilde %75 ve %65 oranında uygulanan mihir uygulaması 3. nesilde %27,3 oranındadır.

4.2.2 Hane

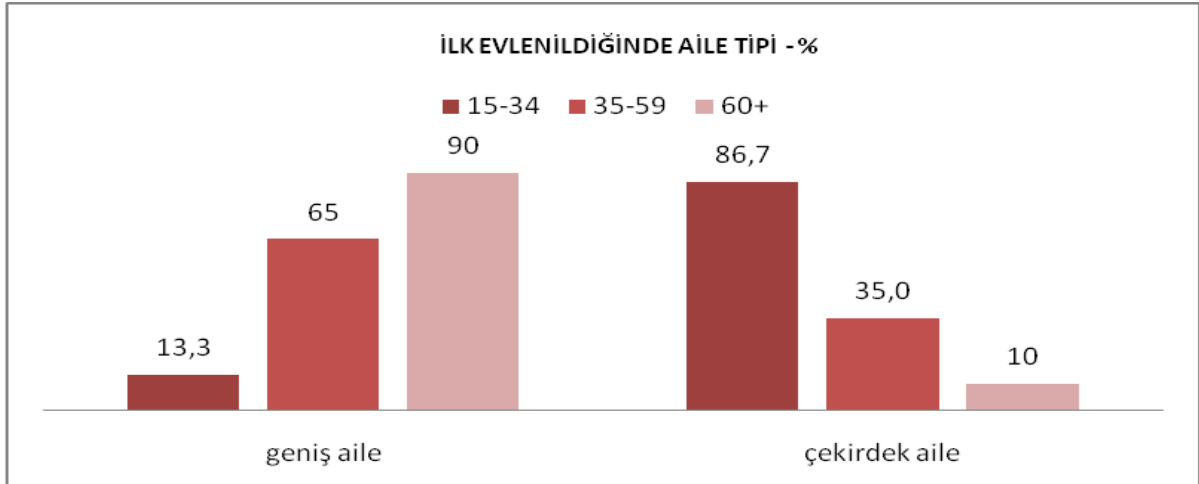
Yaş grubu		İlk evlendiğiniz zaman kimlerle oturdunuz?						Eşim ve ben	Total
		Erkeğin anne veya babası ile	Erkeğin anne babası ve bekar kardeşleri ile	Kadının anne-babası bekar kardeşleriyle	Erkeğin anne-babası bekar kardeşleri, evli kardeşi ve onun çocuklarıyla	Kadının anne-babası bekar kardeşleri, evli kardeşi ve onun çocuklarıyla			
15-34	F	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	13,00	15,00	
	%	1,82	0,00	0,00	0,00	1,82	23,64	27,27	
35-59	F	6,00	6,00	0,00	1,00	0,00	7,00	20,00	
	%	10,91	10,91	0,00	1,82	0,00	12,73	36,36	
60+	F	2,00	5,00	2,00	9,00	0,00	2,00	20,00	
	%	3,64	9,09	3,64	16,36	0,00	3,64	36,36	
Toplam	F	9,00	11,00	2,00	10,00	1,00	22,00	55,00	
	% of Total	16,36	20,00	3,64	18,18	1,82	40,00	100,00	

Tablo 17 Evlendiklerinde Kiminle/Kimlerle Oturduklarının Dağılımı

İLK OTURULAN AİLE	YAŞ		
	15-34	35-59	60+
geniş aile	2,00	13,00	18,00
çekirdek aile	13,00	7,00	2,00
geniş aile - %	13,3	65	90
çekirdek aile - %	86,7	35,0	10

Tablo 18 İlk Oturulan Aile ve Yaş İlişkisi

Araştırma örnekleminde 60 yaş üstünün % 90 gibi büyük bir oranı ilk evlendiğinde geniş aileyle birlikte yaşamışlarken aynı durum 35-59 yaş grubunda %65, 15-34 yaş grubundaysa %13,3 olarak tespit edilmiştir. Bu veriler modernleşme eğilimlerinde önemli bir veri olan aile yapısındaki değişime Umurbey ölçeğinde iyi bir örnek teşkil etmektedir. Aile yapısı üç kuşak gibi aslında kısa sayılabilecek bir zamanda büyük oranda geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına dönüşmüştür. Nesiller arasında ilk evlendiklerinde sahip oldukları aile yapıları arasında farklılık tespit edilmiş ve bu farklılık modernleşme eğilimli bir değişiktir. Bununla birlikte 15-35 yaş grubunda da ilk evlendiğinde hala geniş aileyle birlikte yaşayan cevaplayıcı oranının %13 olması bu geleneğin de hala devam ettiğinin bir göstergesidir.

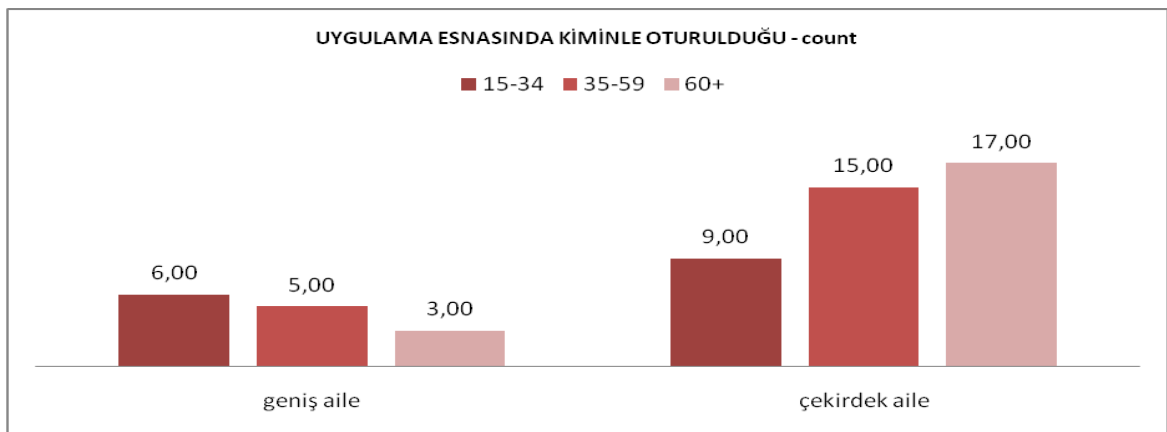
Grafik 10 İlk Evlendiğinde Aile Tipi

Yaş grubu		Uygulama esnasında kiminle oturulduğu						Total
		Ailemle	Erkeğin anne-babası veya ikisinden biri ile	Kadının anne-babası veya ikisinden biri ile	Sadece eşim ve ben	Eşim,ben ve bekar çocuklarımız	Eşim,ben,bekar çocuklarımız ve evli çocuklarımız ve aileleri ile	
15-34	f	10,00	1,00	1,00	3,00	4,00	0,00	19,00
	%	16,95	1,69	1,69	5,08	6,78	0,00	32,20
35-59	f	1,00	1,00	0,00	4,00	14,00	0,00	20,00
	%	1,69	1,69	0,00	6,78	23,73	0,00	33,90
60+	f	0,00	0,00	0,00	17,00	0,00	3,00	20,00
	%	0,00	0,00	0,00	28,81	0,00	5,08	33,90
Toplam	f	11,00	2,00	1,00	24,00	18,00	3,00	59,00
	% of Total	18,64	3,39	1,69	40,68	30,51	5,08	100,00

Tablo 19 Uygulama Esnasında Kimlerle Oturulduğu

ŞİMDİ OTURULAN AİLE	YAŞ		
	15-34	35-59	60+
geniş aile	6,00	5,00	3,00
çekirdek aile	9,00	15,00	17,00
geniş aile - %	40,0	25	15
çekirdek aile - %	60,0	75,0	85

Tablo 20 Şimdi Oturulan Ailenin Yaş İle Bağlantısı

Grafik 11 Uygulama Esnasında Kiminle Oturulduğu

Örneklemin 60 yaş üstü yaş grubunun uygulama esnasında %85'i çekirdek aile olarak yaşarken bu oran 35-59 yaş arasında %75 ve 15-35 yaş arasında % 60 'tır. Bu durum günümüzde Umurbey'deki aile yapısının genel olarak çekirdek aile yapısı

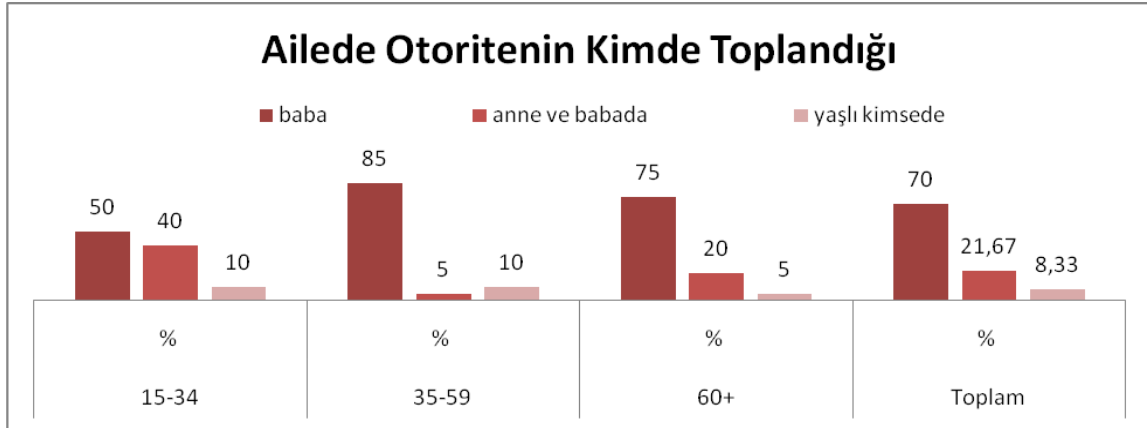
olduğunu göstermektedir. Bu veriler 60 yaş üstünde çekirdek aileyle yaşama oranının daha sonraki nesillere oranla daha fazla olması açısından dikkate çekicidir. Günümüzde birinci nesilde çekirdek aileyle yaşayan oranı en fazlayken ikinci ve üçüncü nesilde bu durum giderek azalmaktadır.

4.2.3 Ailede otorite kalıpları, rol dağılımı ve karar alma

4.2.3.1 Otorite kalıpları

Ailede Otoritenin Kimde Toplandığı					
YAS GRUPLARI		baba	anne ve babada	yaşlı kimsede	Total
15-34	F	10	8	2	20
	%	50	40	10	100
35-59	F	17	1	2	20
	%	85	5	10	100
60+	F	15	4	1	20
	%	75	20	5	100
Total	F	42	13	5	60
	% of Total	70	21,67	8,33	100

Tablo 21 Ailede Otoritenin Yaş ile İlişkisi

Grafik 12 Ailede Otoritenin Kimde Toplandığı

Toplumsal gelişmişlik ve geleneksellikten bahsedildiğinde otorite kalıpları önemli bir göstergedir. Bu araştırma cevaplayıcıları için ailedeki otorite 15-34 yaş grubunun %50'si için, 35-59 yaş grubunun %85'i, 60 yaş üstününse % 75'i için babada toplanır. Tüm yaş grupları için ailede otoritenin toplandığı kişinin en büyük oranda babanın olması anlamlıdır. Bununla birlikte 15-34 yaş grubu için ailede otoritenin % 40 oranında anne ve babada beraber toplanması da anlamlıdır. Bu veriler; ailede otoritenin toplandığı kişi hakkında ortak düşüncenin kuşaklar arasında büyük bir değişiklik göstermediği (yine büyük oranda babada toplandığının

düşünüldüğü) bununla birlikte anne ve baba seçeneğinin üç nesil boyunca %20'den %40'a yükselmesinin de annenin otoriteyi babanın elinden almamakla birlikte paylaştığı şeklinde okunabilir.

4.2.3.2 Rol dağılımı

4.2.3.2.1 Erkeğin aile içindeki önemli görevleri

Erkeğin aile içindeki önemli görevleri – 1. Önem sırası							
YAS GRUPLARI		Ailenin geçimini sağlamak	Ailenin son kararlarını vermek	Çocukların eğitimi ile ilgili kararlar vermek	Aileyi temsil etmek	Uyum ve huzur sağlamak	Total
15-34	f	17	0	0	1	2	20
	%	85	0	0	5	10	100
35-59	f	20	0	0	0	0	20
	%	100	0	0	0	0	100
60+	f	16	2	1	1	0	20
	%	80	10	5	5	0	100
Total	f	53	2	1	2	2	60
	% of Total	88,33	3,33	1,67	3,33	3,33	100

Tablo 22 Aile İçinde Erkeğin Görevleri – 1.Önem Sırası

Erkeğin aile içindeki en önemli görevinin tüm cevaplayıcılar için toplamda %88 oranında ailenin geçimini sağlamaktır. Tüm yaş grupları için erkeğin birinci derecede önemli görevinin ailenin geçimini sağlamak olması erkeğin aile içindeki rolüne ilişkin bakış açıları arasında kuşaklar arası farklılık olmadığını gösterir.

Erkeğin aile içindeki önemli görevleri 2. Önem sırası										
YAS GRUPLARI		Ailenin geçimini sağlamak	Ailenin son kararlarını vermek	Ailedeki kadın ve kızların davranışlarını denetlemek	Çocukların eğitimi ile ilgili kararlar vermek	Çocukları terbiye etmek	Ailedeki işbölümünü belirlemek	Aileyi temsil etmek	Uyum ve huzur sağlamak	Total
15-34	f	3	7	0	6	0	0	1	1	18
	%	16,67	38,89	0	33,33	0	0	5,56	5,56	100
35-59	f	0	14	0	3	0	2	1	0	20
	%	0	70	0	15	0	10	5	0	100
60+	f	2	8	1	2	1	4	2	0	20
	%	10	40	5	10	5	20	10	0	100
Total	f	5	29	1	11	1	6	4	1	58
	% of Total	8,62	50	1,72	18,97	1,72	10,34	6,90	1,72	100

Tablo 23 Aile İçinde Erkeğin Görevleri – 2.Önem Sırası

Tüm cevaplayıcıların ortalaması alındığında erkeğin aile içindeki ikinci önemli görevinin %50 oranında ailenin son kararlarını vermek olduğu görülmektedir. Bu da erkeğin aile içersindeki karar mercii olarak görüldüğünün ve ataerkil yapının devam ettiğinin bir göstergesidir ve erkeğin en önemli ikinci görevinin ailenin son kararlarını vermek olduğu konusunda da kuşaklar arasında farklılık yoktur. Üç nesil içinde erkeğin en önemli ikinci görevi ailenin son kararlarını vermektir.

Erkeğin aile içindeki önemli görevleri_3. Önem sırası									
YAS GRUPLARI		Ailenin son kararlarını vermek	Ailedeki kadın ve kızların davranışlarını denetlemek	Çocukların eğitimi ile ilgili kararlar vermek	Çocukları terbiye etmek	Ailedeki işbölümünü belirlemek	Aileyi temsil etmek	Ayum ve huzur sağlamak	Total
15-34	F	0	1	2	2	5	6	1	17
	%	0	5,88	11,76	11,76	29,41	35,29	5,88	100
35-59	F	1	1	0	2	3	11	2	20
	%	5	5	0	10	15	55	10	100
60+	F	2	0	1	4	2	10	0	19
	%	10,53	0	5,26	21,05	10,53	52,63	0	100
Total	F	3	2	3	8	10	27	3	56
	% of Total	5,36	3,57	5,36	14,29	17,86	48,21	5,36	100

Tablo 24 Aile İçinde Erkeğin Görevleri – 3.Önem Sırası

Erkeğin aile içindeki en önemli üçüncü görevi hakkındaki düşüncelerde de kuşaklar arası farklılık görülmemektedir. Her üç kuşak da erkeğin aile içersindeki en önemli üçüncü görevinin aileyi temsil etmek olduğu konusunda hemfikirdirler.

4.2.3.2.2 Kadının aile içindeki önemli görevleri

Kadının aile içindeki önemli görevleri_1. Önem sırası							
YAS GRUPLARI		Ev işleri yapmak	Çocukları yetiştirmek terbiye etmek	Eşine, çocuklarına bakmak	Eşine, çocuklarına manevi destek olmak	Aile içi uyum ve huzur sağlamak	Total
15-34	f	8	5	0	1	5	19
	%	42,11	26,32	0	5,26	26,32	100
35-59	f	8,00	4	2	5	1	20
	%	40	20	10	25	5	100
60+	f	8	7	2	1	2	20
	%	40	35	10	5	10	100
Total	f	24	16	4	7	8	59
	% of Total	40,68	27,12	6,78	11,86	13,56	100

Tablo 25 Aile İçinde Kadının Görevleri – 1. Önem Sırası

Kadının aile içindeki önemli görevleri 2. Önem sırası								
YAS GRUPLARI		Ev işleri yapmak	Çocukları yetiştirmek terbiye etmek	Eşine, çocuklarına bakmak	Eşine, çocuklarına manevi destek olmak	Aile içi uyum ve huzur sağlamak	ANJMilenin sosyal ilişkilerini düzenlemek	Total
15-34	F	1	6	3	6	2	0	18
	%	5,56	33,33	16,67	33,33	11,11	0	100
35-59	F	1	8	4	2	4	1	20
	%	5	40	20	10	20	5	100
60+	f	1	9	6	2	2	0	20
	%	5	45	30	10	10	0	100
Total	f	3	23	13	10	8	1	58
	% of Total	5,17	39,66	22,41	17,24	13,79	1,72	100

Tablo 26 Aile İçinde Kadının Görevleri – 2. Önem Sırası

Kadının aile içindeki önemli görevleri 3. Önem sırası									
YAS GRUPLARI		Ev işleri yapmak	Eşine, çocuklarına bakmak	Eşine, çocuklarına manevi destek olmak	Aile içi uyum ve huzur sağlamak	Ailenin sosyal ilişkilerini düzenlemek	Aileyi temsil etmek	Aile bütçesini ayarlamak	Total
15-34	f	3	3	2	5	3	2	0	18
	%	16,67	16,67	11,11	27,78	16,67	11,11	0	100
35-59	f	3	4	1	6	3	1	2	20
	%	15	20	5	30	15	5	10	100
60+	f	3	4	3	8	1	0	1	20
	%	15	20	15	40	5	0	5	100
	f	9	11	6	19	7	3	3	58
	% of Total	15,52	18,97	10,34	32,76	12,07	5,17	5,17	100

Tablo 27 Aile İçinde Kadının Görevleri – 3. Önem Sırası

Kadının aile içindeki görev dağılımına gelince burada da erkeğin aile içindeki görevlerinde karşılaştığımız tablo çıkmaktadır karşımıza. Tüm yaş grupları için kadının aile içindeki en önemli üç görevi sırasıyla ev işleri yapmak, çocukları yetiştirmek ve terbiye etmek ve aile içi uyum ve huzur sağlamaktır. Kadının ve erkeğin aile içindeki görevlerinin ne olduğu konusunda üç kuşak arasında farklılık yoktur. Bu da kuşaklar arasında, rol dağılımına ilişkin bir çatışmanın olmadığını göstergesidir.

Kadının aile içindeki önemli görevlerine ilişkin veri toplarken anket formunda olmamasına karşın cevaplayıcılara kadının görevleri arasında ev geçindirmek ya da destek olmak var mıdır diye sorulmuş ve çoğunlukla hayır cevabı alınmıştır. Zeytincilikte erkek kadar çalıştığını gördüğümüz kadınların evin geçimine buldukları katkıya rağmen bunu kadının görevleri arasında görmüyor olmaları ilgi çekicidir.

Fotoğraf 15 Zeytin bahçelerinde kadın ve erkek birlikte çalışmaktadır

4.2.3.3 Karar alma

4.2.3.3.1 Yaş grupları ile ev harcamalarına karar verme arasındaki ilişki

Modernleşme eğilimleri ve bu eğilimdeki farklılığın test edilebilmesi için önemli değişkenlerden biri de karar almada ne kadar etkin olduğu ve buna ilişkin cevapların farklılık gösterip göstermediği, gösteriyorsa ne yönde gösterdiği.

Mutfak harcamalarında kim karar verir?							
YAŞ GRUPLARI		Kadın	erkek	birlikte	aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	f	12	6	1	1	20	X ² =8 Sd=6 P=0,2238
	%	60	30	5	5	100	
35-59	f	18	2	0	0	20	
	%	90	10	0	0	100	
60+	f	12	6	0	2	20	
	%	60	30	0	10	100	
Total	f	42	14	1	3	60	
	% of Total	70	23,33	1,67	5	100	

Tablo 28 Mutfak Harcamalarındaki Karar ve Yaş İlişkisi

Üç kuşak da mutfak harcamalarına kadının karar verdiğini düşünmektedir.

Giyim kuşam tercihi							
YAŞ GRUPLARI		kadın	Erkek	birlikte	aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	f	12	3	5	0	20	X ² =4,835 Sd=6 P=0,565
	%	60	15	25	0	100	
35-59	f	12	6	2	0	20	
	%	60	30	10	0	100	
60+	f	10	6	3	1	20	
	%	50	30	15	5	100	
Total	f	34	15	10	1	60	
	% of Total	56,67	25	16,67	1,67	100	

Tablo 29 Giyim Tercihi ile Yaş İlişkisi

Üç kuşak da birbirinin aynı şekilde giyim kuşam tercihine kadının karar verdiğini düşünmektedir. Ve her kuşaktan, farklı oranlarda olsa da, erkeğin ya da erkek ve kadının birlikte karar verdiğini düşünen kişiler de vardır. Bu anlamda kuşaklar arasında rol dağılımına ilişkin düşünceler paralellik göstermektedir. Bununla birlikte 15-34 ve 35-59 yaş arasında giyim kuşam tercihi aile büyüklerinin karar verdiğini düşünen kimse bulunmazken 60 yaş üstünde %5 oranında giyim kuşam tercihinin aile büyüklerine ait olduğu düşünülmektedir.

Ev eşyası tercihi							
YAS GRUPLARI		Kadın	Erkek	Birlikte	Aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	f	10	2	7	1	20	X ² =19,4 Sd=6 P=0,0035
	%	50	10	35	5	100	
35-59	f	9	7	4	0	20	
	%	45	35	20	0	100	
60+	f	13	0	2	5	20	
	%	65	0	10	25	100	
Total	f	32	9	13	6	60	
	% of Total	53,33	15	21,66	10	100	

Tablo 30 Ev Eşyası Tercihi ile Yaş İlişkisi

Ev eşyası tercihi de her kuşak için büyük oranda kadına aittir. Burada ilgi çekici olan ev eşyası tercihinde 35-59 yaş arasında, aile büyüklerinin etkili olduğunu düşünen kimse yokken 60 yaş üstünde olduğu gibi 15-34 yaş arasında da aile büyüklerinin bu tercihte etkili olduğu düşünen bir grup vardır.

Çocukların terbiyesi ve eğitimi							
YAS GRUPLARI		Kadın	Erkek	Birlikte	Aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	f	1	2	16	1	20	X ² = 3,79 Sd=6 P=0,704
	%	5	10	80	5	100	
35-59	f	1	2	17	0	20	
	%	5	10	85	0	100	
60+	f	1	2	14	3	20	
	%	5	10	70	15	100	
Total	f	3	6	47	4	60	
	% of Total	5	10	78,33	6,67	100	

Tablo 31 Çocuk Terbiyesinde Karar Veren Yaş İlişkisi

Tüm yaş aralıklarında, çocuk terbiyesi ve eğitimi konusunda karar verenin kadın ve erkeğin birlikte olduğu düşünülmektedir. Ancak bu soru için ilgi çekici olan başka bir veri her bir yaş aralığında çocuk terbiyesi ve eğitimi konusunda birlikte karar verildiğini düşünmeyen kişilerin %5'i bu konuda kararın kadına, %10'u erkeğe ait olduğunu söylüyorlar. Çocuk terbiyesi ve eğitimine ilişkin kararların kadın ve erkek tarafından birlikte alınacağını düşünmeyen kesim içinde bu kararın erkeğe ait olduğunu düşünenlerin oranının kadına ait olduğunu düşünenlerin oranına göre daha fazla olduğu her yaş aralığında %10'u bu kararın erkeğe ait olduğunu düşünürken %5'i kadına ait olduğunu savunmaktadır. Yanı sıra her üç kuşakta da bu oranlar aynıdır.

Doğum kontrolü ve çocuk sayısı						
YAS GRUPLARI		Erkek	Birlikte	Aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	f	0	19	1	20	X ² = 8,5 Sd=4 P=0,0749
	%	0	95	5	100	
35-59	f	5	15	0	20	
	%	25	75	0	100	
60+	f	1	18	1	20	
	%	5	90	5	100	
Total	f	6	52	2	60	
	% of Total	10	86,67	3,33	100	

Tablo 32 Çocuk Sayısına Karar Veren Yaş İlişkisi

Doğum kontrolü ve çocuk sayısına da yaş farkı olmaksızın tüm örneklem kadın ve erkeğin birlikte karar vermesi gerektiğini söylüyor. Bu, modernleşmeye doğru giden yolda daha modern olanda çıkacak bir sonuç olan bu sonucun bu çalışma açısından da kuşaklar arasında fark göstermeksizin aynı olması ayrıca önem teşkil etmektedir.

Ev işleri						
YAS GRUPLARI		Kadın	Birlikte	Aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	F	14	5	1	20	X ² =8,505 Sd=4 P=0,0747
	%	70	25	5	100	
35-59	F	20	0	0	20	
	%	100	0	0	100	
60+	F	18	2	0	20	
	%	90	10	0	100	
Total	F	52	7	1	60	
	% of Total	86,67	11,67	1,67	100	

Tablo 33 Ev İşlerinde Karar Veren Yaş ile İlişkisi

Ev işlerine karar veren kim olduğu sorusunun cevabı her üç kuşakta da yüksek farkla kadın olarak verilmiştir. Bu oranlar 15-34 yaş aralığında %70 iken, 35-59 yaş aralığında %100, 60 yaş üstündeyse %90'dır.

Eve misafir çağırma							
YAS GRUPLARI		Kadın	Erkek	Birlikte	Aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	F	5	2	11	2	20	X ² =12,34 Sd=6 P=0,0546
	%	25	10	55	10	100	
35-59	F	12	3	5	0	20	
	%	60	15	25	0	100	
60+	F	4	4	8	4	20	
	%	20	20	40	20	100	
Total	F	21	9	24	6	60	
	% of Total	35	15	40	10	100	

Tablo 34 Eve Misafir Çağırma Kararında Yaş Gruplarının İlişkisi

Eve misafir çağırma kararını vermede 60 yaş üstüne göre %40 oranında erkek ve kadın birlikte karar verirken 35-59 yaş arasında bu oran %25 civarındadır. Bu durum araştırmadaki 60 yaş üstünün kadın-erkek rol dağılımı konusundaki düşüncelerinin daha önceki nesle kıyasla daha çağdaş olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tatil ve gezmeler							
YAS GRUPLARI		Kadın	Erkek	Birlikte	Aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	f	0	5	15	0	20	X ² =14,62 Sd=6 P=0,0233
	%	0	25	75	0	100	
35-59	f	2	8	10	0	20	
	%	10	40	50	0	100	
60+	f	2	2	12	4	20	
	%	10	10	60	20	100	
Total	f	4	15	37	4	60	
	% of Total	6,67	25	61,67	6,67	100	

Tablo 35 Tatile Kararında Yaş Gruplarının İlişkisi

Tatil ve gezmelere ilişkin karar verme yetkisinin yine kuşaklar arası fark gözetmeksizin erkek ve kadında birlikte olduğu belirtilmiştir.

4.2.3.3.2 Kadınların Siyasal Seçime Karar Vermesi

Kadının siyasal seçimi						
YAS GRUPLARI		Kadın	Erkek	Birlikte	Total	X ² - Analizi
15-34	f	16	4	0	20	X ² =9,717 Sd=4 P=0,0455
	%	80	20	0	100	
35-59	f	10	9	1	20	
	%	50	45	5	100	
60+	f	7	12	0	19	
	%	36,84	63,16	0	100	
Total	f	33	25	1	59	
	% of Total	55,93	42,37	1,69	100	

Tablo 36 Kadının Siyasal Seçimi ile Yaş Gruplarının İlişkisi

Erkeğin siyasal seçimi ile ilgili sorulan sorularda cevap veren 59 kişi erkeğin siyasal seçiminde erkeğin kendisinin etkili olduğunu belirtmiştir. Diğer yandan 1 kişi soruya cevap vermemiştir. Yanıtsızlık da bu konuda çekimser olunabildiğini, özellikle kırsal alanlarda insanların bu gibi konuları mahrem sayarak cevaplamak istemeyebildiklerini gösterir. Bir kişinin bu soruya cevap vermek istememesinin sebebi bu olabileceği gibi başka bir takım sebepleri de olabilir.

4.2.4 Çocukların eğitim düzeyi, yetiştirilme tarzları ve çocuklardan beklentiler

4.2.4.1 Çocuk yetiştirme tarzları

Çocuğun yetiştirilip büyütülmesinde kim daha etkilidir?								
YAS GRUPLARI		Anne	Baba	Bazen anne bazen baba	Hem anne hem baba	Aile büyükleri	Anne baba ve aile büyükleri	Total
15-34	F	2	3	3	9	0	3	20
	%	10	15	15	45	0	15	100
35-59	F	5	4	3	8	0	0	20
	%	25	20	15	40	0	0	100
60+	F	4	6	1	7	1	1	20
	%	20	30	5	35	5	5	100
Total	F	11	13	7	24	1	4	60
	% of Total	18,33	21,67	11,67	40	1,67	6,67	100

Tablo 37 Çocuk Yetiştirilmesindeki Etkide Yaş Grupları İlişkisi

Çocuğun yetiştirilip büyütülmesinde tüm yaş grupları tarafından hem anne hem babanın karar verici oldukları düşünülmektedir.

Çocukların yetiştirilmesinde nasıl davranırsınız?						
YAS GRUPLARI		Sert ve disiplinli	Yumuşak ve hoşgörülü	Duruma göre değişir	Fikrim yok	Total
15-34	F	2	7	10	0	19
	%	10,53	36,84	52,63	0	100
35-59	F	6	7	6	1	20
	%	30	35	30	5	100
60+	F	7	3	10	0	20
	%	35	15	50	0	100
Total	F	15	17	26	1	59
	% of Total	25,42	28,81	44,07	1,69	100

Tablo 38 Çocuk Yetiştirilmesinde Davranış Şekillerinin Yaş Grupları ile İlişkisi

Çocuk yetiştirmede sert ve disiplinli tavrın daha geleneksel bir tavır olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmada daha geleneksel bir tavır olarak bilinen sert ve disiplinli çocuk yetiştirmeye 60 yaş üstü %35, 35-59 %30 ve 15-34 %10,53 oranında evet demiştir.

Çocuğun yetiştirilip büyütülmesinde kim daha etkilidir?								
YAS GRUPLARI		Anne	Baba	Bazen anne bazen baba	Hem anne hem baba	Aile büyükleri	Anne baba ve aile büyükleri	Total
15-34	F	2	3	3	9	0	3	20
	%	10	15	15	45	0	15	100
35-59	F	5	4	3	8	0	0	20
	%	25	20	15	40	0	0	100
60+	F	4	6	1	7	1	1	20
	%	20	30	5	35	5	5	100
Total	F	11	13	7	24	1	4	60
	% of Total	18,33	21,67	11,67	40	1,67	6,67	100

Tablo 39 Çocuk Yetiştirilmesinde Ebeveyn Etkisi

Çocuk yetiştirmede aile kimin daha etkin olduğu içinde sorusuna tüm yaş gruplarından ortak bir kararla anne ve baba birlikte cevabı gelmiştir.

4.2.4.2 Çocuklarla ilişkiler

Çocuklarınızla ilişkileriniz nasıldır?						
YAS GRUPLARI		Soğuk mesafeli	Anne aracılığıyla baba ile ilişki kurulur	Arkadaş gibiyiz	Sık sık tartışırız	Total
15-34	f	2	4	11	1	18
	%	11,11	22,22	61,11	5,56	100
35-59	f	3	7	7	3	20
	%	15	35	35	15	100
60+	f	3	4	8	3	18
	%	16,67	22,22	44,44	16,67	100
Total	f	8	15	26	7	56
	% of Total	14,29	26,79	46,43	12,5	100

Tablo 40 Çocuklarla İlişkide Yaş Gruplarının Etkisi

Çocuklarla ilişkiler konusunda da farklı yaş gruplarında çok ciddi farklılıklar görülmektedir. Ancak bundan önceki değişkenlere oranla bu konu yaş farklılıklarına göre daha fazla değişkenlik gösterebilmektedir.

4.2.4.3 Çocukların eğitim düzeyleri

Çocukların okutulmasında kim daha etkilidir?							
YAS GRUPLARI		Çocuğun kendi isteği	Anne	Baba	Anne-baba beraber	Aile üyelerinin hepsi	Total
15-34	f	5	1	4	7	3	20
	%	25	5	20	35	15	100
35-59	f	7	0	5	4	4	20
	%	35	0	25	20	20	100
60+	f	6	0	8	4	2	20
	%	30	0	40	20	10	100
Total	f	18	1	17	15	9	60
	% of Total	30	1,67	28,33	25	15	100

Tablo 41 Çocuk Eğitiminde Ebeveyn Etkisi

Çocukların okutulmasında 15-34 yaş aralığına göre %35 oranında anne baba beraber, 35-39 yaş aralığında %35 oranında çocuğun kendi istediği, 60 yaş üstünde ise %40 baba etkilidir.

Çocuğun meslek seçiminde daha çok kim etkilidir?								
YAS GRUPLARI		Anne	Baba	Bazen anne,bazen baba	Anne-baba beraber	Çocuğun kendi isteği	Öğretmeni	Total
15-34	f	0	3	0	1	16	0	20
	%	0	15	0	5	80	0	100
35-59	f	1	6	1	3	7	2	20
	%	5	30	5	15	35	10	100
60+	f	0	4	2	3	11	0	20
	%	0	20	10	15	55	0	100
Total	f	1	13	3	7	34	2	60
	% of Total	1,67	21,67	5	11,67	56,67	3,33	100

Tablo 42 Yaş Grubu Çocuk Meslek Seçimine Etki İlişkisi

Çocuğun meslek seçiminde her üç kuşağa göre de çocuğun kendi istediği önemlidir. Bu konuda kuşaklar arası farklılık olmaması hem çalışma adına hem gelecek adına çok büyük önem arz etmektedir.

4.2.4.4 Çocuktan beklentiler

Kız çocuklarının okutulması konusunda ne düşünüyorsunuz?						
YAS GRUPLARI		Mutlaka okutulmalıdır	İlköğretimden sonra okutulmamalıdır	İlköğretimden sonra Kuran Kursuna gitmeli	Kendisine bırakılmalı	Total
15-34	f	16	0	0	4	20
	%	80	0	0	20	100
35-59	f	11	1	0	8	20
	%	55	5	0	40	100
60+	f	12	1	2	5	20
	%	60	5	10	25	100
Total	f	39	2	2	17	60
	% of Total	65	3,33	3,33	28,33	100

Tablo 43 Kız Çocuk Eğitiminin Yaş Grubu ile İlişkisi

Kız çocuklarının okutulmasıyla ilgili tüm yaş grupları en büyük oranda mutlaka okutulmalıdır demişlerdir. Bu durum, "kız çocukları okutulmaz" gibi bir bakış açısının artık farklı olduğunun ama üç nesil arasında bu görüş açısından fark olmadığını, her kuşağın kız çocuklarının okutulmasıyla ilgili "mutlaka okutulmalı" diye düşündüklerinin verisidir.

Erkek çocuklarının okutulması konusunda ne düşünüyorsunuz?					
YAS GRUPLARI		Mutlaka okutulmalıdır	Meslek lisesini bitirmeli	Kendisine bırakılmalı	Total
15-34	F	17	0	3	20
	%	85	0	15	100
35-59	f	13	4	3	20
	%	65	20	15	100
60+	f	12	4	4	20
	%	60	20	20	100
Total	f	42	8	10	60
	% of Total	70	13,33	16,67	100

Tablo 44 Erkek Çocuk Eğitiminin Yaş Grubu ile İlişkisi

Erkek çocuklarının okutulmasına ilişkin veriler, kız çocuklarının okutulmasına ilişkin olandan farklıdır:

Kız çocuğunuzun evlenmesi halinde nerde yaşamalarını istersiniz?				
YAS GRUPLARI		Geçici bir süre kalabilirler	Ayrı yaşamalarını tercih ederim	Total
15-34	f	0	20	20
	%	0	100	100
35-59	f	0	20	20
	%	0	100	100
60+	f	1	18	19
	%	5,26	94,74	100
Total	f	1	58	59
	% of Total	1,69	98,31	100

Tablo 45 Erkek Çocuk Evlendiğinde Nerede Yaşayacağını Yaş Grubu ile İlişkisi

Yaş gruplarının hepsi kız çocuklarının evlendiklerinde ayrı yaşamalarını tercih etmektedir.

Erkek çocuğunuzun evlenmesi halinde nerde yaşamalarını istersiniz?					
YAS GRUPLARI		Yanıma almak isterim	Geçici bir süre kalabilirler	Ayrı yaşamalarını tercih ederim	Total
15-34	f	1	1	18	20
	%	5	5	90	100
35-59	F	5	3	12	20
	%	25	15	60	100
60+	F	8	3	8	19
	%	42,11	15,79	42,11	100
Total	F	14	7	38	59
	% of Total	23,73	11,86	64,41	100

Tablo 46 Erkek Çocuk Evlendiğinde Nerede Yaşayacağını Yaş Grubu ile İlişkisi

Örneklemin %64,41'i erkek çocuğunun evlendiğinde ayrı yaşmalarını tercih etmektedir. Yaş aralıkları arasında fark göz önünde alındığında 15-34 yaş arasında bu oran %90 iken 35-59 yaş grubunda %60, 60 yaş üstünde %42,11'dir. Erkek çocuğu evlendiğine yanına almak isteme oranı kuşaklar arasında gittikçe azalmıştır. Bununla birlikte çocuğunu evlendiğinde yanına alma isteği erkek ve kız çocuklarda değişiklik göstermesi ataerkil yapının bir sonucudur.

Yaşlılığınızda sizinle kimin ilgileneceğini düşünüyorsunuz?						
YAS GRUPLARI		Kızım ve damadım	Oğlum ve gelinim	Diğer	Total	X ² - Analizi
15-34	f	1	7	12	20	X ² =20,43 Sd=4 P=0,0004
	%	5	35	60	100	
35-59	f	4	12	4	20	
	%	20	60	20	100	
60+	f	7	13	0	20	
	%	35	65	0	100	
Total	f	12	32	16	60	
	% of Total	20	53,33	26,67	100	

Tablo 47 Yaşlılığın Kiminle Geçirileceğinin Yaş Grubu ile İlişkisi

60 üstü yaş grubunun %65'i yaşlandığında kendisine oğlu ve gelininin, %35'i ise kızı ve damadının bakacağını düşünmektedir. Bu yaş grubu yaşlandığında kendilerine bakacak başka bir kimse ya da kurum düşünmemektedir. 35-59 yaş grubunun %60'ı yaşlandığında oğlu ve gelini, %20'si kızı ve damadı, %20's ise diğer kişiler ya da kurumlar tarafından bakılacağını düşünmektedir. 15-34 yaş grubunun %35'i yaşlandığında kendisine oğlu ve gelininin, %5'i kızı ve damadının, %60'ı başka kişi ve kurumların kendisine bakacağını düşünmektedir. Yaşlandığında kendisine çocuklarının bakacağını düşünenlerin oranı yeni kuşaklara göre gittikçe azalmıştır. Bununla birlikte 60 yaş üstünde (%65) de 35-59 yaş üstünde (%60) de büyük oran yaşlandığında kendilerine oğul ve gelinlerinin bakacağını düşünmektedir. Diğer kişi ve kurumların kendilerine bakacağını hiç düşünmezlerken 35-59 yaş aralığında %20 oranda bunu düşünenler varken 15-34 yaş aralığında bu oran %60 olmuştur.

Anne baba olarak ilerde çocuklarınızın yaşlılık güvencesi olacağını düşünüyor musunuz?						
YAS GRUPLARI		Hayır	Evet	Fikrim yok	Total	X ² - Analizi
15-34	F	8	4	8	20	X ² =18,34 Sd=4 P=0,00106
	%	40	20	40	100	
35-59	F	7	10	3	20	
	%	35	50	15	100	
60+	F	2	17	1	20	
	%	10	85	5	100	
Total	F	17	31	12	60	
	% of Total	28,33	51,67	20	100	

Tablo 48 Çocuğun Gelecek Güvencesi Olarak Görülüp Görülmemesi

Örneklemin toplam %51,67'si çocuklarını gelecek güvencesi olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu durumun kuşaklar arasında gösterdiği farklılık şöyledir: 60 yaş üstünün %85'i çocuklarını gelecek güvencesi olarak görüyorken 35-59 yaş grubunun %50'si, 15-34 yaş grubunun %20'si çocuklarını gelecek güvencesi olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Çocuğunu gelecek güvencesi olarak görmek geleneksel olarak nitelendirilen toplumların özelliklerindedir. Araştırmada kuşaklar arasında çocuğunu gelecek güvencesi olarak görenlerin oranı azalmakla birlikte bu durumun hala görülmesi geleneksel ve modern öğelerin bir arada bulunduğu işaret ettiği görülmektedir.

Kız çocuğunuz eş seçerken hangi özelliklere dikkat edersiniz?								
YAS GRUPLARI		Hemşehri olmasına	Tahsili olmasına	Ahlaklı olmasına	Ekonomik durumunun yerinde olmasına	Karışmam kendisine bırakırım	Total	X ² - Analizi
15-34	f	0	4	5	2	7	18	X ² =14,68 Sd=8 P=0,0655
	%	0	22,22	27,78	11,11	38,89	100	
35-59	f	2	3	9	1	5	20	
	%	10	15	45	5	25	100	
60+	f	0	5	12	3	0	20	
	%	0	25	60	15	0	100	
Total	f	2	12	26	6	12	58	
	% of Total	3,45	20,69	44,83	10,34	20,69	100	

Tablo 49 Kız Çocuğun Eş Seçiminde Dikkat Etmesi Gereken Noktalar

Kız çocuklarının eş seçimine karışmayacağını / karışmadığını belirtenlerin oranı 60 yaş üstünde %0, 35-59 yaş arasında %25, 15-34 yaş arasında %38,89'dur. Tüm yaş gruplarında kız çocuklarının eş seçiminde en çok dikkat edilen unsurun eş adayının ahlaklı olması olduğu belirtilmiştir.

Erkek çocuğunuz eş seçerken hangi özelliklere dikkat edersiniz?							
YAS GRUPLARI		Hemşehri olmasına	Tahsili olmasına	Ahlaklı olmasına	Karışma m kendisine bırakırım	Total	X ² - Analizi
15-34	F	0	3	6	9	18	X ² =17,50 Sd=6 P=0,007 59
	%	0	16,67	33,33	50	100	
35-59	F	1	1	9	9	20	
	%	5	5	45	45	100	
60+	F	0	4	16	0	20	
	%	0	20	80	0	100	
Total	F	1	8	31	18	58	
	% of Total	1,72	13,79	53,45	31,03	100	

Tablo 50 Erkek Çocuğun Eş Seçiminde Dikkat Etmesi Gereken Noktalar

Erkek çocuğunun eş seçimine karışmayacağını / karışmadığını belirtenlerin oranı 60 yaş üstünde %0, 35-59 yaş arasında %45, 15-34 yaş arasında %50'dir. Erkek çocuğunun eş seçiminde örneklem genelinde en önemli görülen etken % 53,45 oranında ahlaklı olmasıdır. Kuşaklar arasında en önemli görülen etken arasında fark vardır. 60 yaş üstünde en önemli faktör ahlaklı olmasıyken %35-59 yaş grubunda ahlaklı olması diyenlerle karışmayacağını belirtenler %45'er olarak aynıdır. 15-34 yaş grubu ise %50 oranında çocuklarının tercihine bırakacaklarını belirtmişlerdir. Erkek çocuklarının eş seçimine karışmayacaklarını/karışmadıklarını söyleyenlerin oranının (%31,03) kız çocuklarının eş seçimine karışmayacaklarını söyleyenlerin oranından (%20,69) daha az olması ilgi çekicidir; zira geleneksel Türk toplumunda erkek çocuklarının eş seçimine karışma oranı genel olarak daha yüksek olduğu bilinmektedir. Umurbey örneğinde bu durumun tersi çıkması ilgi çekicidir.

Evlenmiş oğlunuz varsa eşini tercih ederken neye dikkat ettiğinizi belirtiniz.				
YAS GRUPLARI		Anne babanın görüşleri	Kendi kararı	Total
15-34	F	5	8	13
	%	38,46	61,54	100
35-59	F	1	6	7
	%	14,29	85,71	100
60+	F	4	14	18
	%	22,22	77,78	100
Total	F	10	28	38
	% of Total	26,32	73,68	100

Tablo 51 Çocuğun Eş Seçimin Ebeveyn Kriterleri

Evlenmiş oğlu olanlar arasında oğullarının tercihiyle ilgili çocuklarının kendi görüşünün etken olduğunu belirtenlerin oranı 60 yaş üstünde %77,68, 35-59 yaş arasında %85,71, 15-34 yaş arasında %61,54 olarak tespit edilmiştir. Anne-baba görüşünün etken olduğunu söyleyenler ise 60 yaş üstünde %22,22, 35-59 yaş arasında %14,29, 15-34 yaş arasında %5 oranındadır. Bu veriler, Umurbey’de anne-babaların gelin tercihi üzerinde genel kanının aksine çok etken olmadığını göstermektedir.

4.3 Sosyo-Ekonomik Düzey

4.3.1 Temel ekonomik faaliyet: Zeytincilik

Ne kadar süredir zeytincilik yapıyorsunuz?							
YAS GRUPLARI		5 yıldan az	5-10 yıldır	10-15 yıldır	15-20 yıldır	20 yıldan fazla	Total
15-34	f	5	7	0	3	5	20
	%	25	35	0	15	25	100
35-59	f	0	0	2	4	14	20
	%	0	0	10	20	70	100
60+	f	0	0	0	2	18	20
	%	0	0	0	10	90	100
Total	f	5	7	2	9	37	60
	% of Total	8,33	11,67	3,33	15	61,67	100

Tablo 52 Zeytincilik ile Uğraşma Süresinin Yaş Grupları ile İlişkisi

Bölgede genel anlamda zeytinciliğe başlama yaşı özellikle sürekli köyde ikamet edenler için çok küçük yaşlar olmakla birlikte, sürekli ikameti ilçe ya da il olan grupta zeytinciliğe başlama yaşı 16-17 iken (Fotoğraf 16) zeytincilikle uğraşmayı bırakma yaşı yaşlılıkla birlikte gelen bir hastalık yoksa genelde çok ileri ve hatta neredeyse yoktur. Zeytincilikle uğraşmaya başlama yaşının küçük olmasının yanında Umurbey’li zeytinciler ilerleyen yaşlarına rağmen aktif olarak zeytincilikle uğraşmaya devam etmektedir (Fotoğraf 17). Erken yaşta zeytinciliğe başlama ve yaş ilerlemesine rağmen bırakmama Umurbeyde zeytincilik deneyiminin zengin olmasını sağlamıştır.

Çalışmanın yapıldığı örneklem grubun zeytincilikteki deneyimleri bölgedeki tarımsal faaliyetin devamlılığının ileri aşamada olduğunu göstermektedir.

Fotoğraf 16 Zeytincilikle uğraşmaya genç yaşta başlanılmaktadır

Fotoğraf 17 İlerleyen yaşına rağmen zeytin toplayan Umurbey’li amca

Bugüne kadar duymadığınız/görmediğiniz üretim metodlarını size öğretseler davranışınız ne olurdu?								
YAS GRUPLARI		Konu Komşuya Bakarım	Atadan anadan gördüğüme bakarım	Benimsemesem de uyarım	Yeniliğe uyarım	Önce denemesini beklerim	Total	X ² - Analizi
15-34	f	1	0	1	11	7	20	X ² =21,46 Sd=8 P=0,0060
	%	5	0	5	55	35	100	
35-59	f	1	2	2	6	9	20	
	%	5	10	10	30	45	100	
60+	f	4	8	1	2	5	20	
	%	20	40	5	10	25	100	
Total	f	6	10	4	19	21	60	
	% of Total	10	16,67	6,67	31,67	35	100	

Tablo 53 Modern Üretim Metotları ile Yaş İlişkisi

Zeytinciliğin en önemli geçim kaynağı olduğu bölgede tarımda yeni metodların uygulanmasına ilişkin alınan cevaplar özellikle 15-34 yaş grubunun yeni metodlara açık olduğunu 35-59 yaş grubunun yeniliğe açık olmakla birlikte temkinli yaklaştığını göstermektedir. 60 yaş üstü grubun %40 ı süre gelen metodların değişmesine karşılık, % 25 denenen başarılı yöntemlere açık olduğunu dile getirmiştir.

Zeytin hasat zamanı yapılan çalışmalarda, yeni ve eski hasat metodlarının uygulandığı görülmüştür. Son yıllarda kullanımı başlanan ağaca çıkma gerekliliğini ortadan kaldıran zeytin hasat makinelerinin özellikle yeni nesil tarafından kullanımı yeni metodlara açık olmasının kanıtıdır. Diğer yandan ağaca merdiven yardımıyla çıkılarak yapılan geleneksel zeytin hasatının özellikle yaşlı nesil tarafından uygulandığı gözlemlenmiştir. Bu gözlem yukarıda verilen cevapların sağlaması niteliğindedir.

Zeytincilik konusunda bilgilendirildiniz mi?				
YAS GRUPLARI		Hayır	Evet	Total
15-34	f	7	13	20
	%	35	65	100
35-59	f	4	16	20
	%	20	80	100
60+	f	5	15	20
	%	25	75	100
Total	f	16	44	60
	% of Total	26,67	73,33	100

Tablo 54 Zeytincilik Konusunda Bilgi Sahibi Olmanın Yaş ile İlişkisi

Zeytincilik konusunda bilgilendirmeyi kimden/nerden aldınız?						
	Tarım İl Müd. Ziraat Müh.	Köy Hizmetleri Araştırma Enst.	Üniversite/ Yüksekokul	Tecrübeli Çiftçilerden	Aile	Total
f	11	3	3	20	9	46
%	23,91	6,52	6,52	43,48	19,57	100

Tablo 55 Zeytincilik Hakkında Alınan Bilginin Nasıl Temin Edildiği

Umurbey'in zeytinciliğin en yoğun tarım ve ticaret faaliyetlerinden olan Gemlik ilçesine yakın oluşu bu bölgedeki tarım faaliyetlerinde güncel tarım metodlarının uygulanmasında öncülük edecek kurumların da varlığını birlikte getirmiştir. Çoğu devlet bünyesindeki bu kurumlar çevre köylerdeki tarım faaliyetlerinin yürütülmesinde yeni tekniklerin uygulanması ve verimlilik artışı konularında çalışmalar yürütmektedir.

Zeytincilik konusunda bilgilendirme ile ilgili sorulara örneklem grubun %43,48 i tecrübeli çiftçilerden bilgilendirme aldığını belirtmiştir. Tarım il müdürlüğünden bilgilendirme aldığını belirtenlerin oranı %23,91, aileden bilgilendirme alanların oranı %19,57, üniversiteden bilgilendirme alanlar %6,52, Köy hizmetleri ve araştırma

enstitüsünden bilgilendirme alanların oranı ise %6,52 olarak belirtilmiştir. Bu durum akademik ve uygulamalı çalışma yapan kurumlardan alınan bilgilendirme oranının %37 olduğunu göstermektedir. Bu bilgilendirme seminerlerinde verilen bilgiler köyde; organik tarım, yeni sulama teknikleri gibi konuların konuşulmasını beraberinde getirmiştir.

4.3.2 Gelir düzeyi

Türkiyedeki ve Umurbeydeki diğer ailelerle karşılaştırdığınızda ailenizin gelir durumunu nasıl görüyorsunuz?						
YAS GRUPLARI		Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Total
15-34	F	3	11	6	0	20
	%	15	55	30	0	100
35-59	F	2	8	8	2	20
	%	10	40	40	10	100
60+	F	4	12	4	0	20
	%	20	60	20	0	100
Total	F	9	31	18	2	60
	% of Total	15	51,67	30	3,33	100

Tablo 56 Gelir Düzeyinin Kıyaslanmasında Yaş Grupları ile İlişkisi

Örneklem grubu gelir durumu ile ilgili değerlendirmede yaş gruplamasından bağımsız olarak aile gelir durumlarını iyi olarak görmektedir.

Yoğun olarak katıldığınız tarımsal etkinlikler hangileridir?							
YAS GRUPLARI		Ürün toplama/hasat	Çapalama	Taşıma ve depolama	Sulama-bakım	Pazarlama ve pazada satış	Total
15-34	f	16	0	0	4	0	20
	%	80	0	0	20	0	100
35-59	f	12	1	2	4	1	20
	%	60	5	10	20	5	100
60+	f	8	0	0	8	1	17
	%	47,06	0	0	47,06	5,88	100
Total	f	36	1	2	16	2	57
	% of Total	63,16	1,75	3,51	28,07	3,51	100

Tablo 57 Yoğun Olarak Yapılan Tarımsal Etkinliklerin Yaş Grupları ile İlişkisi

Yoğun olarak yapılan tarımsal faaliyetler arasında, 15-34 yaş grubunda hasat % 80 gibi yüksek oranda ilk sırada gelmektedir. Bu durum 3. neslin il ve ilçede ikamet oranının yüksek olması ve zeytinciliğin bu yaş grubu için temel uğraş dışında ek gelir amaçlı yapılmasının bir sonucudur.

35-59 yaş grubu ise en yoğun tarımsal faaliyetin pazarlama olduğunu belirtmiştir (%35). Bu durum 35-59 yaş grubunun zeytinciliği ana geçim kaynağı olarak görmesi

şeklinde yorumlanabilir. 60 yaş üstü grupta en yoğun tarımsal faaliyet %47,06 oranında sulama-bakım ve %47,06 oranında hasat şeklindedir. Bu durum umurbey’de zeytinciliğin geleneksel yöntemlerinin hala kullanıldığının bir göstergesidir.

Toprağınızı işlerken işgücünü nereden temin ediyorsunuz?			
	Aile bireylerinden	Ücretli işçi	Total
f	27	33	60
%	45	55	100

Tablo 58 Toprak İşinde İşgücünün Nasıl Temin Edildiği

Zeytincilikteki işgücü temini konusundaki cevaplar, işgücü temininin %55 inin ücretli işçiler tarafından (Fotoğraf 18) ve %45 inin aile bireyleri tarafından yapıldığını ortaya koymuştur. Bu durum özellikle sürekli ikamet olarak il ve ilçede yaşayanların ve eğitim seviyesi yüksek olan 15-34 yaş grubunun temel geçim kaynağı olarak zeytincilik dışında işlerle uğraşması ve işgücü ihtiyacının ücretli işçilerden temin edilmesine yol açtığı şeklinde yorumlanabilir. Özellikle hasat zamanı ortaya çıkan işgücü ihtiyacı çevre köy ve ilçelerden gelen dönemlik işçiler tarafından karşılanmaktadır. İşçiler, zeytin toplamadan yağhanelerde çalışmaya kadar ihtiyaç olan her alanda çalışmaktadır (Fotoğraf 19).

Fotoğraf 18 Mevsimlik işçi olarak Umurbey’e gelen işçiler 1

Fotoğraf 19 Mevsimlik işçi olarak Umurbey'e gelen işçiler 2

Fotoğraf 20 Mevsimlik işçi olarak Umurbey'e gelen işçiler 3

Burada göze çarpan bir diğer husus, zeytin toplarken kadın ve erkeğin bir arada çalışmasıdır. Umurbey kadınları en az erkekeleri kadar aktif olarak çalışmaktadırlar zeytincilikte ve bahçede kadın-erkek birlikte çalışırlar (Fotoğraf 20).

Topraklarınızın tapusu kimin üzerindedir?								
	Kendi üzerimde	Babamın	Annemin	Eşimin	Oğlumun	Kardeşimin	Büyükanne Büyükbaba	Total
f	14	25	2	8	7	1	3	60
%	23,33	41,67	3,33	13,33	11,67	1,67	5	100

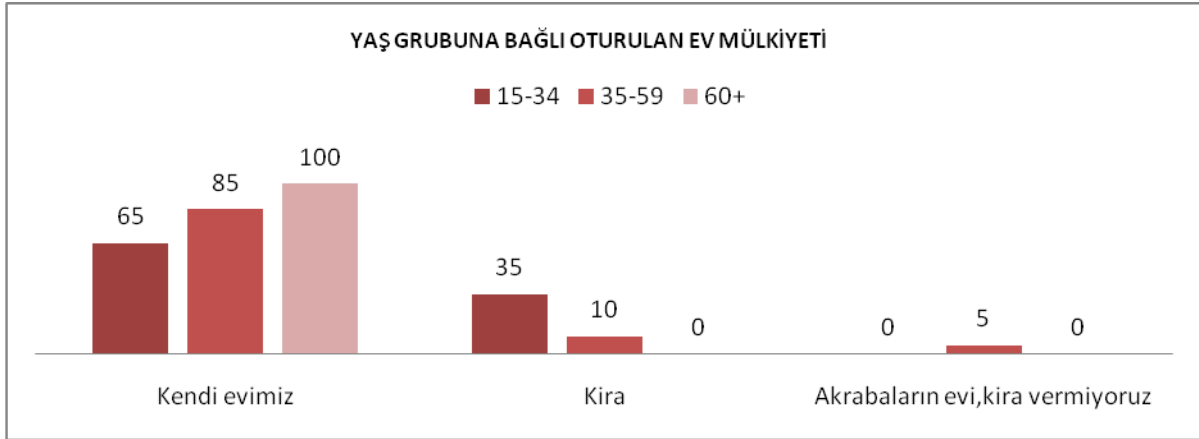
Tablo 59 Toprak Tapusunun Kimin Üzerinde Olduğu

4.3.2.1 Mülkiyet

Evin aidiyeti	YAŞ			X2 analizi
	15-34	35-59	60+	
Kendi evimiz	65	85	100	X2=12,14 Sd=4 P=0,016
Kira	35	10	0	
Akrabaların evi,kira vermiyoruz	0	5	0	

Tablo 60 Yaş Grubu ile Ev Mülkiyeti ilişkisi

P<0.005 – Örneklem yaş grubu ile ev mülkiyeti arasında ilişki bulunmuştur

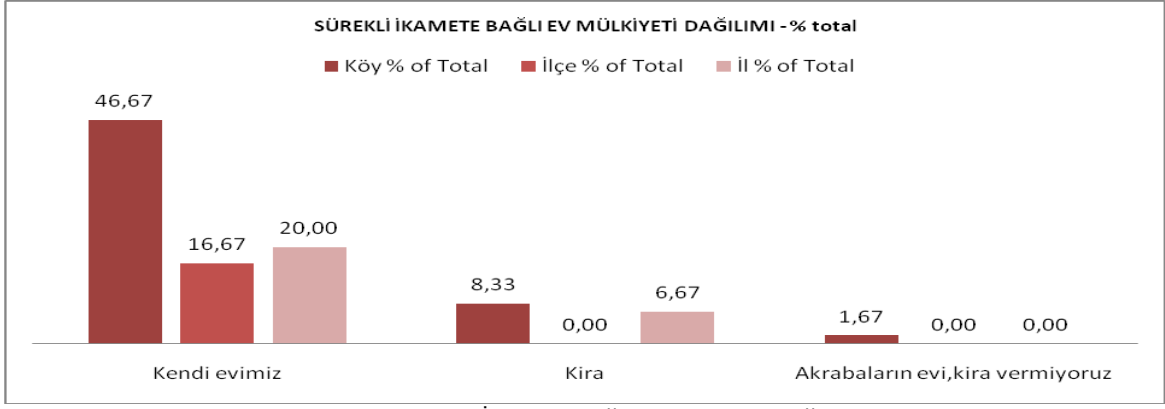
Grafik 13 Yaş Grubuna Bağlı Oturulan Ev Mülkiyeti

Yaş gruplarına bağlı ev mülkiyeti ilişkisinde 3. nesilden 1. nesile doğru ev mülkiyeti oranında azalma, kirada oturma oranında artış mevcuttur.

Sürekli ikamet ettiğiniz yer?		Oturulan evin kime ait olduğu			Total	X2 - analizi
		Kendi evimiz	Kira	Akrabaların evi,kira vermiyoruz		
Köy	f	28,00	5,00	1,00	34,00	X2=3,8 Sd=4 P=0,433
	% of Total	46,67	8,33	1,67		
İlçe	f	10,00	0,00	0,00	10,00	
	% of Total	16,67	0,00	0,00		
İl	f	12,00	4,00	0,00	16,00	
	% of Total	20,00	6,67	0,00		
Total	f	50,00	9,00	1,00	60,00	
	% of Total	83,33	15,00	1,67		

Tablo 61 Ev Mülkiyet ile Sürekli İkamet Arasındaki İlişki

P>0.005 ev mülkiyeti ile sürekli ikamet arasında ilişki bulunmamıştır

Grafik 14 Sürekli İkamete Bağlı Ev Mülkiyeti Dağılımı

Örneklem grubun %56,67 si köyde, %16,67 si ilçede, %26,67 si ilde sürekli ikamet etmektedir.

4.3.2.2 Tarımsal faaliyetler

Temel uğraşınız dışında gelir elde ettiğiniz kaynak varsa belirtiniz									
YAS GRUPLARI		yok	Ticaret	gayri menkul	maaş- ücret	faiz	arıcılık	Total	X ² - Analizi
15-34	F	8	0	0	11	1	0	20	X ² =22,614 Sd=10 P=0,0123
	%	40	0	0	55	5	0	100	
35-59	F	3	6	1	10	0	0	20	
	%	15	30	5	50	0	0	100	
60+	F	8	0	3	8	0	1	20	
	%	40	0	15	40	0	5	100	
Total	F	19	6	4	29	1	1	60	
	% of Total	31,67	10	6,67	48,33	1,67	1,67	100	

Tablo 62 Temel Gelir Dışında Elde Edilen Kaynakların Yaş Grupları ile İlişkisi

P<0,005 zeytincilik dışında gelir ile yaş grupları arasında ilişki bulunmuştur

Zeytincilik dışında gelir elde edilen işler içinde en önemli payı %48,33 ile maaşlı işler oluşturmaktadır. 15-34 yaş grubunda bu durum daha önce bahsedilen eğitim düzeyi ve sürekli ikamet ile ilgili olduğu gibi, 60 yaş üstü grubun sosyal güvenlik kurumlarından aldığı emekli maaşları şeklindedir. Grubun %31,67 si nin zeytincilik dışında geliri yokken toplam örneklemin %10 u ticaret yapmaktadır. Ticaret yapanların tümü 35-59 yaş grubundandır ve grubun %30 unu oluşturmaktadır.

Tarımsal Araç Gereçlere Sahip Olma						
Tarımsal Araç - Gereç	Traktör		Zeytin ayıklama mak.		Artezyen kuyu	
	F	%	f	%	f	%
Var	50	83,33	50	83,33	21	35
Yok	10	16,67	10	16,67	39	65
Toplam	60	100	60	100	60	100

Tablo 63 Tarımsal Araca Sahip Olup Olmama Oranı

Tarımda modernleşmenin kanıtı olarak toplam örneklem grubunun %83,3 ünde traktör (fotoğraf 21) ve zeytin ayıklama makinesi varken (Fotoğraf 22), sulama ile ilgili artezyen kuyuya sahip olma oranı %35 dir. Artezyen kuyu oranının düşük olmasının sebepleri arasında tarım arazileri içinde su çıkmaması ve tarım arazilerinin küçük ancak çok parçalı oluşundan kaynaklı yatırım maliyetlerinin yüksek oluşu sayılabilir.

Fotoğraf 21 Zeytin toplarken traktör

Fotoğraf 22 Zeytin ayıklama makinesi

Zeytin ayıklama makinesi (Fotoğraf 22) ise Umurbey'de zeytincilikle uğraşan çoğu kişide bulunmaktadır. Elektrikle çalışan makinaya verilen zeytin taneleri, makinada bulunan eleklerden büyüklüklerine göre düşer ve böylelikle boyut ve kalite olarak zeytin ayıklanmış olur. Zeytin büyüklük ve kalitesine göre farklı fiyatlara satılır.

Zeytin, hiç bir şeyi ziyan olmayan yemiş (Fotoğraf 23, 24, 25) olarak tanımlanır Umurbey'de; zira dip zeytini denilen ağaç dibinden toplanan zeytinle en küçük boy zeytin yağlık zeytindir. Umurbey'de yer alan yağhanelerde bulunan makinalarda çeşitli işlemlerden geçirildikten sonra zeytinyağı haline getirilir. En küçük boy zeytin genellikle yağlık zeytindir.

Fotoğraf 23 Umurbey'deki bir yağhanenin girişi

Fotoğraf 24 Yağhanede zeytinyağı üretme süreci

Fotoğraf 25 Zeytinyağı üretilirken zeytinin geçirdiği aşamalar

Fotoğraf 26 Yağı çıkartılan zeytinden arda kalan: küspe

Fotoğraf 27 Yakıt olarak kullanılmak üzere paketlenmiş küspe

Zeytinin yağı çıkarıldıktan sonra kalan posasına "küspe" adı verilir. Yağhanelerde aslında yağın yanında küspe de üretilmiş olur; zira "Zeytinin hiç bir şeyi ziyan olmaz" denilmesini destekler şekilde küspe çok iyi bir yakıttır ve yakacak malzemesi olarak kullanılır. Zeytinden üretilen bir diğer ürün ise sabundur.

Toprak sahibi Umurbeylilerden zeytinleri toplu olarak yağlık olarak satanlar olduğu gibi, kendileri şişeleyip satanlar, ya da kendi kullanımları için evlerinde şişeleyenler de oluyor (Fotoğraf 28, 29).

Fotoğraf 28 Evlerde şişelenen zeytinyağı

Fotoğraf 29 Evlerde şişelenmiş zeytinyağı

Tarımda karşılaştığınız en önemli sorun nedir?												
YAS GRUPLARI		Toprak yetersizliği	Tarımsal araç gereç eksikliği	Su yetersizliği	Gübre yetersizliği	Teknik bilgi	Depolama	Kredi	Pazarlama	İşgücü eksikliği	Diğer	Total
15-34	f	0	1	6	1	0	0	1	4	4	2	19
	%	0	5,26	31,58	5,26	0	0	5,26	21,05	21,05	10,53	100
35-59	f	5	1	3	0	2	0	1	5	3	0	20
	%	25	5	15	0	10	0	5	25	15	0	100
60+	f	0	0	5	0	2	1	0	4	8	0	20
	%	0	0	25	0	10	5	0	20	40	0	100
Total	f	5	2	14	1	4	1	2	13	15	2	59
	% of Total	8,47	3,39	23,73	1,69	6,78	1,69	3,39	22,03	25,42	3,39	100

Tablo 64 Tarımda Karşılaşılan Sorunların Yaş Gruplarına Göre Değerlendirilmesi

Gruptan elde edilen veriler tarımda karşılaşılan en büyük sorunların su yetersizliği (%23,73) ve işgücü yetersizliği (%25,42) olduğunu göstermiştir. Su yetersizliğinin coğrafi nedenler dışında yukarıda belirtilen mülki ve parasal nedenleri olduğu söylenebilir. İşgücü yetersizliği gelir düzeyi konusunda detaylı anlatılan genç nüfusun sürekli ikamet olarak köy dışını seçmesi ve zeytincilik dışında gelir kaynağı sahibi olması şeklinde yorumlanabilir.

4.3.2.3 Tüketim

Kazanılan Paranın Nasıl Harcandığı										
YAS GRUPLARI		Çocukların eğitimine harcarım	Evin ihtiyaçlarına harcarım	Kendi ihtiyaçlarıma harcarım	Aile ve akrabalarımın yardım ederim	Eşime veririm	Tasarruf ederim	Yatırım yaparım	Total	X ² - Analizi
15-34	f	0	3	8	1	0	4	4	20	X ² =36,34 Sd=12 P=0,00028
	%	0	15	40	5	0	20	20	100	
35-59	f	8	7	1	0	0	1	3	20	
	%	40	35	5	0	0	5	15	100	
60+	f	1	7	0	4	1	3	4	20	
	%	5	35	0	20	5	15	20	100	
Total	f	9	17	9	5	1	8	11	60	
	% of Total	15	28,33	15	8,33	1,67	13,33	18,33	100	

Tablo 65 Kazanılan Paranın Yaş Grupları ile İlişkisi

P<0,005 para harcanılan yer ile yaş grubu arasında ilişki bulunmuştur

Kazanılan paranın nasıl harcanıldığı ile ilgili soruya grubun %28,33 ü ev ihtiyaçları, %15' i çocukların eğitimi, %18,33'ü yatırım, %15 i kendi ihtiyaçları, %13,33 ü tasarruf, %8,33'ü ailesine yardım ettiğini ve %1,67'si eşine verdiğini belirtmiştir. Diğer gruplardan farklı olarak 15-34 yaş grubunun %40'ı kazandığı parayı kendi ihtiyaçları için kullandığını belirtmiştir. Bu sonuç 3. nesil yaş grubundaki bekar oranının yüksekliğinden kaynaklanmaktadır. 60 yaş üstü gruptakilerin %20 sinin aileye yardım etmesi; aile içi yardımlaşmanın ve yeni nesil ile güçlü sosyal bağların devamı şeklinde yorumlanabilir.

4.4 Tasarrufların Değerlendirme Biçimi

Tasarruflarınızı nasıl değerlendirirsiniz								
YAS GRUPLARI		Altın olarak	Bankaya yatırarak	Gayri menkul olarak	Tarım aleti olarak	Döviz olarak	Yok	Total
15-34	f	4	5	3	1	3	4	20
	%	20	25	15	5	15	20	100
35-59	f	6	1	6	1	3	2	19
	%	31,58	5,26	31,58	5,26	15,79	10,53	100
60+	f	5	3	7	2	3	0	20
	%	25	15	35	10	15	0	100
Total	f	15	9	16	4	9	6	59
	% of Total	25,42	15,25	27,12	6,78	15,25	10,17	100

Tablo 66 Tasarrufları Değerlendirmede Yaş Gruplarının İlişkisi

Tasarrufların değerlendirme biçimi ile ilgili sorulara verilen cevaplara göre; Örneklem grubun %27,12'si tasarruflarını gayrimenkul olarak değerlendirmektedir. Grubun %25,42 si altın olarak, %15,25'i bankaya yatırarak, %15,25'i döviz olarak ve %6,78'i tarım aleti olarak değerlendirdiğini belirtmiştir. Kalan %10,17 lik kısım tasarruf yapamadığını belirtmiştir. Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde 60 yaş üstü grubun %35'i ve 35-59 yaş grubunun %31,58'i geleneksel olan gayrimenkul olarak tasarruflarını değerlendirmektedir. 15-34 yaş grubunda ise gayrimenkul olarak değerlendirenlerin oranı %15 dir. Bu gruptaki kişilerin %25'i tasarruflarını modern değerlendirme yöntemlerinden bankaya yatırmayı seçmiştir.

4.5 Din

Din ile ilgili veriler, örneklem grubunun ne sıklıkta namaz kıldığı, oruç tuttuğu ve kurban kestiği; yaş gruplarına bağlı namaz kılma, oruç tutma ve kurban kesme arasında ilişki olup olmadığı ve çocukların Kur'an kursuna gönderme durumuna ilişkin soruların analizinden oluşmaktadır.

Namaz								
YAS GRUPLARI		Günde beş vakit	Ara sıra	Sadece Cuma namazları	Sadece bayram namazları	Kılmam	Total	X ² - Analizi
15-34	f	0	15	5	0	0	20	X ² =22,614 Sd=10 P=0,0123
	%	0	75	25	0	0	100	
35-59	f	5	13	0	1	1	20	
	%	25	65	0	5	5	100	
60+	f	16	4	0	0	0	20	
	%	80	20	0	0	0	100	
Total	f	21	32	5	1	1	60	
	% of Total	35	53,33	8,33	1,67	1,67	100	

Tablo 67 Namaz Kılmanın Yaş Grupları ile İlişkisi

P<0,05 Namaz kılma ile yaş grubu arasında ilişki bulunmuştur.

Örneklemin %53,33 arasına, %35'i günde 5 vakit, %8,33 ü sadece Cuma namazlarını, %1,67'si sadece bayram namazlarını kılmakta; %1,67'si ise namaz kılmamaktadır. Yaş gruplarına bağlı olarak incelendiğinde namaz ile yaş arasında ilişki bulunmuştur. Buna göre 60 yaş üstü grupta bulunanların %80 i 5 vakit ve %20 si ara sıra namaz kılarken, 35-59 yaş grubunda 5 vakit kılanlar (%25) yerini arasına kılanlara (%65), 15-34 yaş grubunda ise arasına kılanlar (%75) ile sadece Cuma namazlarında (%25) kılanlara bırakmıştır.

YAS GRUPLARI	Oruç						X ² - Analizi
		Ramazan da dahil üç ayların tamamı	Ramazan'ın tamamı	Ramazan ayında kısmen	Oruç tutmam	Total	
15-34	f	0	12	8	0	20	X ² =21,33 Sd=6 P=0,00159
	%	0	60	40	0	100	
35-59	f	0	17	2	1	20	
	%	0	85	10	5	100	
60+	f	4	16	0	0	20	
	%	20	80	0	0	100	
Total	f	4	45	10	1	60	
	% of Total	6,67	75	16,67	1,67	100	

Tablo 68 Oruç Tutmanın Yaş Grupları ile İlişkisi

P<0,05 Yaş grupları ile oruç arasında ilişki bulunmuştur

Her yaş grubunda ramazanın tamamı oruç tutanların oranı diğerlerinden yüksektir. Yaş gruplarına detaylı olarak bakıldığında namaz kılma analizinde çıkan sonuca benzer sonuçlar çıkmaktadır. 1. nesilde ramazan ayı harici 3 aylarda oruç tutanlar mevcutken bu durum 2. nesilde Ramazanın tamamı tutanlar %85 ve kısmen tutanlar %10, 3. nesilde ise Ramazanın tamamı tutanlar %60 ve kısmen tutanlar %40 şeklindedir. Tüm örneklem grubunda sadece 1 kişi oruç tutmadığını belirtmiştir.

YAS GRUPLARI	Kurban					X ² - Analizi
		Her Kurban bayramı	Maddi durumuna bağlı	Kurban kesmem	Total	
15-34	F	8	9	3	20	X ² =14,38 Sd=4 P=0,00615
	%	40	45	15	100	
35-59	F	12	7	1	20	
	%	60	35	5	100	
60+	F	19	1	0	20	
	%	95	5	0	100	
Total	F	39	17	4	60	
	% of Total	65	28,33	6,67	100	

Tablo 69 Kurban Kesmenin Yaş ile İlişkisi

P<0,05 Yaş grupları ile kurban arasında ilişki bulunmuştur

Tüm örneklem grubunda her bayram kurban kesenlerin oranı %65, maddi duruma göre kesenlerin oranı %28,3, kurban kesmeyenlerin oranı %6,7 dir. Yapılan analizde yaş grupları ile kurban arasında ilişki bulunmuştur. Buna göre 1. nesil 3. nesil arasındaki değişim namaz ve oruçla aynıdır. 1. nesilde %95 olan her bayram kurban kesme oranı, 2. nesilde %60, 3. nesilde %40 dır. Buna bağlı olarak maddi duruma bağlı kurban kesenlerin oranı 1. nesilden 3. nesile doğru artmaktadır.

Genel olarak bu 3 ibadet sonuçları incelendiğinde hepsinde yaşa (nesilden nesile) bağlı ilişki bulunmuştur. Bu veriler ışığında ibadetlerin uygulanmasında azalmadan çok yumuşama olmakla birlikte dini ibadetler konusunda kültürel değerlerin korunduğu sonucu çıkmaktadır.

Çocuğunuzu Kur'an kursuna gönderir misiniz?					
YAS GRUPLARI		Hayır	Evet	Total	X ² - Analizi
15-34	f	4	16	20	
	%	20	80	100	
35-59	f	4	16	20	
	%	20	80	100	
60+	f	2	18	20	
	%	10	90	100	
Total	f	10	50	60	
	% of Total	16,67	83,33	100	

Tablo 70 Kuran Kursuna Yollama Kararının Yaş ile İlişkisi

P>0,05 yaş grubu ile Kuran kursu arasında ilişki bulunmamıştır.

Çocuğunuzu Kur'an kursuna gönderirmisiniz sorusuna grubun %83,3 ü evet cevabı verirken, %16,7 si hayır demiştir.

Kur'an Kursuna Göndermeme Nedeni				
YAS GRUPLARI		Gerekli görmüyorum	Din bilgileri evde öğretiyoruz	Total
15-34	F	3	2	5
	%	60	40	100
35-59	F	1	1	2
	%	50	50	100
60+	F	0	2	2
	%	0	100	100
Total	F	4	5	9
	% of Total	44,44	55,56	100

Tablo 71 Kuran Kursuna Göndermemenin Yaş ile İlişkisi

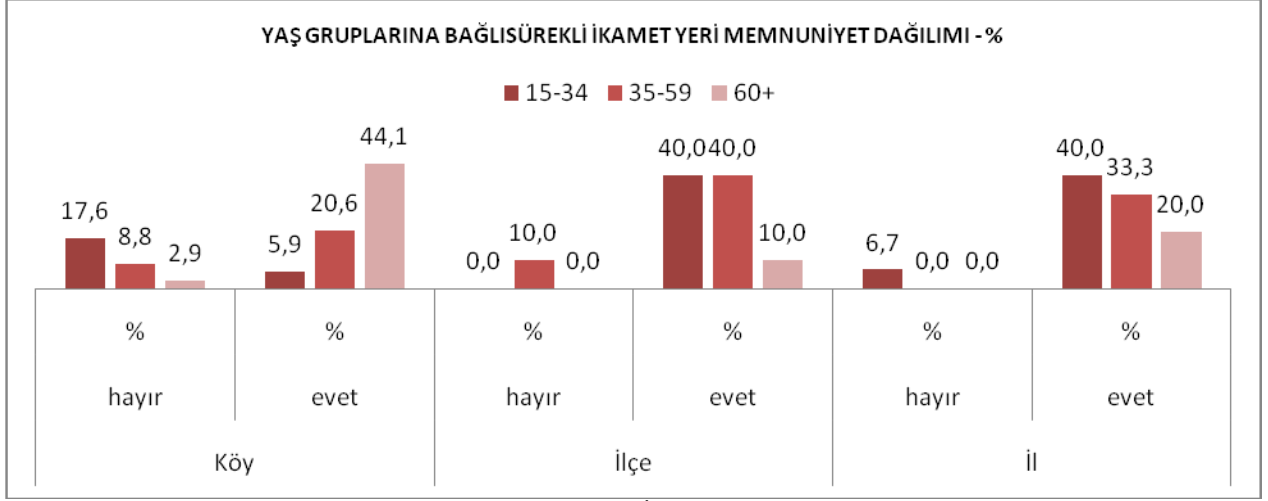
Çocuğunu Kuran kursuna göndermeyenlerin %40'ı göndermeme sebebi olarak gerek görmediklerini belirtirken, %60'ı din bilgilerini evde öğrettiğini belirtmiştir. Yine de yaş gruplarına bağlı yapılacak bir çıkarımda nesilden nesile azalmakla birlikte 15-34 yaş grubunda çocuğunu Kur'an kursuna gönderenlerin oranının %80 olması din eğitimi konusunda geleneksel değerlerin devam ettiğinin göstergesidir.

4.6 Köy Yaşamına İlişkin Veriler

4.6.1 İkamet

Sürekli ikamet yeri	Memnuniyet		YAŞ			Total
			15-34	35-59	60+	
Köy	Hayır	F	6,0	3,0	1,0	10,0
		%	17,6	8,8	2,9	29,4
	Evet	F	2,0	7,0	15,0	24,0
		%	5,9	20,6	44,1	70,6
	Total	F	8,0	10,0	16,0	34,0
		% of Total	23,5	29,4	47,1	100,0
İlçe	Hayır	F	0,0	1,0	0,0	1,0
		%	0,0	10,0	0,0	10,0
	Evet	F	4,0	4,0	1,0	9,0
		%	40,0	40,0	10,0	90,0
	Total	F	4,0	5,0	1,0	10,0
		% of Total	40,0	50,0	10,0	100,0
İl	Hayır	F	1,0	0,0	0,0	1,0
		%	6,7	0,0	0,0	6,7
	Evet	F	6,0	5,0	3,0	14,0
		%	40,0	33,3	20,0	93,3
	Total	F	7,0	5,0	3,0	15,0
		% of Total	46,7	33,3	20,0	100,0

Tablo 72 Yaş Dağılımına Göre Köyden Memnuniyet - İl ve ilçe ile Karşılaştırılması

Grafik 15 Yaş Gruplarına Bağlı Sürekli İkamet Yeri Memnuniyet Dağılımı

Yaş gruplarına bağlı sürekli ikamet yeri memnuniyeti ile ilgili veriler köyde ikamet edenlerin %70,4'ü oturduğu yerden memnundur. Köyde ikamet edenlerin yaş grubu kırılımı yapıldığında köyde ikamet eden 15-34 yaş grubunun %75'i köyde oturmaktan memnun değilken, 34-59 yaş grubunda bu oran %30 ve 60 yaş grubunda %6,25 dir. İl ve ilçede oturup memnun olmayan sadece er kişi tespit edilmiştir.

		Nereye yerleşmek istersiniz?			
		İl	İlçe	Köy	Total
Yaş Grubu	F	3	3	1	7
	%	42,9	42,9	14,3	100
15-34	F	0	3	1	4
	%	0	75	25	100
35-59	F	0	1	0	1
	%	0	100	0	100
60+	F	3	7	2	12
	%	25,0	58,3	16,7	100

Tablo 73 Yaş Grubu Yerleşim Yeri İlişkisi

		Nereye yerleşmek istersiniz?			
		il	İlçe	Köy	Total
Sürekli İkamet	F	3	7	0	10
	%	30	70	0	100
Köy	F	0	0	1	1
	%	0	0	100	100
İlçe	F	0	0	1	1
	%	0	0	100	100
İl	F	3	7	2	12
	%	25	58,3	16,7	100

Tablo 74 Sürekli İkamet Memnuniyeti Analizi

İkamet ettiği yerden memnun olmayanlara sorulan nereye yerleşmek istersiniz sorusuna köyde sürekli ikamet edenlerin %30 u il, %70 i ilçe istemektedir.

İl ve ilçede ikamet edip memnun olmayanlar ise köy tercih etmektedir. Bu tercihi yapanlar içinde 15-34 yaş grubundan birinin bulunması dikkat çekicidir.

		Niçin oraya taşınmak istiyorsunuz?							
Yaş Grubu		Ailevi nedenlerden	Çevreyle anlaşılamadığımız için	Akraba ve hemşehrilerime yakın olmak için	Kendine evime çıkmak için	Şehirde yaşama isteği	İş	Çocukların eğitimi	Total
15-34	f	0	1	0	1	3	1	1	7
	%	0	14,3	0	14,3	42,9	14,3	14,3	100
35-59	f	1	1	0	1	1	0	0	4
	%	25	25	0	25	25	0	0	100
60+	f	0	0	1	0	0	0	0	1
	%	0	0	100	0	0	0	0	100
Total	f	1	2	1	2	4	1	1	12
	%	8,3	16,7	8,3	16,7	33,3	8,3	8,3	100

Tablo 75 Oturmak İstenilen Yer Yaş Grubu İlişkisi

		Niçin oraya taşınmak istiyorsunuz?							
Sürekli İkamet		Ailevi nedenlerden	Çevreyle anlaşılamadığımız için	Akraba ve hemşehrilerime yakın olmak için	Kendine evime çıkmak için	Şehirde yaşama isteği	İş	Çocukların eğitimi	Total
köy	f	1	0	1	2	4	1	1	10
	%	10	0	10	20	40	10	10	100
ilçe	f	0	1	0	0	0	0	0	1
	%	0	100	0	0	0	0	0	100
il	f	0	1	0	0	0	0	0	1
	%	0	100	0	0	0	0	0	100
Total	f	1	2	1	2	4	1	1	12
	%	8,3	16,7	8,3	16,7	33,3	8,3	8,3	100

Tablo 76 Taşınma Sebebi

Niçin taşınmak istediklerini yanıtlayan gruptan sürekli köyde ikamet edenlerin büyük bölümü şehirde yaşama isteği (%40) ve kendi evine çıkmak (%20) olarak belirtilmiştir. Bu durum modernleşmenin geleneksel bir sonucudur.

4.6.2 Kültürel değerler ve gündelik hayat

Kültürel değerler ve gündelik hayata ilişkin bilgileri ortaya çıkarmak için örnekleme; hayatta başarılı olabilmek ve yükselebilmek için gerekli özelliklerin neler olduğu, çocuklarında hangi özellikleri görmek istedikleri, kız ve erkek çocukların eş seçimlerinde nelere dikkat ettikleri, kadın ve erkeğin çalışma yaşamına karar vermede kimin etkili olduğu, kadının çalışması konusundaki tutumlar ile gelenek göreneklere bakış, kendi ve

ebeveynlerinin yaşam tarzlarının değerlendirilmesi ve kuşak çatışmasının kendi açılarından değerlendirilmesi soruları sorulmuştur.

Gözlem, mülakat ve anket sorularıyla sınanan hipotezlere ilişkin değerlerin cevaplayıcılara direk sorulduğu bu bölümde örneklemin konuya ilişkin duygu ve düşüncelerinin objektif ve dolaysız olarak elde edilmesi sayesinde bu bölüm araştırmanın bel kemiğini oluşturmaktadır.

Hayatta başarılı olmak ve yükselebilmek için sizce en çok hangisi gereklidir?									
YAS GRUPLARI		Akıl,yetenek	Çalışkanlık,sebat	Para,servet	Eğitim	Şans,kader	Kayırlıma	Namuslu olmak	Total
15-34	f	8	3	2	5	1	1	0	20
	%	40	15	10	25	5	5	0	100
35-59	f	3	7	1	3	3	2	1	20
	%	15	35	5	15	15	10	5	100
60+	f	3	11	1	1	1	0	3	20
	%	15	55	5	5	5	0	15	100
Total	f	14	21	4	9	5	3	4	60
	% of Total	23,33	35	6,67	15	8,33	5	6,67	100

Tablo 77 Başarının Sırrı ile Yaş Grubu İlişkisi

Hayatta başarılı olmak ve yükselebilmek için nelerin önemli olduğu sorusunu cevaplayan 60 kişinin %35'i çalışkanlık ve sebatın, %23,3 akıl ve yeteneğin, %15'i eğitimin, %8,3'ü şans ve kaderin, %6,7'si namuslu olmanın, %6,7'si para ve servetin, %5'i de kayırlımanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. 1. ve 2. nesil cevapları içinde en önemli değer çalışkanlık ve sebat olmasının yanına 3. nesil için en önemli değer akıl ve yetenekdir. Genel olarak ele alındığında Umurbey'de 3 nesil de bu soruya modern çizgilerde cevaplar vermiştir. 3 nesil arasında uçurum görülmemektedir.

Çocuklarınızda en çok hangi özellikleri görmek istersiniz?									
YAS GRUPLARI		Saygılı olmalı	Dürüst olmalı	Kendisiyle ilgili konularda bağımsız karar almalı	Sebatlı,azimli olmalı	Dindar olmalı	Hepsi	Total	X ² - Analizi
15-34	f	2	2	10	2	0	4	20	X ² =18,775 Sd=10 P=0,0432
	%	10	10	50	10	0	20	100	
35-59	f	3	5	1	3	1	7	20	
	%	15	25	5	15	5	35	100	
60+	f	4	5	1	2	2	6	20	
	%	20	25	5	10	10	30	100	
Total	f	9	12	12	7	3	17	60	
	% of Total	15	20	20	11,67	5	28,33	100	

Tablo 78 Yaş Grubu Çocuk Davranışı İlişkisi

Örneklem grubuna çocuklarınızda en çok hangi özellikleri görmek istersiniz sorusunun cevap olarak %28'i hepsi derken, %20 si kendi ile ilgili konularda bağımsız kararlar almalı ve %20'si dürüst olmalı şeklinde sonuç çıkmıştır. 1. ve 2. nesil ile 3. nesil arasında bağımsız kararlar alma seçeneği sonucu ile ilgili uçurum dikkat çekmektedir (3. nesil %50). Buna karşın 1. ve 2. nesilde dürüstlük ve saygılı olma seçenekleri öne çıkmaktadır. Bu durum 3. nesilden sonra gelecek olan neslin aileler tarafından daha bağımsız ve özgür bırakılacağına bir göstergesi olabilir.

Çocuklarınızın hangi meslekten olmasını istersiniz?										
YAS GRUPLARI		Öğretmen	Doktor	Mühendis	Yönetici	Hukukçu	Subay	Kendi isteğine bırakırım	Memur	Total
15-34	f	3	6	1	0	0	1	9	0	20
	%	15	30	5	0	0	5	45	0	100
35-59	f	2	2	3	1	2	4	6	0	20
	%	10	10	15	5	10	20	30	0	100
60+	f	6	2	1	0	0	3	7	1	20
	%	30	10	5	0	0	15	35	5	100
Total	f	11	10	5	1	2	8	22	1	60
	% of Total	18,33	16,67	8,33	1,67	3,33	13,33	36,67	1,67	100

Tablo 79 Çocuk Mesleği ile Yaş Grubu İlişkisi

Çocukların hangi meslekten olmasını istersiniz sorusuna tüm örneklem kendi isteğine bırakım şeklinde cevaplamıştır. Bu düşünce yapısı bugünkü Umurbey'in de köy, il, ilçe ilişkisinin çekirdeğini oluşturmuş ve araştırmanın içinde de zaman zaman dile getirilmiştir.

Erkeğin çalışma yaşamı						
YAS GRUPLARI		Erkek	Birlikte	Aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	F	15	4	1	20	X ² =8,85 Sd=4 P=0,0648
	%	75	20	5	100	
35-59	F	19	1	0	20	
	%	95	5	0	100	
60+	F	15	1	4	20	
	%	75	5	20	100	
Total	F	49	6	5	60	
	% of Total	81,67	10	8,33	100	

Tablo 80 Erkeğin Çalışma Yaşamında Söz Sahibi Olmanın Yaş ile İlişkisi

Erkeğin çalışma yaşamında söz sahibi olan kesim yine erkeğin kendisidir. Ancak 1. nesilde aile büyüklerinin ve 3. nesilde ailenin birlikte karar vermesinin bir miktar etkisi görülmektedir. Bu durum aile içi demokrasinin büyüklerin söz sahibi olmasından çıkıp aile içinde eşit şekilde bölünmesine olanak sağlayan yapının göstergesidir.

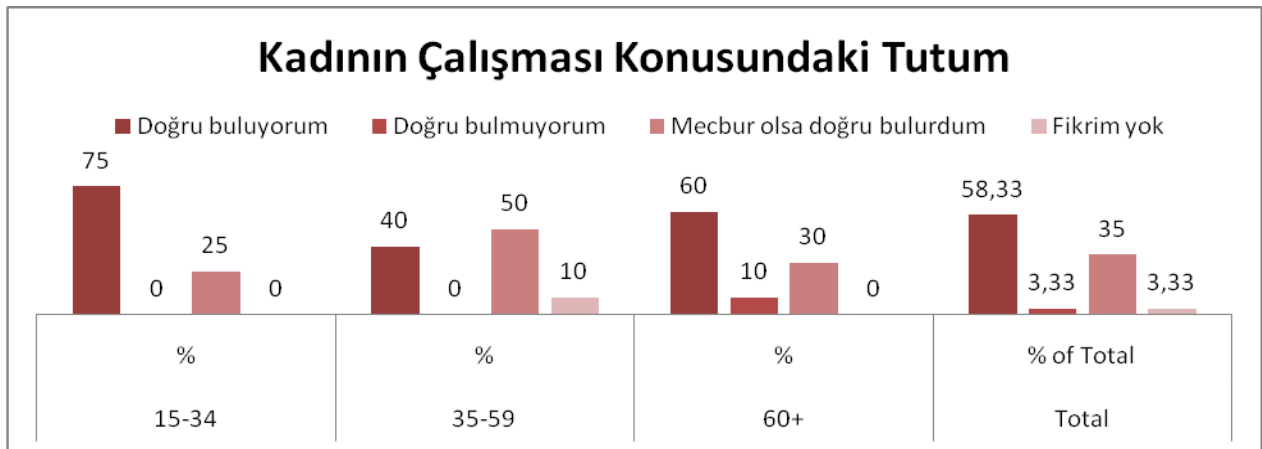
Kadının çalışma yaşamı							
YAS GRUPLARI		Kadın	Erkek	Birlikte	aile büyükleri	Total	X ² - Analizi
15-34	F	7	8	4	1	20	X ² =8,97 Sd=6 P=0,175
	%	35	40	20	5	100	
35-59	F	2	12	5	1	20	
	%	10	60	25	5	100	
60+	F	3	13	1	3	20	
	%	15	65	5	15	100	
Total	F	12	33	10	5	60	
	% of Total	20	55	16,66	8,33	100	

Tablo 81 Kadının Çalışma Yaşamında Söz Sahibi Olmanın Yaş ile İlişkisi

Kadının çalışma yaşamı ile ilgili kararlarda erkeğin söz sahibi olduğu söylenebilir. Tüm örneklem içinde bu oran %55'dir. 1. (%65) nesilden 3. (%40) nesile doğru azalmakla birlikte etkisi her zaman en fazladır. Ancak 3. nesilde kadının kendi ile ilgili söz sahibi olmaya başladığını söylemek yanlış olmayacaktır (%35) .

Kadının çalışması hakkında ne düşünüyorsunuz?							
YAS GRUPLARI		Doğru buluyorum	Doğru bulmuyorum	Mecbur olsa doğru bulurdum	Fikrim yok	Total	X ² - Analizi
15-34	F	15	0	5	0	20	X ² =12,11 Sd=6 P=0,0594
	%	75	0	25	0	100	
35-59	F	8	0	10	2	20	
	%	40	0	50	10	100	
60+	F	12	2	6	0	20	
	%	60	10	30	0	100	
Total	F	35	2	21	2	60	
	% of Total	58,33	3,33	35	3,33	100	

Tablo 82 İş Hayatında Kadın ve Yaş Grupları

Grafik 16 Kadının Çalışması Konusundaki Tutum

Kadının çalışması ile ilgili ne düşünüyorsunuz sorusuna tüm örneklemin %58,3 ü doğru bulduğunu belirtmiştir. Mecbur olsa doğru bulurdum diyenler tüm örneklemin %35 ini oluşturmaktadır. Kadınların çalışmasını doğru bulmayanların oranı ise %3,3 dür. 60 yaş üstü gruptaki kadının çalışmasını doğru bulanların oranı 35-59 yaş grubundan fazladır. Bu durum 1. neslin 2. nesle göre özellikle hayat geçimi konularındaki tutumlarının daha kolay değiştiğinin göstergesidir.

Geleceğe ilişkin beklentileriniz nelerdir?										
YAS GRUPLARI		Eşim ve çocuklarımla mutlu, sağlıklı yaşamak	Maddi durumu iyileştirmek	Çocuklarımlı okutmak	Çocuklarımlı evlendirmek	Çocuklarımla dükkan, işyeri açmak	İleride ne olacağımı kestirmek güç, Allah bilir	Kendime ait hiç bir şey istemiyorum, çocuklarımlı mutlu olsun	İşe girmek	Total
15-34	F	5	8	5	0	0	0	0	2	20
	%	25	40	25	0	0	0	0	10	100
35-59	F	8	3	1	2	1	2	2	0	19
	%	42,11	15,79	5,26	10,53	5,26	10,53	10,53	0	100
60+	F	5	0	0	0	0	2	13	0	20
	%	25	0	0	0	0	10	65	0	100
Total	F	18	11	6	2	1	4	15	2	59
	% of Total	30,51	18,64	10,17	3,39	1,69	6,78	25,42	3,39	100

Tablo 83 Gelecekte Beklentiler İle Yaş Grubu İlişkisi

Geleceğe ilişkin beklenti farklı yaş grupları arasında ciddi oranda farklılık göstermektedir. 15-34 yaş grubunun geleceğe ilişkin beklentisi %40 maddi durumlarını iyileştirmek, %25 eş ve çocuklarıyla mutlu, sağlıklı yaşamak, %25 çocuklarını okutmakken, 35-59 yaş grubunun geleceğe ilişkin beklentisi %42,11 maddi durumunu iyileştirmek,%15,79 eş ve çocuklarıyla mutlu, sağlıklı yaşamaktır. 60 yaş üstününse %65'i "Kendime ait hiç bir şey istemiyorum, çocuklarımlı mutlu olsun" derken %25'i de "Eşim ve çocuklarımlı mutlu, sağlıklı yaşamak" demiştir. Üç kuşak arasında geleceğe ilişkin beklenti değişmektedir. Özellikle birinci neslin kendine ait değil, çocuklarına ait beklentileri yoğunluktadır. Genel toplama bakıldığında örneklemin %30,51'inin

geleceğe ilişkin beklentisi eş ve çocuklarıyla mutlu, sağlıklı yaşamaktır. Maddi değil manevi beklenti içinde olmaları da araştırma açısından önemli bir veri oluşturmaktadır.

4.7 Teknoloji Kullanımı

Teknoloji kullanımı, modernleşme eğilimleri üzerinde çok önemli bir göstergedir. Teknoloji kullanım alışkanlıkları araştırıldığı üç kuşak üzerinde karşılaştırılacaktır.

Yaş Grubu		Evinizde televizyon var mı?		Müzik_seti		Çamaşır_makinesi		Bulaşık_makinesi		Fırın	
		yok	var	yok	var	yok	var	yok	var	yok	var
15-34	f	0	20	5	15	0	20	7	13	0	20
	%	0	100	25	75	0	100	35	65	0	100
35-59	f	1	19	12	8	0	20	9	11	0	20
	%	5	95	60	40	0	100	45	55	0	100
60+	f	0	20	11	9	1	19	12	8	2	18
	%	0	100	55	45	5	95	60	40	10	90
Total	f	1	59	28	32	1	59	28	32	2	58
	%	1,7	98,3	46,7	53,3	1,7	98,3	46,7	53,3	3,3	96,7

Tablo 84 Teknoloji Kullanımı ile Yaş İlişkisi

Örneklemin 60 yaş üstünün %100'ünde televizyon, %95'inde çamaşır makinası, %90'ında fırın, %95'inde telefon var. Bilgisayar %85'inde, mikrodalga fırın % 90'ında, bulaşık makinası %60'ında, cep telefonu %55'inde, video,dvd,vcd %95'inde yok.

35-59 yaş grubunun %televizyon bulunma oranı 60 yaş üstüne göre daha azdır (%95), çamaşır maknası bulunanların oranı 100, bulaşık makinası olanların oranı %55, fırını olanların oranı %100, mikrodalga fırını olanların oranı %5, telefonu olanların oranı %95, cep telefonu olanların oranı %18, bilgisayarı olanların oranı %12'dir.

Yaş Grubu		Mikrodalga fırın		Video DVD VCD		Telefon		Cep telefonu		Bilgisayar	
		yok	var	yok	var	yok	var	yok	var	yok	Var
15-34	f	14	6	13	7	2	18	0	20	4	15
	%	70	30	65	35	10	90	0	100	21,1	78,9
35-59	f	19	1	13	7	1	19	2	18	8	12
	%	95	5	65	35	5	95	10	90	40	60
60+	f	18	2	19	1	1	19	11	9	17	3
	%	90	10	95	5	5	95	55	45	85	15
Total	f	51	9	45	15	4	56	13	47	29	30
	%	85	15	75	25	6,7	93,3	21,7	78,3	49,2	50,8

Tablo 85 Elektronik Eşya Sahibi Olma ile Yaş İlişkisi

Fotoğraf 30 Balkon

Fotoğraf 31 Televizyon

Fotoğraf 32 amaşır Makinası

Fotoğraf 33 Banyo

Fotoğraf 34 Umurbey’li teyze blender (elektrikli ırpıcı) ile ayran ırparken

Umurbey’in, teknolojinin kullanımı açısından dengi bir çok bölgeye göre çok ileride olduğu tespit edilmiştir. Televizyon, amaşır makinesi gibi genel makinelerin hemen hemen her evde olmasının yanı sıra, elektrikli su ısıtıcı, robot gibi makinalara da rastlanmaktadır (Fotoğraf 34). Burada rneklemimizde 60 yaş üstü olan bir teyzenin köy ayranının blender (elektrikli ırpıcı) ile ırpıtığını görüyoruz. Bu fotoğraf, köye has etkinliklerin, ilk nesil tarafından dahi daha modern yöntemlerle yapıldığını göstermektedir. Yine bunlara örnek olarak bir gözlem verisinde tespit edildiği gibi, daha önceden daima yanan sobanın üstünde daima duran gğmden aya eklemek, yemek yapmak, bulaşık yapmak için sıcak su alınırken, artık tüm bunlar için elektrikli su ısıtıcısından faydalanılmaktadır.

4.8 Geleneksel Mutfak Alışkanlıkları

YAS GRUPLARI		Domates_biber_sala		Reçel		Bulgur		Erişte		Pekmez	
		yok	Var	yok	var	yok	var	yok	var	yok	var
15-34	f	1	19	2	18	18	2	11	9	15	5
	%	5	95	10	90	90	10	55	45	75	25
35-59	f	2	18	2	18	10	10	6	14	13	7
	%	10	90	10	90	50	50	30	70	65	35
60+	f	1	18	1	19	11	9	8	12	7	13
	%	5,26	94,74	5	95	55	45	40	60	35	65
Total	f	4	55	5	55	39	21	25	35	35	25
	%	6,78	93,22	8,33	91,67	65	35	41,67	58,33	58,33	41,67

Tablo 86 Yaş İlişkisi ile Evde Ev Mahsl Gıda Bulundurma İlişkisi-1

Geleneksel mutfak alışkanlıkları başlığında araştırılan, kuşaklar arasında ev mahsulü mutfak ürünleri, gıda üretme eğilimindeki farklılıkları tespit etmektir.

60 yaş üstünde domates-biber salçası yapan %94,74, reçel yapan %95, bulgur yapan %45, erişte yapan %60, pekmez yapan %65, kavurma yapan %0, tarhana yapan %95, peynir yapan %25, ekmek yapan % 60, yoğurt yapan %85tir.

Aynı durum 35-59 yaş aralığında sırasıyla salça için %95, reçel için %90, bulgur için %50, erişte için %70, pekmez için %35, kavurma için %95, tarhana için %90, peynir için %25, ekmek için %35, yoğurt için %80'dir.

15-34 yaş grubundaysa evinde salça yapanlar %95, reçel yapanlar %90, bulgur yapanlar %10, erişte yapanlar %45, pekmez yapanlar %25, kavurma yapanlar %0, tarhana yapanlar %95, peynir yapanlar %0, ekmek yapanlar %10, yoğurt yapanlar %52,63'tür.

YAS GRUPLARI		Kavurma		Tarhana		Peynir		Ekmek		Yoğurt	
		yok	var	yok	Var	yok	var	yok	var	yok	var
15-34	f	20	0	1	19	20	0	18	2	9	10
	%	100	0	5	95	100	0	90	10	47,37	52,63
35-59	f	19	1	2	18	15	5	13	7	4	16
	%	95	5	10	90	75	25	65	35	20	80
60+	f	20	0	1	19	15	5	12	8	3	17
	%	100	0	5	95	75	25	60	40	15	85
Total	f	59	1	4	56	50	10	43	17	16	43
	%	98,33	1,67	6,67	93,33	83,33	16,67	71,67	28,33	27,12	72,88

Tablo 87 Yaş İlişkisi ile Evde Ev Mahsulü Gıda Bulundurma İlişkisi -2

YAS GRUPLARI		Tereyağ		Turşu		Sucuk pestili	
		yok	var	Yok	var	yok	var
15-34	f	20	0	4	16	19	1
	%	100	0	20	80	95	5
35-59	f	18	2	2	18	16	4
	%	90	10	10	90	80	20
60+	f	16	4	0	20	14	6
	%	80	20	0	100	70	30
Total	f	54	6	6	54	49	11
	%	90	10	10	90	81,67	18,33

Tablo 88 Yaş İlişkisi ile Evde Ev Mahsulü Gıda Bulundurma İlişkisi -3

Bulgur					
YAS GRUPLARI		Yok	Var	Total	X ² - Analizi
15-34	f	18	2	20	X ² =8,35 Sd=2 P=0,0154
	%	90	10	100	
35-59	f	10	10	20	
	%	50	50	100	
60+	f	11	9	20	
	%	55	45	100	
Total	f	39	21	60	
	% of Total	65	35	100	

Tablo 89 Evde Bulgur Yapma ile Yaş İlişkisi

Bulgur ve yaş grupları arasında ilişki bulunmuştur. Buna göre evde bulgur yapma durumu 60 yaş üstünde %45, 35-59 yaş aralığında %50, 15-34 yaş aralığında %10'dur.

Erişte					
YAS GRUPLARI		Yok	Var	Total	X ² - Analizi
15-34	f	11	9	20	X ² =8,35 Sd=2 P=0,0154
	%	55	45	100	
35-59	f	6	14	20	
	%	30	70	100	
60+	f	8	12	20	
	%	40	60	100	
Total	f	25	35	60	
	% of Total	41,67	58,33	100	

Tablo 90 Evde Erişte Yapma ile Yaş İlişkisi

Evde erişte yapımıyla yaş arasında ilişki bulunmuştur. Buna göre 60 yaş üstünde evde erişte yapanlar %60 iken 35-59 yaş grubunda %70, 15-34 yaş grubunda %45'tir. Kuşaklar arasında evde erişte yapma oranı azalmakla birlikte ciddi oranda devam etmektedir.

Pekmez					
YAS GRUPLARI		Yok	Var	Total	X ² - Analizi
15-34	f	15	5	20	X ² =7,13 Sd=2 P=0,0282
	%	75	25	100	
35-59	f	13	7	20	
	%	65	35	100	
60+	f	7	13	20	
	%	35	65	100	
Total	f	35	25	60	
	% of Total	58,33	41,67	100	

Tablo 91 Evde Pekmez Yapma ile Yaş İlişkisi

Evde pekmez yapma ile yaş grupları arasında ilişki bulunmuştur.

Evde pekmez yapma durumu da kuşaklar arası azalma eğilimi göstermiş; ancak sona ermemiştir. 60 yaş üstünün %65'i evde pekmez yaparken, 35-59 yaş grubunun % 35'i evde pekmez yapmaktadır. 15-34 yaş grubunda bu oran %25'e düşmüştür. Pekmez yapma oranı kuşaklar arsında diğer bazı gıdalara oranla daha fazla düşmüş olmakla beraber yaş gruplarıyla ilişkili bulunmuş olması açısından önemlidir.

Peynir					
YAS GRUPLARI		Yok	Var	Total	X ² - Analizi
15-34	F	20	0	20	X ² =0,6 Sd=2 P=0,0497
	%	100	0	100	
35-59	F	15	5	20	
	%	75	25	100	
60+	F	15	5	20	
	%	75	25	100	
Total	f	50	10	60	
	% of Total	83,33	16,67	100	

Tablo 92 Evde Peynir Yapma ile Yaş İlişkisi

Evde peynir yapma ile yaş grupları arasında ilişki bulunmuştur.

60 yaş üstünde %25 olan evde peynir yapanların oranı, 35-59 yaş aralığında da değişmemiştir (%25). 15-34 yaş aralığındaysa hiçkimse evde peynir yapmamaktadır.

4.9 Yaşam Tarzı ve Kuşaklar Arasında Değerlendirmeler

Bu başlık altında cevaplayıcılara araştırma ana hipotezinin doğruluğu daha doğrudan, yaşam tarzları ve bakış açılarının anne-babalarıyla ve çocuklarıyla çatışıp çatışmadığı sorulmuştur. Anket formlarının değerlendirilmesinden önce gözlem yoluyla toplanan verilere yer verilecek, anket yoluyla toplanan veriler sonrasında değerlendirilecektir.

Umurbey sokaklarında villa, betonerme, taş ve kerpiçten evler görmek mümkün. Hepsi yan yana geleneksel ve modernliğin, eski ve yeninin bir aradalığını ispatlamaktadır (Fotoğraf 35).

Fotoğraf 35 Kerpiç ve betoneme evler aynı sokakta karşı karşıya

Modern ve geleneksel yapıların bir arada bulunmasının yanı sıra aynı yapılarda modern ve geleneksel öğelerin bir arada bulunduğu da gözlenmiştir (Fotoğraf 36, 37). Tıpkı modern ve geleneksel ailelerin bir arada yaşaması, bunun yanında modern ve geleneksel öğelerin aynı ailede de bulunabilmesi gibi.

Fotoğraf 36 Betoneme, eski bir evde bir tarafta geleneksel demir parmaklıklar, diğer tarafta panjur

Fotoğraf 37 Kerpiç, betonarme ve taş evler, önlerinde eski ve yeni model arabalar

Umurbey'in girişi, meydanı daha modern bir görünüme sahiptir. Celal Bayar'ın birlikte oldukları bir anıt, arkasında Celal Bayar Çatşısı Camii, çeşme. Bunlar bir arada bir ilçe merkezi görünümü vermektedir (Fotoğraf 38). Bununla birlikte geleneksel motiflerin işli olduğu bölgeler Umurbey'in daha iç kısımlarına düşmektedir (Fotoğraf 39, 40).

Fotoğraf 38 Umurbey Celal Bayar Meydanı, Celal Bayar Çarşısı Camii, Celal Bayar anıtı

Fotoğraf 39 Umurbey Sokakları 1

Fotoğraf 40 Umurbey Sokakları 2

Fotoğraf 41 Umurbey Eczanesi

Araştırma kapsamında yapılan gözlem sonucunda da, ankette sorulan soruya alınan cevap doğrultusunda da örneklemin %100'ünün evinde mutfak, banyo, tuvalet ve oturma odası ve yatak odalarının olduğu tespit edilmiştir. Sorulan odaların hepsi araştırma örnekleminin evlerinde mevcuttur. "Peki bu odalar nasıldır?" sorusunun cevabı, yapılan

gözlemlerle yanıtlanmıştır. Bu gözlemler metinde fotoğraflarla belgelenmektedir. Aşağıda Umurbey'deki köy evlerinden bazı karelere yer verilecektir (Fotoğraf 42,43,44,45).

Fotoğraf 42 Oturma Odası

Fotoğraf 43 Salon

Fotoğraf 44 Salondan Bir Kare

Fotoğraf 45 Sedir

Anne ve babanızın yaşama tarzını/biçimini nasıl değerlendirirsiniz?					
Yaş Grubu		Geleneksel	Modern	Bazı yönlerden geleneksel bazı yönlerden modern	Total
15-34	F	8	7	5	20
	%	40	35	25	100
35-59	F	11	0	9	20
	%	55	0	45	100
60+	F	16	0	4	20
	%	80	0	20	100
Total	F	35	7	18	60
	%	58,33	11,67	30	100

Tablo 93 Ebeveyn Yaşama Tarzı Belirlemede Yaş İlişkisi

15-34 yaş arasının %40'ı anne babasının yaşama tarzını geleneksel olarak nitelendiriyor, 35-59 yaş arasının %55'i, 60 yaş üstünün ise % 80'i anne babasının yaşama tarzını geleneksel olarak nitelendiriyor. 35-59 yaş arası ve 60 yaş üstünde ise anne babasının yaşama tarzını modern olarak nitelendiren kimse yoktur.

Kendi yaşam tarzınızı nasıl değerlendirirsiniz?					
Yaş Grubu		Geleneksel	Modern	Bazı yörelerden geleneksel bazı yönlerden modern	Total
15-34	F	3	10	7	20
	%	15	50	35	100
35-59	F	3	6	11	20
	%	15	30	55	100
60+	F	12	2	6	20
	%	60	10	30	100
Total	F	18	18	24	60
	%	30,00	30,00	40	100

Tablo 94 Yaşam Tarzını Belirlemede Yaş İlişkisi

Anne babasının yaşama tarzının %40 geleneksel olarak niteleyen 15-34 yaş arasının %15'i kendi yaşama tarzını geleneksel olarak bulmakta, %50'i oranında modern olarak değerlendirmektedir.

35-59 yaş aralığı kendi yaşam tarzını %15 geleneksel, %30 modern, %55'iyse bazı yönlerden modern bazı yönlerden geleneksel olarak değerlendirmektedir.

60 yaş üstünün %60'ı kendi yaşam tarzını geleneksel, %10'u modern olarak değerlendirmekte, %30'uysa bazı yönlerden modern bazı yönlerden geleneksel olduğunu belirtmektedirler.

Kendi yaşam tarzını değerlendirmede üç kuşak arasında geleneksellikten moderne doğru bir eğilim vardır. Bu beklenen veride ilgi çekici olan hem 15-34 yaş aralığında hem de 35-59 yaş aralığında kendi hayatlarını geleneksel olarak değerlendirenlerin oranının %15 olmasıdır.

Çocuklarınızın yaşam tarzınızı nasıl değerlendirirsiniz?					
Yaş Grubu		Geleneksel	Modern	Bazı yörelerden geleneksel bazı yönlerden modern	Total
15-34	f	1	14	5	20
	%	5	70	25	100
35-59	f	3	10	9	20
	%	15	50	45	110
60+	f	7	5	8	20
	%	35	25	40	100
Total	f	11	29	22	60
	%	18,33	48,33	36,67	100

Tablo 95 Çocuk Yaşam Tarzını Belirlemede Yaş İlişkisi

Çocukların yaşam tarzlarını değerlendirmede karşımıza çıkan tablo 15-34 yaş grubunun %70'i, 35-59 yaş grubunun %50'si, 60 yaş üstünün %25'i çocuklarının yaşam tarzlarını modern olarak nitelendirmektedir. Üç kuşak çocuklarının yaşam tarzlarını giderek daha modern olarak değerlendirmişlerdir.

Yaşam tarzlarınızın anne-babanızla çatıştığını düşünüyor musunuz?				
Yaş Grubu		Evet	Hayır	Total
15-34	f	10	10	20
	%	50,00	50,00	100,00
35-59	f	4	16	20
	%	20	80	100
60+	f	3	17	20
	%	15	85	100
Total	f	17	43	60
	%	28,33	71,67	100

Tablo 96 Anne Baba Yaşam Tarzlarının Uyumu

Bu soru araştırma boyunca uygulanan çeşitli veri toplama teknikleriyle sınınan çatışma durumunun örnekleme direk sorulmasını amaçladığı için bu sorunun verileri araştırma için temel bir öneme sahiptir. 60 yaş üstünün %15'i yaşam tarzlarının anne-babasıyla çatışma halinde olduğunu, %85'i çatışmadığını düşünmektedir. 35-59 yaş grubunun %20'si yaşam tarzlarının anne-babasıyla çatıştığını, %80'i çatışmadığını

belirtmiştir. 15-34 yaş grubununsa %50'si anne babasıyla yaşam tarzının çatıştığını, %50'si çatışmadığını belirtmiştir. Yaşam tarzlarının anne-babanın yaşam tarzıyla çatışması ve yaş arasındaki ilişkide üçüncü neslin yarısı kendilerinin ve anne-babalarının yaşama tarzlarının çatıştığını, ikinci neslin %20'si, 60 yaş üstünün %15'i çatıştığını söylemiştir. Anne-babayla kendi yaşam tarzlarının çatıştığını düşünme üç kuşak boyunca artmıştır. Üçüncü nesilde bu durum yarı yarıya bir hal almışken önceki yıllarda %80 ve %85 gibi büyük oranda çatışmadığı yönünde görüş hakimdir.

Yaşam tarzınızın çocuklarınızla çatıştığınızı düşünüyor musunuz?				
Yaş Grubu		Evet	Hayır	Total
15-34	f	2	9	11
	%	18,18	81,82	100
35-59	f	9	11	20
	%	45	55	100
60+	f	7	13	20
	%	35	65	100
Total	f	18	33	51
	%	35,29	64,71	100

Tablo 97 Ebeveyn – Çocuk Yaşam Tarzı Uyumu

15-34 yaş grubunun %18,18'i, 35-59 yaş grubunun %45'i, 60 yaş üstünün %35'i yaşam tarzlarının çocuklarıyla çatıştığını düşünmektedir. Çocuklarıyla yaşama tarzlarının çatıştığını düşünenler birinci nesilden itibaren önce artmış, sonra tekrar düşmüştür. Üçüncü nesilde çocuklarıyla çatışan anne-baba oranı ciddi oranda azalmıştır.

Gelenek ve göreneklere bakışınızı nasıl değerlendirirsiniz?					
Yaş Grubu		Gelenek ve göreneklerimize bağlıyım	Gelenek ve göreneklerimize kısmen bağlıyım	Gelenek ve göreneklerimize bağlı değilim	Total
15-34	F	8	7	5	20
	%	40	35	25	100
35-59	F	14	4	2	20
	%	70	20	10	100
60+	F	19	1	0	20
	%	95	5	0	100
Total	F	41	12	7	60
	%	68,33	20,00	11,67	100

Tablo 98 Gelenek ve Göreneklere Bağlılığın Yaş ile İlişkisi

Gelenek ve göreneklere bağlı olanlar 60 yaş üstünde %95, 35-59 yaş grubunda %70, 15-34 yaş grubunda %40'dır. Gelenek göreneklere bağlılık oranı yaş grubuyla orantılı şekilde düşmektedir, bununla birlikte kısmen bağlı olduklarını belirtenlerin oranı da azımsanmayacak oranda büyütür. 60 yaş üstünün %5'i, 35-59 yaş grubunun %20'si, 15-

34 yaş grubunun %35'i gelenek ve göreneklerine kısmen bağlı olduklarını belirttiler. Bu tabloya bakıldığında 60 yaş üstünde hiçkimse gelenek ve göreneklerine bağlı olmadıklarını söylerken 35-59 yaş grubunun %10'u, 15-34 yaş grubunun %25'i gelenek ve göreneklerine bağlı olmadıklarını belirtmişlerdir. Kuşaklar arasında gelenek ve göreneklere bağlılık konusunda bir azalma olmakla birlikte bu azalmaya rağmen her yaş grubunda gelenek göreneklere bağlı olduklarını söyleyenler bağlı olmadıklarını söyleyenlerden daha fazladır. Yine her yaş grubunda gelenek göreneklerine kısmen bağlı olduklarını söyleyenler, bağlı olduklarını söyleyenlerden daha az, bağlı olmadıklarını söyleyenlerden daha fazladır.

Gelenek ve göreneklerinizi bakışınız anne-babanızla çatışıyor mu?				
Yaş Grubu		Evet	Hayır	Total
15-34	f	10	10	20
	%	50,00	50,00	100,00
35-59	f	7	13	20
	%	35	65	100
60+	f	3	17	20
	%	15	85	100
Total	f	20	40	60
	%	33,33	66,67	100

Tablo 99 Gelenek Göreneklere Bakış Açısının Ebeveyn ile Uyumu

Gelenek ve göreneklere bakışlarının anne babalarının bakışının çatıştığını söyleyenler 60 yaş üstünde %15, 35-59 yaş grubunda %35, 15-34 yaş grubunda %50'dir. Bu oranlara bakıldığında gelenek ve göreneklere bakışta anne-babayla çatışma durumu 60 yaş üstü ve 35-59 yaş grubunda az olmakla birlikte 15-34 yaş grubunda, tıpkı yaşam tarzının anne babanın yaşam tarzıyla çatışmasında olduğu gibi, yarıya yarıyadır. Gelenek ve göreneklere bakışlarının anne babalarının bakışlarıyla çatışmadığını söyleyenler 35-59 yaş grubu ve 60 yaş üstünde, çatıştığını söyleyenlere kıyasla ciddi oranda fazladır.

Gelenek ve göreneklerinizi bakışınız çocuklarınızla çatışıyor mu?				
Yaş Grubu		Evet	Hayır	Total
15-34	f	4	7	11
	%	36,36	63,64	100,00
35-59	f	4	16	20
	%	20	80	100
60+	f	7	13	20
	%	35	65	100
Total	f	15	36	51
	%	29,41	70,59	100

Tablo 100 Gelenek Göreneklere Bakış Açısının Çocuk ile Uyumu

Gelenek ve göreneklerin çocuklarla çatıştığı düşüncesi 60 yaş üstünde % 29,41, 35-59 yaş aralığında %20, 15-34 yaş aralığında %35,36'dır. Çocuklarıyla gelenek ve göreneklerinin çatıştığını düşünenler, her yaş grubunda çatışmadığını düşünenlere kıyasla ciddi oranda azdır.

Fotoğraf 46 Köy Evinin Bahçesi

5. UMURBEY'DE YAŞAYAN MİLLİ KÜLTÜR VE DEĞERLER

5.1 Çeşitli İnanışlar

- *İkinci ezanından sonra sirke, ekmeğ mayası bozulur diye verilmez.
- *Yorgan pazartesi ve Perşembe günleri kaplanır. Cumartesi ve Salı günleri kaplanmaz.
- *Baykuş öttüğü zaman birisinin öldüğüne veya uğursuzluk getireceğine inanılır.
- *Salıyı çarşambaya bağlayan gece "Çarşamba gelecek" diye iş yapılmaz.
- *Yine Çarşamba günü "Çarşambalar dolandır" diye iş yapılmaz.
- *Cuma günü ihtiyarlar iş yapmaz, yaş ağaç kesilmez, budama yapılmaz.
- *Düğün salonunun bulunduğu yerden "Sarımsak Dişli" çıkacak diye gece geçilmez.
- *Gece kötü ruhlardan korunmak için Besmelesiz dışarı çıkılmaz.
- *İkinci ezanı okunduktan sonra tırnak kesilmez.
- *Yeni gelinler, cinler çarpmasın diye yalnız bir yere salınmaz.
- *Kavak ağacı erken yaprak dökerse kışın sert geçeceğine inanılır.
- *Ay tutulması sırasında ayın güneşten çabuk kurtulması için silahlar atılır, tenekeler davullar çalınır. Çünkü Ay Tutulması'nın kötülük getireceğine inanılır.
- *Yıldız ışık saçarak kayarsa adak tutulur. Adağın olacağına inanılır.
- *Hayvanlar hastalandıklarında iyi olacağına inanılarak hayvana rakı içirilir.

5.1.1 Bitkilerle ve sağlık ile ilgili inanışlar

- Zeytinyağı içilir. Kalbe ve her derde deva olduğuna inanılır.
- Isırgan tohumu dövülür. Bal ve arı poleni ile karıştırılır.Kansere ve baş ağrısına iyi geldiğine inanılır.
- Karahalil'e tohumu dövülür, incecik hale gelince elekten elenir, esas bal ve leblebi unu ile karıştırılır, leblebiden daha küçük hap şekline getirilir. Tok karnına günde iki tane içilir. Mide hastası olanlar bir tane içerler. Basur hastalığına iyi geldiğine inanılır.
- Yeni dünya yaprağı, mısır püskülü, kiraz sapı, ayrık kökü kaynatılır, suyu içilir. Böbrek hastalığına iyi geldiğine inanılır.
- Siğil otunun tohumu ve yaprağı kaynatılır, aynı zamanda tohumu bal ile de yenilebilir. Kansere iyi geldiğine inanılır.
- Siğil otu yaprağı mide rahatsızlıklarına iyi geldiğine ve böbreklerdeki iltihabı akıttığına inanılır.
- Kantaron çiçeği zeytinyağının içine konulur, güneşe asılır. Ülsere iyi geldiğine inanılır.

- Kudret narı hakikî zeytinyağının içine konulur. Bir kiloluk şişenin içindeki zeytinyağına iki adet kudret narı parçalanır. Şişe güneşte durur. Ülsere, kesik, çizik, yanık gibi yaralara sürülünce iyi geldiğine inanılır.
- Bir kiloluk şişeye hakikî zeytinyağı, yetmiş tane acı düvelek ve bir çay bardağı alkol konur. Ayağın ağrıyan yerlerine sürülür.
- Döngel yaprağı veya ayva yaprağı ile meşe kabuğu kaynatılıp içilir. İshale iyi geldiğine inanılır.
- Sinameke otu kaynatılıp içilir. Kabıza iyi geldiğine inanılır.
- Zencefil dövülüp, bal ile karıştırılır. Sigara içen kişiler bu karışımdan bir kaşık yiyince vücutlarındaki balgamı dışarı atmalarını sağlayacağına inanılır.
- Gülhatme çiçeği, mayıs papatyası ve ebegümeci kaynatılıp içilince boğazı temizlediğine inanılır.
- Kılıç otu zeytinyağının içine konulur, zeytinyağının içinde boyası akar. Yaranın üstüne sürülünce yarayı kapatır. İçince mideye iyi geldiğine inanılır.
- Karabaş otunun böbreklere iyi geldiğine inanılır.
- Ihlamur çiçeği içine limon konularak kaynatılır. Gribe iyi geldiğine inanılır.
- Kiraz sapı kurutulur, siğil otunun içine konur. Böbrek iltihabına iyi geldiğine inanılır.
- Acı düvelek burundan üç damla damlatılırsa sarılığa iyi geldiğine inanılır. Çok damlatılırsa iyi olmaz çünkü beyine gider.
- Böğürtlen kökünün kalbin damarlarını açmayı sağladığına inanılır.
- Kekik kaynatılır. Karın, mide ağrılarına iyi geldiğine inanılır.
- Kiraz sapı çayın içine de konulur.
- Ceviz yaprağı kaynatılır, saça sürülür. Saçın parlak olmasını sağladığına inanılır.

5.1.2 Doğum törenleri ve doğumla ilgili inanışlar

Hamile olan kadın bebeği için bebek takımı örer, bez ve zıbın diker, tülbent ve mendil oyalar, kundak işler. Kollarını sarmak için kol bezi işler.

Bebeği köy ebesi doğurtur. Daha eskiden kürsü ile doğurturulmuş. Kürsü, sandalye gibi fakat tutunma yerleri olan ve oturulacak yerin ortası delik bir alettir. Doğum yapacak olan kadın kürsüye oturur. Kürsünün önünde bekleyen ebe bebeği kürsünün delik olan yerinden eline alır.

Doğumdan sonra "gözünaydın"a gidilir. Hediyeler verilir, para, altın takılır. "Güle güle büyüt" denir. Bir Cuma vakti bebeğe isim koymak için eve hoca getirilir. Bebek kız ise, sağ ve sol kulağına ezan okunur ve ismi üç defa söylenir. Bebek erkek ise, sağ kulağına kamet okunur ve iki kulağına da ismi söylenir. Bir hafta sonra da göbek adı konur. Bebek doğduktan bir hafta sonra yani yedinci gün mevlit okunur. O zaman loğusa ayağa kalkar. Mevlit için hısım akraba, konu komşu toplanır.

İpekliden ve patiskadan kundak bezi ile sarılan çocuk tahta uçkurla sıkı sıkı bağlanır. Bu uçkur uçları işli, uzun ve dört parmak kalınlığındadır. Çocuk kırkı çıkına kadar iki, üç ay kundaklanır.

Kırkinci gün hamama gidilir. Bal ile baharat karıştırılıp annenin her tarafına sürülür. Bebeğe ise, büyüdüğü zaman kokmasın diye yumurta ile tuz karıştırılıp sürülür. Daha sonra çocuk hamamda kırklanır. Bunun için saçak altından kırkbir tane taş toplanıp suyun içine konur. Bu su çocuğun başının üzerinden dökülür. Buna "kırklama" denilir.

Kırkı çıkınca mevlüt okutulur. Akrabalar, komşular ve gözünaydına gelmiş olanlar mevlite çağrılır. Mevlitte aynı sünnet yatağı gibi yatak hazırlanır. Anne ve bebek bu yatakta yatarlar.

Kırkı çıkınca bebek gezdirilmeye başlanır. Gittikleri yerden anneye yumurta verilir. Verirken yüzü yumurta gibi olsun diye yumurta bebeğin yüzüne sürülür.

- Hamile olan kadın "bebeğim doğsun, yaşasın" diye Emir Sultan'a dua etmeye gider.

- Hamile kadın nazar değmemesi için dışarı çıkamaz ve camdan dışarı bakamaz.

- Hamile kadının ciğeri elleyip bir yerine sürmesine izin verilmez. Çünkü ciğer kanını sürdüğü yerde iz oluşacağına ve bebeğin de aynı yerinde izi olacağına inanılır.

- Hamile kadının saçı kesilmez, dişi çekilmez. Çünkü ömrünün kısa olacağına inanılır.

- Kadın hamileyken süt içerse çocuğun beyaz olacağına inanılır.

- Hamile kadın doğum yapana kadar bir bahçeden meyve çalarsa, çocukta çaldığı meyve büyüklüğünde ben olacağına inanılır.

- Çocuğun ve loğusanın hastalıklardan, cinlerden, perilerden korunması için baş ucuna Kur'an-î Kerim asılır. "Albasma" denilen hastalığa karşı yatağın altına çalı süpürgesi konur.

- Bebek doğduğu zaman göbek kanını "yanakları kırmızı olsun diye" bebeklerin yanaklarına sürerler.

- Bebeğin göbeği caminin çukur bir yerine atılır. Böylece çocuğun büyüyünce okumuş olacağına inanılır.

- Gebeliği boyunca bir kadının yüzünü leke basarsa ve kadın ekşi bir şey yerse, doğacak çocuğun kız olacağına inanılır. Hatta bu inanışla ilgili bir söz vardır: "Yiyecen ekşiyi çıkaracan Ayşe'yi."

- Çocuk kız ise altı aylık olduğunda kına yakılır. Kına yakılmadan önce mevlit okunur, hediyeler verilir, "Maşallah" ve diğer takılar takılır. Havlu, yemeni, çorap, elbiselik, kumaş, para verilen ve kırmızı elbise giydirilen çocuğun başına kırmızı krep örtülür ve kına yakılır.

- Çocuğun kem gözlerden ve kötülüklerden korunması için çocuğa mavi boncuk ve Maşallah takılır. Ayrıca bir kumaşın içine kırk tane okunmuş çörek otu konulup dikilir, bu da nazarlık olarak çocuğa takılır.
- Çocuğun tırnakları Salı ve Cuma günü kesilir. Çünkü Salı günü çocuğun sağlığının uzun, Cuma günü varlığının çok olacağına inanılır.
- Çocuğun eli babasının cebine sokulur. Çocuk büyük para alırsa büyük adam olacağına inanılır.
- Çocuğa havale gelirse annenin yanında beklenir. Çocuğu sudan geçirince ona bir şey olmayacağına inanılır.
- Çocuğun yüzü kırk gün anne sütü ile silinir. Böylece çocuğun yüzünün parlak olacağına inanılır.
- Anne bebeğini "Besmele" ile yatırır ve bebeğine "Besmele" ile süt verir.
- Çocuğun yanakları kırmızı olsun diye yüzüne kırmızı tülbent, tülbentin üzerinden nefes alacak şekilde havlu örtülür.
- Çocuğun kırkı çıkına kadar eğer evde kimse yoksa yani anne gündüz veya gece ama özellikle gece uyuyamaz.
- Çocukları yaşamayan anne ve babalar tekrar çocuk sahibi olduklarında ona Dursun, Yaşar, Kaya gibi kalımlılık ve dayanıklılık ifade eden isimler verirler.
- Yeni doğan çocuk ismi konulduktan sonra hastalanır ve bir hafta içinde iyileşmezse, ismini kaldıramadığı sonucuna varılarak bir kurban kesilir ve ismi değiştirilir.
- Hz. Mustafa ve Hz. İbrahim Peygamverler'in isimleri konan çocuk hastalanırsa ve iyileşmezse, ismini kaldıramayacağına inanılır ve isimler göbek ismi olarak kullanılır.
- Çocuklara Emir, Eyüp gibi Bursa'da türbeleri bulunan evliyaların isimleri konur.
- Sarılık hastalığına yakalanan çocuğun, içinde kırk anahtar bulunan altın sarılık tasından su içirilirse ve yüzü bu su ile yıkanır ve hastalığın geçeceğine inanılır.
- Bebek iki-üç günlükken göbek sarısı olmaması için yüzüne oyalı ve sarı yemeni örtülür. Daha sonra nazar değmemesi için mavi krep örtülür.
- Cin çarpmasın diye loğusanın ve bebeğin yanında yirmi gün gece gündüz birisi kalır.
- Geceleri uyuyamayan çocuğa uyku muskası takılır.

5.1.3 Ölüm törenleri ve ölümle ilgili inanışlar

Ölüye abdest aldirmeden önce abdestin bozulmaması için ölünün mahrem yerleri iyice temizlenir. Ölüye abdest aldırılır ve üç kere yıkanır. Yıkandıktan sonra tekrar abdest aldırılır. Ölünün yıkandığı yerde ruhu gelmesin diye lamba yakılır. Hoca yirmi arşınlık kefenlik kumaşı elleriyle yırtar. Makas kullanmanın iyi olmadığına inanılır. Yorgan iğnesiyle eşin dostun diktiği kefenle ölü kefenlenir. Kefenin üzerine

mezarda yılanlar, çıyanlar gelmesin diye çörek otu ve kafiri(koku) sürülür. Kefen açılması diye ölü belinden iyice bağlanır. Altına çarşaf konularak oğulları veya yakınları tarafından mezara indirilir. Gömme sırasında hısım akraba, konu komşu gelir. Mezarın başında tebareke okunur.

Ölü gömüldükten sonra yedi gece arkasından Kur'an-ı Kerim okunur, dua edilir. Yedinci gece mevlit yapılır. Yedisi okunurken her gece gelenlere küçük hediyeler verilir.

- Ölü evinde yemek yapılmadığı için ölü evine bir hafta boyunca yemek götürülür.
- Ölü çıkan evde karanlık görmesin diye yedi gece ışık yanar.
- Ölü yıkanıp evden çıkarılmadan önce ihtiyacı olan alsın diye ölen kişinin aykkabıları kapının önüne konur, kıyafetleri ihtiyacı olanlara veya yakınlarına dağıtılır.
- Öldüğü gece ve cenazenin evden çıktığı gece un helvası yapılır.
- Kırkıncı gün ölünün gövdesi patlar, elli ikinci gün burnu düşer. Bu sırada acı çektiğine inanıldığı için kırkıncı ve elli ikisinde hatim indirilir, tebareke ve mevlit okunur. Elli ikisinde helva ve pilav yapılır ve konu komşuya dağıtılır, elli iki duası okunur.

5.1.4 Doğa ile ilgili inanışlar

Umurbeyliler yağmur için at veya öküz kafasının iskeleti üzerine kırk bir tane kel kafalı erkek ismi yazarak bu iskeleti bir dereye atarlar ve yüksek bir yere çıkıp dua ederler.

Yağmur yağması için yapılan başka bir gelenek ise şöyledir: Çocuklar bir sopanın üzerine patates geçirirler. Bu bebeğin kafası olur. Sopanın üzerine geçirdikleri bez parçasını elbise yaparlar ve elbisenin belini iyice sıkırlar. Böylece "Şemsiye Kadın" isimli bir bebek ortaya çıkar. Çocuklar bebeği elinden tutarak ve tekerlemeler söyleyerek kapı kapı gezerler. Ev sahibi "Ne istiyorsun?" diye sorar. Çocuklar "yağmur, gani gani yağmur" diye bağırlarak cevap verirler. Bunun üzerine ev sahibi kova veya bakır tas ile Şemsiye Kadın'ın üstüne su döker. Çocuklar "amin" diye bağırlar.

5.2 Adak Yerleri

5.2.1 Kara Ali Dede

Gemlik'i muhafaza eden komutanlardan biri, Osman Gazi'nin arkadaşı Kara Aykut Alp'in oğlu ve ilk Osmanlı denizcisidir. İmaralı Adası'nın fatihi olan Kara Ali vasiyetinde "beni öyle bir yere gömün ki iki tarafı deniz görsün" demiştir. Bunu üzerine halk Kara Ali'yi bir taraftan Gemlik Körfezi'ni diğer taraftan İznik Gölü'nü gören bir tepeye gömmüştür. Bu tepeye Kara Ali' den dolayı "Ali Dede Tepesi" denmiş, daha sonra adı "Aytepe"ye dönüştürülmüştür.

Köyün yaşlılarından öğrendiğimize göre Kara Ali'nin mezarından denizci elbisesi çıkmıştır(Onlar da bu bilgiyi büyüklerinden duymuşlar.). Zamanla mezarın gerçek yeri kaybolmuş ve bugünkü yerini almıştır. Umurbeyliler Ali Dede hakkında bazı hikayeler üretmiştir:

- Kara Ali, kuşatma sırasında gözüne saplanan oku eliyle çıkararak bu durumdan dolayı morali bozulan askerlere dönüp "Bir göz, iki gözden iyidir. Böylece gözüm arkada kalmayacak. Yiğit olana tek göz de yeter." diyerek savaşmaya devam eder.
- Halkın inancına göre, Kara Ali, Vali Kadın izimli nişanlısı ile geceleri elinde fenerle bugünkü Celal Bayar Müzesi'nin bulunduğu yerde buluşmaktadır.
- Kara Ali hakkında anlatılan bir başka hikayede şudur: Yunan işgali zamanında gâvurun biri Ali Dede'nin mezarına tuvaletini yapar. Bu hakaret karşısında mezarından çıkan Ali Dede gâvura "Bana hakaret etmek neymiş öğren." diyerek öyle bir tokat atar ki gâvur tepenin aşağısına kadar yuvarlanır. Böylece Aytepe'nin aşağısında kalan yerin adı "Öğrenler" kalır, zamanla değişerek "Örenler" adını alır.

Adağı olanlar haftanın herhangi bir gününde veya Cuma günü sabah ezanında Aytepe'ye çıkarlar. Bütün köy orada toplanır, oğlaklar kesilir. Oğlak etinden çorbalar yapılır. Kazanlarda pilavlar, helvalar, dolmalar pişirilir. Mevlit okunur ve Ali Dede'nin mezarına mumlar dikilir, ağaçlara çaput bağlanır. Çocuklar salıncaklara binerler, akşama kadar eğlenilir. Bu güne "Dede Günü" denir.

Köylüler yanlış olarak Kara Ali'ye "Daz Ali veya Dıraz Ali" demektedirler. Fakat Daz Ali, "İznik Fatih" olan ve mezarının İznik'in Dıraz Ali Köyü'nde bulunduğu Ali'dir.

5.2.2 Bayraklı Dede

İznik'de bulunan Bayraklı Dede'nin mezarı Kara Ali Dede'nin mezarı gibi bir tepe üzerinde bulunmaktadır.

Bayraklı Dede, Kurtuluş Savaşı sırasında kelle koltukta üç gün savaşmış, düşmanı Bayraklı Tepe'ye kadar kovalamış ve orada ölmüştür. Mezarın bulunduğu tepe denizi, dağları ve İznik Gölü'nü görmektedir. Ayrıca tepede bulunan mağaranın içinde şehitlerimizin el yazıları ve kemikleri bulunmaktadır.

Umurbeyliler Bayraklı Dede'yi çok sevdikleri ve saydıkları için kendi köylerinde olmamasına rağmen ziyaret edip adak adamaktadırlar.

5.2.3 Baba İlyas

Gemlik'in fethi sırasında şehit düşmüş Horosan erenlerinden biridir. Köylüler şehit düştüğü yere mezarını yapmışlar ve mezarının başına bir meşe ağacı dikmişlerdir.

Baba İlyas'ın İnegöl'deki Gevikli Baba'nın şeyhi ve muridi olabilme ihtimali de vardır.

5.3 Düğün Adetleri

5.3.1 Görücülük ve söz kesme

Umurbey Köyü'nde evlenmek isteyen delikanlı isteğini, ayakkabısını merdivene çakarak belli eder. Böylece oğlunun evlenmek istediğini anlayan delikanlının annesi uygun bir gelin adayı aramaya başlar. Sorar soruşturur ve oğluna uygun bir kız bulur.

Bundan sonra delikanlının annesi, hala, teyze gibi yakınları kız evine görücü giderler. Kendilerine kahve, çay veya şerbet getiren kızı daha yakından görürler. Yürüyüşünden gülüşüne kadar kızın her halini gözlerler, maddî ve âhlakî yönlerini tetkik ederler. Hatta oğlanın babası kızın ağzının kokup kokmadığını kontrol etmek için bir mendile hohlamasını ister. Kızı beğendikleri takdirde oğullarına isterler. Kızın anası:

-“Bi yol da babasına danışalım, kısmetse olur inşallah.” der.

Birkaç gün sonra erkekli kadınlı bir grup bir gece kızı istemeye giderler. Allah'ın emri Peygamber'in kavliyle kız babasından istenir. Baba bu isteği kabul ederse söz kesilir. Söz kesilince kız evi oğlan evine ipek bir mendil verir. Mendil aldıktan sonra oğlanın annesi ve yakın akrabaları kızı “bir kusuru var mı” diye hamamda iyice inceler. Kızın bir kusuru yoksa kız evi ve oğlan evi tarafından nişan, nikâh ve düğün günleri kararlaştırılır. Oğlan tarafı kıza beşbirlik, altın küpe, bölmeli altınbilezik gibi hediyeler alır, nişan yüzükleri yaptırır.

5.3.2 Nişan gecesi

Umurbey'de nişan gündüz yapılmaz mutlaka gece yapılır. Bu geceye “nişan gecesi”denir.

Her iki tarafın kadın akrabalarıyla konu komşu ve tanıdık kadınlar o gece kız evinde toplanırlar. Umurbeyliler'in “telek” dedikleri kadın kızı giydirir, süsler, telli duvaklı gelin kıyafetine sokar, sonra kızın elinden tutup önce kayınvalidesinin ve annesinin sonra da diğer büyüklerin ellerini öptürür. Kayınvalide, müstakbel gelinine nişan hediyelerini verir ve nişan yüzüğünü takar. Diğer misafirler de getirdikleri hediyeleri verirler.

Aynı gece oğlan evinde, burası müsait değilse delikanlının yakın bir arkadaşının evinde veya her vakit gittikleri kahvehanede oğlanın yakın arkadaşları ve akranları toplanırlar. Oğlana nişan yüzüğü takılır, nişan şerbetleri içilir, muhabbet edilir. Geç vakit herkes evine döner ve nişan gecesi bu suretle sona erer. Nişandan sonra konu komşu “Allah tamamına erdirdin”e gider.

Günümüzde nişan yüzükleri kuyumcu dükkanından alındığı vakitte takılmaktadır.

5.3.3 Ağız tatlılığı

Nişanın ertesi günü veya birkaç gün sonra kız evinden oğlan evine "ağız tatlılığı"denilen büyük bir tepsi baklava ile dolmuş hindi veya tavuk bir de bohça gönderilir. Bohçada güveye iççamaşırı, çorap; kayınpeder, kayınvalide, görümce ve kayınbiradere de münasip hediyeler vardır. Baklava tepsinin içine gelin hanım tarafından konmuş olan parayı güvey bulmaya çalışır.

Ağız tatlılığına karşılı oğlan evi, baklava tepsisinin içinde şeker, yemiş, çerez gibi hediyeler gönderir.

Günümüzde de söz kesildikten sonra kız tarafı oğlan tarafına bir tepsi baklava ve giysi götürmektedir.

5.3.4 Nikâhın kıyılması

Eskiden nikâh töreni şöyle olmaktadır: Bir erkek kıza gider "Nikâhını kıymak için vekilin olayım mı?" diye sorar. Başka bir erkek de oğlana gider aynı şekilde "Vekilin olayım mı?" der.

İki vekil, din mümessilinin yanında ahabpların huzurunda bir araya gelir. Hoca efendinin teklifi üzerine iki vekil karşılıklı sözleşir, sonra nikâhın özel duası okunur ve temennilerde bulunulurdu.

Ayrıca iki vekil, gelinin değerini belirlemek üzere pazarlık yapar. Böylece gelin kocasıyla anlaşamayıp ayrılırsa kendini güvence altına almış olur. Buna "mehir" denir.

Günümüzde nikâh kanununun tayin ettiği şekilde de yapılmaktadır. Bunun dışında eski nikâh töreni de hâlâ yaşamaktadır.

Nikâhlanma ile düğün arasından bir müddet geçer de araya dini bayramlar girerse o zaman Ramazan Bayramı için kıza bayramlık hediyeler götürülür. Kurban Bayramı'nda ise alnına bir veya birkaç beşbirlik takılmış koç hediye edilir.

5.3.5 Esvap düzme ve esvap verme

Söz kesimi ve nikâhdan sonra çeyiz düzme telaşı başlar. Bunun için Bursa, İstanbul gibi yakın illere gidilir. Kurulacak yeni yuva için lüzumlu ev eşyalarıyla giyecek eşyalar alınır. Umurbeyliler buna "esvap düzme" derler. Çeyiz masraflarını daha çok oğlan tarafı yüklenir.

Oğlan evi tarafından alınan çeyiz eşyası yeni ve süslü sandıklara yerleştirilir. Yatak takımı, kapkacak gibi sandıklara giremeyen eşyalar hayvanlara sarılır ve düğünden bir hafta önce bir Cuma sabahı köyün sokaklarında gezdirilerek törenle kız evine gönderilir. Buna "esvap verme" denir. Böylece düğün haftasına girilmiş olur.

5.3.6 Dügün haftası

Umurbey’de düğünler ya hafta sonu ya da hafta başı başlar ve bir hafta sürer.

Pazartesi günü, kız evi gelen çeyiz eşyalarını kendi aldıklarıyla birlikte evin bir odasına uygun şekilde yerleştirir. Sandıklar üst üste gelmemek üzere duvar kenarında sıralanır. Yatak, yorgan, yastık ve kumaş topları kenarından görülebilecek şekilde sandıkların üzerine konur. Yapılan el işleri bir kısım eşya da duvarlara gerilen çarşafklar üzerine asılır. Bu odaya *çeyiz odası* denir

Salı günü, bütün köy halkı kapı kapı dolaşarak düğüne çağırılır.

Çarşamba günü, düğün başlar. Yaprak dolması ve düdük hamuru yapılır. Gelin ve arkadaşları toplanır ve özel temizliklerini yaptıktan sonra “telek” adı verilen kadın gelini süsler. Çarşamba gününün akşamı oğlan evi kız evine el öptürmeye gelir ve kızın çeyizi görülür.

Perşembe Günü, “gelin hamamı” adı verilen eğlence yapılır. Köyün kadınları gelinle beraber hamama giderler. Gelin hamama girmeden önce büyüklerin ellerini öper. Kadınlar kazanlarla Çarşamba günü yaptıkları dolma ve düdük hamurunu taşırlar. Hamama giderken gelinin hamam takımı eskiden file çanta olmadığı için büyük bir çevrenin içine konup bohça yapılır. Bu bohçanın içinde gelinin ipek peştamalı, nalınları, hamam tası, sabunu ve lifi bulunur.

Hamamda üzerine ipek peştamalı, ayağına nalınlarını giyen gelin tekrar el öper. Bu sırada arkasında elinde ateşin üzerine konmuş tütsü ile hamamcı kadın bulunmaktadır. Böylece gelin hanım el öperken arkasından gelen hamamcının elindeki tütsü mis gibi kokar.

Daha sonra getirilen hamurlar ve dolmalar hamam tasının içine konarak afiyetle yenir. Hamamcı kadına ayrı olarak bakır sahanlar içinde getirilen dolma ve hamur ikram edilir. Gelin ve arkadaşları dolma ve hamur yerken bir taraftan çalınan dümbelek, tepsi, tef eşliğinde türküler söyleyerek göbek taşı üzerinde oynarlar, eğlenirler.

Gelin hamamdan çıktıktan sonra da evine gidene kadar yolda her gördüğünün elini öperek yeni dümbelekler çalınır, türküler söylenir. Akşam ise bu eğlence kına gecesi gibi devam eder. Gelin ve arkadaşları çeyiz arasında oynarken davetli davetsiz bütün misafirler çeyizi ve oynayan kızları seyreder.

Cuma günü, düğün lokumu, lokum çırpısı, akşam ise oyun çıkarma ve kına gibi eğlence yapılır. Cuma sabahı güvey yakınlarını yanına alarak lokum çırpısına gider. Gerek kız evinde gerekse oğlan evinde düğün lokumu yapılacaktır. Düğünde misafirlere hatta bütün köy halkına ikram edilecek olan bu lokumlar undan ve zeytinyağından yapılır. Güzel koku versin diye içine biraz da baharat karıştırılır ve ceviz konur. Bu suretle hazırlanan hamur ikişer üçer lokmalık küçük parçalar halinde kesilerek tepsilere sıralandıktan sonra fırınlarda pişirilir.

Düğün lokumu güvey ve arkadaşları tarafından sırf bu iş için toplanan çalı çırpı ile pişirilir. Bu yakacakların köye getirilmesi de ayrı bir merasime tabidir. El birliğiyle kısa zamanda toplanan çalı çırpı arabaya yüklendikten sonra köyün yolu tutulur. Köy kenarına gelince hep beraber durulur ve beklenir. Bu esnada kız evine haber gitmiş ve çırpı arabasının gelmekte olduğu bildirilmiştir. Habercilere kız evi iki tane işlemeli çevre verir. Çevreler arabanın durduğu yere götürülür. Kenarları firdolayı işlendiği için "ulama çevre" adı verilen bu çevreler çırpısının getirilmekte olduğunu herkes duysun diye arabanını tekerlerine kuru odunlar takılmıştır.

Araba tıkırdaya tıkırdaya oğlan evinin önünde durur. Çırpılar, oğlan evine indirilir. Çırpıların yarısı kız evine götürülür. Her iki evde de fırınlar yakılır, kızdırılır ve evvelden hazırlanmış olan lokum tepsileri fırınlara atılır.

Bu sırada gelin hanım misafirleri karşılamak için hazırlanmaktadır. Lokum günü için hazırlanan beyaz parlak satenden kolları makine dikişli ve yakası baklava işli belinden bağlamalı sabahlığını giyer, başına krep bağlar. Evin kapısında durup misafirleri karşılar.

Gündüz lokum yendikten sonra akşam kız evinde oyun çıkarma yapılır. Oyun çıkarmada amaç gelini güldürmektir. Kızlar erkek kılığına girerler. Bir tanesi damat olur, gelini oyuna kaldırır, geline takı takar. Onlar karşılıklı oynarken eski elbiseler giyip erkek kılığına giren diğer kızlar halka olup maniler söylerler, çeşitli taklitler yaparlar. Bunlar bittikten sonra lokum ve dolmalar yenir.

Oyun çıkarmadan sonra gelin üzerindeki sabahlığı çıkarmadan arkadaşları ile oğlan evine "tavuk almaya" gider. Orada hep birlikte şarkılar, maniler söylenir, oynanır, taşlamayla karışık tavuklu pilav istenir. Günümüzde sigara ve içki de istenmektedir. Oğlan evinden bir tepsi içinde tavuklu pilavı alan kızlar gelini de alıp kız evine geri dönerler ve tavuklu pilavı afiyetle yerler. Eğlence burada da bitmez tepsiler çalınır, türküler söylenir. Bu sırada güvey tavan arasından veya kapı aralığından gelini bir süre gözetlerler.

Oğlan evinde ise lokum çırpısına katılan güveyin arkadaşlarına, kızlar oyun çıkarması yaparken tatlısından tuzlusuna kadar mükemmel bir ziyafet verilir. Buna "çırpı yemeği" denir. Yemekten sonraysa çalgılar çalınır, çengiler oynar. Çalgıları oğlan evi, çengileri de kız evi tutar. Eğlence geç vakitlere kadar devam eder.

Cumartesi günü, kına günüdür. O gün bir gündüz bir de gece kınası olur. Gündüz kınasına, hamama gidilmediği halde "gelin hamamı" da denir. Gelin herkesin elini öper, geline para takılır. Yine eğlence olur, kız tarafı ile oğlan tarafı karşılıklı oynarlar.

Gece kınasında da her iki tarafın kadın akrabalarıyla konu komşu ve tanıdık kadınlar kız evinde toplanırlar. Gelinin başına al krep örtülür. Kına yakmadan önce "telek" denilen kadın gelini elinden tutar, kayınvalidesinin ve diğer büyüklerinin

ellerini öptürür. Bu arada teleğe münasip hediyeler verilir. Sonra gelin ortaya oturtulur, kına yakılmaya başlanır. Kınayı yakan kişinin analı babalı olmasına dikkat edilir. Kınayı "gelin kardeş" denilen en yakın arkadaşı yakar.

Kına yakılırken hep ayrılığa ve hasrete dair yanık türküler söyleyerek gelin ağlatılır. Çünkü onun gözyaşlarından bereket hasil olacağına inanılır. Bu arada çalgılar çalınır, oyunlar oynanır. Telek önce oğlan tarafına sonra da kız tarafına mensup genç kızları ve kadınları teker teker oyuna kaldırır. Bu sırada çeyiz odasına serilmiş olan çeyiz toplanmaya başlanır. Çeyizi bohçalama işi gece boyunca devam eder, sabaha kadar uyunmaz. Ayrıca kına gecesi yemekler yapılır. Kesme çorba, etli patates, dolma, pilav, helva gibi. Bu yemekler misafirlere verilir.

Kız evinde bunlar olurken oğlan evinde güveyin yakın arkadaşları ve akrabaları toplanmış ayrı bir kına gecesi yapmaktadır. Kına ile hiçbir alakası olmamakla beraber buna da "erkek kınası" denir. Sabahlara kadar içki içilir, muhabbet edip gülüp eğlenirler. Bu arada kahvelere de tepsi tepsi düğün lokumu, zeytin, peynir gönderilir, orada oturanlara ikram edilir.

Böylece Perşembe gelin hamamından sonra, Cuma oyun çıkarmadan sonra, cumartesi gündüz, gece ve erkek kınası olmak üzere beş tane kına eğlencesi yapılmış olur. Sadece cumartesi gecesi kına yakılır.

Pazar günü, oğlan evi kız evine çeyiz almaya gider. Kız tarafı çeyizi vermemek için çeyiz sandığının üzerine oturur. Bunun üzerine oğlan tarafının büyükleri çeyizi almak için kız tarafına bahşış verir. Böylece kız evinden alınan çeyiz kadınlar tarafından oğlan evindeki bir odaya serilir.

Çeyiz serilirken güveyin giysileri bir tepsiye konulur. Bu sırada erkekler de evin kapısının önünde içki içerler, çalgılar eşliğinde eğlenirler. Güvey tıraş edilmeden önce berber "ustura kesmiyor" der. Güvey iyi bahşış verince tıraş başlar. Güvey tıraş edilirken türküler söylenir, güveye para takılır. Çeyiz serilmesi bittikten sonra çeyiz serenlere öğle yemeği verilir.

Güvey tıraştan sonra sağdıç, berberi, yakın arkadaşları ve akrabaları ile hamama gider. Güvey hamamda yıkanırken köyün kahyası ve güveyin arkadaşları çalgı çalarlar, türkü söyleyerek oğlan evine giderler ve çeyiz asılırken bir tepsiye konulan elbise ve çamaşırlarını alırlar. Dönüşte güveyin babası, diğer büyüklükleri ve köy imamı da yanlarına katılır. Hep birlikte hamama giderler. Güveyin giysileri köyün kahyası tarafından bir sini içinde ipekli bohça halinde konmuştur. Hamamdan çıkmış olan güvey çalgılar eşliğinde üzerine çiy ipek gömleğini, pantolonunu giyer, beline iki metreden fazla olan ipek ve pamuk karışık, ince, uzun ve uçları işli yağlığını takar, işleri görünsün diye aşağı sarkıtır. "Yağlık" silahların belde durması ve yağının elbiselerin kirlenmesini önlemek için takılır. Başına da yemenili fesini takar.

Güvey elbiselerini giydikten sonra İmam Efendi kurulacak yeni yuvanın uzun ömürlü ve mesut olması için dua eder. Duadan sonra güvey hocanın sonra babasının sonra diğer büyüklerinin ellerini öper. Arkadaşlarıyla kucaklaşır. Bu törende kız tarafından hiç kimse yoktur.

Güvey ve düğün alayı oğlan evine giderken önde çalgılar çalınır. Bu sırada güveyin arkadaşları ve akrabaları söğüş gezdirmeye ve dürü toplamaya başlar. Başlarının üzerinde birer tepsi, tepsilerin içinde de düğün lokumu, zeytin, peynir, söğüş et bulunduğu halde bu gezdirmeye iştirak edenlerin, yakın akrabaların evlerine uğrarlar. Her gittikleri evden güveye sahan, tencere, bakır, ibrik gibi bakırdan mâmul eşya hediye edilir. Bu arada bazı evlerden içki de verilir. Dürü toplamada güveye ve arkadaşlarına davul-zurna eşlik etmektedir. Bu gezmeye "söğüş gezdirmesi" toplanan eşyaya "dürü" denir.

Böylece hısım akraba evleri dolaşılıp büyüklerin elleri öpüldükten sonra düğün alayı kahveye gider. Burası güveyin öteden beri devam ettiği kahvedir. Kahvede bir müddet istirahat edilir. Bu arada yine düğün şerbeti içilir. Çarşıda at yarışları ve güreşler yapılır. Kim birinci gelirse ona hediye verilir. Gelin çıkarma vaktine kadar kahvede oturulur.

Gelin çıkarma yani gelini babasının evinden alıp kocasının evine götürme işi öğle ile ikindi arasında yapılır. (Günümüzde cibinlikli gelin çıkarma geleneği ortadan kalkmıştır.)

Gelin alayı kahvehanede gelin çıkarma vaktini beklerken köy kahyası gelin atını ve gelin cibinliğini hazırlamaktadır. Bu cibinlik üstü ve yanları tamamen kapalı, önü ve arkası ortadan yarık, dört çıtadan oluşmuştur. Kırmızı ve yeşil renklerden oluşan cibinlik dört kenarından birer sırığa raptedilmiştir. Gayet düzgün olan bu sıırıklar cibinliğin boyundan daha uzundur ve uçlarına renkli püsküller ve çevreler bağlanmıştır. Atın boynuna da bir çevre bağlanır. Bu çevreleri atı ve cibinliği tutanlar hediye olarak alırlar. Köy kahyası gelin atını ve cibinliğini hazırladıktan sonra önde davul, zurna ve çalgılar olduğu halde köyün bütün kahveleri gezilir ve halk gelin çıkarmaya davet edilir. Bu suretle gittikçe büyüyen gelin alayı çalgı ve türkülerle kız evine varınca halk dışarıda kalır. Her iki kayınpeder ve gelin ile güveyin diğer yakınları içeri girerler. Oğlan ve kız tarafları avluda ayrı ayrı yerlerini alırlar. Güveyin yakınlarından ve komşularından dört yaşlı erkeğin birer sırığandan tutup getirdikleri ve biraz yukarı kaldırdıkları cibinlik avlu kapısında hazır vaziyettedir. Gelin teleğin kolunda telli duvaklı bir şekilde görünür. Önce kayınpederinin ve babasının sonra diğer büyüklerin ellerini öper. Geline takılar takılır. Güveyin erkek kardeşi yoksa kendisinden küçük başka bir yakını da atın dizginini sıkı sıkı tutar. Kayınpeder ve amca eğerli atın üzerindeki gelini düşmesin diye ayaklarından tutarlar. Böylece gelin baba evinden çıkarılır. Kayınpeder atı

dizgininden çeker ve kapıya doğru yürütür, kapıda hazır bulunan cibinliğin arka yırtmacından girip ön yırtmacından çıkar. Kayınpeder, gelin ve at cibinliğin içinde kalmıştır. Gelinin yanlarında ve önünde muhafızları olduğu halde gelin alayı güveyin evine doğru hareket eder. Gelin, oğlan evine götürülürken yolları kesilir, rakı, hediye, para isteyenler olur.

Kahvehanede sabırsızlıkla beklemekte olan güveye gelinin yola çıktığı haberi verilir. Delikanlı avlu kapısında gelini beklemeye başlar. Önde davul, zurna ve çalgılar çalınarak ve delikanlılar oynayarak gelin alayı köy sokaklarından geçer. Gelin kapının önüne geldiği zaman güvey avuçlarındaki madeni parayı saçar ve herkes özellikle çocuklar kapışır, bunlar bereket parası olarak saklanır.

Güvey atı başından çekip içeri sokar. Gelin at üzerinde avluya girmiş halk dışarıda, cibinlik de kapıda kalmıştır. Kayınvalide, görümceler diğer akraba ve komşu kadınlar gelini avluda karşılarlar. At durdurulur. Güvey gelini atın sağ tarafından kucaklayarak yere indirir, çeyiz odasına götürür, gelinin duvağını açar, gelin kocasının elini öper, kocası da kendisine yüz görümlüğü takar. Güvey gelinin görümce ve eltilere bırakarak aynı ata binip çarşığı dolaşır.

Oğlan evinde o akşam sadece yakın akrabalara özel bir ziyafet verilir. Yemekten sonra topluca kahvehaneye gidilir. Yatsı vaktine kadar kahvehanede oturulur. Hep beraber yatsı namazı kılındıktan sonra camiden çıkılır. Köy kahyası elinde bir meşale tutarak cami kapısında beklemektedir. Cemaat önde çıkar. Güvey, İmam Efendi ile birlikte en arkadadır. İmam Efendi yeni evlilerin dirlik düzenlik içinde mesut yaşamaları için burada yine dua eder. Güvey, imamın, babasının ve diğer büyüklerinin ellerini öper, sonra elinde önde meşale ile köyün kahyası, arkada güvey, sağdıç, diğer arkadaşları ve cemaat olduğu halde tekbir getirerek evin yolunu tutarlar. Umurbeyliler güveyi tekbirlerle evine götürmeye "gay gay" derler. Sokak kapısına gelince İmam Efendi yine dua eder. Güvey büyüklerinin elini öper. Evin direğine gelin hanım çivi gibi olsun diye çivi çakılır.

Sonra sağdıç ve yetişebilen diğer arkadaşları güveyin sırtına birer yumruk indirirler. Buna "güveyi koyma" denir. Güvey oda kapısının önünde yanmakta olan mumu alıp içeri girer. Bu sırada gelin kapının arkasında saklanmaktadır. Gelin ve güvey önde davranarak birbirlerinin ayağına basmaya çalışırlar. Çünkü inanışa göre kim önce davranıp ötekinin ayağına basarsa müşterek hayat boyunca evde onun sözü geçermiş.

Güvey odaya girince iki rekat namaz kılar. Sonra karı koca evlilik hayatı boyunca kendilerini mesut etmesi ve hayırlı evlatlar vermesi için Allah'a dua ederler. Duadan sonra kız tarafının getirdiği tavuk ve kaymağı yerler. Tavuk yerken güvey gelini korkutmak için tavuğun bacağını hızla ikiye ayırır. Tavuğun lades kemiğiyle lades tutuşurlar.

5.3.7 Paça günü

Ertesi sabah gelin ve güvey kalktıktan sonra inanişa göre ilk çocuklarının oğlan olması için yataklarına iki, üç yaşlarında bir oğlan çocuğunu birkaç dakika için yatırıp kaldırırlar. Bu oğlan çocuğuna da münasip bir hediye verirler. Damat hamama gittikten sonra gelin "telek" tarafından süslenir. Kızın akrabaları gelir fakat annesi gelmez. Gelinin eline pirinç verilir ve gelin elindeki pirinçleri etrafa saçarak çalınan tepsi eşliğinde oynatılır. Gelinin evine gelen kız tarafı yanında "zerde" adlı tatlıyı getirir. Güvey ise arkadaşlarını eğlenceye götürür.

Hafta sonu kız tarafı oğlan tarafını ziyafete çağırır, yeme içme bol olur. Sofrada kız tarafı oğlan tarafına, bilhassa güveye eziyet eder. El yıkamak için ibrik, su vermez, leğeni yerden kaldırmaz, tabak götürmez, yemekte kapalı sahan güveye açtırılır. Yemeğin içinden başka şeyler çıkabilir, kahvenin içine şeker yerine tuz konularak getirilir bazen de bir tekerlek getirilip güveyin tamirine sunulur. Bir hafta sonra oğlan tarafı kız tarafını ziyarete çağırır ve kız tarafından daha üstün bir ziyafet verilmeye çalışılır.

5.3.8 Sünnet düğünü

Düğün haftasına sünnet döşeğinin hazırlanmasıyla girilir. Döşeğin hazırlanışı şöyledir: Döşeğin dört kenarına çakılan dört çita tavana kadar uzanır. Bu yatağın tavanı olur. Çitalar komşulardan, akrabalardan, tanıdıklardan toplanan işli çevrelerle süslenir. Döşeğin tavanından yemeniler, krepler sarkar. Döşeğin dayalı olduğu duvara halı veya yorgan asılır. Bunun üzerine yine ağır işli bir bohça asılır. Döşek dantelli bir çarşaf üzerine örtülen satenden, işli bir yatak örtüsü ile süslenir. Bunların üzerine dantelli yastıklar ve çocuğun sünnet kıyafetleri konulur.

Döşek hazırlandıktan sonra köylüler, köyün dışındaki akrabalar, tanıdıklar düğüne davet edilir. Perşembe günü, lokumlar hazırlanır. Cuma günü, lokum günüdür. Lokum gününe sadece kadınlar gelir. Misafirlere lokum, zeytin, peynir ve çay ikram edilir. Misafirlerin gelip gitmesi geç saatlere kadar sürer. Lokuma gelenler aynı zamanda sünnet döşeğini de görmüş olurlar. Evlerine dönenlere düğün sahipleri tarafından bir torba lokum verilir.

Lokum gününün akşamı, ertesi gün köye verilecek yemeğin hazırlıkları yapılır. Kadınlar bir yandan dolma sararlarken bir yandan sohbet ederler. Gençler de onlara şarkılar, türküler, oyunlar ile eşlik ederler.

Cumartesi günü önce erkeklere sonra da kadınlara yemek verilir. Yemeğe bütün köylü gelir. Misafirlere etli dolma, etli patates, kesme çorba, irmik helvası ikram edilir. Arzu edenler yanlarında bir kap yemek götürürler.

Cumartesi gecesi kına gecesidir. Hanımlar kına için düğün salonuna giderken, erkekler düğün evinde çalgılar eşliğinde içki içerler, eğlenirler. Yaşlılar evin ön bahçesinde içkileri yudumlayıp muhabbet ederlerken gençler arka bahçede çalgılar eşliğinde oynarlar.

Erkekler düğün evinde eğlenirlerken hanımlar da düğün salonunda bir süre misafirlerin gelmesini ve eğlencenin başlamasını beklerler. Sonra sünnet çocuğunun ve annesinin oynamaya başlamasıyla kına gecesi de başlamış olur. Sünnet çocuğunun annesi sırasıyla davetlileri oyuna kaldırır. Hanımlar oynarlarken yeni nişanlı bir genç kız bir defaya mahsus olmak üzere yakınlarının ilk kınasında misafirlere çerez dağıtır. Yine adete göre, yeni evlenen bir gelin yakınlarının ilk kınasında tekrar gelinlik giyer. Geç saatlere kadar eğlenen hanımlar oturduktan sonra sıra sünnet çocuğuna kına yakmaya gelir. Sünnet pijamalarıyla salona giren çocuğun arkasında içine mumlar konulmuş, kına tasıyla çocuğun annesinin en yakın arkadaşı gelmektedir. Kına tasını tutmak ve kınayı yakmak için iki genç kız görevlendirilir. Görevli kızların koluna yemeni bağlanır, yemeniler kızlara hediye edilir. Çocuğun sağ elinin baş ve işaret parmağına kına yakıldıktan sonra misafirler çocuğun annesini tebrik eder ve çocuğa altın veya para takarlar. İsteyen kişiler ellerine kına yakarlar veya bir miktar kınayı yanlarında götürürler. Kınanın üzerindeki mumlar misafirlere dağıtılır.

Düğün sahiplerine "Allah tamamına erdirdin, evliliğini de göstereceğin" , "cemiyetiniz hayırlı olsun" , "kınanı güle güle soldur" şeklinde iyi dileklerini ileten misafirlere bir torba içinde lokum ve zeytin verilir. Böylece hanımların kına gecesi sona ermiş olur. Erkekler geç saatlere kadar içki içerek eğlenirler, silah atanlar da olur.

Pazar günü çocuğu yıkamak için at üstünde ve çalgılar eşliğinde hamama götürürler. Çocuk hamama gezdire gezdire, akrabaları tanıdıkları ziyaret ede ede götürülür. Ziyaret edilen her kapıda çocuğa hediyeler verilir. Çocuk, hamamda yıkandıktan sonra çocuğa sünnet kıyafeti giydirilir ve Bursa'ya Emir Sultan'a gidilir. Yolda sünnet arabasıyla diğer arabalar uzun bir düğün konvoyu oluşturur. Her arabaya çevre, fanila veya işli havlu bağlanır. Emir Sultan'da dua edildikten sonra köye dönülür. Düğün evinde yemek yenir, mevlit okunur. Çocuk tekbirlerle, dualarla sünnet edilir. Çocuğun annesi babası tebrik edildikten sonra çocuğa altın veya para takılır, hediyeler verilir. Pazar gününün akşamı, çocuklar eğlensin diye tekrar kına eğlencesi yapılır.

Düğünden sonra sünnet yatağı bir hafta boyunca bozulmaz. Bu süre içinde düğüne gelmeyenler, hediye getiremeyenler "gözünaydın" a gelirler ve hediyeler verirler. Eğer düğün yapanlar zengin ise kendi çocuklarının yanında fakir bir çocuğu da sünnet ettirirler. Eskiden sünnet topluca yapılırmış ve sünnetçi olmadığı için

berberler sünnet edermiş. Düğün haftası boyunca köylüye yemek verilirmiş, davul zurna çalınirmiş. Günümüzde sünnetlerde salon düğünü de yapılır, düğün salonunda mevlit okunduktan sonra çocuk tekbirlerle sünnet edilir. Daha sonra oynamaya başlanır. Ertesi gün çocuk yıkandıktan sonra Emir Sultan'a götürülür.

5.4 Diğer Örf Ve Adetler

5.4.1 Kutsal geceler

Mevlid, Miraç, Berat, Kadir geceleri kutsal gecelerdir. Müslüman Türkler bu geceleri hayır işleyerek, tören yaparak, ibadet ederek geçirirler. Umurbey Köyü'nde de bu geceler için hazırlıklar yapılır. Kadınlar kaşık helvası, un helvası, lokma yaparlar. Çocuklar ya yolları ipe keserek ya da kapı kapı dolaşarak mum parası isterler. Akşamüstü Kur'an okunur. Gece ise ibadet ve ziyafetler yapılır.

5.4.2 Ramazan bayramı

Ramazan yaklaştıkça her evde Ramazan hazırlığı başlar. Kuskus, erişte, reçel yapılır, böreklik yufkalar açılır. Ramazan'dan bir gün önce ikindi vakti top ve tüfekler atılır. İlk gecenin yatsı namazı için gelenlerle köyün camileri dolar. İlk teravih namazı kılındıktan sonra kahvehanelerde ve evlerde uzun sohbetler başlar, çok defa bu durum sahur zamanına kadar sürer. Kahvehanelerde erkekler yüzük oyunu oynarlar, evlerde malalar, hikayeler anlatılır, çaylar içilir.

Sahur zamanından önce davullar çıkar, her davulcu gelir, kapı önünde ev sakinlerini uyandırmak için davul çalıp maniler söyler. Ayın onbeşine doğru davulcuya gece bahşişler verilir. Davulcunun yanında "fenerci" denilen arkadaşı vardır. Davulcu da genellikle köyün kahyası olur. Davulcunun zemin ve zamana uygun söylediği maniler ve davul sesi ile uyanan ev halkı sahur yemeğini yer, ertesi günkü orucu niyet eder.

Bayram arifesinde ikindi vakti toplar, tüfekler atılır, bayramın başladığı ilan edilir. Akşam kandiller yanar. Davulcular bayram tebriği için davulları ile sokağa çıkarlar. Davulcunun yanında "bayrakçı" adı verilen arkadaşı bulunur. Bayrakçının elinde bir sıruk bulunur. Sırığın ucuna büyükçe bir tahta parçası çivilenmiş ve üzerine bez gerilmiştir. Buna "bayrak" denir. Bayram bahşışı olarak evlerden verilen oyalı krep, işlemeli çevre, mendil vs. gibi hediyeler eşyalar bayrağın üzerine raptiyelenir, asılır. Yeni gelinlerden ve ilk defa çocuğu olan ailelerden bahşiş alınır. Davulcu eşeğine küfe yükler, bu küfenin içine evlerden topladığı cevizli bayram çöreklerini koyar. Bayramlık elbiselerini arife gününden giyen çocuklar davulcuyla dolaşır. Arife gecesini kız çocuklarına kına yakılır. Cevizli bayram çöreğinin yanında baklavalar açılır, güllaç, kalburabastı gibi tatlılar yapılır. Evlerde bayram temizliği yapılır.

Bayram sabahı herkes erken kalkar yeni veya temiz elbiseler giyilir. Erkekler ve erkek çocuklar camiye giderler. Bayram namazından sonra ana, baba, kardeş ve diğer yakın akraba mezarları ziyaret edilir, ruhlarına dua okunur. Kahvaltıdan sonra el öpmelerle bayramlaşmalar başlar. Eş, dost, hısım akraba birbirlerini, eline bir kutu şeker alıp ziyaret ederler. Davulcular da bayram tebriği için davulları ile sokağa çıkıp maniler söyleyerek bahşişlerini toplarlar.

Bayramda nişanlılar birbirlerine hediye gönderirler. Kız tarafı oğlan tarafına baklava, tavuk, çörek ve elbise gönderir. Oğlan tarafı baklava tepsisinin içine çerez koyar, geline çamaşır ve elbiselik gönderir. Kayınvalideler gelinlerini el öptürmek için gezdirirler.

5.4.3 Kurban bayramı

Kurban Bayramı'nda da nişanlılar birbirlerine hediye gönderirler. Oğlan tarafı kız tarafına hediye olarak bir koç gönderir. Hediyelik koç kız evine gönderilmeden önce süslenip hazırlanır. Koçun gözlerinin etrafı sürmelenir, boynuzları yaldızlanır, iki boynuzun dibinden dolaştırılan kırmızı bir kurdele alnının ortasında fiyonk şeklinde bağlanır ve üzerine de "maşallah" yazılı bir gümüş nazarlık asılır. Boynuzlarına, sırtına mavi boncuklar takılır. Başından kuyruğuna kadar sırtı renk renk boyalara süslenir. Kuyruğuna kırmızı veya başka renkte kurdeleler bağlanarak uçları aşağı doğru sarkıtılır.

Bu şekilde süslenmiş bir geline dönen koç arife günü oğlanın yakınlarından biri tarafından kız evine götürülür. Koçu getirene, kız evi tarafından işlemeli bir çevre hediye edilir.

5.4.4 Hidrellez

Altı Mayıs Hidrellez günüdür. Hanımlar o sabah erkenden kalkarlar. Simit, süt gibi "sin" harfiyle başlayan yedi tane yiyecek ve içecekten birer lokma alırlar. Sonra gönlündeki dileğe göre sahip olmak istediği ev, dükkan, çocuk gibi ne dileği varsa taşlardan maketlerini yaparlar. İki rekat namaz kılınarak dileğin bir an evvel olması için Allah'a dua edilir. Yapılan bu maketler dört yol ağzına konulur.

Hidrellez günü köy halkı önce Hacı Ethem Ağa'nın mezarını ziyaret eder sonra hazırladıkları yiyeceklerle deniz veya göl kenarına giderler. Burada yemekler yenir, oyunlar oynanır, eğlenilir. Çocuğu olmayanlar, evlenemeyenler, nikahı gecikenler kısacası çeşitli dilekleri olanlar dümbelek çalıp türküler söyleyerek eğlencelerine devam ederler.

Genç kızlar akşamdan çömleğin içine attıkları yüzükleri gün dalının dibine koyarlar. Sabah olunca darbuka çalıp maniler söyleyerek yüzükleri çömlekten

çıkartırlar. Çömlektan çıkan yüzük kiminse mani ona ait olur ve o kişinin kısmetinin açılacağına inanılır.

Hıdırellez günü, nişanlı olanlar birbirlerine hediye gönderir. Oğlan tarafı kız tarafına kuzu gönderir.

Evin bahçesinde bulunan veya dışarıdan toplanıp bahçeye getirilen ısırgan otları üzerinden atlanır, böylece bir yıl boyunca kem gözlerden, ısırgan dillerden korunacaklarına inanılır. Kazana doldurulmuş otların üstüne su doldurulur, kaynatılır. Çocukların ve gençlerin bu suyla yıkandıktan sonra hafiflediklerine inanılır.

Yine Hıdırellez gecesi, sabah namazından önce bir beze paralar bağlanarak gül dalına asılır. Sabaha kadar asılı duran bu paralar "bereket parası" olarak saklanır.

Gece ise köyün meydanında veya geniş sokaklarında toplanmış olanlar ot, hasır, çalı çırpı yakarlar. Yanan otlardan çıkan büyük alevin üstünden genç yaşlı herkes atlar. Bu ateşin üzerinden atlayanların sene boyunca hasta olmayacağına inanılır.

5.4.5 İmece ve hayırseverlik

Eskiden bir bina yapıldığı zaman orta yere bir direk dikilir, ev için verilen hediyeler direğe asılmış. Asılırken de hediye kim tarafından verildiği ve ne hediye verildiği manilerle ilan edilmiştir.

Yine eskiden zeytin ve böcek zamanı köylüler birbirlerine yardım ederlermiş.

1897-1899 yıllarında imece usulü ile "Kayalar" mevkiinden getirilen taşlar hiç yere hiç değmeden elden ele taşınarak cami yapımı için kullanılmıştır. Fakat Yunan işgali sırasında köyden kaçarken çıkardıkları yangında caminin yarısı yanmıştır. 1765 tarihinde de eski caminin içerden çıkmalı minaresi yerine Umurbey halkından Kadiroğlu Hacı Halil Yurt yeni minareyi yaptırır. Minarenin üstünde şunlar yazılıdır:
"Yükselsin göklere Allahüekber sedası
Müninleri kurtarak beş vaktin edası"

5.4.6 Köy ve bekar odaları

Eskiden köy odaları ve bekar odaları varmış. Köy odalarında jandarmalar, tahsildarlar ve köyün imamı kalırlarmış. Bu kişilere yemekler verilirmiş. "Gezek" denilen gelenek sayesinde misafirler hiç aç kalmazlarmış. Gezek geleneğine göre her gün zengin olan birisi sıra kendine geldiğinde köy odasına yemek götürürmüş.

Bekar odalarında ise garipler, kimsesizler, zeytin zamanında Doğu Anadolu'dan gelen işçiler kalırlarmış. Günümüzde köy ve bekar odaları yoktur.

5.5 Umurbey'de Kullanılan Yerel Sözcüklerden Örnekler

Adıysa: Oysa, halbuki

Acınmak: Üzölmek, para harcanmaya kıyamamak

Aforoz: Sarı, renksiz, çirkin insan

Akgözlü: Hain, sinsi

Aralık Sokak

Aşar: Adet

Andık: Şişman, iri, hantal

Aymak: Uyanmak

Avkalamak: Yoğrulmuş hamuru, yapışmaması için una bulayarak yumak yumak hazırlamak

Bagas: Her şeye ermeyen, aptal, salak insan

Balaban: İri yarı erkek

Bıdır: Söylenme, hormurdanma

Bıldır bıldır (bıllık bıllık, bıngıl, bıngıl) : Etili butlu

Bırltmak: Surat asmak, somurtmak

Beşbıyık: Muşmula

Bostan: Karpuz

Böktürmek (Börttürmek): Kokmasın diye eti biraz kavurmak

Bucuk (Bucak): Köşe

Buldumcuk: Uzun süreden sonra bir şey elde edince veya az olan bir şey birden çoğalınca söylenen bir söz

Bunna: Sıkıntı, usanç

Burma: Musluk

Cazgır (Cazaraklı): Edepsiz, eli maşalı kadın

Cımbirt: Küçük üzüm salkımı

Curu: Katı olmayan, sulu yumuşak şey

Çekelez: Sincap

Çepiç: Dişi oğlak

Çevre: Eskiden file torba olmadığı için onların yerine kullanılan, içine eşya konulan işlemeli büyük mendil

Dibek: İri yarı insan

Ditmek: Parçalamak

Donuk: Durgun, mahzun, somurtkan, yüzü asık kibirli insan

Döngel: Muşmula

Dübek: Buğdayı bulgur yapmak için kullanılan alet

Dürü: Hediye

Emme: Ama, fakat
Endelemek: İncelemek
Enteri: Entari
Esbap: Çamaşır
Gadan: Kadar, kez, denli
Gadit olmak (gevremek) Meyvelerin çok kuruması
Garip: Kimsesi olmayan
Gı ! : Bir şeyi ansızın duyunca veya hayreti belirtmek için kullanılan bir ünlem
Gıynaşık: Kapı veya pencere aralığı, aralık
Goyak goyak: Derinden etkili gelen müzik sesi
Hasa: Patiska
Irıp: Hile
İğlemele: Zayıf
İntişamcı: Gösterişli
Kademsiz: Uğursuz, kötü insan
Kara Elmas: Zeytin
Kelem: Lahana
Kemişmek: Yaşlılıktan kemikleri sayılır hale gelmek
Kıdalamak: Kusur bulmak, zor beğenmek
Kıvanmak: Haz, şeref duymak
Kıvracık: Rahat
Kıynaşık: Çarpışık, eğri, şaşı
Kıymık: Ufak tahta parçası
Koca don: Şalvar
Kotarmak: Yemeği hazırlamak, tabaklara koymak
Koruk: Üzümün yeni olurkenki ekşi hali
Kötek: Dayak
Mandam: Tamamen, hepsi
Mancınık tavaşı: Büyük tava
Maraz: Zayıf, halsiz
Muzur: Kötü
Nacak: Balta
Pinmek: Binmek
Sanlık: Raf
Sarpın: Ekmek konan tekne
Seki: Sedir, koltuk
Sergen: Tabakların konulduğu yer
Siğın siğın: Yavaş yavaş

Südaşı: Sütlaç
Taş koymak: Biraz durmak, dikkat etmek
Teyin: Can
Tetik: Hızlı
Tiyayol: Defol git
Tottur: Doktor
Uzamak: Koşup gitmek
Üşük: Soğuk algınlığı
Yağırı: Yara, nasır
Yalazı: Alev
Yamşak: Cıvık, ciddiyetsiz insan
Yaslaç : Yer sofrası
Yaylanmak: Defolup gitmek
Yetilmemiş: Eksik
Yepelemek: Okşamak
Yeygi (Yiygi): Erzak, kışlık erzak
Zaha: Öyle, herhalde
Zırncamak: Mecalsiz mecalsiz ağlamak

SONUÇ

Araştırma kapsamında yapılan veri toplama ve değerlendirme çalışmalarının sonuçlarıyla araştırma hipotezleri sınanmıştır. Sınanan araştırma hipotezleri ve sınama sonuçlarına sırasıyla yer verilecektir.

- "Modernite arayışları ve gelenekselik süreç içinde birlikte sürdürülebilir."

Genel hipotezi aşağıda yer alan alt hipotezlerin sonuçlarıyla sınanmıştır.

- "Üç kuşak boyunca gelenek ve göreneklere bakış, modernleşme yönünde değişiklik göstermiştir."

- "Üç kuşak boyunca gelenek ve görenekleri yaşayış, modernleşme yönünde değişiklik göstermiştir."

Doğrulanmıştır.

- "Üç kuşak boyunca yaşam tarzı, modernleşme yönünde değişiklik göstermiştir."

Doğrulanmıştır.

- "Üç kuşak boyunca bakış açısı, modernleşme yönünde değişiklik göstermiştir."

Doğrulanmıştır.

- "Gelenek ve göreneklere bakışta geleneksellik de devam etmektedir."

Doğrulanmıştır.

- "Gelenek ve görenekleri yaşayışta geleneksellik de devam etmektedir."

Doğrulanmıştır.

- "Yaşam tarzında geleneksel öğeler de devam etmektedir."

Doğrulanmıştır.

- "Bakış açılarında geleneksel öğeler de devam etmektedir."

Doğrulanmıştır.

- "Gelenek ve göreneklere bakışta geleneksel ve modern biçimler çatışma halinde olmayabilir/ olmak zorunda değildir."

Doğrulanmıştır.

- "Gelenek ve görenekleri yaşayışta geleneksel ve modern biçimler çatışma halinde olmayabilir/ olmak zorunda değildir."

Doğrulanmıştır.

- "Geleneksel yaşam tarzı ile modern yaşam tarzı çatışma halinde olmayabilir / olmak zorunda değildir."

Doğrulanmıştır.

- "Geleneksel bakış açısı ile modern bakış açısı çatışma halinde olmayabilir / olmak zorunda değildir."

Doğrulanmıştır.

- "Geleneksel ve modern değerler çatışma halinde olmayabilir/ olmak zorunda değildirler."

Doğrulanmıştır.

- "Geleneksel ve modern değerlerden çatışanlar vardır."

Doğrulanmıştır.

- "Geleneksel ve modern değerlerden çatışmayanlar vardır."

Doğrulanmıştır.

- "Geleneksel ve modern değerler bir arada yaşayabilirler."

Doğrulanmıştır.

- "Üç kuşak arasında yaşam tarzında değişikliler vardır."

Doğrulanmıştır.

- "Üç kuşak arasında geleneklere bakışta farklılık vardır."

Doğrulanmıştır.

- "Üç kuşak arasında gelenekleri yaşayışta farklılık vardır."

Doğrulanmıştır.

- "Üç kuşak arasında geleneklere bakıştaki farklılık her zaman çatışma oluşturmaz."

Doğrulanmıştır.

- Üç kuşak arasındaki gelenekleri yaşayıştaki farklılık her zaman çatışma oluşturmaz.

Doğrulanmıştır.

Yapılan gözlem ve mülakatların yanı sıra anket formlarına alınan cevaplar da paralellik göstermiş, birlikte değerlendirilmiş ve hipotezler sınanmıştır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesine bir önceki bölümde yer verildiğinden bu bölümde biraz daha sonuca yönelik tartışılacaktır.

Aile yapısı üç kuşak gibi aslında kısa sayılabilecek bir zamanda büyük oranda geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına dönüşmüştür. Örneklemin 60 yaş üstü yaş grubunun uygulama esnasında %85'i çekirdek aile olarak yaşarken bu oran 35-59 yaş arasında %75 ve 15-35 yaş arasında % 60 'tır. Bu durum günümüzde Umurbey'deki aile yapısının genel olarak çekirdek aile yapısı olduğunu göstermektedir.

Toplumsal gelişmişlik ve geleneksellikten bahsedildiğinde otorite kalıpları önemli bir göstergedir. Tüm yaş grupları için ailede otoritenin toplandığı kişinin en büyük oranda babanın olması anlamlıdır. Bununla birlikte 15-34 yaş grubu için ailede otoritenin % 40 oranında anne ve babada beraber toplanması da anlamlıdır. Bu veriler; ailede otoritenin toplandığı kişi hakkında ortak düşüncenin kuşaklar arasında büyük bir değişiklik göstermediği (yine büyük oranda babada toplandığının düşünüldüğü) bununla birlikte anne ve baba seçeneğinin üç nesil boyunca %20'den %40'a yükselmesinin de annenin otoriteyi babanın elinden almamakla birlikte paylaştığı şeklinde okunabilir.

Erkeğin aile içindeki en önemli görevi tüm cevaplayıcılar için toplamda %88 oranında ailenin geçimini sağlamaktır. Tüm yaş grupları için kadının aile içindeki en önemli üç görevi sırasıyla ev işleri yapmak, çocukları yetiştirmek ve terbiye etmek ve aile içi uyum ve huzur sağlamaktır. Kadının ve erkeğin aile içindeki görevlerinin ne olduğu konusunda

üç kuşak arasında farklılık yoktur. Bu da kuşaklar arasında, rol dağılımına ilişkin bir çatışmanın olmadığı göstergesidir.

Üç kuşak da mutfak harcamalarına kadının karar verdiğini düşünmektedir. Üç kuşak da birbirinin aynı şekilde giyim kuşam tercihinin kadının karar verdiğini düşünmektedir. Ev eşyası tercihi de her kuşak için büyük oranda kadına aittir. Tüm yaş aralıklarında, çocuk terbiyesi ve eğitimi konusunda karar verenin kadın ve erkeğin birlikte olduğu düşünülmektedir. Doğum kontrolü ve çocuk sayısına da yaş farkı olmaksızın tüm örneklem, kadın ve erkeğin birlikte karar vermesi gerektiğini söylüyor. Modernleşmeye doğru giden yolda daha modern olanda çıkacak bir sonuç olan bu sonucun bu çalışma açısından da kuşaklar arasında fark göstermeksizin aynı olması ayrıca önem teşkil etmektedir. Ev işlerine karar verenin kim olduğu sorusunun cevabı her üç kuşakta da yüksek farkla kadın olarak verilmiştir. Bu oranlar 15-34 yaş aralığında %70 iken, 35-59 yaş aralığında %100, 60 yaş üstündeyse %90'dır. Eve misafir çağırma kararını vermede 60 yaş üstüne göre %40 oranında erkek ve kadın birlikte karar verirken 35-59 yaş arasında bu oran %25 civarındadır. Bu durum araştırmadaki 60 yaş üstünün kadın-erkek rol dağılımı konusundaki düşüncelerinin daha önceki nesle kıyasla daha çağdaş olduğu şeklinde yorumlanabilir. Tatil ve gezmelere ilişkin karar verme yetkisinin yine kuşaklar arası fark gözetmeksizin erkek ve kadında birlikte olduğu belirtilmiştir. Kız çocuklarının okutulmasıyla ilgili tüm yaş grupları en büyük oranda "mutlaka okutulmalıdır" demişlerdir.

Örneklemin toplam %51,67'si çocuklarını gelecek güvencesi olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu durumun kuşaklar arasında gösterdiği farklılık şöyledir: 60 yaş üstünün %85'i çocuklarını gelecek güvencesi olarak görüyorken 35-59 yaş grubunun %50'si, 15-34 yaş grubunun %20'si çocuklarını gelecek güvencesi olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Çocuğunu gelecek güvencesi olarak görmek geleneksel olarak nitelendirilen toplumların özelliklerindedir. Araştırmada kuşaklar arasında çocuğunu gelecek güvencesi olarak görenlerin oranı azalmakla birlikte bu durumun hala görülmesi geleneksel ve modern öğelerin bir arada bulunduğu işaret ettiği görülmektedir.

Yaş gruplarına göre değerlendirildiğinde 60 yaş üstü grubun %35'i ve 35-59 yaş grubunun %31,58'i geleneksel olan gayrimenkul olarak tasarruflarını değerlendirmektedir. 15-34 yaş grubunda ise gayrimenkul olarak değerlendirenlerin oranı %15 dir. Bu gruptaki kişilerin %25'i tasarruflarını modern değerlendirme yöntemlerinden bankaya yatırmayı seçmiştir.

Genel olarak namaz kılma, oruç tutma ve kurban kesme sonuçları incelendiğinde hepsinde yaşa (nesilden nesile) bağlı ilişki bulunmuştur. Bu veriler ışığında ibadetlerin uygulanmasında azalmadan çok yumuşama olmakla birlikte dini ibadetler konusunda kültürel değerlerin korunduğu sonucu çıkmaktadır.

Hayatta başarılı olmak ve yükselebilmek için nelerin önemli olduğu sorusunun 1. ve 2. nesil cevapları içinde en önemli değerlerin çalışkanlık ve sebat olmasının yanına 3. nesil için en önemli değer akıl ve yetenekdir. Genel olarak ele alındığında Umurbey’de 3 nesil de bu soruya modern çizgilerde cevaplar vermiştir. 3 nesil arasında uçurum görülmemektedir.

Kadının çalışma yaşamı ile ilgili kararlarda erkeğin söz sahibi olduğu söylenebilir. Tüm örneklem içinde bu oran %55dir. 1. (%65) nesilden 3. (%40) nesile doğru azalmakla birlikte etkisi her zaman en fazladır. Ancak 3. nesilde kadının kendi ile ilgili söz sahibi olmaya başladığını söylemek yanlış olmayacaktır (%35) .

Üç kuşak arasında geleceğe ilişkin beklenti değişmektedir. Özellikle birinci neslin kendine ait değil, çocuklarına ait beklentileri yoğunluktadır.

Umurbey’de teknoloji kullanımının çevre bölgelere göre daha yaygın olduğu gözlenmiştir. Bir çok teknolojik, elektronik eşya örneklemin çoğunda (oranlar “Araştırma Verilerinin Analizi ve Değerlendirmesi” bölümünde tek tek ele alınmıştır.) vardır ve kullanılmaktadır. Yaş grupları arasında da bu eşyalara sahip olma arasında çok ciddi farklılıklar görülmemektedir. Vcd/dvd, müzik seti, bilgisayar ve mikro dalgaya kendinden önceki nesillere oranla daha fazla gençler sahiptir.

Geleneksel mutfak alışkanlıkları ile ilgili olarak kuşaklar arasında farklılık gözlenmiştir; ancak genç nesilde de hala özellikle domates-biber salçası,

Tüm bunlar ve burada yer verilemeyen ancak “Araştırma Verilerinin Analiz ve Değerlendirilmesi” bölümünde yer verilen sonuçlara göre Umurbey maddi/somut anlamda (teknolojiyi kullanmak, yeniliğe açık olmak, toplumsal cinsiyet rolleri vb.) konularda beklenenden daha fazla modern öğeye sahip olmakla birlikte bu modern dokuya göre beklenenden daha fazla geleneksel öğelere sahip olduğu gözlenmiştir.

Umurbey’de genel olarak kuşaklar arası çatışmaya çok fazla rastlanmamıştır. Kuşaklar arasında yaşam tarzları, bakış açıları arasında farklılık görüldüğü alanlar olduğu gibi fazla farklılık olmayan alanlar da tespit edilmiştir. Öyle ki kuşaklar arası farklılık olmayan alanlarda bazen tüm örneklem de öngörülenden daha modern bir eğilim varken bazen de tam tersi, beklenenden daha geleneksel bir tablo çıkmıştır karşımıza. Ama bu veriler ışığında denilebilir ki; geleneksel ve modern değerlerin çatışma halinde olduğu konular mevcut olduğu gibi, çatışma halinde olmadığı konu ve alanlar da mevcuttur. Bu durumda mutlak bir çatışma içinde değillerdir. Evet, üç kuşak arası üzerinde kıyaslama yapıldığında genel olarak modernliğe doğru bir değişim vardır; ancak bu değişim içersinde tüm gelenekler, geleneksel tüm değerler yok olmamıştır, ya da öyle bir gereksinime ihtiyaç duyulmaktadır; çünkü buna ihtiyaç duyulacak bir çatışma söz konusu değildir.

Burada araştırma hipotezlerine ilişkin araştırma örnekleme direk sorulan sorulara ve bu sorularla elde edilen verilerin analize detaylı şekilde yer verilecektir.

Örneklemin 15-34 yaş grubunun %15'i kendi yaşam tarzını geleneksel olarak değerlendirirken %30'u modern, %35'i bazen modern bazen geleneksel olarak değerlendirmektedir. Aynı yaş aralığı anne-babasının yaşam tarzını %40 geleneksel, %35 modern, %25 bazen geleneksel bazen modern olarak değerlendirmektedirler. Bu yaş grubu kendi yaşam tarzlarıyla anne babalarının yaşam tarzlarının çatışıp çatışmadığına ilişkin ise % 50 evet, %50 hayır diye cevap vermişlerdir. Bu durum 15-34 yaş grubunun kendi yaşam tarzını büyük orandabazen modern bazen geleneksel, anne-babasının yaşam tarzını ise büyük oranda (%40) geleneksel olarak değerlendirmekte ve bu durumda anne babasının yaşam tarzıyla kendi yaşam tarzının %50 çatışma halinde olduğunu söylemektedir.

Aynı analiz için 35-59 yaş aralığına bakıldığında kendi yaşam tarzlarını %15 geleneksel, %30 modern, % 55 oranında bazen modern bazen geleneksel olarak nitelerken anne-babasının yaşam tarzını %55 geleneksel, %45 bazen geleneksel bazen modern olarak değerlendirmektedir. Bu durumda anne-babasıyla kendi yaşam tarzının %80 oranında çatışmadığını belirten bu yaş grubu hem anne- babasının yaşam tarzını %0 oranında modern bulmaları; kendi yaşam tarzını %30 modern ve %55 bazen modern, bazen geleneksel olarak değerlendirmesine rağmen çatışmadıklarını belirtmesi araştırmanın gelenekle ve modern yaşam biçimlerin her zaman çatışma halinde olmadıkları hipotezini desteklemektedir.

60 yaş üstüyse kendi yaşam tarzını %60 geleneksel ve % 10 modern olarak değerlendirirken %80 gelenekle yaşama biçimine sahip anne ve babasıyla yaşam tarzlarının %18 oranında çatışmadığını belirtmektedirler.

Gelenek ve göreneklere bakış ile ilgili olarak yöneltilen anket sorularının sonuçları değerlendirildiğindeyse 15-34 yaş grubu gelenek ve göreneklere bakışı konusunda %40 bağlı olduğunu söylerken bağlılık oranı 35-59 yaş grubunda %70, 60 yaş üstünde %95'tir. Bağlılık oranının üç kuşak arasında azalan bir değişim gösterdiği tespit edilirken yine de 15-34 yaş grubunda %40 oranında gelenek ve göreneklere bağlı ve %35 oranında kısmen bağlı olduğunun tespiti modernleşme sürecinde geleneksel ve modern değerlerin bir arada bulunabileceği tezini destekler niteliktedir.

Halis Çetin'in Doğu-Batı dergisindeki "Gelenek ve Değişim Arasındaki Kriz: Türk Modernleşmesi" başlıklı yazısında da belirttiği gibi; geleneğin gelişmeyi olumlu etkileyeceğine inanan bir çok modernleşme biçimi gelenekle barışçı bir şekilde modern değişim sürecine girmiştir. Modernleşme sürecinde hem yeni bir siyasal iktidar kuruluşu hem de buna uygun toplum inşası için ortak bir mirasa dayanmanın gerekliliği

modernleştirici devleti gelenek ile birlikte değişime zorlamıştır. Gelenek ile geçmiş bugüne getirilerek geleceğın de aynı süreklilik ile korunması sağlanmıştır. Sürekliliğe ve tarihsel bir mirasa dayanmayan modernleşme iddisının toplumsal kabul görme oranı oldukça düşük olacağı ve içersinde gelenek ile çatışmaya dayalı krizsel bir süreci barındıracağı için modernleştirici devlet geleneği kullanmak ister. Modernleşme eğer bir gelenekselliğe dayanmamış ise veya gelenekten tam bir kopuşu ve reddedişini temsil ediyorsa tarihsel ve toplumsal bir yabancılaşmanın içinde bulunuyor demektir. Toplumun bir arad tutan tarihselü kültürel, etnik, dinsel, dilse vb. bağılıkların yok sayılması, modernleşmenin kendisini sıfırdansıfırdan bir tarih yazımı ve toplum kurumu olarak dayattığı anlamına gelir ki, bu modernleşmenin bizzat kendisinin bir gelenek olması veya “yeni bir gelenek kurması” demektir. Bu yöndeki modernleşmenin zora, baskıya ve tepeden inme değiştirme yasalarına dayanması gerekir (2003).

KAYNAKÇA

- Abel, Jeanniere,
2002 "Modernite Versus Postmodernite, derleyen Mehmet Küçük, çev. Nilgün Tatal, Vadi Yayınları, Ankara.
- Akaltun, Erdal
2000, "Umurbey Belediyesi Hizmet Birimleri Araştırması", Bupar, Bursa.
- Akaltun, Ünal
2002 "Umurbey Belediyesi Hizmet Birimleri Araştırması", Bupar, Bursa.
- Aksoy, A.
Tarihsiz, "Gemlik'te Yunan İşgali maddesi Bursa Ansiklopedisi
- Akşit, Bahattin
1985, "Köy, Kasaba ve Kentlerde Toplumsal Değişme", Turhan Yayınevi, Ankara.
- Altun, Fahrettin
2002, "Modernleşme Kuramı-Eleştirel Bir Giriş", Yöneliş Yayınları, Bursa.
- Anonim,
2002, "Umurbey Belediyesi Ekonomik Durum Raporu", yayımlanmamış.
1998, "Umurbey Çevresinde Fizibilite Raporu", İller Bankası, Ankara.
1985 "Bursa Ansiklopedisi", Bursa, ss. 237-239.
- Anderson, Perry
2002, "Postmodernitenin Kökenleri", çev. Elçin Gen, İletişimYayınları, İstanbul.
- Arı, Oğuz
1986, "Köy Sosyolojisi Okuma Kitabı", Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Arıkan, Gülay v.dğr.
2004. "Kalecik'e Bağlı Bağcılıkla Uğraşan On Köyde Modernleşme Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma", Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Aron, Raymond
1978, "Sanayi Toplumu", çev. E. Gürsoy, Dergah Yayınları, İstanbul.
1986, "Sosyolojik Düşüncenin Evreleri", Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara.
- Arslan, D. Ali
1991, "Uruşlu Aşık: Aşık Şefkati", Selçuk Üniversitesi, Konya.
1992, "Kalkınma Dönemecinde Kavaközü", Selçuk Üniversitesi, (Lisans Tezi), Konya
2003, "Bir Köy Sosyolojisi Çalışması: Kavaközü Köyü'nün Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Sorunları", Sosyal Bilimler Dergisi, c. 4, s.1 ss. 1-26.
2004, "Bir Ankara Köyü Araştırması: Köy Sosyolojisi'nin Bakış Açısından Ankara Kavaközü Köyü", Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 19.07.2004, <http://insanbilimleri.com>.
- Atalay, Beşir,
1983 "Sanayileşme ve Sosyal Değişme (Kırıkkale Araştırması), Sosyal Planlama Başkanlığı Planlama Dairesi Yayınları, Yayın No: DPT: 1917, SPB: 377, Ankara.
- Atiker, Orhan
1998, "Modernizm ve Kitle Toplumu", Vadi Yayınları, Ankara.
- Avcı, Nazmi
2000, "Türkiye'de Modernleşme Açısından Din, Kültür, Siyaset (1839-1960)", Pınar Yayınları, İstanbul.
- Aziz A.
1984, "Kırsal Kesimde Kitle İletişim Araçlarının Aile Yapısına Etkisi", Türkiye'de Ailenin Değişimi-Toplumbilimsel İncelemeler, Yayına Hazırlayan Türköz Erder, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara, ss. 215-234.

- Bauman, Zygmund
1996, "Yasa Koyucular ve Yorumcular", çev. Kemal Atakay, Metis Yayınları, İstanbul.
- Bellah, Robert N.
1957, "Togugawa Religion, Boston.
- Bendix, R.
1960, "Max Weber: An Intellectual Portrait", Doubleday, New York.
1967, "Tradition and Modernity Reconsidered", Comperative Studies in Society and History, ss.292-346.
- Beneton, Philips
1991, "Muhafazakarlık", çev. Cüneyt Akalın, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Berger, Peter vd.
1985, "Modernleşme ve Bilinç", çev. Cevdet Cerit, Pınar Yayınları, İstanbul.
- Berman, Marshall
1992, "Modernlik: Dün, Bugün, Yarın", çev. Cevdet Ceril, Pınar Yayınları, İstanbul.
- Bernstein, Henry
1971, "Modernization Theory and Sociological Study of Development", The Journal of Development Studies, ss.141-160.
- Black, Cyrill
1986, "Çağdaşlaşmanın İtici Güçleri", çev. Fatih Gümüş, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Bradbury Malcolm, McFarlane James
1976, "Modernizm: A guide to Eropean Literature 1890-1930", Penguin Books, London
- Boran, Behice
1992, " Toplumsal Yapı Araştırmaları: İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki, Sarmal Yayınevi, Bütün Kitapları 3, Birinci Baskı, İstanbul.
- Cirhinoğlu, Zafer
1995, "The Changing Nature of Legal Proffession in Turkey: An Historical and Sociological Analysis, Unpublished Ph. D. Thesis in Leicester University, England.
- Çağlar, Satılmış
1969, "Toplum Kalkınmasında Başarı Yolları", Güven Matbaası, Ankara.
- Çağlar, Yücel
1990, "Köy, Köylülük ve Türkiye'de Köy Kalkınması Sorunu", TZD Yayınları, Ankara.
- Davidson, Andrew
2002, "Türkiye'de Sekülerizm ve Modernlik", çev. Tuncay Birkan, İletişim Yayınları, İstanbul.
- DİE,
2004, <http://www.die.gov.tr/konularr/nufuSayimi.htm>.
- Dönmezler, Sulhi
1984, "Sosyoloji", Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul.
- Durkeim E.
1965, "The Elementary From of The Religious Life", The Free Press, New York.
1972, "Emile Durkheim: Selected Writings, ed. Anthony Giddens, Cambridge United Press, London.
- Eisenstadt, S.N.
1966, "Modernization: Protest and Change", New Jersey.
1978, "Revolution and the Transformation of Societies", The Free Press, New York
- Elker, Cüneyt
1979, "Umurbey Kesin İmar Planı", Ankara.
- Ergun D.
1984, "100 Soruda Sosyoloji El Kitabı", Gerçek Yayınları, İstanbul.
- Ernur, Işık

- 2000 "Umurbey Jeolojik ve Jeoteknik Raporları", yayınlanmamış.
Felsefe Ekibi http://www.felsefeekibi.com/dergi2/s2_y4.html
- Featherstone, Mike
1991 "Postmodernizm ve Tüketim Kültürü", çev: Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Gilbert, N.
1994, "Researching Social Life", London.
- Gül, Nermin
1975, "Bursa İli'ne Bağlı Umurbey Kasabası'na Ait Jeolojik Rapor", yayınlanmamış, ss. 1-3
- Hançerlioğlu, O.
1986, "Toplumbilim Sözlüğü", Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Heper, Metin
1973, "Modernleşme ve Bürokrasi", Sosyal Bilimler Derneği, Ankara.
- Hoogvelt, Ankie M. M.,
1976, "The Sociology of Developing Societies", Macmillan, London
- Huntington, Samuel P.
1967, "Siyasal Gelişme ve Siyasal Bozulma", çev. E. Özbudun, HED.
- Jary.D. & Jary.G.
1991, "Collins Dictionary of Sociology", Harper Collins Publishers, Glasgow.
- Kahraman, Hasan Bülent,
2002, "Postmodernite İle Modernite Arasında Türkiye", Everest Yayınları, İstanbul.
- Kale, Nesrin "Modernizmden Postmodernizme, DOĞU-BATI Dergisi, Yeni Düşünce Hareketleri Özel Sayısı-Mayıs-Temmuz 2002
- Kandemir, Banu
1997, "Umurbey Köyü Derleme Çalışması", Balıkesir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Edebiyatı Bölümü Bitirme Çalışması, Balıkesir.
- Kantar, M,
2001, "Kırsal Kesimde Yaşayan ve Kırdan Kente Göç Eden Ailelerde Kuşaklararası Farklılaşma", Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Sayı:8, Kış 2001, Ankara.
- Kaplanoğlu, Raif
1996 Bursa'da Yer Adları Ansiklopedisi, İstanbul.
- Karpat, Kemal H.
2003/1976, "Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm. Kırsal Göç, Gecekondu ve Kentleşme, çev. Abdulkerim Sönmez, İmge Kitabevi, Ankara.
- Keleş, Ruşen,
1975, "Kentleşme Politikası", İmge Kitapevi, İstanbul.
- Kıray, Mübeccel
1998, "Değişen Toplum Yapısı", İstanbul
1999, "Toplumsal Yapı, Toplumsal Değişme", Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Kızılçelik S. ve Erjem Y.
1992, Sosyoloji Terimler Sözlüğü, Konya
- Kongar, Emre
1972, "Toplumsal Değişme: Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Bilgi Yayınları, Ankara
- Köker, Levent
1990, "Modernleşme, Kemalizm ve Demokrasi", İletişim Yayınları, İstanbul.
- Lerner, Daniel
1964, "The Passing of Traditional Society", The Free Press, London.
- Levy, M.J.
1952, "The Structure of Society", Prenciton University Press.
- Mehden, Fred R.V.
1986, "Religion and Modernization in Southeast Asia, Syracuse University Press, New York.
- Moore, Wilbert E.

- 1963, "Social Change", Prentice Hall Publish, Englewood Cliffs, NJ.
Nisbet, Robert A.
1972, "Social Change and History", Oxford University Press, London.
Ozankaya, Özer
1984, "Toplumbilimi'ne Giriş", Savaş Yayınları, Ankara.
1986, "Toplumbilim Terimleri Sözlüğü", Savaş Yayınları, Ankara.
1987, "Toplumbilim, Filiz Kitabevi", İstanbul.
Özdoğan, M.,
1986 "1984 Yılı Trakya ve Doğu Marmara Araştırmaları, Araştırma Sonuçları Toplantısı 3", 409-420.
Özen, Sevinç
1991, "Sanayi Kasabasında Yaşam Biçimi ve Aile Yapısında Meydana Gelen Değişmeler, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İzmir.
Özer, Ayşegül
2004, "Bursa İli Gemlik İlçesi, Umurbey Beldesi'nde Tarihi Çevre Koruma Önerisi", İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul,
Polanyi, K.
1989, "Büyük Dönüşüm", çev. A. Buğra, Alan Yayınları, İstanbul.
Rojas, Robinson
2003, <http://www.rrojasdatabank.org/capital&htm>
Sarıbay, Ali Yaşar
1985, "Türkiye'de Modernleşme, Din ve Parti Politikası, Alan Yayınları, İstanbul.
Sencer, M.
1989, "Toplumbilimlerinde Yöntem", Beta Yayınları, İstanbul.
Sarup, Madan,
1995, "Postyapısalcılık ve Postmodernizm", çev. Baki Güçlü, Ark Yayınları, Ankara.
Şafak, Balkı
1992, "Ankara'nın İki Köyünde Örgün Eğitim ve Modernleşme Süreci", Hacettepe Üniversitesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara
Tönnies, Ferdinand
1957, "Community and Society", çev. Charles P. Loomis, The Michigan State University Press, East Lansing, Michigan.
Tuğaç, Ahmet v.dğr.
1970, "Türk Köyünde Modernleşme Eğilimleri Araştırması", T.C. Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Yayın No: 860, Ankara.
Türkdoğan, O.
1984, "Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma Metodolojisi", MEB Yayınları, İstanbul.
1979, "Köy Sosyolojisinin Temel Sorunları", Dede Korkut Yayınları, İstanbul.
1977, "Toplum Kalkınması", Dede Korkut Yayınları, İstanbul.
Vergin, Nur
2000, "Toplumsal Değişme ve Türkiye'de Aile Din, Toplum ve Siyasal Sistem" Bağlam Yayınları, İstanbul.
Webster, Andrew
1990, "Introduction to The Sociology of Development", London.
Yasa, İbrahim,
1969, "Yirmi Beş Yıl Sonra Hasanoğlan Köyü", , Ankara Üniversitesi, S.B.F. Yayınları, Ankara.
Yücekök, Ahmet
1983, "100 Soruda Türkiye'de Din ve Siyaset", Gerçek Yayınevi, İstanbul.

Yücelt, Nazım
1948, "Tarihte Bursa", Bursa, ss. 48,54-55.

EK – 1 Umurbey'den Kareler

Celal Bayar Kütüphanesi'nde görüşme esnasında

Celal Bayar Kütüphanesinde görüşme esnasında

Umurbey Merkez'den Görüntüler

Umurbey Kahvehanesi

Umurbey Merkez'de bir sohbet sırasında

Umurbey Merkez

Görüşme sırasında

Misafirperver Umurbey'li teyzem bize ayran yaparken

Zeytin'e giderken

Zeytin toplama görüntüleri

Zeytin toplama görüntüleri

Zeytin toplamaktan dönerken

Toplanan zeytinler

EK -2 ANKET FORMU

1. Cinsiyetiniz: a. ( ) Kadın b. ( ) Erkek
2. Kaç yaşındasınız?
  1. ( ) 15-19 arası
  2. ( ) 20-24 arası
  3. ( ) 25-29 arası
  4. ( ) 30-34 arası
  5. ( ) 35-39 arası
  6. ( ) 40-44 arası
  7. ( ) 45-46 arası
  8. ( ) 50-54 arası
  9. ( ) 55-59 arası
  10. ( ) 60-64 arası
  11. ( ) 65-69 arası
  12. ( ) 70-74 arası
  13. ( ) 75-79 arası
  14. ( ) 80 ve yukarısı
3. Doğum yerinizi belirtiniz
  1. ( ) Köy..... şehir.....
  2. ( ) Kasaba..... dışı.....
  3. ( ) İlçe.....
  4. ( ) Şehir.....
  5. ( ) Büyük
  6. ( ) Yurt
4. Eğitim durumunuz nedir?
  1. ( ) Okuma-yazma bilmiyor
  2. ( ) Yalnız okur- yazar
  3. ( ) İlkokul mezunu okulu mezunu
  4. ( ) Ortaokul mezunu mezunu
  5. ( ) Ortaokul dengi meslek okulu mezunu
  6. ( ) İlköğretim mezunu
  7. ( ) Lise mezunu
  8. ( ) Lise dengi meslek yüksek
  9. ( ) Yüksekokul – üniversite
  10. ( ) Lisansüstü
5. Anne-babanızın eğitim durumu nedir?

	Anne	Baba
1. Okuma yazma bilmiyor	( )	( )
2. Yalnız okur yazar	( )	( )
3. İlkokul mezunu	( )	( )
4. Ortaokul mezunu	( )	( )
5. Ortaokul dengi meslek okulu mezunu	( )	( )
6. İlköğretim mezunu	( )	( )
7. Lise mezunu	( )	( )
8. Lise dengi meslek yüksekokulu mezunu	( )	( )
9. Yüksekokul – üniversite mezunu	( )	( )
10. Lisansüstü	( )	( )
6. Medeni durumunuz nedir?
  1. ( ) Resmi nikahlı evlilik
  2. ( ) İmam nikahlı evlilik
  3. ( ) Hem imam hem resmi nikahlı evlilik
  4. ( ) Boşanmış
  5. ( ) Eşi ölmüş
  6. ( ) Ayrı yaşıyor
  7. Kaç yaşında evlendiniz?

1. ( ) 17 ve daha küçük
2. ( ) 20-21
3. ( ) 22-23
4. ( ) 24-25
5. ( ) 26 ve üstü

8. Eşinizle nasıl evlendiniz?

1. ( ) Görüşüp anlaşarak
2. ( ) Görücü usulü ile
3. ( ) Anne-baba baskısı
4. ( ) Kaçırılarak
5. ( ) Zorla kaçırılarak

9. Eşinizle aranızda akrabalık bağı var mı?

1. ( ) Teyze, dayı çocuklarıyız
2. ( ) Hala, dayı çocuklarıyız
3. ( ) Uzak akrabalık bağımız var
4. ( ) Akrabalık bağımız yok

10. Evlenirken aşağıdakilerden hangisi uygulandı?

1. ( ) Başlık parası ödendi
2. ( ) Mihr yapıldı
3. ( ) Başlık ve mihr birlikte yapıldı
4. ( ) Herhangi bir şey yapılmadı
5. ( ) Diğer.....

11. Eşinizin kaç karısı var?

12. Evlendiğiniz zaman kimlerle oturdunuz?

1. ( ) Erkeğin anne ve / veya babası ile
2. ( ) Kadının anne ve /veya babası
3. ( ) Erkeğin anne-babası ve bekar kardeşleri ile
4. ( ) Kadının anne-babası ve bekar kardeşleri ile
5. ( ) Erkeğin anne-babası, bekar kardeşleri, evli kardeşi ve onun çocukları ile
6. ( ) Kadının anne-babası, bekar kardeşleri, evli kardeşi ve onun çocukları ile
7. ( ) Eşim ve ben

13. Şimdi kimlerle oturuyorsunuz?

1. ( ) Erkeğin anne-babası veya ikisinden biri ile
2. ( ) Kadının anne-babası veya ikisinden biri ile
3. ( ) Sadece eşim ve ben
4. ( ) Eşim, ben ve bekar çocuklarımız ile
5. ( ) Eşim, ben, bekar çocuklarımız, evli çocuklarımız, onların eşi ve çocukları ile

14. Oturduğunuz ev kime ait?

1. ( ) Kendi evimiz
2. ( ) Kira
3. ( ) Akrabaların evi, kira vermiyoruz
4. ( ) Diğer.....

15. Evinizin içinde şu sayacaklarımdan hangileri var?

1. ( ) Mutfak
2. ( ) Banyo
3. ( ) Tuvalet
4. ( ) Su
5. ( ) Elektrik

16. Evinizde aşağıdakilerden hangileri var?

1. ( ) Televizyon
2. ( ) Müzik seti
3. ( ) Buzdolabı
4. ( ) Çamaşır makinesi
5. ( ) Bulaşık makinesi
6. ( ) Elektrik süpürgesi
7. ( ) Fırın
8. ( ) Mikro-dalga fırın
9. ( ) Video
10. ( ) VCD
11. ( ) DVD
12. ( ) Telefon
13. ( ) Cep telefonu
14. ( ) Bilgisayar
15. ( ) Diğer.....

17. Şu anda oturduğunuz yerden memnun musunuz?

1. ( ) Evet
2. ( ) Hayır

18. Memnun değilseniz nereye yerleşmek istersiniz?

- ( ) İl .....
- ( ) İlçe.....
- ( ) Köy.....
- ( ) Semt.....
- ( ) Mahalle.....

19. Niçin oraya taşınmak istiyorsunuz?

1. ( ) Ailevi nedenlerden
2. ( ) Çevreyle anlamadığımız için
3. ( ) Anne-babama yakın olmak için
4. ( ) Akrabalarım ve hemşehrilerime yakın olmak için
5. ( ) Daha iyi bir mahalleye çıkmak için
6. ( ) Ulaşım güçlüğünden
7. ( ) Konut kirası yüksek olduğu için
8. ( ) Kendi evime çıkmak için
9. ( ) Ev sahibi iel anlayamadığımız için
10. ( ) Diğer.....

20. Kaç yıldır burada yaşıyorsunuz?
- Doğduğumdan beri
  - 20 yıldır ve daha fazla
  - 14-11 yıldır
  - 10-6 yıldır
  - 5-3 yıldır
  - 2 yıl ve daha fazla

(20.Sorunun ilk şikkını işaretleyenler için 25.soruya geçilecek)

21. a. Bu köye niçin geldiniz?
- İş bulmak için
  - Çocukların eğitimi için
  - Daha iyi yaşam koşulları için
  - Medeni hal nedeniyle
  - Can ve mal güvenliği için
  - Akraba ve yakınlarım olduğu için
  - Diğer.....

b. Nereden geldiniz?

- Köyden.....
- Kasabadan.....
- Bir başka ilçeden.....
- Şehirden.....

22. Göç etme kararını nasıl verdiniz?
- Akrabalara danıştım
  - Aileme danıştım
  - Kendim karar verdim
  - Diğer

23. Buraya yerleşmek için kiminle geldiniz?
- Tek başıma
  - Ailemle
  - Akrabalatımla
  - Hemşehrilerimle
  - Arkadaş ve tanıdıklarla
  - Diğer

24. Sizden önce buraya göç etmiş akrabanız, hemşehriniz ya da tanıdıklarınız var mıydı?

	Hayır	Evet
1. Akraba	☐	☐
2. Hemşehri	☐	☐
3. Tanıdık, arkadaş	☐	☐

25. Burada kalmayı düşünüyor musunuz?

1. ( ) Evet
2. ( ) Duruma bağlı.....
2. ( ) Hayır

26. Cevabınız evet ise nedenini belirtiniz.

1. ( ) İyi bir işim olduğu için
2. ( ) Toprağımız olduğu için
3. ( ) Çocukların eğitimi için
4. ( ) Sosyal çevreme alıştığım için
5. ( ) Diğer.....

27. Cevabınız hayır ise nedenini belirtiniz.

1. ( ) İş bulamadım
2. ( ) Hayat çok pahalı
3. ( ) Çocukların eğitimi için
4. ( ) Burdaki yaşam tarzına alışamadım
5. ( ) Diğer

28. Aile içindeki yerinizi nasıl tanımlarsınız?

1. ( ) Aile reisi
2. ( ) Baba yanında evli
3. ( ) Aile yanında dul
4. ( ) Evin hanımı

29. Eşiniz, varsa çocuklarınızın yaşı, öğrenim durumu, ve işinizi belirtiniz.

Yaşı Öğrenim Durumu
İşi

1. ( ) Eşi
2. ( ) Çocuk
3. ( ) Çocuk
4. ( ) Çocuk

30. Aile üyelerinden çalışabilecek durumda olup da işsiz olan var mı?

1. ( ) Evet
2. ( ) hayır

31. Eğer varsa bu kişinin ne tür bir iş aradığını belirtiniz.

1. ( ) Memur
2. ( ) Nitelikli işçi
3. ( ) Niteliksiz işçi
4. ( ) Serbest meslek
5. ( ) Uzmanlık gerektiren meslek

32. Temel uğraşınız dışında gelir elde ettiğiniz kaynak varsa belirtiniz.

1. ( ) Yok
2. ( ) Ticaret
3. ( ) Gayrı menkul
4. ( ) Maaş-ücret
5. ( ) Faiz
6. ( ) Diğer.....

33. Hanenize giren toplam yıllık gelir ne kadardır?

1. ( ) 2 milyardan az

2. ( ) 2-4 milyar arası
3. ( ) 5-7 milyar arası
4. ( ) 8-10 milyar arası
5. ( ) 10 milyar ve üstü

34. Türkiye'deki ve Umurbey'deki diğer ailelerle karşılaştırdığınızda ailenizin gelir durumunu nasıl görüyorsunuz?

1. ( ) Çok iyi
2. ( ) İyi
3. ( ) Orta
4. ( ) Kötü
5. ( ) Çok kötü

35. Kazandığınız parayı nasıl değerlendirirsiniz?

1. ( ) Çocukların eğitimine harcarım
2. ( ) Evin ihtiyaçlarına harcarım
3. ( ) Kendi ihtiyaçlarıma harcarım
4. ( ) Aile ve akrabalarıma yardım ederim
5. ( ) Eşime veririm
6. ( ) Tasarruf ederim
7. ( ) Yatırım yaparım
8. ( ) Diğer.....

36. Tasarruflarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

1. ( ) Altın olarak
2. ( ) Bankaya yatırarak
3. ( ) Tahvil olarak
4. ( ) Gayri menkul olarak
5. ( ) Hayvan olarak
6. ( ) Tarım aleti olarak
7. ( ) Döviz olarak
8. ( ) Diğer.....

37. Sahip olduğunuz toprak kaç dönüm ve kaç parçadır?

1. ( ) Toplam sahip olduğu
2. ( ) Kendi işlediği
3. ( ) Kiraya verdiği
4. ( ) Ortakçıya verdiği
5. ( ) Hiç işlenmeyen
6. ( ) Bilmiyorum

38. Yoğun olarak katıldığınız tarımsal etkinlikler hangileridir?

1. ( ) Ürün toplama/hasat
2. ( ) Tohum temizleme
3. ( ) Çapalama
4. ( ) Taşıma ve depolama
5. ( ) Ekim-dikim
6. ( ) Sulama-bakım

7. ( ) Hayvan gütmeye
8. ( ) Pazarlama ve pazarda satış

39. Toprağınızı işlerken işgücünü nereden temin ediyorsunuz?

1. ( ) Aile bireylerinden
2. ( ) Ücretli işçi Ücret..... Sayı..... Çalışma Süresi.....

40. Topraklarınızın tapusu kimin üzerindedir?

1. ( ) Kendi üzerimde
2. ( ) Babamın
3. ( ) Annemin
4. ( ) Eşimin
5. ( ) Oğlumun
6. ( ) Kardeşimin
7. ( ) Diğer.....

41. Aşağıdaki tarımsal araç ve girdilerden hangilerine sahipsiniz?

1. ( ) Traktör
2. ( ) Pulluk
3. ( ) Biğer döver
4. ( ) Tahıl Mibzeri
5. ( ) Pamuk Mibzeri
6. ( ) Batöz
7. ( ) Çapa makinesi
8. ( ) Artezyen Kuyu
9. ( ) Diğer.....

42. Tarımda karşılaştığınız en önemli sorun nedir?

1. ( ) Toprak yetersizliği
2. ( ) Tarımsal araç gereç eksikliği
3. ( ) Su yetersizliği
4. ( ) Gübre yetersizliği
5. ( ) Teknik bilgi
6. ( ) İlaç temini
7. ( ) Tohum temini
8. ( ) Depolama
9. ( ) Kredi
10. ( ) Pazarlama
11. ( ) Nakliye
12. ( ) İşgücü eksikliği
13. ( ) Diğer.....

43. Ne kadar süredir zeytincilik yapıyorsunuz?

1. ( ) 5 yıldan az
2. ( ) 5-10 yıldır
3. ( ) 10-15 yıldır
4. ( ) 15-20 yıldır
5. ( ) 20 yıldan fazla

44. Zeytincilikle uğraşmada kimlerden teşvik gördünüz?
- Teşvik görmedim
  - Ailemden
  - Akraba, tanıdık ve arkadaşlardan
  - Devletten
  - Diğer.....
45. Sahip olduğunuz zeytinliğin dönümünü , miktarını size verilen ağaç miktarını, ürünü sattığınız yeri ve yıllık ortalama olarak elde ettiğiniz geliri belirtiniz?
- Dönümü
  - Miktarı
  - Ağaç miktarı
  - Satılan Yer
  - Tapusu
  - Yıllık Gelir
  - Bilmiyorum
46. Zeytincilik konusunda bilgilendirildiniz mi?
- Evet
  - Hayır
47. Evet ise zeytincilikle ilgili bilgileri kimden/nereden aldınız ya da alıyorsunuz?
- Tarım İl Müdürlüğü Ziraat Mühendislerinden
  - Köy Hizmetleri Araştırma Enstitüsü Ziraat Mühendislerinden
  - Üniversitelerden - Yüksekokullardan
  - Ziraat Fakültesi Zeytincilik Araştırma İstasyonundan
  - Tecrübeli Çiftçilerden
  - Özel firmalardaki mühendislerden
  - Diğer.....
48. Bugüne kadar görmediğiniz/duymadığınız üretim metotlarını size öğretseler davranışınız ne olurdu?
- Konu komşuya bakarım
  - Atadan anadan gördüğüme bakarım
  - Benimsemesem de uyarım
  - Yeniliğe uyarım
  - Önce denenmesini beklerim
  - Diğer.....
49. Aşağıdaki yiyeceklerden hangileri sizin evde yapılır?
- Domates-biber salçası
  - Reçel
  - Bulgur
  - Erişte
  - Pekmez
  - Sebze kurusu
  - Meyve kurusu
  - Kavurma
  - Sirke
  - Tarhana
  - Peynir
  - Ekmek
  - Yoğurt
  - Tereyağ

15. ( ) Turşu
16. ( ) Sucuk Pestil

50. Yaşadığınız yerde bir kooperatif bünyesinde örgütlenecek üretimde bulunma ve pazarlama yapma imkanı var mı?

1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır

51. Kaç çocuğunuz var?

	Kız	Erkek
1. Bir çocuk	( )	( )
2. İki çocuk	( )	( )
3. Üç çocuk	( )	( )
4. Dört çocuk	( )	( )
5. Beş çocuk	( )	( )

52. Çocuklarınızın yetiştirilmesinde sert ve disiplinli mi, yoksa yumuşak ve hoşgörülü mü davrandınız?

1. ( ) Sert ve disiplinli
2. ( ) Yumuşak ve hoşgörülü
3. ( ) Duruma göre değişir
4. ( ) Fikrim yok

53. Çocuğun yetiştirilip büyütülmesinde kim daha etkilidir?

1. ( ) Anne
2. ( ) Baba
3. ( ) Bazen anne bazen baba
4. ( ) Hem anne hem baba
5. ( ) Aile büyükleri
6. ( ) Anne, baba ve aile büyükleri

54. Çocuğunuzda en çok hangi özellikleri görmek istersiniz?

1. ( ) Saygılı olmalı
2. ( ) Dürüst olmalı
3. ( ) Kendisiyle ilgili konularda bağımsız karar almalı
4. ( ) Sebatlı, azimli olmalı
5. ( ) Dindar olmalı
6. ( ) Hepsi
7.

55. Çocukların okutulmasında (okula gitmesinde) kim daha etkilidir?

1. ( ) Çocuğun kendi isteği
2. ( ) Anne
3. ( ) Baba
4. ( ) Anne-baba beraberce
5. ( ) Aile üyelerinin hepsi

56. Kız çocuklarının okutulması konusunda ne düşünüyorsunuz?

1. ( ) Mutlaka okutulmalıdır
2. ( ) İlköğretimden sonra okutulmamalı
3. ( ) İlköğretimden sonra Kur'an kursuna gitmeli
4. ( ) İlköğretimden sonra dikiş-nakış kursuna gitmeli

5. Kendisine bırakılmalı

57. Erkek çocuklarının okutulması konusunda ne düşünüyorsunuz?

1. Mutlaka okutulmalı
2. İlköğretimden sonra okutulmamalı
3. Meslek lisesini bitirmeli
4. İmam hatip lisesini bitirmeli
5. İlköğretimden sonra Kur'an kursuna gitmeli
6. Kendisine bırakılmalı

58. Çocuğun meslek seçiminde daha çok kim etkilidir?

1. Anne
2. Baba
3. Bazen anne, bazen baba
4. Anne-baba beraberce
5. Çocuğun kendi isteği
6. Öğretmeni

59. Çocuklarınızın hangi meslekten olmasını istersiniz?

1. Çiftçi
2. Öğretmen
3. Doktor
4. Mühendis
5. Yönetici
6. Hukukçu
7. Politikacı
8. Subay
9. Polis
10. Kendi isteğine bırakırım
11. Çalışmasını istemiyorum
12. Diğer.....

60. Hayatta başarılı olmak ve yükselebilmek için aşağıdakilerden hangileri gereklidir?

1. Akıl, yetenek
2. Çalışkanlık, sebat
3. Para, servet
4. Eğitim
5. Şans, kader
6. Kayırılma
7. Namuslu olmak
8. Diğer.....

61. Kız ve erkek çocuklarınızın evlenmesi halinde onları yanınız amı almak istersiniz, yoksa ayrı bir ev açmalarını mı tercih edersiniz?

	Kız	Erkek
1. Yanıma almak isterim	☐	☐
2. Geçici bir süre kalabilirler	☐	☐
3. Ayrı yaşamalarını tercih ederim	☐	☐

62. Çocuklarınızın eşlerini seçerken özellikle hangi noktalara dikkat edersiniz?

	Kız	Erkek	
1. Akraba olmasına		☐	☐
2. Hemşehri olmasına		☐	☐
3. Aynı semtten olmasına		☐	☐
4. Tahsilli olmasına		☐	☐
5. Ahlaklı olmasına		☐	☐
6. Kentli olmasına		☐	☐
7. Ekonomik durumunun yerinde olmasına		☐	☐
8. Karışmam kendisine bırakırım		☐	☐

63. Evlenmiş oğlunuz varsa eşini tercih ederken neye dikkat ettiğinizi belirtiniz.

1. Anne- babanın görüşleri
2. Kendi kararı
3. Diğer.....

64. Çocuklarınızla ilişkileriniz nasıldır?

1. Soğuk ve mesafeli
2. Baba aracılığıyla anne ile ilişkili kurulur
3. Anne aracılığıyla baba ile ilişki kurulur
4. Arkadaş gibiyiz
5. Sık sık tartışırız
6. Hiç konuşmayız

65. Bir anne ve baba olarak çocuklarınızı ileride yaşlılık güvencesi olduğunu düşünüyor musunuz?

1. Evet
2. Hayır
3. Fikrim yok

66. Yaşlılığınızda sizinle kimin ilgileneceğiniz düşünüyorsunuz?

1. Kızım ve damadım
2. Oğlum ve gelinim
3. Kardeşlerim
4. Torunlarım
5. Diğer.....

67. Sizce ailede otorite ev salahiyyet kimde toplanır?

1. Babada
2. Annede
3. Anne ve babada
4. Yaşlı kimsede
5. Diğer.....

68. Aşağıdaki konularda evinizde kim karar verir?

	Kadın	Erkek	
Birlikte Aile büyükleri			
1. Mutfak harcamaları	☐	☐	☐
☐			
2. Giyim-kuşam tercihi	☐	☐	☐
☐			

3. Ev eşyası tecihi
( )
4. Erekeğin çalışma yaşamı
( )
5. Kadının çalışma yaşamı
( )
6. Doğum kontrolü ve çocuk sayısı
( )
7. Çocukların terbiyesi ve eğitimi
( )
8. Ev işleri
( )
9. Eve misafir çağırma
( )
10. Tatil ve gezmeler
( )
11. Kadının siyasal seçimi
( )
12. Erekeğin siyasal seçimi
( )

69. Kadınların çalışması hakkında ne düşünüyorsunuz?

1. Doğru buluyorum
2. Doğru bulmuyorum
3. Mecbur olursa doğru bulurum
4. Fikrim yok

70. Önemli bir karar verirken önce kime danışırsınız?

1. Kimseye danışmam, bildiğimi yaparım
2. Anne ve/veya babama danışırım
3. Eşime danışırım
4. Arkadaşlarıma ve /veya komşularıma danışırım
5. Çocuklarıma danışırım
6. Aile üyelerine danışırım

71. Sizce aile açısından erkeğin en önemli görevleri nelerdir? (üç tanesini işaretleyiniz)

1. Ailenin geçimini sağlamak
2. Ailenin son kararlarını vermek
3. Ailedeki kadın ve kızların davranışlarını denetlemek
4. Çocukların eğitimi ile ilgili kararlar vermek
5. Çocukları terbiye etmek
6. Ailedeki işbölümünü belirlemek
7. Aileyi temsil etmek
8. Diğer

72. Sizce aile açısından kadının en önemli görevleri nelerdir? (üç tanesini işaretleyiniz)

1. Ev işleri yapmak
2. Çocukları yetiştirmek, terbiye etmek
3. Eşine, çocuklarına bakmak
4. Eşine, çocuklarına manevi destek olmak

5. Aile içi uyum ve huzur sağlamak
6. Ailenin sosyal ilişkilerini düzenlemek
7. Aileyi temsil etmek
8. Aile bütçesini ayarlamak

73. Eşinizle ilişkiniz nasıldır?

1. İyi geçiniriz
2. Ara sıra tartışırız
3. Sık sık kavga ederiz
4. Birbirimize karışmayız
5. Diğer.....

74. Siz ya da ailenizden biri boşandı mı?

1. Ailemden biri boşandı
2. Kendim boşandım
3. Hayır

75. Eğer siz boşandıysanız nedenini belirtir misiniz?

1. Eşler arası geçimsizlik
2. Aileler arası geçimsizlik
3. Geçim sıkıntısı
4. Hastalık
5. Suçluluk
6. Eşlerden birinin uygunsuz davranışı

76. Medeni kanunda yapılan son düzenlemeler hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Bilgim yok
 Evlilik ilişkisine kadın-erkek eşitliği getirmektedir
 Evlilikte kadının hakkını korumaktadır
 Yapılan düzenlemeleri gerekli bulmuyorum

77. Geleceğe ilişkin beklentileriniz neler?

1. Eşim ve çocuklarımla mutlu, sağlıklı yaşamak
2. Maddi durumumu iyileştirmek
3. Çocuklarımı okutmak
4. Çocuklarımı evlendirmek
5. Çocuklarıma maddi yardımda bulunmak
6. Çocuklarıma dükkan, işyeri açmak
7. Sağlıklı bir şekilde emekli olmak ya da işimden ayrılmak
8. Emekli olup bir işyeri açmak
9. İleride ne olacağımızı kestirmek güç, Allah bilir
10. Kendime ait hiç bir şey istemiyorum, çocuklarım mutlu olsun
11. Diğer.....

78. Gündelik ev ihtiyaçları, çocuk bakımı, olağan bazı güçlükler karşısında komşularınızdan yardım görürü müsünüz?

- Evet   Hayır   Bazen

79. Borç ve benzeri ihtiyaçlarda kimlere ya da nerelere başvurursunuz?

- Akraba
- Hemşehri
- Komşular
- İş arkadaşları
- Esnaf, tüccar
- Banka ve diğere kredi kurumları
- Hiç kimse
- Diğer.....

80. Herhangi bir doğum kontrol yöntemi uyguluyor musunuz?

1. Evet 2. Hayır

81. Çocuğunuz nerede doğdu?

1. Hastahane 2. Evde 3. Hem evde-hem hastahane

82. Hangi ibadetleri yerine getiriyorsunuz?

1. Namaz:
- a. Günde beş vakit
  - b. Ara sıra
  - c. Sadece Cuma namazları
  - d. Sadece Bayram namazları
  - e. Kılmam
  - f. Diğer
2. Oruç:
- a. Ramazan da dahil üç ayların tamamı
  - b. Ramazan'ın tamamı
  - c. Ramazan ayında kısmen
  - d. Sadece adak oruçları
  - e. Oruç tutmam
3. Kurban
- a. Her Kurban Bayramı
  - b. Maddi durumuma bağlı
  - c. Ara sıra
  - d. Sadece adak olarak
  - e. Kurban kesmem

83. Çocuğunuzu Kur'an kursuna gönderir misiniz?

1. Evet 2. Hayır 3. Diğer.....

84. Cevabınız hayırsa niçin?

1. Gerekli görmüyorum
2. Dini ilgileri evde öğretiyoruz
3. Çevrede Kur'an kursu yok
4. Diğer.....

85. Anne ve babanızın yaşama tarzını/biçimini nasıl değerlendirirsiniz?

1. Geleneksel
2. Modern
3. Bazı yörelerden geleneksel bazı yönlerden modern
4. Diğer

86. Kendi yaşam tarzınızı nasıl değerlendirirsiniz?
1. Geleneksel
  2. Modern
  3. Bazı yörelerden geleneksel bazı yönlerden modern
  4. Diğer
87. Çocuklarınızın yaşam tarzınızı nasıl değerlendirirsiniz?
1. Geleneksel
  2. Modern
  3. Bazı yörelerden geleneksel bazı yönlerden modern
  4. Diğer
88. Yaşam tarzlarınızın anne-babanızla çatıştığını düşünüyor musunuz?
1. Evet
  2. Hayır
89. Yaşam tarzınızın çocuklarınızla çatıştığınızı düşünüyor musunuz?
1. Evet
  2. Hayır
90. Gelenek ve göreneklere bakışınızı nasıl değerlendirirdiniz?
1. Gelenek ve göreneklerimize bağlıyım
  2. Gelenek ve göreneklerimize kısmen bağlıyım
  3. Gelenek ve göreneklerimize bağlı değilim
91. Gelenek ve göreneklerinizi bakışınız anne-babanızla çatışıyor mu?
1. Evet
  2. Hayır
92. Gelenek ve göreneklerinizi bakışınız çocuklarınızla çatışıyor mu?
1. Evet
  2. Hayır

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı:	İstanbul 30.06.1985		
Öğr.Gördüğü Kurumlar:	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	1996	2003	Nilüfer Milli Piyango Anadolu Lisesi
Lisans:	2003	2007	Hacettepe Üniversitesi
Önlisans:	2005	2008	Anadolu Üniversitesi
Yüksek Lisans:	2007	-	Uludağ Üniversitesi
Medeni Durum:	Evlü		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi:	İngilizce (İleri Seviye) İtalyanca (Başlangıç Seviyesi)		
Çalıştığı Kurum (lar):	Başlama Tarihleri	ve Ayrılma	Çalışılan Kurumun Adı
1.	2009	-	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi AB Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü
2.	2008	2009	Kocaeli Kent Konseyi
Yurtdışı Görevleri :	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve Doğu Marmara Abigem Ortaklığında yürütülen Export2Europe projesi kapsamında B2 Fair Firma Eşleştirme Etkinliği, Lüksemburg 2. Merkezi Finans İhale Birimi Kültür ve Sanat, Sivil Toplum Diyaloğu hibesi için proje yazmak üzere Kassel, Almanya. 3. Engellilere Eşit İş Fırsatları İçin Danışmanlık Ağı projesi kapsamında uluslararası koordinasyon toplantıları.		

Kullandığı Burslar : Kredi Yurtlar Kurumu Harç Kredisi
Kredi Yurtlar Kurumu Öğrenim Kredisi

Yurt İçi ve Yurt Dışında katıldığı Projeler : Uluslar arası Projeler

1. "Library Of My Dreams" LLP-Grundtvig Öğrenme Ortaklıklar Projesi, Proje Koordinatörü
2. "M-NET EOP" Leonardo Da Vinci Yenilik Transferi Projesi, Proje Koordinatörü
3. Gençlik Projeleri, Kültürlerarası Etkileşim, Katılımcı

Ulusal Projeler

1. Bilenler Bilmeyenlere Bilgisayar Öğretiyor, Katılımcı

Bölgesel Projeler

1. "Paylaşmak Güzeldir, Askıda Ekmek", Asistan

21.08.2010

H. Zeynep YURTOGLU
TETİK